TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI
UNII EUROPEJSKIEJ

SPRAWOZDANIE ROCZNE **2015**

DZIAŁALNOŚĆ SĄDOWNICZA

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

SPRAWOZDANIE ROCZNE **2015**

DZIAŁALNOŚĆ SĄDOWNICZA

Przegląd działalności sądowniczej Trybunału Sprawiedliwości,
Sądu oraz Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej

Luksemburg 2016

www.curia.europa.eu

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI
UNII EUROPEJSKIEJ

TRYBUNAŁ
PRAWIEDLIWOŚCI
L-2925 LUKSEMBURG
TEL. (352) 43 03 1

SĄD
L-2925 LUKSEMBURG
TEL. (352) 43 03 1

SĄD DO SPRAW SŁUŻBY
PUBLICZNEJ
L-2925 LUKSEMBURG
TEL. (352) 43 03 1

Trybunał w Internecie: http://www.curia.europa.eu

Ukończono 1 stycznia 2016 r.

Powielanie materiałów jest dozwolone, pod warunkiem że zostanie podane ich źródło. Fotografie mogą być powielane wyłącznie w kontekście niniejszej publikacji. Każde inne wykorzystanie wymaga uzyskania zgody Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Obszerne dodatkowe informacje na temat Unii Europejskiej są dostępne w Internecie poprzez serwer Europa (http://europa.eu).

Luksemburg: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej / Dyrekcja ds. Komunikacji / Wydział Publikacji i Mediów Elektronicznych
Urząd Publikacji Unii Europejskiej

Print ISBN 978-92-829-2222-4 ISSN 2467-0928 doi:10.2862/706320 QD-AP-16-001-PL-C
PDF ISBN 978-92-829-2147-0 ISSN 2467-1150 doi:10.2862/612078 QD-AP-16-001-PL-N

© Unia Europejska, 2016

Zdjęcia © Georges Fessy
Zdjęcia na okładce © Gediminas Karbauskis

Printed in Luxembourg

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE BIELONYM BEZ CHLORU PIERWIASTKOWEGO (ECECF)

SPIS TREŚCI

Strona

Prezes Trybunału Sprawiedliwości **Koen LENAERTS** 4

ROZDZIAŁ I **TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI**

A | Rozwój i działalność Trybunału Sprawiedliwości w 2015 r. 8

B | Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości w 2015 r. 12

C | Skład Trybunału Sprawiedliwości 68

1. Zmiany w składzie Trybunału Sprawiedliwości w 2015 r. 69

2. Porządek pierwszeństwa 70

3. Dawni członkowie Trybunału Sprawiedliwości 73

D | Statystyki sądowe Trybunału Sprawiedliwości 76

ROZDZIAŁ II **SĄD**

A | Działalność Sądu w 2015 r. 106

B | Skład Sądu 162

1. Zmiany w składzie Sądu w 2015 r. 163

2. Porządek pierwszeństwa 164

3. Dawni członkowie Sądu 166

C | Statystyki Sądu 168

ROZDZIAŁ III **SĄD DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ**

A | Działalność Sądu do spraw Służby Publicznej w 2015 r. 190

B | Skład Sądu do spraw Służby Publicznej 200

1. Zmiany w składzie Sądu do spraw Służby Publicznej w 2015 r. 201

2. Porządek pierwszeństwa 202

3. Dawni członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej 203

C | Statystyki sądowe Sądu do spraw Służby Publicznej 204

Koen LENAERTS

Prezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Rok, który dobiegł końca, miał dla Trybunału Sprawiedliwości szczególny wydźwięk, gdyż po ponad szesnastu latach kadencji Vassilios Skouris zakończył sprawowanie funkcji sędziego, a także prezesa Trybunału w jego ostatnim wyjątkowym dwunastoletnim okresie działalności.

Ostatnie miesiące obfitowały w okazje do uczczenia z wszelkimi honorami mojego poprzednika, czy to podczas ceremonii wręczenia Liber amicorum, która odbyła się w dniu 8 czerwca 2015 r., czy uroczystego posiedzenia w dniu 7 października 2015 r., czy też przy mniej oficjalnych okazjach.

Pragnę jednak skorzystać ze sposobności, którą daje niniejszy wstęp, aby jeszcze raz wyrazić poprzedniemu Prezesowi, w imieniu własnym oraz wszystkich członków i współpracowników instytucji, naszą ogromną wdzięczność. W pamięci zbiorowej Prezes Skouris pozostanie człowiekiem, który potrafił stworzyć warunki dla kolejnych udanych rozszerzeń, znaczących najnowszą historię naszej instytucji, w tym w szczególności „wielkiego rozszerzenia" z 2004 r. Pragę w tym miejscu również wyrazić uznanie dla jego niezłomnego trudu na rzecz istotnego wkładu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w jedność prawną i istnienie państwa prawa w Unii, a także w propagowanie praw podstawowych obywateli europejskich. Za tenże wkład Trybunał otrzymał wyróżnienie w postaci przyznania mu 50. nagrody imienia Theodora Heussa w maju 2015 r. w Stuttgarcie.

W ujęciu statystycznym rok 2015 charakteryzował się nadzwyczajnym tempem, w jakim była prowadzona działalność sądownicza Trybunału. W sumie do trzech instancji w ubiegłym roku wniesiono 1711 spraw, co w historii instytucji stanowi największą liczbę spraw wniesionych w trakcie jednego roku. W szczególności liczba nowych spraw wniesionych do Trybunału przekroczyła w tym roku po raz pierwszy symboliczny próg 700 spraw (713). Ponadto w 2015 r. zostało zakończonych 1755 spraw, dzięki czemu roczna wydajność instytucji osiągnęła bezprecedensowy poziom.

Na tym tle instytucja, z zadowoleniem przyjmując taki rozwój sytuacji, świadczący o zaufaniu, jakim darzą ją sądy krajowe oraz podmioty podlegające jurysdykcji sądów Unii, cieszy się również z przyjęcia przez organy legislacyjne Unii Europejskiej reformy dotyczącej przebudowy systemu sądowniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Przyjęcie tej nowelizacji stanowi ukoronowanie długiej procedury legislacyjnej, rozpoczętej w 2011 r., i umożliwi instytucji, dzięki podwojeniu liczby sędziów Sądu w drodze trzyetapowego procesu rozłożonego w czasie do 2019 r., dalsze

pełnienie jej misji w służbie podlegającym jej jurysdykcji podmiotom europejskim, z zachowaniem celów jakości i skuteczności wymiaru sprawiedliwości. Ten sam cel przyświeca nowemu regulaminowi postępowania przed Sądem, który wszedł w życie w dniu 1 lipca 2015 r., i wzmocni jego zdolność do rozpoznawania spraw w rozsądnym terminie, z poszanowaniem wymogów sprawiedliwego procesu.

Wreszcie, poza Prezesem V. Skourisem, w 2015 r. z instytucji odeszło trzech innych członków Trybunału, w związku z częściowym odnowieniem jego składu, a także jeden członek Sądu. Z zadowoleniem przyjęto dwóch dodatkowych rzeczników generalnych, których przybycie zakończyło wdrażanie decyzji Rady z czerwca 2013 r. o zwiększeniu liczby rzeczników generalnych Trybunału.

Na marginesie tych instytucjonalnych zmian pragnę w tym miejscu z przyjemnością wspomnieć o tym, że w ramach obchodów 800. rocznicy podpisania Wielkiej Karty Swobód (*Magna Carta*) przez króla Anglii Jana, Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej został użyczony na tydzień w październiku minionego roku jeden z oryginalnych egzemplarzy Karty, prawdziwego źródła powszechnej inspiracji dla wielu podstawowych dokumentów prawnych dotyczących demokratycznych wartości, swobód i praw człowieka.

Niniejsze sprawozdanie stanowi dla czytelników kompletną prezentację rozwoju i działalności instytucji w roku 2015. Podobnie jak w latach ubiegłych zasadnicza jego część została poświęcona zwięzłemu acz wyczerpującemu omówieniu działalności sądowniczej sensu stricto Trybunału Sprawiedliwości, Sądu i Sądu do Spraw Służby Publicznej. Analizę tę uzupełniają i ilustrują dane statystyczne dla każdego z tych trzech sądów.

Pragnę skorzystać z tej okazji, aby gorąco podziękować moim kolegom z trzech sądów oraz całemu personelowi instytucji za wykonaną w minionym roku znakomitą pracę.

ROZDZIAŁ I

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI

A | ROZWÓJ I DZIAŁALNOŚĆ TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI W 2015 R.

Prezes **Koen LENAERTS**

Ten pierwszy dział zawiera zwięzły przegląd działalności Trybunału Sprawiedliwości w roku 2015. W części (A) przedstawiono po pierwsze rozwój Trybunału w trakcie ubiegłego roku, a po drugie – analizę statystyk ilustrującą ewolucję obciążenia Trybunału Sprawiedliwości pracą i średni czas trwania postępowań. Cześć druga (B), jak co roku, przedstawia główne kierunki rozwoju orzecznictwa uporządkowanego wedle dziedzin, trzecia część (C) wyszczególnia skład Trybunału w omawianym okresie, a część czwarta (D) poświęcona jest prezentacji statystyk odnoszących się do roku sądowego 2015.

1.1. Na uroczystym posiedzeniu, które odbyło się w dniu 7 października 2015 r. z okazji między innymi częściowego odnowienia składu Trybunału, instytucja pożegnała Vassiliosa Skourisa, po odbytej przez niego przeszło szesnastoletniej kadencji sędziego Trybunału oraz dwunastu latach sprawowania stanowiska prezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Tę uroczystą ceremonię poprzedziło w dniu 8 czerwca 2015 r. sympozjum zorganizowane przez komitet pod przewodnictwem wiceprezesa Antonia Tizzana, na temat: „Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej za prezesury Vassiliosa Skourisa". Z tej okazji liczne osobistości, które utrzymywały stosunki z Trybunałem w latach 2003–2015, w szczególności wysocy rangą sędziowie krajowi oraz przedstawiciele instytucji europejskich, wygłosili wspomnienia jubileuszowe, na sesji, której przewodniczył Jean-Marc Sauvé, wiceprezes francuskiej Conseil d'État i przewodniczący „komitetu 255". Na zakończenie sympozjum wręczono V. Skourisowi Liber amicorum, zawierający wpisy członków i dawnych członków Trybunału, którzy sprawowali urząd za jego prezesury.

1.2. W aspekcie funkcjonowania instytucjonalnego znaczącym wydarzeniem roku 2015 było bezsprzecznie przyjęcie rozporządzenia (UE, Euratom) 2015/2422 z dnia 16 grudnia 2015 r. zmieniającego Protokół nr 3 w sprawie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Dz.U. L 341, s. 14), które weszło w życie w dniu 25 grudnia 2015 r. Wobec coraz bardziej obszernego i złożonego zakresu rozpoznawanych sporów zmiany wprowadzone przez to rozporządzenie do statutu instytucji, w następstwie projektu przedłożonego przez nią samą w marcu 2011 r., a przyjętego w październiku 2014 r., wiążą się z istotną przebudową systemu sądowniczego Unii. Jest to reforma o kluczowym znaczeniu dla trwałego strukturalnego wzmocnienia ogólnej skuteczności systemu sądowniczego Unii w interesie podlegających mu podmiotów.

Reforma będzie przebiegała w trzech etapach, prowadzących stopniowo do podwojenia w 2019 r. obecnej liczby sędziów Sądu: dwunastu nowych sędziów obejmie urząd na początku 2016 r., następnie skład powiększy się o siedmiu sędziów z racji wcielenia Sądu do spraw Służby Publicznej, wreszcie, przy kolejnym częściowym odnowieniu składu Sądu we wrześniu 2019 r., liczba całkowita zwiększy się o dalszych dziewięciu sędziów i w sumie wyniesie 56 sędziów. W przebiegu tego procesu państwa członkowskie mają czuwać nad zapewnieniem równowagi płci wśród członków Sądu. Instytucję wezwano ponadto do prowadzenia regularnej sprawozdawczości na temat wdrażania reformy, w szczególności na zakończenie trzech etapów tego wdrażania.

Celem reformy jest przede wszystkim umożliwienie Sądowi trwałego zmniejszenia liczby zawisłych przed nim spraw, co spowoduje skrócenie przeciętnego czasu trwania postępowań. Struktura sądownicza Unii ulegnie też uproszczeniu, a jej ogólna skuteczność – wzmocnieniu, co będzie sprzyjało spójności orzecznictwa, gdyż tylko jeden sąd, Trybunał Sprawiedliwości, będzie odpowiedzialny za zapewnienie jednolitości wykładni norm prawnych w trybie odwołania.

Obok tej ważnej reformy instytucjonalnej warto również podkreślić, że w dniu 7 października 2015 r. objęło urząd dwóch dodatkowych rzeczników generalnych, M. Bobek i H. Saugmandsgaard Øe. Dołączenie przez nich do składu Trybunału Sprawiedliwości zakończyło wdrażanie decyzji Rady 2013/336/UE z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie zwiększenia liczby rzeczników generalnych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Dz.U. L 179, s. 92).

2. Statystyki sądowe Trybunału za rok 2015 wykazują w ujęciu ogólnym utrzymanie wysokiej wydajności i skuteczności, a przede wszystkim stale rosnącą liczbę spraw.

I tak liczba nowych spraw, które wpłynęły w 2015 r. do Trybunału, wynosi 713 (brut to, to jest przed połączeniem spraw ze względu na istniejące między nimi powiązanie), co stanowi pod względem nowych spraw wniesionych w jednym roku najwyższą liczbę w historii Trybunału[1]. Wytłumaczenie dla tej niespotykanej liczby, niemal o 15% wyższej niż w 2014 r. (622), znaleźć można w kumulacji skutków znaczącego wzrostu liczby odwołań [215 odwołań, tj. prawie dwukrotność liczby z 2014 r. (111), najwięcej w historii Trybunału] oraz bardzo dużej liczby przedłożonych Trybunałowi wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym [436, tj. druga pod względem wielkości liczba, po 2013 r. (450)]. Natomiast liczba skarg bezpośrednich istotnie zmalała w porównaniu z 2014 r. (48 w porównaniu z 74 w 2014 r.), potwierdzając silną tendencję spadkową obserwowaną od szeregu lat. W 2015 r. wpłynęły ponadto trzy wnioski o wydanie opinii.

W 2015 r. Trybunał zakończył 616 spraw (brutto, to jest bez brania pod uwagę połączenia spraw, 570 spraw netto), co daje ogólny spadek w porównaniu z 2014 r. (719 brutto; 632 netto), po części wynikający z mniejszej liczby nowych spraw w 2014 r. (622), w których stan postępowania pozwalał na wydanie orzeczenia w ubiegłym roku. 399 z wymienionych spraw zostało zakończonych w drodze wyroków, a w 171 sprawach wydano postanowienie.

Liczba spraw w toku na dzień 31 grudnia 2015 r. wyniosła 884 (brutto, przed połączeniem, 831 spraw netto), co oznacza wzrost w porównaniu z sytuacją na koniec 2014 r. (787 brutto), lecz dokładnie zgadza się ze stanem na dzień 31 grudnia 2013 r., i – z dokładnością do dwóch spraw – ze stanem na dzień 31 grudnia 2012 r. (886 brutto).

W zakresie czasu trwania postępowania w 2015 r. dane statystyczne są bardzo pozytywne. I tak czas rozpoznawania odesłań prejudycjalnych wynosił średnio 15,3 miesiąca i był bardzo zbliżony do najlepszego wyniku z 2014 r. (15 miesięcy). W przypadku skarg bezpośrednich czas rozpoznawania w 2015 r. wynosił 17,6 miesiąca, czyli uległ znaczącemu skróceniu w porównaniu z poprzednimi latami (19,7–24,3 miesiąca w okresie 2011–2014). Średni czas rozpoznawania odwołań w 2015 r. wynosił 14 miesięcy, co stanowi najkrótszy średni czas trwania z ostatnich lat.

Przytoczone dane są wynikiem stałego monitorowania przez Trybunał jego obciążenia pracą. Poza reformami metod pracy przeprowadzonymi w ostatnich latach utrzymanie wydajności Trybunału w rozpoznawaniu spraw należy również przypisać korzystaniu z narzędzi proceduralnych, jakimi instytucja dysponuje w celu przyspieszenia rozpoznawania niektórych spraw (pilny tryb prejudycjalny, tryb przyspieszony, priorytetowe rozpoznanie, tryb uproszczony i możliwość wydania rozstrzygnięcia bez opinii rzecznika generalnego).

O zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego wniesiono w 11 sprawach, a wyznaczona izba uznała, że przesłanki wymagane przez art. 107 i nast. regulaminu postępowania zostały spełnione w 5 z nich. Sprawy te zostały rozstrzygnięte w średnim czasie 1,9 miesiąca.

O tryb przyspieszony wnioskowano 18 razy, lecz przesłanki nałożone przez regulamin postępowania dla jego zastosowania zostały spełnione jedynie w jednej sprawie. Tryb priorytetowy zastosowano ponadto w siedmiu sprawach.

1 | Pominięto 1324 spraw wniesionych w 1979 r. Jednakże ta nadzwyczaj wysoka liczba wynikała z masowego wpływu spraw o stwierdzenie nieważności mających ten sam przedmiot.

Trybunał czynił także regularnie użytek z trybu uproszczonego przewidzianego w art. 99 regulaminu postępowania w celu udzielenia odpowiedzi na pewne pytania zadane w trybie prejudycjalnym. Ogółem 37 spraw zostało zakończonych na mocy postanowienia (35) opartego na tym przepisie.

Wreszcie Trybunał często odwoływał się do otwartej w art. 20 statutu możliwości wydania rozstrzygnięcia bez opinii rzecznika generalnego, jeżeli w sprawie nie zostało podniesione żadne nowe zagadnienie prawne. I tak w 2015 r. około 43% wyroków zostało ogłoszonych bez opinii.

Jeśli chodzi o rozdział spraw pomiędzy poszczególne składy orzekające Trybunału, należy zaznaczyć, że wielka izba rozstrzygnęła około 8% (wszystkich) spraw, izby złożone z pięciu sędziów około 58%, a izby złożone z trzech sędziów około 34% spraw zakończonych wyrokiem lub postanowieniem zawierającym rozstrzygnięcie. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowuje się stosunkową stabilność proporcji spraw rozpoznanych przez wielką izbę (8,7% w 2014 r.) oraz lekki wzrost proporcji spraw rozpoznanych przez izby złożone z pięciu sędziów (55% w 2014 r.). 76% spraw zakończonych postanowieniem zawierającym rozstrzygnięcie powierzonych było izbom złożonym z trzech sędziów, 18% izbom złożonym z pięciu sędziów, a 6% to postanowienia wydane przez wiceprezesa Trybunału.

Dalsze bardziej szczegółowe informacje na temat danych statystycznych za rok sądowy 2015 można znaleźć w części D niniejszego rozdziału.

B | ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI W 2015 R.

I. PRAWA PODSTAWOWE

W roku 2015 Trybunał wielokrotnie wypowiadał się w przedmiocie praw podstawowych w porządku prawnym Unii. Niektóre orzeczenia zostały wymienione w niniejszym sprawozdaniu[2]. Na szczególną uwagę zasługują trzy spośród nich.

Przede wszystkim należy wskazać wyrok ***Delvigne*** (C-650/13, EU:C:2015:648), wydany w dniu 6 października 2015 r. przez wielką izbę Trybunału. W wyroku tym Trybunał zajął się zagadnieniem, *czy państwo członkowskie może wprowadzić ogólny, nieokreślony i automatyczny zakaz korzystania z praw obywatelskich i politycznych, obejmujący również prawo obywateli Unii do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego*. W sprawie w postępowaniu głównym obywatel francuski został skazany prawomocnym wyrokiem karnym za zbrodnię, a tytułem kary dodatkowej został pozbawiony praw publicznych na zawsze. Przepis przewidujący automatyczne stosowanie tej kary dodatkowej został zmieniony po skazaniu skarżącego w postępowaniu głównym. Jednak z uwagi na fakt, że nowy przepis nie stosował się do wyroków skazujących, które uprawomocniły się przed jego wejściem w życie, skarżący w postępowaniu głównym powołał się na nierówność traktowania i sąd krajowy wystąpił do Trybunału o dokonanie wykładni art. 39 i 49 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą praw podstawowych") w odniesieniu do rzeczonego pozbawienia prawa głosowania.

Trybunał uznał w wyroku – jeżeli chodzi o możliwość zastosowania karty praw podstawowych w sprawie w postępowaniu głównym – że sytuacja, w jakiej znajduje się obywatel Unii, którego dotyczy wydana przez organy władzy państwa członkowskiego decyzja o wykreśleniu z listy wyborców, wiążąca się z utratą jego prawa głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, jest objęta zakresem stosowania prawa Unii. Akt z 1976 r. dotyczący wyborów członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich[3] nie wskazuje w sposób wyraźny i szczegółowy osób, którym przysługuje to prawo, a zatem na obecnym etapie rozwoju prawa Unii określenie osób, którym przysługuje wspomniane prawo, należy do kompetencji każdego państwa członkowskiego, które powinno stanowić prawo z poszanowaniem prawa Unii. W szczególności na państwach członkowskich spoczywa przy wykonywaniu tej kompetencji obowiązek zapewnienia, by wybory członków Parlamentu Europejskiego odbywały się w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym. Zatem ustawodawstwo krajowe przewidujące pozbawienie prawa głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego obywateli Unii, wobec których zapadły wyroki skazujące, powinno być uważane za przepisy wykonujące prawo Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty praw podstawowych.

Co do istoty Trybunał orzekł, że jest oczywiste, że pozbawienie prawa głosowania, będące przedmiotem postępowania głównego, stanowi ograniczenie korzystania z prawa do głosowania zagwarantowanego w art. 39 ust. 2 karty praw podstawowych. Jednak art. 52 ust. 1 karty praw podstawowych pozwala na wprowadzenie ograniczeń w wykonywaniu takich praw, o ile ograniczenia te przewidziane są ustawą, szanują istotną treść tych

2| Przytoczone zostały następujące wyroki: wyrok z dnia 29 kwietnia 2015 r., Léger (C-528/13, EU:C:2015:288), przedstawiony w rozdziale XVII „Zdrowie publiczne", wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), przedstawiony w rozdziale X „Współpraca sądowa w sprawach karnych", wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485), przedstawiony w rozdziale XIV.1 „Własność intelektualna", wyrok z dnia 8 września 2015 r., Taricco i in. (C-105/14, EU:C:2015:555), przedstawiony w rozdziale XIII „Przepisy podatkowe", wyrok z dnia 6 października 2015 r., Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650), przedstawiony w rozdziale XIV.2 „Ochrona danych osobowych", wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., Imtech Marine Belgium (C-300/14, EU:C:2015:825), przedstawiony w rozdziale IX.3 „Europejski tytuł egzekucyjny".

3| Akt dotyczący wyboru członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich, dołączony do decyzji Rady 76/787/EWWiS, EWG, Euratom z dnia 20 września 1976 r. (Dz.U. L 278, s. 1), zmieniony decyzją Rady 2002/772/WE, Euratom z dnia 25 czerwca 2002 r. i z dnia 23 września 2002 r. (Dz.U. L 283, s. 1).

praw i wolności, jak również zasadę proporcjonalności. W omawianej sprawie pozbawienie prawa głosowania jest przewidziane w ustawie. Ponadto nie podważa ono prawa ujętego w art. 39 ust. 2 karty praw podstawowych jako takiego, gdyż skutkuje ono wykluczeniem niektórych osób z grupy tych, którym przysługuje prawo głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, na szczególnych warunkach i z powodu ich zachowania. Zresztą ograniczenie takie okazuje się proporcjonalne, ponieważ z jednej strony uwzględnia ono charakter i wagę popełnionego przestępstwa oraz okres trwania kary, a z drugiej strony – prawo krajowe umożliwia osobie pozbawionej prawa głosowania domaganie się i uzyskanie przywrócenia prawa do głosowania.

Wreszcie Trybunał wskazał, że zasada działania wstecz łagodniejszej ustawy karnej, zawarta w art. 49 ust. 1 karty praw podstawowych, nie może stać na przeszkodzie przepisom krajowym, takim jak będące przedmiotem postępowania głównego, ponieważ przepisy te ograniczają się do utrzymania pozbawienia prawa głosowania wynikającego ze skazania jedynie w odniesieniu do wyroków skazujących wydanych w ostatniej instancji w okresie obowiązywania poprzednich, mniej korzystnych przepisów.

Następnie w wyroku ***CEZ Razpredelenie Byłgarija*** (C-83/14, EU:C:2015:480), wydanym w dniu 16 lipca 2015 r., Trybunał w składzie wielkiej izby dokonał wykładni *dyrektywy 2000/43 wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne*[4] i orzekł, że stoi ona na przeszkodzie praktyce polegającej na umieszczaniu liczników energii elektrycznej w dzielnicach zamieszkałych licznie przez Romów na niedostępnej wysokości, jeżeli takie same liczniki w innych dzielnicach tego samego miasta są instalowane na normalnej wysokości. Sprawa w postępowaniu głównym dotyczyła obywatelki Bułgarii prowadzącej sklep spożywczy w tej dzielnicy, zamieszkałej głównie przez osoby pochodzenia romskiego. Rzeczona obywatelka Bułgarii, mimo iż sama nie jest pochodzenia romskiego, uznała, że również jest ofiarą dyskryminacji wynikającej z praktyki zarzucanej przedsiębiorstwu dystrybucji energii elektrycznej.

W wyroku Trybunał przypomniał najpierw, że – w świetle celu dyrektywy 2000/43 i charakteru praw, które ma ona chronić, a także faktu, iż owa dyrektywa jest jedynie wyrazem zasady równości, która jest jedną z zasad ogólnych prawa Unii, uznaną w art. 21 karty praw podstawowych – zakres stosowania wspomnianej dyrektywy nie może być określany w sposób zawężający. W związku z tym, skoro instalacja liczników energii elektrycznej ma charakter akcesoryjny w stosunku do dostarczania tej energii, przestrzeganie rzeczonej zasady, w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy, jest konieczne.

Jeżeli chodzi o przepisy dyrektywy 2000/43, których dotyczą pytania prejudycjalne, Trybunał wskazał po pierwsze, że sporna praktyka może stanowić „dyskryminację ze względu na pochodzenie etniczne", w szczególności w rozumieniu art. 1 i art. 2 ust. 1 dyrektywy, ponieważ wspomniane pojęcie stosuje się tak samo do środka zbiorowego dotyczącego osób o określonym pochodzeniu etnicznym lub dotyczącego osób, które, choć nie mają takiego pochodzenia, są wraz z nimi poddane mniej przychylnemu traktowaniu lub znajdują się w szczególnie niekorzystnej sytuacji, które wynikają z zastosowania tego środka. Ponadto sama tylko okoliczność, że dzielnicę, której dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, zamieszkują również osoby niebędące pochodzenia romskiego, nie pozwala wykluczyć, że sporna praktyka została wprowadzona ze względu na romskie pochodzenie etniczne większości mieszkańców tej dzielnicy.

Po drugie, Trybunał zauważył, na wypadek gdyby sąd krajowy nie uznał, że sporna praktyka skutkuje bezpośrednią dyskryminacją ze względu na pochodzenie etniczne, iż może ona skutkować dyskryminacją pośrednią. W tej kwestii Trybunał przypomniał, że, w odróżnieniu od dyskryminacji bezpośredniej dyskryminacja pośrednia może wynikać ze środka, który – mimo że został sformułowany w sposób neutralny, to jest z odwołaniem się do innych kryteriów, niezwiązanych z chronioną cechą – działa jednak w szczególności na niekorzyść osób posiadających tę cechę. Praktyka zakwestionowana w sprawie w postępowaniu głównym, nawet przy założeniu, że została ona wdrożona wyłącznie w celu zaradzenia nadużyciom mającym miejsce w konkretnej dzielnicy, opiera się na

4| Dyrektywa Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz.U. L 180, s. 22).

kryteriach pozornie neutralnych, lecz w znacząco większej proporcji wpływa na osoby pochodzenia romskiego. Skutkuje więc ona powstaniem niekorzystnej sytuacji w szczególności względem tych osób w porównaniu z osobami nieposiadającymi takiego pochodzenia etnicznego.

Ponadto sporny środek może zostać obiektywnie uzasadniony wolą zapewnienia bezpieczeństwa przesyłowej sieci elektroenergetycznej oraz właściwego monitorowania zużycia energii elektrycznej wyłącznie pod warunkiem, że wspomniany środek nie przekracza granic tego, co jest odpowiednie i konieczne, aby zrealizować te zgodne z prawem cele, a spowodowane niedogodności nie są nadmierne w stosunku do tak zamierzonych celów. Taka sytuacja nie ma miejsca w razie stwierdzenia, że albo istnieją inne odpowiednie i mniej uciążliwe sposoby pozwalające osiągnąć wspomniane cele, albo, wobec braku takich innych sposobów, że wspomniany środek nadmiernie narusza zgodny z prawem interes końcowych odbiorców energii elektrycznej zamieszkałych w danej dzielnicy polegający na dostępie do dostaw energii elektrycznej w warunkach, które nie mają charakteru uwłaczającego ani piętnującego oraz pozwalają im regularnie kontrolować zużycie energii elektrycznej.

Po trzecie, w dniu 17 grudnia 2015 r. Trybunał w wyroku ***WebMindLicenses*** (C-419/14, EU:C:2015:832)[5] orzekł, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie temu, by *krajowy organ podatkowy*, w celu ustalenia, że wystąpiła praktyka stanowiąca nadużycie w zakresie podatku od wartości dodanej (zwanego dalej „podatkiem VAT"), *mógł wykorzystać dowody uzyskane w ramach prowadzonego równolegle i niezakończonego postępowania karnego* bez wiedzy podatnika poprzez na przykład przechwycenie przekazów telekomunikacyjnych oraz przejęcie korespondencji elektronicznej, pod warunkiem że uzyskanie tych dowodów w ramach rzeczonego postępowania karnego i wykorzystanie ich w ramach postępowania administracyjnego nie narusza praw zagwarantowanych prawem Unii, a w szczególności praw podstawowych.

W sprawie tej Trybunał na wstępie przypomniał, że badanie, czy zostały spełnione przesłanki praktyki stanowiącej nadużycie powinno być przeprowadzane zgodnie z regułami dowodowymi prawa krajowego, z zastrzeżeniem jednak, że reguły te nie naruszają skuteczności prawa Unii. Uściślił on, że korekta podatku VAT dokonana w wyniku stwierdzenia praktyki stanowiącej nadużycie, jest przypadkiem stosowania dyrektywy VAT[6] i art. 345 TFUE, a zatem prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty praw podstawowych.

Trybunał zauważył więc, że na mocy art. 7, 47 i art. 52 ust. 1 karty sąd krajowy przeprowadzający kontrolę zgodności z prawem decyzji dokonującej korekty podatku VAT, opartej na takich dowodach, powinien zbadać, po pierwsze, czy środki dochodzeniowe wykorzystane w równoległym postępowaniu są przewidziane ustawą i konieczne dla tego postępowania oraz, po drugie, czy wykorzystanie przez rzeczony organ dowodów uzyskanych za pomocą tych środków również jest dopuszczone ustawą i konieczne. Sąd ten powinien ponadto zbadać, czy zgodnie z ogólną zasadą poszanowania prawa do obrony podatnik miał w ramach postępowania administracyjnego możliwość uzyskania dostępu do tych dowodów i wyrażenia swego stanowiska w ich przedmiocie. W razie stwierdzenia, że podatnik ten nie miał takiej możliwości lub że dowody te zostały uzyskane lub wykorzystane z naruszeniem art. 7 karty praw podstawowych, sąd krajowy powinien pominąć te dowody i stwierdzić nieważność rzeczonej decyzji, jeżeli z tego względu staje się ona bezpodstawna. Dowody te powinny również zostać pominięte, jeżeli sąd ten nie jest uprawniony do dokonania kontroli, że zostały one uzyskane w ramach postępowania karnego zgodnie z prawem Unii, lub przynajmniej nie może upewnić się co do takiej zgodności na podstawie kontroli przeprowadzonej już przez sąd karny w ramach postępowania kontradyktoryjnego.

5| Omówienie części tego wyroku dotyczącej kwestii podatkowych znajduje się w rozdziale XIII „Przepisy podatkowe".

6| Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347, s. 1).

II. OBYWATELSTWO UNII

Należy wspomnieć o dwóch spośród orzeczeń Trybunału dotyczących obywatelstwa Unii. Jest w nich mowa odpowiednio o prawie pobytu obywateli państw trzecich oraz o prawie do świadczeń socjalnych obywateli innych państw członkowskich.

Wyrok ***Singh i in.*** (C-218/14, EU:C:2015:476), wydany w dniu 16 lipca 2015 r. przez wielką izbę, dotyczy *przesłanek zachowania prawa pobytu przez obywateli państw trzecich będących członkami rodziny obywatela Unii, w wypadku rozwodu*. Spór w postępowaniu głównym dotyczył trzech obywateli państw trzecich, którzy po zawarciu związku małżeńskiego z obywatelkami Unii przebywającymi i pracującymi w Irlandii nabyli prawo pobytu w tym państwie członkowskim zgodnie z art. 7 ust. 2 dyrektywy 2004/38[7], jako małżonkowie towarzyszący lub dołączający do obywatela Unii w przyjmującym państwie członkowskim. Każde z małżeństw trwało przynajmniej trzy lata, z czego przynajmniej rok w przyjmującym państwie członkowskim, lecz we wszystkich przypadkach małżonki opuściły ostatecznie terytorium Irlandii, a następnie wystąpiły z powództwami o rozwód. W takim kontekście do Trybunału zwrócono się z pytaniem, czy trzej małżonkowie będący cudzoziemcami mogą zachować prawo pobytu w Irlandii na podstawie art. 13 ust. 2 dyrektywy 2004/38.

Na wstępie Trybunał przypomniał, że obywatele państw trzecich będący członkami rodziny obywatela Unii mogą ubiegać się o prawo pobytu wyłącznie w tym przyjmującym państwie członkowskim, w którym zamieszkuje ów obywatel. Następnie Trybunał zauważył, że jeżeli obywatel Unii opuszcza państwo członkowskie, w którym zamieszkuje jego małżonek, będący obywatelem państwa trzeciego, w celu osiedlenia się w innym państwie członkowskim albo w państwie trzecim przed sądowym postępowaniem rozwodowym, przesłanki przewidziane w art. 7 ust. 2 dyrektywy 2004/38 nie są dłużej spełnione. Tak więc z chwilą wyjazdu obywatela Unii pochodne prawo pobytu obywatela państwa trzeciego ustaje przed postępowaniem rozwodowym, a tym samym nie może zostać zachowane na podstawie art. 13 ust. 2 akapit pierwszy lit. a) tej dyrektywy. Aby bowiem obywatel państwa trzeciego mógł zachować prawo pobytu na podstawie tego ostatniego przepisu, jego małżonek będący obywatelem Unii powinien, zgodnie z art. 7 ust. 1 dyrektywy 2004/38, przebywać w przyjmującym państwie członkowskim aż do chwili wszczęcia postępowania rozwodowego. W omawianej sprawie małżonki będące obywatelkami Unii opuściły terytorium Irlandii, zanim zostały wszczęte postępowania rozwodowe, a zatem ich małżonkowie utracili prawo pobytu.

Trybunał przypomniał jednak, że prawo krajowe może przyznawać obywatelom państw trzecich szerszą ochronę, pozwalając im na kontynuowanie pobytu na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego.

W wyroku z dnia 15 września 2015 r., ***Alimanovic*** (C-67/14, EU:C:2015:597) Trybunał w składzie wielkiej izby stwierdził, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie *uregulowaniu państwa członkowskiego, które wyklucza z kręgu osób uprawnionych do niektórych „specjalnych nieskładkowych świadczeń pieniężnych" stanowiących jednocześnie „świadczenie z zakresu pomocy społecznej" obywateli innych państw członkowskich poszukujących zatrudnienia* po upływie sześciu miesięcy po ustaniu ich ostatniego zatrudnienia, nawet jeżeli świadczenia te są zagwarantowane obywatelom tego państwa członkowskiego znajdującym się w tej samej sytuacji. Sprawa w postępowaniu głównym dotyczyła odmowy ze strony organów niemieckich przyznania członkom rodziny obywateli szwedzkich, z których niektórzy pracowali w Niemczech przez około 11 miesięcy, po pierwsze zasiłków na pokrycie kosztów utrzymania dla osób długotrwale bezrobotnych, a po drugie zasiłków socjalnych dla osób niezdolnych do pracy.

7| Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158, s. 77 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 5, s. 46).

Na wstępie Trybunał zauważył, że świadczenia będące przedmiotem sporu w sprawie w postępowaniu głównym są specjalnymi nieskładkowymi świadczeniami pieniężnymi w rozumieniu art. 70 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004[8], jak również świadczeniami z zakresu pomocy społecznej w rozumieniu art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, ponieważ ich decydującą funkcją jest zagwarantowanie minimum środków utrzymania niezbędnych do prowadzenia życia licującego z godnością ludzką.

Jeżeli chodzi o przyznawanie tych świadczeń, Trybunał przypomniał najpierw, powołując się na wyrok *Dano*[9], że obywatel Unii może domagać się równego traktowania w odniesieniu do obywateli przyjmującego państwa członkowskiego tylko wtedy, gdy jego pobyt na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego spełnia przesłanki dyrektywy 2004/38. Trybunał sprecyzował zatem, że dla celów ustalenia, czy możliwa jest odmowa przyznania świadczeń z zakresu pomocy społecznej na podstawie art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, należy zbadać, czy znajduje zastosowanie ustanowiona w art. 24 ust. 1 zasada równego traktowania obywateli Unii, którym przysługuje prawo pobytu na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego na podstawie tej dyrektywy oraz obywateli tego państwa członkowskiego. Należy zatem zbadać zgodność z prawem pobytu danego obywatela Unii na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego. W omawianej sprawie prawo pobytu w przyjmującym państwie członkowskim mogło skarżącym w postępowaniu głównym przysługiwać na podstawie dwóch przepisów dyrektywy 2004/38, mianowicie na podstawie art. 7 ust. 3 lit. c), który przewiduje możliwość zachowania statusu pracownika przez obywatela, który pozostaje bez pracy w sposób niezamierzony, co jest należycie odnotowane, po zakończeniu umowy o pracę na czas określony i który zarejestrował się jako bezrobotny w odpowiednim urzędzie pracy, oraz na podstawie art. 14 ust. 4 lit. b), który stanowi, że obywatel Unii, który wjechał na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego w poszukiwaniu pracy, nie może zostać wydalony z tego państwa członkowskiego tak długo, jak długo może dostarczyć dowód, że kontynuuje poszukiwanie pracy i ma rzeczywistą szansę bycia zatrudnionym.

W tej kwestii Trybunał wskazał, że wspomnianym skarżącym nie przysługiwał już status przewidziany w art. 7 dyrektywy 2004/38 w czasie, gdy odmówiono im spornych świadczeń, oraz że – nawet jeżeli mogli wywodzić swoje prawo pobytu z rzeczonego art. 14 ust. 4 lit. b) dyrektywy, przyjmujące państwo członkowskie mogło powołać się na odstępstwo przewidziane w art. 24 ust. 2 owej dyrektywy, zgodnie z którym to państwo członkowskie nie jest zobowiązane do przyznania uprawnienia do pomocy społecznej w ciągu pierwszych trzech miesięcy pobytu lub, w określonym przypadku, dłuższego okresu przewidzianego w art. 14 ust. 4 lit. b).

Ponadto Trybunał uściślił, że o ile dyrektywa 2004/38 wymaga, by państwo członkowskie brało pod uwagę indywidualną sytuację zainteresowanej osoby w momencie wydania decyzji w sprawie wydalenia lub stwierdzenia, że osoba ta stanowi w ramach swojego pobytu nieracjonalne obciążenie dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim, o tyle tego rodzaju indywidualna ocena nie jest jednak konieczna w sytuacji takiej jak sytuacja zaistniała w postępowaniu głównym, ponieważ dyrektywa 2004/38, ustanawiając stopniowy system utrzymywania statusu pracownika, którego celem jest zabezpieczenie prawa pobytu i dostępu do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, sama uwzględnia rozmaite czynniki charakteryzujące indywidualną sytuację każdego wnioskodawcy o świadczenia z zakresu pomocy społecznej, a w szczególności okres wykonywania działalności zarobkowej.

8| Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2013, L 188, s. 10).

9| Wyrok Trybunału z dnia 11 listopada 2014 r., Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358). Zobacz również *Sprawozdanie roczne 2014*, s. 19.

III. POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

1. PODSTAWA PRAWNA AKTÓW UNII

Spośród spraw spornych dotyczących wyboru właściwej podstawy prawnej aktów instytucji[10] na szczególną uwagę zasługują trzy wyroki. Pierwszy z nich dotyczy dawnej procedury stosowanej przy przyjmowaniu decyzji WSiSW, drugi ma związek ze środkami przyjmowanymi w dziedzinie polityki rybołówstwa, a trzeci dotyczy środków przyjmowanych na podstawie art. 349 TFUE.

W sprawach połączonych zakończonych wydanym w dniu 16 kwietnia 2015 r. wyrokiem ***Parlament/Rada*** (C-317/13 i C-679/13, EU:C:2015:223) Trybunał stwierdził nieważność *decyzji Rady 2013/129 i 2013/496 w sprawie poddania kontroli nowych substancji psychoaktywnych, to jest odpowiednio 4-metyloamfetaminy i 5-(2-aminopropyl) indolu*[11]. Decyzje te zostały przyjęte bez konsultacji z Parlamentem.

W sprawach tych Parlament podniósł zarzut niezgodności z prawem wymierzony przeciwko art. 8 ust. 3 decyzji 2005/387/WSiSW[12], stanowiącego podstawę prawną zaskarżonych decyzji, z uwagi na fakt, że podstawa ta wprowadza odstępstwo od procedur przewidzianych dla celów przyjmowania tych decyzji w traktacie, gdyż nie przewiduje konsultacji z Parlamentem. W tej kwestii Trybunał przede wszystkim zauważył, że w zakresie, w jakim normy regulujące sposób dochodzenia do decyzji przez instytucje Unii ustanowione są przez traktaty i nie pozostają do dyspozycji ani państw członkowskich, ani samych instytucji, jedynie traktaty mogą – w szczególnych przypadkach – upoważnić instytucję do zmiany ustanowionej w nich procedury decyzyjnej. Zatem uznanie, że instytucja ma możliwość wprowadzania wtórnych podstaw prawnych – niezależnie od tego, czy zmierzałyby one do usztywnienia, czy też złagodzenia trybu wydawania aktu – oznaczałoby przyznanie jej uprawnień prawodawczych wykraczających poza to, co przewiduje traktat. Zasada ta ma zastosowanie nie tylko do przyjmowania aktów ustawodawczych, lecz również do podstaw prawnych przewidzianych w akcie prawa wtórnego, które umożliwiają przyjęcie przepisów wykonawczych do tego aktu poprzez usztywnienie lub złagodzenie trybu przyjmowania takich przepisów przewidzianego w traktatach.

W omawianej sprawie, zdaniem Trybunału, zgodność z prawem art. 8 ust. 3 decyzji 2005/387/WSiSW należy oceniać w świetle przepisów, które w chwili przyjęcia tej decyzji, a zatem przed wejściem w życie traktatu z Lizbony, regulowały wykonywanie aktów o charakterze generalnym w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, to jest w świetle art. 34 ust. 2 lit. c) UE i art. 39 ust. 1 UE, z których wynika, że w tej dziedzinie Rada stanowi większością kwalifikowaną, po konsultacji z Parlamentem. Tak więc, skoro akt prawa wtórnego należy interpretować w miarę możliwości w sposób zgodny z postanowieniami traktatów, rzeczony art. 8 ust. 3 należy, zgodnie z art. 39 ust. 1 UE, interpretować w ten sposób, że pozwala on Radzie na poddanie środkom kontroli nowej substancji psychoaktywnej jedynie po konsultacji z Parlamentem. W związku z tym argument Parlamentu nie został uwzględniony.

Następnie Trybunał – zanim oddalił argument Parlamentu, zgodnie z którym art. 8 ust. 3 decyzji 2005/387 jest niezgodny z normami proceduralnymi mającymi zastosowanie po wejściu w życie traktatu z Lizbony – opierając się na art. 9 protokołu w sprawie postanowień przejściowych, uznał, że przepis aktu prawidłowo przyjętego

10| W sprawach spornych związanych między innymi z wyborem podstawy prawnej zapadły dwa inne wyroki ujęte w niniejszym sprawozdaniu, dotyczące patentu europejskiego: wyroki z dnia 5 maja 2015 r., *Hiszpania/Rada* (C-146/13, EU:C:2015:298 i C-147/13, EU:C:2015:299), przedstawione w rozdziale XIV.1 „Własność intelektualna".

11| Decyzja Rady 2013/129/UE z dnia 7 marca 2013 r. w sprawie poddania 4-metyloamfetaminy środkom kontroli (Dz.U. L 72, s. 1). Decyzja wykonawcza Rady 2013/496/UE z dnia 7 października 2013 r. w sprawie poddania 5-(2-aminopropyl)indolu środkom kontroli (Dz.U. L 272, s. 44).

12| Decyzja Rady 2005/387/WSiSW z dnia 10 maja 2005 r. w sprawie wymiany informacji, oceny ryzyka i kontroli nowych substancji psychoaktywnych (Dz.U. L 127, s. 32).

na podstawie traktatu UE przed wejściem w życie traktatu z Lizbony, który przewiduje tryb przyjmowania środków wykonawczych do tego aktu, dopóty wywołuje skutki prawne – mimo istotnych zmian wprowadzonych traktatem w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych – dopóki przepis ten nie zostanie uchylony, dopóki nie zostanie stwierdzona jego nieważność lub dopóki nie zostanie on zmieniony, i pozwala na przyjmowanie środków wykonawczych zgodnie z określoną w nim procedurą. Tak więc okoliczność, że art. 8 ust. 3 decyzji 2005/387 przewiduje tryb przyjmowania przepisów wykonawczych usztywniony lub złagodzony w porównaniu z procedurą ustanowioną w tym celu w traktacie FUE, nie może oznaczać, że przepis ten stanowi wtórną, niezgodną z prawem podstawę prawną i że w drodze zarzutu należy doprowadzić do niemożności jego stosowania.

Mimo oddalenia argumentów Parlamentu dotyczących zgodności z prawem podstawy prawnej skarga o stwierdzenie nieważności została jednak uwzględniona, ponieważ regularne konsultacje z Parlamentem przewidziane we właściwych normach prawnych Unii stanowią istotny wymóg proceduralny, którego naruszenie powoduje nieważność zaskarżonych decyzji. Jednakże, by nie osłabić skuteczności kontroli substancji psychoaktywnych, których dotyczyły decyzje, Trybunał utrzymał w mocy skutki decyzji, których nieważność stwierdzono, do czasu wejścia w życie nowych aktów, które je zastąpią.

W dniu 1 grudnia 2015 r., w sprawach połączonych zakończonych wyrokiem ***Parlament i Komisja/Rada*** (C-124/13 i C-125/13, EU:C:2015:790), Trybunał w składzie wielkiej izby uwzględnił wniesione przez Parlament i Komisję skargi o stwierdzenie nieważności *rozporządzenia nr 1243/2012 zmieniającego rozporządzenie nr 1342/2008 ustanawiające długoterminowy plan w zakresie zasobów dorsza i połowów tych zasobów*[13]. Rozporządzenie nr 1243/2012 zostało przyjęte przez Radę na podstawie art. 43 ust. 3 TFUE, który upoważnia ją do przyjmowania środków dotyczących ustalania i przydziału uprawnień do połowów. Zgodnie z jedynym zarzutem podniesionym przez Parlament i Komisję, skoro plany wieloletnie takie jak te, których dotyczy sprawa, stanowią instrumenty „niezbędne" dla osiągnięcia celów polityki rybołówstwa, należało przyjąć je zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą w myśl art. 43 ust. 2 TFUE.

W pierwszej kolejności Trybunał przypomniał swoje wcześniejsze orzecznictwo[14], zgodnie z którym przyjmowanie środków wiążących się z dokonywaniem wyborów politycznych w tym rozumieniu, że zakłada ono ocenę ich niezbędności dla realizacji celów związanych ze wspólnymi politykami, powinno być zastrzeżone dla prawodawcy Unii stanowiącego na podstawie art. 43 ust. 2 TFUE. Natomiast zgodnie z art. 43 ust. 3 TFUE przyjęcie środków dotyczących ustalania i przydziału uprawnień do połowów nie wymaga przeprowadzenia takiej oceny, gdyż środki takie mają charakter głównie techniczny i powinny być przyjmowane celem wykonania przepisów przyjętych na podstawie art. 43 ust. 2 TFUE. Tak więc zakres zastosowania art. 43 ust. 3 TFUE może obejmować środki, które nie ograniczają się do ustalania i przydziału uprawnień do połowów, o ile środki te nie wiążą się z rzeczonym wyborem politycznym zastrzeżonym dla prawodawcy Unii.

W drugiej kolejności Trybunał zajął się zagadnieniem, czy zmiany wprowadzone rozporządzeniem nr 1243/2012 mogły zostać przyjęte na podstawie art. 43 ust. 3 TFUE. W tej kwestii zauważył on, że rzeczone zmiany nie ograniczają się jedynie do zapewnienia ustalenia i rzeczywistego przyznania uprawnień do połowów, lecz mają one na celu dostosowanie ogólnego mechanizmu ustalania całkowitych dopuszczalnych wielkości połowów i ograniczeń nakładów połowowych w celu wyeliminowania niedostatków poprzednich przepisów, które zagrażały realizacji celów planu wieloletniego. W związku z tym, zdaniem Trybunału, zmiany te definiują ramy prawne ustalania i przyznawania uprawnień do połowów. Wynikają więc one z wyboru politycznego mającego długoterminowy wpływ na plan wieloletni, a zatem powinny były zostać przyjęte na podstawie art. 43 ust. 2 TFUE.

13| Rozporządzenie Rady (UE) nr 1243/2012 z dnia 19 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1342/2008 ustanawiające długoterminowy plan w zakresie zasobów dorsza i połowów tych zasobów (Dz.U. L 352, s. 10).

14| Wyrok Trybunału z dnia 26 listopada 2014 r., *Parlament i Komisja/Rada* (C-103/12 i C-165/12, EU:C:2014:2400).

Jednak wobec istnienia ważnych względów pewności prawa Trybunał zdecydował o utrzymaniu w mocy skutków tego rozporządzenia do czasu wejścia w życie, w rozsądnym terminie nieprzekraczającym 12 miesięcy liczonym od dnia 1 stycznia 2016 r., nowego rozporządzenia przyjętego na właściwej podstawie prawnej.

W sprawach połączonych zakończonych wyrokiem Parlament i Komisja/Rada (od C-132/14 do C-136/14, EU:C:2015:813), wydanym w dniu 15 grudnia 2015 r., Trybunał w składzie wielkiej izby oddalił skargi wniesione przez Parlament w sprawach C-132/14 i C-136/14 oraz przez Komisję w sprawach od C-133/14 do C-135/14, w których instytucje te domagały się *stwierdzenia nieważności rozporządzenia nr 1385/2013*[15] *oraz dyrektyw 2013/64*[16] *i 2013/62*[17]*, zmieniających niektóre przepisy prawa pochodnego w związku ze zmianą statusu Majotty z kraju lub terytorium zamorskiego na region najbardziej oddalony w rozumieniu art. 349 TFUE*.

Na poparcie swoich skarg Parlament i Komisja podniosły jedyny zarzut dotyczący tego, że Rada poprzez przyjęcie zaskarżonych aktów na podstawie art. 349 TFUE dokonała błędnego wyboru podstawy prawnej. W tej kwestii Trybunał zauważył, że z brzmienia art. 349 TFUE wynika, że pozwala on Radzie na przyjęcie, w różnych dziedzinach, specyficznych środków mających na celu uwzględnienie strukturalnej sytuacji gospodarczej i społecznej regionów najbardziej oddalonych, pogorszonej pewną liczbą czynników wskazanych w akapicie pierwszym tego artykułu, których trwałość i łączne występowanie poważnie szkodzą ich rozwojowi. By oddalić argument Komisji, zgodnie z którym artykuł ten ma zastosowanie tylko w wypadku, gdy chodzi o odstępstwo od stosowania prawa pierwotnego do regionów najbardziej oddalonych, a nie o dostosowanie aktów prawa wtórnego do szczególnej sytuacji tych regionów, Trybunał, po wskazaniu, że wiele dziedzin wymienionych w art. 349 akapit drugi TFUE jest regulowanych zasadniczo aktami prawa wtórnego, uściślił, że artykuł ten upoważnia Radę do przyjęcia specyficznych środków, które określają warunki stosowania do tych regionów nie tylko postanowień traktatów, lecz również przepisów prawa wtórnego. Ponadto, by oddalić argument Parlamentu, zgodnie z którym art. 349 TFUE nie upoważnia Rady do przyjęcia środków mających jedynie na celu odroczenie stosowania do regionów najbardziej oddalonych niektórych przepisów prawa Unii, Trybunał podkreślił, że z brzmienia i celów art. 349 TFUE wynika, że nie można wykluczyć, iż odsunięcie w czasie pełnego stosowania prawa Unii może okazać się środkiem najbardziej odpowiednim dla uwzględnienia strukturalnej sytuacji gospodarczej i społecznej regionu najbardziej oddalonego.

Tak więc Trybunał, po zbadaniu celów i treści każdego z zaskarżonych aktów, uznał, że zawarte w nich środki zostały przyjęte z uwzględnieniem strukturalnej sytuacji gospodarczej i społecznej Majotty w rozumieniu art. 349 akapit pierwszy TFUE oraz że – zgodnie z art. 349 akapit trzeci TFUE – mają one związek ze szczególnymi cechami i ograniczeniami tego regionu. W konsekwencji Komisja i Parlament nie mogą zasadnie twierdzić, że podstawą prawną zaskarżonych aktów nie mógł być art. 349 TFUE.

2. KOMPETENCJE I UPRAWNIENIA INSTYTUCJI

Spośród spraw dotyczących kompetencji i uprawnień instytucji[18] można przywołać trzy wyroki wydanie

15| Rozporządzenie Rady (UE) nr 1385/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 850/98 i (WE) nr 1224/2009 oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009, (UE) nr 1379/2013 i (UE) nr 1380/2013 w związku ze zmianą statusu Majotty względem Unii Europejskiej (Dz.U. L 354, s. 86).

16| Dyrektywa Rady 2013/64/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. zmieniająca dyrektywy Rady 91/271/EWG i 1999/74/WE oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE, 2006/7/WE, 2006/25/WE i 2011/24/UE w związku ze zmianą statusu Majotty względem Unii Europejskiej (Dz.U. L 353, s. 8).

17| Dyrektywa Rady 2013/62/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. zmieniająca dyrektywę 2010/18/UE w sprawie wdrożenia zmienionego porozumienia ramowego dotyczącego urlopu rodzicielskiego zawartego przez BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC w związku ze zmianą statusu Majotty względem Unii Europejskiej (Dz.U. L 353, s. 7).

18| Kompetencji i uprawnień instytucji dotyczy między innymi jeszcze jeden wyrok odnotowany w niniejszym sprawozdaniu: wyrok z dnia 28 kwietnia 2015 r., *Komisja/Rada* (C-28/12, EU:C:2015:282), przedstawiony w rozdziale XXI „Umowy międzynarodowe".

w składzie wielkiej izby. Wszystkie te sprawy zostały wytoczone Komisji i dotyczą, odpowiednio, wycofania projektu rozporządzenia w trakcie procedury ustawodawczej, złożenia uwag w imieniu Unii przed sądem międzynarodowym oraz delegowanych i wykonawczych uprawnień tej instytucji.

Wyrokiem ***Rada/Komisja*** (C-409/13, EU:C:2015:217) Trybunał oddalił w dniu 14 kwietnia 2015 r. skargę Rady o stwierdzenie nieważności *decyzji Komisji o wycofaniu wniosku w sprawie projektu rozporządzenia ramowego Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące pomocy makrofinansowej dla państw trzecich*[19]. W skardze tej Rada, popierana przez 10 państw członkowskich, podnosiła w szczególności, po pierwsze, że wycofanie przez Komisję rzeczonego wniosku stanowiło naruszające równowagę instytucjonalną przekroczenie kompetencji przyznanych jej w traktatach, a po drugie – że Komisja naruszyła zasadę lojalnej współpracy.

W wyroku Trybunał uznał, że z postanowień art. 17 ust. 2 TUE w związku z art. 289 TFUE i 293 TFUE wynika, że uprawnienie Komisji w ramach zwykłej procedury ustawodawczej nie ogranicza się do przedstawienia wniosku, a następnie wspierania kontaktów i podejmowania starań na rzecz zbliżenia stanowisk Parlamentu i Rady. Podobnie jak co do zasady do Komisji należy decyzja o przedstawieniu bądź nieprzedstawieniu wniosku ustawodawczego i w stosownym wypadku określenie jego przedmiotu, celu i treści, może ona, dopóki Rada nie podjęła działań, zmienić swój projekt, a nawet w razie potrzeby wycofać go. Uprawnienie to nie może jednak przyznawać tej instytucji prawa weta w toku procesu legislacyjnego, które byłoby sprzeczne z zasadami kompetencji powierzonych i równowagi instytucjonalnej.

Zdaniem Trybunału, jeżeli poprawka zamierzona przez Parlament i Radę przeinacza wniosek dotyczący aktu ustawodawczego w sposób, który stanowi przeszkodę w realizacji celów, jakiemu ma on służyć, i który pozbawia go zatem racji bytu, Komisja ma prawo wniosek wycofać. W omawianej sprawie Trybunał orzekł, że wycofanie wniosku było uzasadnione w zakresie, w jakim dla celów przyjmowania każdej decyzji o pomocy makrofinansowej Rada i Parlament zamierzały zastąpić kompetencje wykonawcze Komisji zwykłą procedurą ustawodawczą. Tymczasem zastosowanie procedury przewidzianej w art. 289 ust. 1 TFUE nie tylko przeszkadza realizacji zasadniczego celu, polegającego na zakończeniu tego procesu decyzyjnego w celu przyspieszenia podjęcia decyzji i poprawy skuteczności polityki pomocy makrofinansowej, ale również jest sprzeczne z celem polegającym na zrównaniu, w trosce o spójność, procedury przyznawania pomocy makrofinansowej z procedurą mającą zastosowanie do innych instrumentów finansowych Unii w dziedzinie pomocy zewnętrznej. Skoro uprawnienie Komisji do wycofania wniosku jest nierozerwalnie związane z prawem inicjatywy, które przysługuje owej instytucji, a jego wykonanie podlega art. 17 ust. 2 TUE w związku z art. 289 TFUE i 293 TFUE, Trybunał uznał ponadto, że w omawianej sprawie nie można mówić o naruszeniu zasady ustanowionej w art. 10 ust. 1 i 2 TUE.

Trybunał uściślił jednak, że Komisja może wycofać wniosek dopiero po należytym uwzględnieniu, w duchu lojalnej współpracy, który na podstawie art. 13 ust. 2 TUE powinien regulować stosunki między instytucjami Unii w ramach zwykłej procedury ustawodawczej, wątpliwości Parlamentu i Rady leżących u podstaw ich woli zmiany tego wniosku. W omawianej sprawie nie wykazano żadnego uchybienia zasadzie lojalnej współpracy, ponieważ Rada i Parlament nie zrezygnowały z zachowania zwykłej procedury ustawodawczej dla celów przyjmowania decyzji w sprawie pomocy makrofinansowej, mimo że były świadome możliwości wycofania tego wniosku z uwagi na powtarzane i uzasadnione ostrzeżenia Komisji w tej kwestii.

Wyrokiem ***Rada/Komisja*** (C-73/14, EU:C:2015:663), wydanym w dniu 6 października 2015 r., Trybunał oddalił wniesioną przez Radę skargę na *decyzję Komisji o złożeniu w imieniu Unii pisemnego oświadczenia do Międzynarodowego Trybunału Prawa Morza (zwanego dalej „ITLOS") w sprawie, w której do ITLOS zwróciła się o wydanie*

19 | Jeżeli chodzi o dopuszczalność skargi, Trybunał orzekł w tym wyroku, że decyzja Komisji o wycofaniu projektu ustawodawczego jest aktem mogącym stanowić przedmiot skargi o stwierdzenie nieważności, ponieważ poprzez zakończenie procedury ustawodawczej wszczętej przedstawieniem wniosku Komisji, decyzja taka uniemożliwia Parlamentowi i Radzie wykonywanie, według ich woli, funkcji prawodawczej, na podstawie art. 14 ust. 1 TUE i art. 16 ust. 1 TUE.

opinii doradczej podregionalna komisja ds. rybołówstwa[20]. Rada, wspierana przez kilka państw członkowskich, podniosła w skardze zasadniczo, że zgodnie z art. 16 ust. 1 zdanie drugie TUE, który zastrzega na rzecz Rady funkcję powierzania polityk Unii, powinna była ona wcześniej zatwierdzić treść tego oświadczenia.

Na poparcie skargi Rada podniosła, jako pierwszy, zarzut naruszenia zasady kompetencji powierzonych, ustanowionej w art. 13 ust. 2 TUE. W tej kwestii Trybunał na wstępie wskazał, że będący przedmiotem sprawy wniosek o wydanie opinii doradczej objęty jest przynajmniej w części dziedziną zachowania morskich zasobów biologicznych w ramach wspólnej polityki rybołówstwa, stanowiącej zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. d) TFUE dziedzinę, w której Unia ma wyłączne kompetencje, i że Unia, jako strona Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza[21], na podstawie której utworzony został ITLOS, była uprawniona do wzięcia udziału w postępowaniu o wydanie opinii doradczej przed tym sądem.

Następnie, przed oddaleniem argumentu niektórych państw członkowskich, zgodnie z którym art. 335 TFUE, dotyczący reprezentowania Unii przez Komisję przed sądami krajowymi, nie ma zastosowania do postępowań przed sądami międzynarodowymi, Trybunał przypomniał, że postanowienie to, jakkolwiek zgodnie ze swoim brzmieniem ograniczone jest do państw członkowskich, stanowi wyraz zasady ogólnej, na podstawie której Unia posiada zdolność prawną i jest w tym zakresie reprezentowana przez Komisję. Zatem art. 335 TFUE daje Komisji podstawę do reprezentowania Unii przed ITLOS-em. Ponadto, dla celów stwierdzenia niemożności stosowania art. 218 ust. 9 TFUE, zgodnie z którym Rada ma kompetencję w szczególności w kwestiach stanowisk, które mają zostać zajęte w imieniu Unii „w ramach" organu utworzonego przez umowę międzynarodową, Trybunał podkreślił, że rozpatrywana sprawa dotyczy określenia stanowiska, jakie należy przedstawić w imieniu Unii „przed" międzynarodowym organem sądowym, do którego zwrócono się o opinię doradczą, której przyjęcie podlega kompetencji i odpowiedzialności jedynie członków tego organu, działających w pełni niezależnie od stron. Wreszcie, po stwierdzeniu, że pisemne oświadczenie w imieniu Unii, które sprowadza się do przedstawienia propozycji odpowiedzi na pytania postawione w sprawie dotyczącej rybołówstwa, nie ma na celu określenia polityki w tej dziedzinie w rozumieniu art. 16 ust. 1 zdanie drugie TUE, lecz przedstawienie ITLOS-owi zbioru uwag prawnych, które umożliwiłyby temu sądowi wydanie w stosownym wypadku opartej na znajomości rzeczy opinii doradczej dotyczącej zadanych mu pytań, Trybunał orzekł, że Komisja nie naruszyła tego postanowienia, a tym samym oddalił zarzut pierwszy.

By oddalić zarzut drugi Rady, zgodnie z którym Komisja naruszyła zasadę lojalnej współpracy, Trybunał, po wskazaniu, że z zasady tej wynika, że jeżeli Komisja zamierza przedstawić stanowisko w imieniu Unii przed sądem międzynarodowym, to ma ona obowiązek przeprowadzenia uprzednich konsultacji z Radą, stwierdził, że w omawianej sprawie Komisja – przed przedłożeniem ITLOS-owi pisemnego oświadczenia w imieniu Unii – przekazała Radzie dokument roboczy, wielokrotnie modyfikowany celem uwzględnienia uwag wyrażonych przez dwie grupy robocze Rady.

Wyrokiem ***Komisja/Parlament i Rada*** (C-88/14, EU:C:2015:499), wydanym w dniu 16 lipca 2015 r., Trybunał oddalił wniesioną przez Komisję skargę o *stwierdzenie nieważności art. 1 pkt 1 i 4 rozporządzenia nr 1289/2013 zmieniającego rozporządzenie nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy*

20 | Podregionalna komisja ds. rybołówstwa jest międzyrządową organizacją na rzecz współpracy w dziedzinie rybołówstwa utworzoną na mocy konwencji z dnia 29 marca 1985 r., grupującą Republikę Zielonego Przylądka, Republikę Gambii, Republikę Gwinei, Republikę Gwinei Bissau, Islamską Republikę Mauretanii, Republikę Senegalu i Republikę Sierra Leone.

21 | Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza, która została sporządzona w Montego Bay w dniu 10 grudnia 1982 r. i weszła w życie w dniu 16 listopada 1994 r., została zatwierdzona w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 98/392/WE z dnia 23 marca 1998 r. dotyczącą zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych z dnia 10 grudnia 1982 r. o prawie morza i Porozumienia z dnia 28 lipca 1994 r. odnoszącego się do stosowania jego części XI (Dz.U. L 179, s. 1).

podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu[22] w zakresie, w jakim przepisy te przyznają Komisji uprawnienie delegowane w rozumieniu art. 290 ust. 1 TFUE, a nie uprawnienie wykonawcze w rozumieniu art. 291 ust. 2 TFUE.

W wyroku tym Trybunał przedstawił uściślenia dotyczące rozróżnienia między przyznaniem uprawnienia delegowanego i przyznaniem uprawnienia wykonawczego. W tej kwestii przypomniał on, że z art. 290 ust. 1 TFUE wynika, że akt ustawodawczy może przekazywać Komisji uprawnienia do przyjęcia aktów o charakterze nieustawodawczym o zasięgu ogólnym, uzupełniających lub zmieniających niektóre, inne niż istotne, elementy aktu ustawodawczego, pod warunkiem, że cele, treść, zakres oraz czas obowiązywania przekazanych uprawnień są wyraźnie określone w akcie ustawodawczym dokonującym takiego delegowania, co oznacza, że celem powierzenia uprawnienia delegowanego jest przyjęcie przepisów, które wpisują się w ramy prawne określone w podstawowym akcie ustawodawczym. Natomiast w ramach wykonywania uprawnienia wykonawczego, powierzonego na mocy art. 291 ust. 2 TFUE, dana instytucja powinna określić treść aktu ustawodawczego, aby zapewnić jego wprowadzenie w życie w warunkach jednolitych we wszystkich państwach członkowskich. W tym kontekście Komisja, wykonując uprawnienie wykonawcze, inaczej niż w wypadku uprawnień przysługujących jej w ramach wykonywania uprawnienia delegowanego, nie może zmieniać ani uzupełniać aktu ustawodawczego, nawet w odniesieniu do jego elementów innych niż istotne. Następnie Trybunał podkreślił, że ani istnienie, ani zakres swobodnego uznania przyznanego Komisji przez akt ustawodawczy nie mają znaczenia dla celów określenia, czy przyjmowany przez nią akt objęty jest zakresem art. 290 TFUE lub 291 TFUE. Z treści art. 290 ust. 1 TFUE wynika bowiem, że zgodność z prawem decyzji prawodawcy Unii o przyznaniu uprawnienia delegowanego Komisji zależy wyłącznie od kwestii, czy akty, jakie instytucja ta ma przyjąć w oparciu o takie przyznanie, mają ogólny zasięg i czy uzupełniają one lub zmieniają inne niż istotne elementy aktu ustawodawczego.

W omawianej sprawie Trybunał uznał, że prawodawca Unii powierzył Komisji uprawnienie do zmiany, w rozumieniu art. 290 ust. 1 TFUE, normatywnej treści rozporządzenia nr 539/2001[23], w szczególności załącznika II do tego rozporządzenia, zawierającego wykaz państw, których obywatele są zwolnieni z wymogu posiadania wizy. W tej kwestii Trybunał zauważył, że akt przyjęty na podstawie art. 1 ust. 4 lit. f) rozporządzenia nr 539/2001 w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem nr 1289/2013, powoduje ponowne wprowadzenie na okres 12 lub 18 miesięcy obowiązku wizowego wobec wszystkich obywateli państwa trzeciego znajdującego się w wykazie z załącznika II do tego rozporządzenia w związku z pobytem, który zgodnie z art. 1 ust. 2 rzeczonego rozporządzenia nie podlega takiemu obowiązkowi. W odniesieniu do ogółu tych obywateli akt przyjęty na podstawie art. 1 ust. 4 lit. f) rozporządzenia nr 539/2001 prowadzi zatem do zmiany, choćby czasowo, normatywnej treści rozpatrywanego aktu ustawodawczego. Skutki aktu przyjętego na podstawie tego przepisu są bowiem, z wyjątkiem ich czasowego charakteru, w każdym względzie identyczne jak skutki wynikające z formalnego przeniesienia odniesienia do danego państwa trzeciego z załącznika II do rozporządzenia nr 539/2001 w zmienionym brzmieniu do załącznika I do tegoż rozporządzenia, zawierającego wykaz państw, których obywatele podlegają obowiązkowi wizowemu.

3. DOSTĘP DO DOKUMENTÓW

Wyrokiem ***ClientEarth/Komisja*** (C-612/13 P, EU:C:2015:486) z dnia 16 lipca 2015 r., Trybunał uwzględnił

22| Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1289/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz.U. L 347, s. 74).

23| Rozporządzenie Rady (WE) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz.U. L 81 s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 4, s. 65).

częściowo wniesione przez ClientEarth odwołanie od wyroku Sądu oddalającego *skargę o stwierdzenie nieważności wyraźnej decyzji Komisji o odmowie udzielenia pełnego dostępu do badań dotyczących zgodności ustawodawstw szeregu państw członkowskich z prawem Unii dotyczącym ochrony środowiska* [24]. W wyroku tym Trybunał miał w szczególności sposobność doprecyzowania swego orzecznictwa dotyczącego wyjątku od prawa dostępu związanego z ochroną celów dochodzenia w rozumieniu art. 4 ust. 2 tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001[25].

W pierwszej kolejności Trybunał orzekł, że badania zrealizowane przez zewnętrznego usługodawcę na wniosek i na rzecz Komisji w konkretnym celu sprawdzenia procesu transpozycji różnych dyrektyw w określonej liczbie państw członkowskich mieszczą się w zakresie pojęcia dochodzenia w rozumieniu rzeczonego art. 4 ust. 2 tiret trzecie. Takie badania są bowiem częścią instrumentów, jakimi dysponuje Komisja, by móc czuwać nad stosowaniem prawa Unii w celu wykrywania ewentualnych uchybień państw członkowskich obowiązkowi transponowania dyrektyw i decydowania w razie potrzeby o wszczęciu wobec nich postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

W drugiej kolejności Trybunał przypomniał, że aby uzasadnić odmowę udzielenia dostępu do dokumentu, dana instytucja może oprzeć się na ogólnych domniemaniach mających zastosowanie do niektórych kategorii dokumentów, takich jak między innymi akta administracyjne dotyczące postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego oraz że podobne względy mogą mieć zastosowanie do wniosków o ujawnienie dotyczących dokumentów o tym samym charakterze. W omawianej sprawie, zdaniem Trybunału, Sąd słusznie ocenił, że Komisja miała prawo uznać, w sposób ogólny, iż pełne ujawnienie pierwszej kategorii spornych badań, to jest tych, które jeszcze przed wydaniem wyraźnej decyzji o odmowie udzielenia do nich pełnego dostępu, zostały włączone do akt dotyczących etapu postępowania poprzedzającego wniesienie skargi w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wszczętego poprzez skierowanie do zainteresowanego państwa wezwania do usunięcia uchybienia na mocy art. 258 akapit pierwszy TFUE, naruszałoby ochronę celów dochodzenia. Takie bowiem ujawnienie wywołałoby ryzyko zmiany charakteru i przebiegu tego etapu postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, komplikując proces negocjacji między Komisją a zainteresowanym państwem członkowskim oraz poszukiwanie polubownego rozwiązania umożliwiającego usunięcie zarzucanego uchybienia. Okoliczność, że badania te zostały przeprowadzone przez przedsiębiorstwo zewnętrzne i że nie odzwierciedlały one stanowiska Komisji, nie może, zdaniem Trybunału, podważyć takiego rozumowania.

Trybunał stwierdził natomiast, że Sąd naruszył prawo poprzez uznanie, że Komisja może zgodnie z prawem rozszerzyć zakres domniemania poufności na drugą kategorię badań, to jest te, które na dzień wydania wyraźnej decyzji o odmowie dostępu nie doprowadziły do wystosowania wezwania do usunięcie uchybienia. Z jednej strony takie rozumowanie jest niezgodne z wymogiem ścisłej wykładni i ścisłego stosowania takiego domniemania. Z drugiej strony – wobec braku skierowania przez Komisję do danego państwa członkowskiego wezwania do usunięcia uchybienia – na dzień wydania wyraźnej decyzji o odmowie dostępu nie było jeszcze pewne, czy sporne badania doprowadzą do rozpoczęcia etapu poprzedzającego wniesienie skargi w postępowaniu w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Dlatego w takiej sytuacji Komisja powinna badać w poszczególnych przypadkach, czy badania należące do tej drugiej kategorii mogą zostać w pełni ujawnione.

IV. PRAWO UNII I PRAWO KRAJOWE

W wyroku ***Ferreira da Silva i in.*** (C-160/14, EU:C:2015:565), wydanym w dniu 9 września 2015 r. i dotyczącym

24 | Wyrok Sądu z dnia 13 września 2013 r., *ClientEarth/Komisja* (T-111/11, EU:T:2013:482).

25 | Rozporządzenie (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji (Dz.U. L 145, s. 43 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 1, t. 3, s. 331).

pojęcia „przejęcia zakładu" w rozumieniu dyrektywy 2001/23 o ochronie praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw[26], Trybunał orzekł, że *wykładni prawa Unii, a w szczególności zasad sformułowanych w orzecznictwie w obszarze odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzane jednostkom w związku z naruszeniem prawa Unii dokonanym przez sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu na mocy prawa krajowego*, należy dokonywać w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie prawu krajowemu, które jako warunku wstępnego wystąpienia z powództwem odszkodowawczym wymaga uchylenia orzeczenia, którego wydanie przez ten sąd wyrządziło szkodę, podczas gdy takie uchylenie jest w praktyce wykluczone.

W obliczu zasadniczej roli, jaką pełni władza sądownicza w ochronie praw, które jednostki czerpią z norm prawa Unii, pełna skuteczność tych norm zostałaby bowiem zakwestionowana, a ochrona praw, jakie ustanawiają, uległaby osłabieniu, gdyby była wykluczona możliwość uzyskania przez jednostki, pod pewnymi warunkami, naprawienia szkody wyrządzonej im w związku z naruszeniem prawa Unii przez orzeczenie sądu państwa członkowskiego orzekającego w ostatniej instancji, które to naruszenie w omawianej sprawie polega na niedopełnieniu obowiązku wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym[27]. Tak więc, jeżeli warunki dotyczące odpowiedzialności państwa są spełnione, naprawienie przez państwo konsekwencji wyrządzonej szkody powinno nastąpić zgodnie z prawem krajowym, przy czym zasady ustalone w prawie krajowym w obszarze naprawienia szkody nie mogą być mniej korzystne niż zasady dotyczące podobnych krajowych środków prawnych (zasada równoważności) ani nie mogą być tak skonstruowane, by w praktyce uniemożliwiały lub nadmiernie utrudniały otrzymanie odszkodowania (zasada skuteczności).

Przeszkody w skutecznym stosowaniu prawa Unii, a w szczególności zasady podstawowej odpowiedzialności państwa za naruszenie prawa Unii, nierozerwalnie związanej z systemem traktatów, na których opiera się Unia, nie można zresztą uzasadnić zasadą powagi rzeczy osądzonej, ponieważ postępowanie, którego celem jest pociągnięcie do odpowiedzialności państwa, ma inny przedmiot i niekoniecznie musi toczyć się pomiędzy tymi samymi stronami co postępowanie, w którym zapadło orzeczenie korzystające z powagi rzeczy osądzonej. Również zasada pewności prawa nie może w żaden sposób przeważyć nad zasadą odpowiedzialności państwa członkowskiego za szkody wyrządzone jednostkom wskutek przypisywanego temu państwu naruszenia prawa Unii.

W konsekwencji, w zakresie, w jakim ustawodawstwo krajowe, którego dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, może nadmiernie utrudniać uzyskanie naprawienia szkody spowodowanej naruszeniem prawa Unii z uwagi na to, że sytuacje, w których przedmiotowe orzeczenie mogłoby podlegać rewizji, są bardzo ograniczone oraz w świetle odpowiedzi udzielonej przez Trybunał co do istoty[28], państwo będzie musiało wypłacić odszkodowania skarżącym w postępowaniu głównym.

V. POSTANOWIENIA REGULUJĄCE POSTĘPOWANIE

26| Dyrektywa Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. L 82, s. 16 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 5, t. 4, s. 98).

27| Fragment wyroku dotyczący tej kwestii został omówiony w rozdziale V.1 „Odesłanie prejudycjalne".

28| Co do istoty sprawa dotyczyła wykładni ww. w przypisie 26 dyrektywy 2001/23/WE, która przewiduje, że prawa i obowiązki zbywającego wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy w momencie przejęcia przechodzą na przejmującego. W wyroku tym Trybunał dokonał wykładni pojęcia „przejęcia zakładu" w ten sposób, że pojęcie to obejmuje sytuację, w której spółka działająca na rynku lotów czarterowych zostaje rozwiązana przez swego akcjonariusza większościowego, który sam jest przedsiębiorstwem transportu lotniczego i w której to sytuacji następnie ta ostatnia spółka wstępuje w prawa rozwiązanej spółki, stając się stroną umów leasingu samolotów i bieżących umów o loty czarterowe, prowadzi działalność wcześniej prowadzoną przez rozwiązaną spółkę, przywraca do pracy niektórych pracowników wcześniej oddelegowanych do pracy w rozwiązanej spółce i powierza im identyczne co wcześniej wykonywane obowiązki oraz przejmuje drobne wyposażenie rozwiązanej spółki.

PRZED TRYBUNAŁEM

1. ODESŁANIE PREJUDYCJALNE

W wyroku z dnia 4 czerwca 2015 r., ***Kernkraftwerke Lippe-Ems*** (C-5/14, EU:C:2015:354) Trybunał objaśnił zasady dotyczące *związku pomiędzy postępowaniem prejudycjalnym a postępowaniem wpadkowym dotyczącym kontroli zgodności z konstytucją w państwach członkowskich*[29]. W sprawie w postępowaniu głównym sąd krajowy rozpatrywał między innymi kwestię ważności uregulowania krajowego przewidującego nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii elektrycznej. Równolegle przed Bundesverfassungsgericht toczyło się postępowanie w przedmiocie pytania o zgodność tego uregulowania z niemiecką ustawą zasadniczą.

Trybunał przypomniał w wyroku, że art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy mający wątpliwości co do zgodności uregulowania krajowego zarówno z prawem Unii, jak i z konstytucją danego państwa członkowskiego, nie jest pozbawiony uprawnienia ani w odpowiednim wypadku zwolniony z obowiązku skierowania do Trybunału Sprawiedliwości pytań dotyczących wykładni lub oceny ważności tego prawa ze względu na fakt, że postępowanie wpadkowe w sprawie kontroli zgodności tego uregulowania z konstytucją jest w toku przed sądem krajowym, któremu powierzono sprawowanie tej kontroli.

Z jednej strony bowiem sądy krajowe mają jak najszersze możliwości, jeśli chodzi o wystąpienie do Trybunału, jeśli uznają, że w zawisłej przed nimi sprawie pojawiły się pytania związane z wykładnią lub oceną ważności przepisów prawa Unii wymagające rozstrzygnięcia z ich strony. Z drugiej strony skuteczność prawa Unii byłaby zagrożona, a skuteczność (effet utile) art. 267 TFUE osłabiona, gdyby ze względu na trwające postępowanie wpadkowe w sprawie kontroli zgodności z konstytucją sąd krajowy nie mógł zwrócić się do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi i bezpośrednio nadać prawu Unii stosowania zgodnego z decyzją lub orzecznictwem Trybunału. Wreszcie istnienie krajowego przepisu proceduralnego nie może prowadzić do podważenia uprawnienia do przedkładania Trybunałowi wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przez sądy krajowe, gdy – jak w sprawie w postępowaniu głównym – mają one wątpliwości dotyczące wykładni prawa Unii.

Jeżeli chodzi o wpływ postępowania wszczętego przed Bundesverfassungsgericht na znaczenie wykładni prawa Unii dla rozstrzygnięcia sporu głównego, Trybunał przypomniał, że w zakresie, w jakim ten spór i pytania prejudycjalne dotyczą – niezależnie od pytania o zgodność z konstytucją przepisów spornych w postępowaniu głównym – pytania o zgodność z prawem Unii uregulowania krajowego, które przewiduje nałożenie podatku od wykorzystania paliw jądrowych, nie jest oczywiste, że żądana wykładnia nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym lub że problem ma charakter hipotetyczny, lub też że Trybunał nie posiada wystarczającej wiedzy na temat okoliczności faktycznych i prawnych, aby odpowiedzieć na postawione mu pytania w użyteczny sposób.

We wspomnianym już wyroku ***Ferreira da Silva i in.*** (C-160/14, EU:C:2015:565)[30] Trybunał zbadał *obowiązek sądów państw członkowskich, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, wystąpienia do Trybunału* z pytaniem prejudycjalnym, kiedy przepis prawa Unii jest przedmiotem rozbieżnej oceny sądów niższych instancji. W omawianej sprawie chodziło o pojęcie „przejęcia zakładu" w rozumieniu dyrektywy 2001/23.

W tej kwestii Trybunał wskazał, że z pewnością istnienie sprzecznych ze sobą orzeczeń wydanych przez inne

29 | Omówienie części tego wyroku dotyczącej kwestii podatkowych znajduje się w rozdziale XIII „Przepisy podatkowe".

30 | Wyrok ten został omówiony w rozdziale IV „Prawo Unii i prawo krajowe".

sądy krajowe samo w sobie nie może stanowić decydującego czynnika, który może narzucać obowiązek stosowania art. 267 akapit trzeci TFUE. Jednak w okolicznościach charakteryzujących się zarówno sprzecznymi liniami orzeczniczymi w odniesieniu do pojęcia zawartego w przepisie prawa Unii, jak i powtarzającymi się trudnościami w interpretacji tego pojęcia w różnych państwach członkowskich, sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu na mocy prawa krajowego, powinien dopełnić swego obowiązku wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym po to, aby uniknąć ryzyka błędnej wykładni prawa Unii.

2. SKARGA O STWIERDZENIE NIEWAŻNOŚCI

Wyrokiem ***T & L Sugars i Sidul Açúcares/Komisja*** (C-456/13 P, EU:C:2015:284), ogłoszonym w dniu 28 kwietnia 2015 r., Trybunał w składzie wielkiej izby oddalił odwołanie, którego przedmiotem było żądanie *uchylenia wyroku Sądu*[31]*, którym Sąd między innymi odrzucił jako niedopuszczalną skargę o stwierdzenie nieważności wniesioną przez dwa przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie rafinacji importowanego cukru trzcinowego, z siedzibami na terenie Unii Europejskiej, na rozporządzenia przyjęte przez Komisję* w sektorze cukru, a mianowicie rozporządzenia nr 222/2011, ustanawiającego nadzwyczajne środki w odniesieniu do udostępniania cukru i izoglukozy na rynku Unii w roku gospodarczym 2010/2011[32] i rozporządzenia wykonawczego nr 293/2011[33], a także rozporządzenia wykonawczego nr 302/2011, otwierającego kontyngent taryfowy na przywóz w tym samym roku gospodarczym[34] i rozporządzenia wykonawczego nr 393/2011[35].

Wnoszący odwołanie, w jednym z zarzutów podniesionych na jego poparcie, wskazali w szczególności, że Sąd naruszył prawo, uznając skargi za niedopuszczalne na podstawie stwierdzenia, że środki przyjęte przez władze krajowe w ramach spornych rozporządzeń stanowią środki wykonawcze w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE.

Wypowiadając się w przedmiocie tego zarzutu, Trybunał zauważył, że rozporządzenia nr 222/2011 i nr 293/2011 nie dotyczą wnoszących odwołanie bezpośrednio, ponieważ, po pierwsze, nie są producentami cukru, czego wymagają sporne rozporządzenia, a po drugie rzeczone rozporządzenia nie mają bezpośredniego wpływu na ich sytuację prawną. Trybunał stwierdził, że Sąd naruszył prawo, uzasadniając niedopuszczalność skargi faktem, że rozporządzenia te wymagały środków wykonawczych w rozumieniu art. 263 akapit czwarty in fine TFUE, nie zbadawszy, czy wspomniane rozporządzenia dotyczyły wnoszących odwołanie bezpośrednio. Jednakże, po ustaleniu w trakcie postępowania odwoławczego, że zaskarżone rozporządzenia nie dotyczyły wnoszących odwołanie bezpośrednio, Trybunał uznał, że to naruszenie prawa nie może skutkować uchyleniem wyroku Sądu.

Następnie, w odniesieniu do rozporządzeń nr 302/2011 i nr 393/2011, Trybunał stwierdził, że wywierają one skutki prawne względem wnoszących odwołanie jedynie za pośrednictwem aktów przyjętych przez organy krajowe w następstwie złożenia wniosków o wydanie świadectwa. Decyzje organów krajowych o przyznaniu takich świadectw, które stosują do danych podmiotów gospodarczych współczynniki ustalone w uregulowaniu

31 | Wyrok Sądu z dnia 6 czerwca 2013 r., T & L Sugars i Sidul Açúcares/Komisja (T-279/11, EU:T:2013:299).

32 | Rozporządzenie Komisji (UE) nr 222/2011 z dnia 3 marca 2011 r. ustanawiające nadzwyczajne środki w odniesieniu do udostępniania pozakwotowego cukru i izoglukozy na rynku Unii z zastosowaniem obniżonej opłaty za przekroczenie kwoty krajowej w roku gospodarczym 2010/2011 (Dz.U. L 60, s. 6).

33 | Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 293/2011 z dnia 23 marca 2011 r. ustalające współczynnik przydziału, odrzucające dalsze wnioski i zamykające okres składania wniosków w odniesieniu do dostępnych ilości pozakwotowego cukru do sprzedania na rynku Unii z zastosowaniem obniżonej opłaty za przekroczenie kwoty krajowej (Dz.U. L 79, s. 8).

34 | Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 302/2011 z dnia 28 marca 2011 r. otwierające pozakwotowy kontyngent taryfowy na przywóz pewnej ilości cukru w roku gospodarczym 2010/2011 (Dz.U. L 81, s. 8).

35 | Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 393/2011 z dnia 19 kwietnia 2011 r. ustalające współczynnik przydziału dotyczący wydawania pozwoleń na przywóz, o które złożono wnioski od dnia 1 do dnia 7 kwietnia 2011 r. w odniesieniu do produktów cukrowniczych w ramach niektórych kontyngentów taryfowych, oraz zawieszające składanie wniosków o takie pozwolenia (Dz.U. L 104, s. 39).

Unii, jak również decyzje o całkowitej lub częściowej odmowie przyznania tych świadectw, stanowią środki wykonawcze w rozumieniu art. 263 akapit czwarty in fine TFUE. Wniosku tego nie może podważyć podniesienie mechanicznego charakteru środków przyjętych na poziomie krajowym, ponieważ kwestia ta nie ma znaczenia dla badania dopuszczalności w rozumieniu tego postanowienia.

3. POSTĘPOWANIE W PRZEDMIOCIE ŚRODKA TYMCZASOWEGO

Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2015 r. w sprawie ***Komisja/Vanbreda Risk & Benefits*** [C-35/15 P(R), EU:C:2015:275] wiceprezes Trybunału uchylił w postępowaniu odwoławczym postanowienie prezesa Sądu z dnia 4 grudnia 2014 r.[36], którym prezes Sądu uwzględnił *wniosek o zawieszenie wykonania decyzji Komisji o odrzuceniu oferty złożonej przez oferenta w ramach przetargu na zamówienie publiczne* dotyczące ubezpieczenia mienia oraz osób i udzieleniu tego zamówienia innej spółce. W swoim postanowieniu prezes Sądu złagodził przesłankę pilnego charakteru, stwierdzając, że wykluczonemu oferentowi trudno jest wykazać ryzyko poniesienia nieodwracalnej szkody[37]. Uznał on więc zatem, że należy złagodzić przesłankę dotyczącą pilnego charakteru w dziedzinie zamówień publicznych w ten sposób, że poważna, ale nie nieodwracalna szkoda może wystarczyć do wykazania tej przesłanki, w przypadku gdy fumus boni iuris ma szczególnie poważny charakter. Prezes Sądu oparł swój wniosek na zasadzie ogólnej prawa Unii dotyczącej prawa do skutecznego środka odwoławczego, określonej w art. 47 karty praw podstawowych.

Wiceprezes Trybunału wskazał w postanowieniu, że – o ile adresatami dyrektywy 89/665 dotyczącej zamówień publicznych[38] są państwa członkowskie, a więc nie zobowiązuje ona jako taka instytucji Unii – o tyle, skoro konkretyzuje ona ogólną zasadę prawa do skutecznego środka odwoławczego w szczególnej dziedzinie zamówień publicznych, należy uwzględniać ją w odniesieniu do zamówień udzielanych przez samą Unię. Zgodnie z przepisami rzeczonej dyrektywy ciążący na państwach członkowskich obowiązek zagwarantowania zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy 89/665 w prawie krajowym osobom, które zostały poszkodowane przez decyzję przyjętą w wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, możliwości skorzystania ze środków tymczasowych jest ograniczony do okresu pomiędzy wydaniem tej decyzji a zawarciem umowy. W konsekwencji prezes Sądu niesłusznie uznał, że wykluczony oferent powinien mieć możliwość uzyskania środków tymczasowych, nie ograniczając tego stwierdzenia do okresu poprzedzającego zawarcie umowy przez instytucję zamawiającą i zwycięskiego oferenta. Stosownie do przepisów rzeczonej dyrektywy złagodzenie przesłanki dotyczącej pilnego charakteru w dziedzinie zamówień publicznych ma bowiem zastosowanie tylko wtedy, gdy wniosek o zastosowanie środków tymczasowych został złożony do sądu Unii przez wykluczonego oferenta przed zawarciem umowy ze zwycięskim oferentem. Ponadto to ograniczenie czasowe podlega samo w sobie dwóm warunkom: po pierwsze, aby dziesięciodniowy okres zawieszenia przewidziany w art. 171 ust. 1 rozporządzenia nr 1268/2012[39] został zachowany przed zawarciem umowy, oraz po drugie, aby wykluczony oferent dysponował informacjami wystarczającymi do skorzystania z przysługującego mu prawa do złożenia wniosku o zastosowanie środków tymczasowych w tym okresie.

W omawianej sprawie wiceprezes Trybunału, wydając ostateczne orzeczenie w sprawie, oddalił wniosek

36 | Postanowienie prezesa Sądu z dnia 4 grudnia 2014 r., Vanbreda Risk & Benefits/Komisja (T-199/14 R, EU:T:2014:1024).

37 | To postanowienie prezesa Sądu zostało szczegółowo przedstawione na stronach 163 i 164 *Sprawozdania rocznego 2014*.

38 | Dyrektywa Rady 89/665/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do stosowania procedur odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych na dostawy i roboty budowlane (Dz.U. L 395, s. 33), zmieniona dyrektywą 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. (Dz.U. L 335, s. 31).

39 | Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1268/2012 z dnia 29 października 2012 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (Dz.U. L 362, s. 1).

o zastosowanie środków tymczasowych z tego powodu, że dziesięciodniowy okres zawieszenia został zachowany przed zawarciem umowy między Komisją a innym oferentem oraz że zawarcie umowy będącej przedmiotem sporu nastąpiło na długo przed złożeniem przez oferenta skargi o stwierdzenie nieważności i wniosku o zastosowanie środków tymczasowych[40].

VI. ROLNICTWO

W wyroku ***Zuchtvieh-Export*** (C-424/13, EU:C:2015:259) z dnia 23 kwietnia 2015 r. Trybunał miał możliwość wypowiedzenia się w kwestii *zakresu przewidzianej w prawie Unii ochrony zwierząt podczas transportu do państw trzecich.* Sprawa w postępowaniu głównym dotyczyła transportu bydła między Kempten (Niemcy) a Andijan (Uzbekistan), dla którego władze miejsca wyjazdu zażądały zmiany planu przewozu, tak aby przepisy rozporządzenia nr 1/2005[41] były przestrzegane również w odniesieniu do odcinka trasy przewozu przebiegającego poza terytorium Unii. W tym właśnie kontekście sąd krajowy zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy przepisy tego rozporządzenia, ustalające w art. 14 ust. 1 wymogi dotyczące dziennika podróży oraz uprawnienia właściwych władz miejsca wyjazdu do zażądania w razie potrzeby zmian, mają zastosowanie – w wypadku przewozu z państwa członkowskiego do państwa trzeciego – do odcinka trasy przewozu przebiegającego poza Unią.

Trybunał udzielił odpowiedzi twierdzącej, wskazując, że art. 14 rozporządzenia nr 1/2005 nie poddaje transportu zwierząt z miejsca wyjazdu na terytorium Unii do miejsca przeznaczenia w państwie trzecim szczególnemu systemowi zezwoleń, który różniłby się od systemu stosowanego do transportu odbywającego się w obrębie Unii. W związku z tym, aby transport wiążący się z tego rodzaju przewozem mógł uzyskać zezwolenie właściwych władz miejsca wyjazdu, organizator przewozu powinien przedstawić realistyczny dziennik podróży, pozwalający sądzić, że przepisy rozporządzenia będą przestrzegane, w tym w zakresie odcinka trasy przewozu przebiegającego poza Unią. Plan przewozu wynikający z dziennika podróży powinien wskazywać, że przewidywany transport odbędzie się zgodnie w szczególności z przepisami technicznymi dotyczącymi odstępów czasu między pojeniami i między karmieniami, jak również czasu trwania przejazdu i okresów odpoczynku. Jeżeli tak nie jest, właściwe władze są uprawnione do zażądania zmiany ustaleń, tak by przepisy rozporządzenia były przestrzegane w odniesieniu do całego tego przewozu.

W wyroku ***Scotch Whisky Association i in***. (C-333/14, EU:C:2015:845), wydanym w dniu 23 grudnia 2015 r., Trybunał dokonał wykładni *rozporządzenia „o jednolitej wspólnej organizacji rynku"*[42] oraz *pojęcia i uzasadnienia środków o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym* w rozumieniu art. 34 TFUE i 36 TFUE.

Trybunał, poproszony o udzielenie w trybie prejudycjalnym odpowiedzi na określone pytania podniesione w ramach sporu dotyczącego ważności uregulowania krajowego oraz projektu dekretu dotyczących ustanowienia minimalnej ceny za jednostkę alkoholu przy sprzedaży detalicznej napojów alkoholowych, zauważył na wstępie, że o ile art. 167 ust. 1 lit. b) rozporządzenia „o jednolitej wspólnej organizacji rynku" przewiduje, że państwa członkowskie nie mogą zezwalać na ustalanie cen win, o tyle jednak ma to miejsce wyłącznie w ramach określania zasad wprowadzania do obrotu, których celem będzie regulowanie podaży. Tak więc, nawet jeżeli uregulowanie

40 | W innych sprawach dotyczących wniosków o zastosowanie środków tymczasowych w dziedzinie zamówień publicznych prezes Sądu miał sposobność zastosowania warunków złagodzenia przesłanki dotyczącej pilnego charakteru w sposób nakreślony przez wiceprezesa Trybunału. Zobacz postanowienia z dnia 15 czerwca 2015 r., Close i Cegelec/Parlament (T-259/15 R, EU:T:2015:378), pkt 37–47 oraz z dnia 17 lipca 2015 r., GSA i SGI/Parlament (T-321/15 R, EU:T:2015:522), pkt 27–29.

41 | Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniające dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97 (Dz.U. 2005, L 3, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2008, L 73, s. 35; Dz.U. 2011, L 336, s. 86).

42 | Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz.U. L 347, s. 671).

krajowe może stanowić naruszenie rozporządzenia „o jednolitej wspólnej organizacji rynku" w zakresie, w jakim jest ono niezgodne z zasadą swobodnego ustalania cen sprzedaży produktów rolnych na podstawie wolnej gry konkurencyjnej, na której opiera się to rozporządzenie, to rzeczone rozporządzenie nie stoi na przeszkodzie ustanowieniu minimalnej ceny za jednostkę alkoholu przy sprzedaży detalicznej napojów alkoholowych, jeśli środek taki jest właściwy w celu zagwarantowania celu ochrony zdrowia i życia ludzi i jeśli – przy uwzględnieniu celów wspólnej polityki rolnej, a także właściwego funkcjonowania wspólnej organizacji rynków – nie wykracza poza to, co niezbędne dla osiągnięcia tego celu.

Następnie Trybunał stwierdził, że sporne uregulowanie krajowe stanowi środek o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym w rozumieniu art. 34 TFUE, ponieważ, uniemożliwiając, aby niższe koszty produkcji towarów importowanych mogły znaleźć odzwierciedlenie w cenie sprzedaży dla konsumenta, może ono utrudnić dostęp do krajowego rynku danych towarów. Mimo iż uregulowanie to jest w stanie zmniejszyć spożycie alkoholu w ogólności i spożycie niebezpieczne lub szkodliwe w szczególności, nie jest ono chronione odstępstwem z art. 36 TFUE, jeżeli zdrowie i życie ludzi mogą być chronione w równie skuteczny sposób za pomocą środków w mniejszym stopniu ograniczających wymianę w Unii, w szczególności przez zwiększenie opodatkowania napojów alkoholowych. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy jest tak faktycznie.

W odniesieniu do kontroli przez sąd krajowy przestrzegania zasady proporcjonalności Trybunał zauważył w omawianej sprawie, że wobec faktu, iż sporne uregulowanie nie weszło w życie, sąd ten powinien oprzeć się na okolicznościach znanych mu w chwili orzekania. I tak sąd ten powinien zbadać, czy dowody przedstawione przez państwo członkowskie, którego dotyczy postępowanie, pozwalają racjonalnie przyjąć, że odstępstwo od zasady swobodnego przepływu towarów czyni zadość zasadzie proporcjonalności. Kontrola ta nie ogranicza się zatem do tych tylko informacji, którymi dysponował ustawodawca krajowy w czasie przyjmowania środka[43].

VII. SWOBODY PRZEPŁYWU

1. SWOBODNY PRZEPŁYW PRACOWNIKÓW

W dniu 24 lutego 2015 r. w wyroku ***Sopora*** (C-512/13, EU:C:2015:108) Trybunał w składzie wielkiej izby dokonał *wykładni art. 45 TFUE* na kanwie sporu między obywatelem niemieckim a niderlandzkim organem podatkowym w przedmiocie oddalenia wniosku zainteresowanego o ryczałtowe zwolnienie z podatku zwrotu rzeczywistych kosztów ekstraterytorialnych związanych z jego zatrudnieniem w Niderlandach. W sprawie w postępowaniu głównym rzeczony organ podatkowy uznał, że pracownikowi nie przysługiwało to zwolnienie, ponieważ nie spełniał on wymogów przewidzianych w ustawodawstwie krajowym, zgodnie z którym powinien był on w ciągu ostatnich 24 miesięcy przed rozpoczęciem zatrudnienia w Niderlandach zamieszkiwać dłużej niż dwie trzecie tego okresu w odległości dalszej niż 150 km od granicy niderlandzkiej.

Trybunał przede wszystkim uściślił w wyroku, że w świetle brzmienia art. 45 ust. 2 TFUE, który ma na celu zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową „między pracownikami państw członkowskich", w związku z art. 26 TFUE, swobodny przepływ zakazuje także dyskryminacji pomiędzy pracownikami niezamieszkałymi w danym państwie, jeśli prowadzi ona do nieuzasadnionego sprzyjania obywatelom niektórych państw członkowskich w stosunku do innych. Jeżeli chodzi o ustawodawstwo krajowe będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, Trybunał zauważył, że ze spornego zwolnienia podatkowego mogą korzystać wszyscy pracownicy niebędący rezydentami, których miejsce zamieszkania znajduje się w odległości większej niż 150 km od granicy niderlandzkiej lub też w odległości mniejszej, natomiast

43 | Rolnictwa dotyczy jeszcze jeden wyrok odnotowany w niniejszym sprawozdaniu: wyrok z dnia 1 grudnia 2015 r., Parlament i Komisja/Rada (C-124/13 i C-125/13, EU:C:2015:790).

dla pracowników zamieszkałych dalej niż 150 km od tej granicy zastrzeżone jest administracyjne uproszczenie rozliczenia tych kosztów ekstraterytorialnych, które wynika z zastosowania systemu ryczałtowego.

W tej kwestii Trybunał uznał, że sam fakt określenia, dla celów przyznania zwolnienia ryczałtowego, progów odległości w odniesieniu do miejsca zatrudnienia oraz pułapu przyznawanego zwolnienia, z uwzględnieniem jako punktu odniesienia granicy państwa członkowskiego, w którym znajduje się miejsce pracy oraz podstawy opodatkowania, nawet jeśli w sposób nieunikniony ma to charakter przybliżony, nie może sam w sobie stanowić dyskryminacji pośredniej lub przeszkody w swobodnym przepływie pracowników, o ile, po pierwsze, celem takiego środka jest ułatwienie swobodnego przepływu pracowników mieszkających w innych państwach członkowskich, którzy mogą ponosić dodatkowe wydatki, oraz, po drugie, pracownicy zamieszkali w odległości mniejszej niż 150 km od granicy mogą korzystać z tego samego zwolnienia po przedstawieniu stosownych dowodów. Mogłoby jednak być inaczej, gdyby wspomniane progi były ustalone w taki sposób, iż zwolnienie to prowadziłoby systematycznie do wyraźnej nadwyżki nad rzeczywiście poniesionymi kosztami ekstraterytorialnymi.

2. SWOBODA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I SWOBODA ŚWIADCZENIA USŁUG

W dziedzinie swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług można przytoczyć trzy wyroki. Pierwszy z tych wyroków dotyczy wymagań zabronionych dyrektywą „o usługach", drugi – obowiązku przejrzystości przy udzielaniu koncesji na świadczenie usług, trzeci natomiast uściśla niektóre pojęcia z dyrektywy dotyczącej świadczenia audiowizualnych usług medialnych.

W wyroku ***Rina Services i in.*** (C-593/13, EU:C:2015:399), ogłoszonym w dniu 16 czerwca 2015 r., Trybunał w składzie wielkiej izby objaśnił kwestię *związku między postanowieniami traktatu i dyrektywą 2006/123*[44] *dotyczącą usług na rynku wewnętrznym (zwaną dalej „dyrektywą o usługach")*. Wyrok ten wpisuje się w kontekst sporu, w którym grupa spółek zakwestionowała zgodność z prawem Unii uregulowania włoskiego przewidującego, że spółka mająca charakter instytucji odpowiedzialnych za certyfikację musi mieć siedzibę na terytorium krajowym.

Trybunał stwierdził w wyroku, że wymóg dotyczący miejsca siedziby instytucji odpowiedzialnych za certyfikację, będący przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, figuruje wśród wymogów, których zabrania art. 14 dyrektywy o usługach i które nie mogą być uzasadnione.

Zdaniem Trybunału przyzwolenie państwom członkowskim na uzasadnienie wymogu zabronionego w art. 14 tej dyrektywy w oparciu o postanowienie prawa pierwotnego pozbawiłoby rzeczony art. 14 wszelkiej skuteczności, zaprzeczając w rezultacie dokonanej w nim ukierunkowanej harmonizacji. Jak bowiem wynika z motywu 6 dyrektywy o usługach, barier w swobodzie przedsiębiorczości nie można usunąć wyłącznie w oparciu o bezpośrednie stosowanie art. 49 TFUE z uwagi, w szczególności, na skrajną złożoność rozpatrywania przypadek po przypadku tych przeszkód w swobodzie. Przy założeniu, że wymogi „zabronione" na podstawie art. 14 tej dyrektywy mogłyby jednak być przedmiotem uzasadnienia na gruncie prawa pierwotnego, należałoby ponownie wprowadzić na podstawie traktatu FUE takie szczegółowe badanie indywidualnie do każdego przypadku względem wszystkich ograniczeń swobody przedsiębiorczości. Tymczasem taki zakaz bez możliwości uzasadnienia ma na celu systematyczne i szybkie zagwarantowanie usunięcia pewnych ograniczeń w swobodzie przedsiębiorczości, uznanych przez prawodawcę Unii i przez Trybunał za naruszające w sposób poważny właściwe funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

Tak więc, nawet jeżeli art. 3 ust. 3 dyrektywy o usługach zachowuje możliwość stosowania traktatu FUE, którego

44| Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/123/WE z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. L 376, s. 36).

art. 52 ust. 1 zezwala państwom członkowskim na uzasadnienie, z jednego z powodów tam wskazanych, środków krajowych stanowiących ograniczenie swobody przedsiębiorczości, nie oznacza to, że prawodawca Unii, przy okazji przyjmowania aktu prawa wtórnego – takiego jak dyrektywa o usługach – urzeczywistniającego jedną ze swobód podstawowych, nie może ograniczyć pewnych wyłączeń, zwłaszcza gdy dany przepis prawa wtórnego stanowi jedynie przejęcie utrwalonego orzecznictwa, na podstawie którego wymóg taki, jak dotyczący miejsca siedziby, jest niezgodny z podstawowymi wolnościami, na które mogą się powołać podmioty gospodarcze.

W dniu 17 grudnia 2015 r., w wyroku ***UNIS i Beaudout Père et Fils*** (C-25/14 i C-26/14, EU:C:2015:821), Trybunał wypowiedział się w przedmiocie o*bowiązku przejrzystości wynikającego z art. 56 TFUE.* Spory w postępowaniach głównych dotyczyły dwóch zarządzeń ministra, które – w określonej branży – przewidywały rozszerzenie na wszystkich pracodawców i pracowników postanowień porozumień zbiorowych wyznaczających zakład ubezpieczeń jako jedyny podmiot odpowiedzialny za zarządzanie jednym uzupełniającym systemem ubezpieczenia bądź wieloma takimi systemami, względnie zwrotami kosztów opieki zdrowotnej.

W wyroku Trybunał przypomniał na wstępie, że kiedy przyznawanie koncesji na usługi wiąże się z udziałem organów krajowych, obowiązek przejrzystości ma zastosowanie nie do całej operacji, lecz jedynie do tej jej części, która ma niewątpliwe znaczenie transgraniczne, w związku z tym, iż świadczenia te mogą, obiektywnie rzecz ujmując, zainteresować podmioty gospodarcze mające siedzibę w innych państwach członkowskich aniżeli państwo, do którego należy organ je przyznający.

Następnie Trybunał zauważył, że jeżeli udział organu władzy publicznej zmierza do stworzenia prawa wyłącznego na rzecz podmiotu gospodarczego, udział ten powinien co do zasady nastąpić z poszanowaniem obowiązku przejrzystości wynikającego z art. 56 TFUE. Okoliczność, że rzeczony udział polega na upowszechnieniu zakresu porozumienia zawartego w wyniku negocjacji zbiorowych pomiędzy organizacjami reprezentującymi pracodawców i pracowników najemnych danej branży, nie skutkuje zwolnieniem tego udziału z obowiązku dochowania wymogów przejrzystości wynikających z art. 56 TFUE. Ponadto obowiązek przejrzystości, nie nakładając koniecznie obowiązku przeprowadzenia przetargu, wymaga zagwarantowania odpowiedniego poziomu jawności umożliwiającego z jednej strony otwarcie na konkurencję, a z drugiej strony kontrolę bezstronności procedury przyznania prawa. Tymczasem w omawianej sprawie ani fakt, że układy zbiorowe pracy, porozumienia zbiorowe i załączniki do nich są deponowane przy organie władzy publicznej i mogą być konsultowane w Internecie, ani publikacja w dzienniku urzędowym ogłoszenia o zamiarze wszczęcia procedury zmierzającej do rozszerzenia zakresu stosowania takiego załącznika, ani stworzona wszystkim zainteresowanym możliwość zaprezentowania uwag w następstwie tegoż ogłoszenia nie zapewniają, nawet łącznie, odpowiedniego poziomu jawności umożliwiającego zapewnienie zainteresowanym podmiotom gospodarczym zamanifestowanie – zgodnie z celami obowiązku przejrzystości – ich zainteresowania zarządzaniem rozpatrywanym w postępowaniu głównym systemem ubezpieczeniowym, zanim zostanie podjęta, w sposób całkowicie bezstronny, decyzja o rozszerzeniu. Zainteresowani dysponują bowiem jedynie 15-dniowym terminem na przedstawienie swoich uwag, znacznie krótszym od terminów przewidzianych – z wyjątkiem sytuacji pilnych – w przepisach prawa wtórnego o koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych[45], które, choć nie mają zastosowania w sprawie, mogą stanowić punkt odniesienia w tej kwestii.

Tak więc Trybunał orzekł, że wynikający z art. 56 TFUE obowiązek przejrzystości stoi na przeszkodzie decyzji organów władzy publicznej o rozszerzeniu porozumień zbiorowych będącej przedmiotem sporu w postępowaniu głównym. Trybunał ograniczył jednak w czasie skutki swego wyroku ze względu na sytuację pracodawców i pracowników najemnych, którzy w oparciu o rozszerzone porozumienia zbiorowe pracy zawarli uzupełniające umowy ubezpieczenia, wpisujące się w szczególnie wrażliwy kontekst społeczny.

45 | Dyrektywa 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi (Dz.U. L 134, s. 114 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 6, t. 7, s. 132), zmieniona rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1251/2011 z dnia 30 listopada 2011 r. (Dz.U. L 319, s. 43).

W wyroku z dnia 21 października 2015 r. ***New Media Online*** (C-347/14, EU:C:2015:709) Trybunał dokonał *wykładni pojęć „audiowizualnej usługi medialnej" oraz „audycji" w rozumieniu art. 1 dyrektywy 2010/13*[46]. W sprawie w postępowaniu głównym spółka prowadząca gazetę internetową, posiadająca siedzibę w Austrii, nie zgodziła się z decyzją austriackiego urzędu regulacji komunikacji o zakwalifikowaniu części usług jako „audiowizualnych usług medialnych na żądanie", podlegających w myśl właściwego uregulowania krajowego obowiązkowi zgłoszenia organom regulacyjnym. Mimo iż witryna internetowa tej spółki zawiera głównie prasowe artykuły tekstowe, to w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych istniała subdomena pozwalająca na dostęp do ponad 300 materiałów wideo na różne tematy, w większości niemające związku z artykułami zamieszczonymi w witrynie gazety.

W pierwszej kolejności Trybunał uściślił pojęcie „audycji" w rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2010/13. W tej kwestii wskazał on w szczególności, że celem tej dyrektywy jest stosowanie, w bardzo konkurencyjnym świecie mediów, takich samych zasad do podmiotów zwracających się do tych samych odbiorców i zapobieżenie nieuczciwej konkurencji ze strony audiowizualnych usług medialnych na żądanie w stosunku do tradycyjnej telewizji. Trybunał stwierdził, że w sprawie w postępowaniu głównym część materiałów wideo dostępnych pod subdomeną wideo gazety stanowi konkurencję dla serwisów informacyjnych oferowanych przez regionalnych nadawców telewizyjnych, kanałów muzycznych, kanałów sportowych i przekazów rozrywkowych, a zatem może być uznana za „audycję" w rozumieniu rzeczonej dyrektywy.

W drugiej kolejności Trybunał uznał, że przy ocenie podstawowego celu usługi udostępniania materiałów wideo należy zbadać, czy usługa ta jako taka ma treść i funkcję samodzielne w stosunku do treści i funkcji działalności dziennikarskiej podmiotu zarządzającego witryną internetową a nie jest tylko nieodłącznym uzupełnieniem tej działalności, w szczególności ze względu na powiązania oferty audiowizualnej z ofertą tekstową. I tak, o ile elektroniczna wersja gazety nie powinna być uważana za usługę audiowizualną, jeżeli elementy audiowizualne mają charakter uboczny, o tyle usługi audiowizualnej nie należy systemowo wykluczać z zakresu zastosowania dyrektywy 2010/13 z tego jedynie powodu, że podmiot zarządzający witryną internetową jest wydawcą gazety internetowej. Podejście, które wyłączałoby z zakresu stosowania rzeczonej dyrektywy, w sposób ogólny, usługi zarządzane przez wydawców gazet internetowych z powodu ich multimedialnego charakteru, bez przeprowadzenia każdorazowo oceny „podstawowego celu" danej usługi, nie uwzględniałoby bowiem w sposób wystarczający zróżnicowania możliwych sytuacji i wiązałoby się z ryzykiem korzystania przez operatorów rzeczywiście dostarczających audiowizualne usługi medialne z multimedialnych portali informacyjnych w celu obejścia przepisów mających zastosowanie wobec nich w tym zakresie.

VIII. KONTROLE GRANICZNE, AZYL I IMIGRACJA

1. PRZEKRACZANIE GRANIC

W wyroku ***Hiszpania/Parlament i Rada*** (C-44/14, EU:C:2015:554), ogłoszonym w dniu 8 września 2015 r., Trybunał w składzie wielkiej izby oddalił skargę Zjednoczonego Królestwa o stwierdzenie nieważności art. *19 rozporządzenia „Eurosur", dotyczącego wymiany informacji i współpracy z Irlandią i Zjednoczonym Królestwem*[47]. Zdaniem państwa wnoszącego skargę przepis ten jest sprzeczny z art. 4 i 5 protokołu z Schengen[48], ponieważ poza art. 4 tego protokołu wprowadza procedurę ad hoc uczestnictwa Irlandii i Zjednoczonego Królestwa w tym rozporządzeniu w drodze umów o współpracy.

46| Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (Dz.U. L 95, s. 1).

47| Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1052/2013 z dnia 22 października 2013 r. ustanawiające europejski system nadzorowania granic (Eurosur) (Dz.U. L 295, s. 11).

48| Protokół (nr 19) w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej (Dz.U. 2012, C 326, s. 290).

Trybunał przede wszystkim podkreślił, że o ile na podstawie art. 4 protokołu z Schengen oraz decyzji 2000/365[49] i 2002/192[50] Irlandia i Zjednoczone Królestwo uczestniczą w niektórych przepisach dorobku Schengen, o tyle uczestnictwo to nie obejmuje przepisów tego dorobku dotyczących przekraczania granic zewnętrznych. Irlandia i Zjednoczone Królestwo mogą więc uczestniczyć w obowiązujących przepisach dorobku Schengen związanych z tą dziedziną lub w przyjmowaniu wniosków i inicjatyw sformułowanych na podstawie tego dorobku i dotyczących rzeczonej dziedziny dopiero po złożeniu przez dane państwo członkowskie stosownego wniosku, zaakceptowanego następnie przez Radę stanowiącą zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 4 protokołu z Schengen. Wynika stąd, że prawodawca Unii nie może skutecznie wprowadzić procedury odmiennej od procedury przewidzianej w art. 4 tego protokołu, czy to w kierunku jej usztywnienia, czy złagodzenia, w celu zezwolenia na uczestnictwo Irlandii lub Zjednoczonego Królestwa w takich przepisach lub w przyjmowaniu takich wniosków i inicjatyw. Wynika stąd również, że prawodawca Unii nie może upoważnić państw członkowskich do zawierania umów mających taki skutek.

Następnie, jeżeli chodzi o art. 19 rozporządzenia „Eurosur", który przewiduje uprawnienie do wprowadzania współpracy mającej na celu wymianę informacji dotyczących przekraczania granic zewnętrznych na podstawie dwustronnych lub wielostronnych umów między Irlandią lub Zjednoczonym Królestwem i jednym lub kilkoma sąsiednimi państwami członkowskimi, Trybunał zbadał, czy współpracę tę można zakwalifikować jako „uczestnictwo" w rozumieniu art. 4 protokołu z Schengen. W tej kwestii Trybunał zauważył, że umowy, o których mowa w art. 19 rozporządzenia „Eurosur", pozwalają na wprowadzenie ograniczonej formy współpracy między Irlandią i Zjednoczonym Królestwem a jednym lub kilkoma sąsiednimi państwami członkowskimi, nie doprowadzając do postawienia Irlandii lub Zjednoczonego Królestwa w sytuacji równoważnej z sytuacją innych państw członkowskich. Umowy te nie mogą w sposób ważny przewidywać, w odniesieniu do tych dwóch państw członkowskich, praw i obowiązków porównywalnych z prawami i obowiązkami pozostałych państw w ramach systemu Eurosur lub jego istotnej części.

Przed oddaleniem argumentu skarżącego państwa członkowskiego, zgodnie z którym nawet ograniczona forma współpracy powinna być uważana za „uczestnictwo" w rozumieniu art. 4 protokołu z Schengen, Trybunał stwierdził, po pierwsze, że systemu wprowadzonego w art. 4 i 5 protokołu z Schengen nie można postrzegać jako systemu mającego na celu narzucenie Irlandii i Zjednoczonemu Królestwu obowiązku uczestniczenia w całości dorobku Schengen z wyłączeniem wszelkiej ograniczonej współpracy z tymi państwami członkowskimi. Z drugiej strony, zdaniem Trybunału, dokonywanie wykładni art. 4 protokołu z Schengen w taki sposób, że nie ma on zastosowania do ograniczonych form współpracy, nie podważa skuteczności (effet utile) tego artykułu, ponieważ taka wykładnia nie pozwala Irlandii i Zjednoczonemu Królestwu ani na uzyskanie praw porównywalnych z prawami innych państw członkowskich w świetle obowiązujących przepisów dorobku Schengen, ani na uczestnictwo w przyjmowaniu wniosków i inicjatyw sformułowanych na podstawie przepisów tego dorobku bez uzyskania uprzedniej zgody na uczestnictwo w odnośnych przepisach na podstawie jednomyślnej decyzji Rady.

Tym samym – skoro ograniczonych form współpracy nie można uznać za formę uczestnictwa w rozumieniu art. 4 protokołu z Schengen – Trybunał orzekł, że art. 19 rozporządzenia „Eurosur" nie można uznać za przepis uprawniający państwa członkowskie do zawierania umów umożliwiających Irlandii i Zjednoczonemu Królestwu uczestnictwo w obowiązujących przepisach dorobku Schengen z dziedziny przekraczania granic zewnętrznych.

49 | Decyzja Rady 2000/365/WE z dnia 29 maja 2000 r. dotycząca wniosku Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej o zastosowanie wobec niego niektórych przepisów dorobku Schengen (Dz.U. L 131, s. 43 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 1, s. 178).

50 | Decyzja Rady 2002/192/WE z dnia 28 lutego 2002 r. dotycząca wniosku Irlandii o zastosowanie wobec niej niektórych przepisów dorobku Schengen (Dz.U. L 64, s. 20 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 4, s. 211).

2. POLITYKA IMIGRACYJNA

W wyroku ***K i A*** (C-153/14, EU:C:2015:453), wydanym w dniu 9 lipca 2015 r., Trybunał dokonał wykładni art. *7 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2003/86 w sprawie prawa do łączenia rodzin*[51] w kontekście, w którym zakwestionowane zostało uregulowanie krajowe uzależniające łączenie rodzin od zdania podstawowego egzaminu z integracji społecznej. Spory w postępowaniach głównych dotyczyły dwóch obywatelek państw trzecich powołujących się na problemy zdrowotne i zaburzenia psychiczne, które miały im uniemożliwić przystąpienie do egzaminu. Mimo iż uregulowanie krajowe przewidywało pewne odstępstwa dla wnioskodawców, którzy ze względu na niepełnosprawność fizyczną lub umysłową trwale nie są w stanie przystąpić do egzaminu, albo dla sytuacji, gdy oddalenie wniosku mogłoby doprowadzić do rażącej niesprawiedliwości, w rozpatrywanej sprawie wnioski obu zainteresowanych obywatelek zostały przez organy krajowe oddalone.

W tej kwestii Trybunał na wstępie zauważył, że państwa członkowskie mogą wymagać od obywateli państw trzecich, by przed zezwoleniem na wjazd tych obywateli państw trzecich na swoje terytorium i ich pobyt w tym państwie w ramach łączenia rodzin zdali oni egzamin z integracji społecznej, obejmujący ocenę podstawowej znajomości języka, jak również podstawową wiedzę o społeczeństwie danego państwa członkowskiego, wiążący się z ponoszeniem różnych kosztów. W przypadkach łączenia rodzin innych niż dotyczących uchodźców i członków ich rodzin art. 7 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2003/86 nie stoi bowiem na przeszkodzie temu, by państwa członkowskie uzależniły udzielenie zezwolenia na wjazd na terytorium od zastosowania się do pewnych uprzednich środków integracji.

Jednak środki wdrożone przez uregulowanie krajowe transponujące art. 7 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2003/86 powinny być właściwe do realizacji celów przewidzianych przez to uregulowanie i nie powinny wykraczać poza to, co jest niezbędne do ich osiągnięcia. Tak więc środki te są prawnie uzasadnione jedynie wówczas, gdy umożliwiają one ułatwienie integracji członków rodziny. Z tej perspektywy zdanie egzaminu z integracji społecznej na poziomie podstawowym co do zasady umożliwia nabycie wiedzy, która okazuje się użyteczna dla nawiązania więzi z przyjmującym państwem członkowskim.

Jednak kryterium proporcjonalności wymaga, by warunki stosowania takiego obowiązku nie wykraczały poza to, co jest niezbędne dla osiągnięcia celu w postaci łączenia rodzin. Te warunki stosowania nie powinny zatem powodować, że wykonywanie prawa do łączenia rodzin stałoby się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione. Tak jest w sytuacji, gdy nie pozwalają one na uwzględnienie szczególnych okoliczności stanowiących obiektywną przeszkodę w złożeniu przez zainteresowanych tego egzaminu oraz gdy ustalają koszty związane z takim egzaminem na zbyt wysokim poziomie.

W wyroku ***Skerdjan Celaj*** (C-290/14, EU:C:2015:640), ogłoszonym w dniu 1 października 2015 r., Trybunał dokonał wykładni *dyrektywy 2008/115 (dyrektywy „powrotowej")*[52] w kontekście sprawy dotyczącej obywatela Albanii znajdującego się na terytorium włoskim, wobec którego wydano dekret w sprawie deportacji oraz nakaz wydalenia wraz z zakazem ponownego wjazdu w okresie trzech lat. Po opuszczeniu terytorium Włoch zainteresowany ponownie wjechał na terytorium tego państwa z naruszeniem rzeczonego zakazu, co spowodowało wszczęcie przeciwko niemu postępowania karnego w celu doprowadzenia do jego skazania zgodnie z prawem włoskim, które przewiduje karę pozbawienia wolności dla każdego obywatela państwa trzeciego, który wjeżdża nielegalnie do Włoch z naruszeniem zakazu wjazdu.

Trybunał podkreślił w wyroku, że okoliczności sprawy w postępowaniu głównym różnią się wyraźnie od okoliczności spraw, które dotyczyły nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, wobec których toczyło

51 | Dyrektywa Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. L 251, s. 12 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 6, s. 224).

52 | Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. L 348, s. 98).

się pierwsze postępowanie w sprawie powrotu[53]. Następnie Trybunał, po przypomnieniu, że celem dyrektywy 2008/115 nie jest harmonizacja ogółu norm państw członkowskich dotyczących pobytu cudzoziemców, orzekł, że nie stoi ona na przeszkodzie wymierzaniu obywatelom państw trzecich sankcji karnych takich jak te, których dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, zgodnie z krajowymi normami postępowania karnego.

Trybunał dodał jednak, że wymierzenie sankcji karnej wymaga po pierwsze spełnienia warunku, że wydany wobec rzeczonego obywatela zakaz wjazdu jest zgodny z art. 11 dyrektywy 2008/115, dotyczącym zakazu wjazdu, a po drugie – pełnego przestrzegania zarówno praw podstawowych, jak i, w stosownym przypadku, konwencji dotyczącej statusu uchodźców[54].

IX. WSPÓŁPRACA SĄDOWA W SPRAWACH CYWILNYCH

1. JURYSDYKCJA W SPRAWACH CYWILNYCH I HANDLOWYCH

W dniu 13 maja 2015 r. w wyroku ***Gazprom*** (C-536/13, EU:C:2015:316) Trybunał w składzie wielkiej izby miał sposobność wypowiedzenia się *w przedmiocie zakresu zastosowania rozporządzenia nr 44/2001*[55]*, a w szczególności w przedmiocie zakresu wyłączenia arbitrażu*. W sporze w postępowaniu głównym sąd jednego z państw członkowskich odmówił uznania i wykonania orzeczenia arbitrażowego nakazującego jednej ze stron między innymi wycofanie lub ograniczenie niektórych żądań, z którymi strona ta wystąpiła do rzeczonego sądu.

Trybunał przede wszystkim przypomniał, że nakaz wydany przez sąd państwa członkowskiego, zabraniający stronie korzystania z innych środków prawnych niż arbitraż oraz dalszego prowadzenia postępowania przed sądem innego państwa członkowskiego właściwym na mocy rozporządzenia nr 44/2001, jest niezgodny z tym rozporządzeniem[56].

W sytuacji takiej jak w omawianej sprawie, dotyczącej orzeczenia arbitrażowego, Trybunał uznał, że ponieważ sądownictwo polubowne nie jest objęte zakresem stosowania rozporządzenia nr 44/2001, to nakaz będący przedmiotem sporu, wydany przez sąd polubowny, nie stanowi naruszenia zasady wzajemnego zaufania poprzez ingerencję sądu jednego państwa członkowskiego w jurysdykcję sądu innego państwa członkowskiego, na której to zasadzie opiera się rozporządzenie nr 44/2001. Tym samym rozporządzenie to nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd państwa członkowskiego uznał i wykonał orzeczenie arbitrażowe takie jak to, którego dotyczyło postępowanie główne, bądź też odmówił uznania i wykonania takiego orzeczenia. Ewentualne ograniczenie kompetencji przysługującej sądowi państwa członkowskiego, przed którym równolegle zawisł spór, do ustalenia własnej właściwości, mogłoby wynikać wyłącznie z prawa procesowego tego państwa członkowskiego oraz, w stosownym wypadku, z konwencji nowojorskiej[57], regulujących tę dziedzinę, wyłączoną z zakresu zastosowania rzeczonego rozporządzenia.

53| Wyroki Trybunału: z dnia 28 kwietnia 2011 r., El Dridi (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268); z dnia 6 grudnia 2011 r. Achughbabian (C-329/11, EU:C:2011:807). W wyrokach, które dotyczyły pierwszego postępowania w sprawie powrotu, Trybunał orzekł, że do naruszenia wspólnych norm i procedur ustanowionych w dyrektywie 2008/115/WE doszłoby, gdyby dane państwo członkowskie, po stwierdzeniu nielegalnego pobytu obywatela państwa trzeciego, poprzedzało wykonanie decyzji nakazującej powrót, a nawet wydanie takiej decyzji, przeprowadzeniem postępowania karnego, które mogłoby doprowadzić do wymierzenia kary pozbawienia wolności w trakcie postępowania w sprawie powrotu, ponieważ takie działanie mogłoby opóźnić wydalenie.

54| Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (konwencja genewska), *Recueil des traités des Nations unies*, t. 189, s. 150, nr 2545 (1954).

55| Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 4, s. 42).

56| Wyrok Trybunału z dnia 10 lutego 2009 r., Allianz et Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69).

57| Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych sporządzona w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 r., *Recueil des traités des Nations unies*, t. 330, s. 3.

W wyroku ***El Madjoub*** (C-322/14, EU:C:2015:334), wydanym w dniu 21 maja 2015 r., Trybunał dokonał wykładni *art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001, dotyczącego zasad zawierania klauzuli prorogacyjnej drogą elektroniczną.* Spór w postępowaniu głównym dotyczył sprzedaży samochodu z wykorzystaniem witryny internetowej. Ogólne warunki umowy sprzedaży dostępne w tej witrynie zawierały klauzulę prorogacyjną na rzecz sądu położonego w jednym z państw członkowskich. Okno zawierające te warunki ogólne nie otwierało się automatycznie ani przy rejestracji, ani przy okazji poszczególnych transakcji sprzedaży, a nabywca powinien był zaznaczyć specjalne pole w celu zaakceptowania tych warunków. Zadaniem Trybunału było ustalenie, czy ważność klauzuli prorogacyjnej może zostać podważona w sytuacji, gdy zastosowana została technika akceptacji przez kliknięcie.

W pierwszej kolejności, w odniesieniu do rzeczywistego uzgodnienia przez zainteresowanych, które jest jednym z celów art. 23 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia, Trybunał stwierdził, że kupujący wyraźnie zaakceptował sporne ogólne warunki sprzedaży sprzedającego, zaznaczając odpowiednie pole w witrynie internetowej danego sprzedawcy. W drugiej kolejności orzekł on, że z wykładni językowej art. 23 ust. 2 tego rozporządzenia wynika, że wymaga on istnienia „możliwości" dokonania trwałego zapisu umowy jurysdykcyjnej, przy czym nie ma znaczenia, czy tekst warunków ogólnych został rzeczywiście trwale zapisany przez kupującego przed zaznaczeniem pola wskazującego na zaakceptowanie przez niego tych warunków czy po zaznaczeniu tego pola. W tej kwestii Trybunał zauważył, że przepis ten ma na celu zrównanie pewnych form przekazu elektronicznego z formą pisemną, by ułatwić zawieranie umów drogą elektroniczną, ponieważ przekaz odnośnych informacji następuje również wtedy, gdy mogą one zostać wyświetlone na ekranie. Aby transmisja elektroniczna mogła zapewnić takie same gwarancje, w szczególności w kontekście przeprowadzania dowodów, wystarczy, by istniała „możliwość" dokonania zapisu i wydrukowania informacji przed zawarciem umowy. W związku z tym, jeżeli technika akceptacji przez kliknięcie stwarza możliwość wydrukowania i zapisania tekstu warunków ogólnych przed zawarciem umowy, okoliczność, że strona internetowa zawierająca te warunki ogólne nie otwiera się automatycznie przy rejestracji na stronie internetowej ani przy okazji poszczególnych transakcji sprzedaży, nie może podważać ważności umowy jurysdykcyjnej. Taka technika akceptacji stanowi zatem przekaz elektroniczny w rozumieniu art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001.

2. JURYSDYKCJA ORAZ UZNAWANIE I WYKONYWANIE ORZECZEŃ W SPRAWACH MAŁŻEŃSKICH ORAZ W SPRAWACH DOTYCZĄCYCH ODPOWIEDZIALNOŚCI RODZICIELSKIEJ

W dniu 21 października 2015 r., w wyroku ***Ivanova Gogova*** (C-215/15, EU:C:2015:710), wydanym w trybie przyspieszonym, Trybunał zbadał *zakres zastosowania rozporządzenia nr 2201/2003*[58] *oraz przesłanek istnienia prorogacji jurysdykcji w rozumieniu art. 12 ust. 3 lit. b) tego rozporządzenia.* Spór w postępowaniu głównym toczył się między rodzicami dziecka o obywatelstwie bułgarskim i dotyczył odnowienia paszportu tego dziecka. Zgodnie z prawem bułgarskim takie odnowienie wymaga zgody obojga rodziców. Zamieszkały we Włoszech ojciec nie wyraził zgody, w związku z czym matka, mieszkająca wraz z dzieckiem również we Włoszech, wystąpiła do sądów bułgarskich o rozstrzygnięcie tego sporu i zezwolenie na wydanie paszportu. Przedłożone pytania sprowadzały się zatem do zagadnienia, czy taka sytuacja wchodzi w zakres rozporządzenia dla celów ustalenia jurysdykcji. Ponadto, wobec niemożności doręczenia pozwanemu pisma wszczynającego postępowanie, sąd, przed którym zawisł spór, wyznaczył kuratora procesowego w celu jego reprezentowania. Jako że ten ostatni nie kwestionował jurysdykcji tego sądu, pojawiło się pytanie, czy w sprawie ma miejsce prorogacja jurysdykcji na podstawie art. 12 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 2201/2003.

58| Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. L 338, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 6, s. 243).

Trybunał stwierdził, że powództwo w postępowaniu głównym jest objęte przedmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia nr 2201/2003, ponieważ znajduje ono zastosowanie między innymi w sprawach dotyczących przyznawania, wykonywania, przekazywania i pełnego lub częściowego pozbawienia odpowiedzialności rodzicielskiej oraz ponieważ pojęcie odpowiedzialności rodzicielskiej posiada szeroką definicję, obejmującą wszystkie prawa i obowiązki odnoszące się do osoby i majątku dziecka przysługujące osobie fizycznej lub prawnej na mocy orzeczenia sądowego, z mocy prawa lub umowy mającej skutek prawny.

Jeżeli chodzi o istnienie w omawianej sprawie prorogacji jurysdykcji zgodnie z art. 12 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 2201/2003, Trybunał odniósł się do konieczności uznania jurysdykcji sądu, przed którym wszczęto postępowanie, przez wszystkie strony postępowania. O ile uznanie takie zakłada, że pozwany w każdym razie wie o takim postępowaniu, o tyle nie można go jednak wywieść z zachowania kuratora procesowego pod nieobecność pozwanego.

W dniu 19 listopada 2015 r., w wyroku ***P*** (C-455/15 PPU, EU:C:2015:763), Trybunał miał sposobność wypowiedzenia się w przedmiocie *zakresu pojęcia porządku publicznego w rozumieniu art. 23 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003 jako podstawy nieuznania orzeczeń w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej* w ramach kontroli jurysdykcji sądu państwa członkowskiego pochodzenia. Spór w postępowaniu głównym dotyczył możliwości odmowy przez sąd szwedzki, ze względów porządku publicznego, uznania orzeczenia sądu litewskiego rozstrzygającego kwestię pieczy nad dzieckiem. Omawiana sprawa dotyczyła dziecka, które przed uprowadzeniem miało zwykły pobyt w Szwecji i z tego to powodu sąd szwedzki uważał, że jako jedyny ma jurysdykcję do orzekania w kwestii miejsca pobytu tego dziecka i pieczy nad nim.

Trybunał przede wszystkim podkreślił, że powołanie się na klauzulę porządku publicznego zawartą w art. 23 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003 musi obligatoryjnie uwzględniać dobro dziecka i jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy, biorąc pod uwagę dobro dziecka, uznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim wiązałoby się z naruszeniem normy prawnej uważanej za zasadniczą dla porządku prawnego wezwanego państwa członkowskiego lub prawa podstawowego. Ewentualne naruszenie przepisu jurysdykcyjnego nie stanowi zatem względu porządku publicznego uzasadniającego odmowę uznania.

Następnie Trybunał zajął się zagadnieniem, czy podstawa odmowy uznania w rozumieniu tego samego przepisu może zasadzać się na fakcie, że sąd krajowy, który wydał sporne orzeczenie, przyjął swoją jurysdykcję bez zbadania, czy sąd innego państwa członkowskiego, z którym dziecko ma szczególny związek, mógłby lepiej osądzić sprawę, zgodnie z art. 15 rzeczonego rozporządzenia. W tej kwestii, jako że art. 24 omawianego rozporządzenia zakazuje jakiegokolwiek badania jurysdykcji sądu państwa członkowskiego pochodzenia oraz nie odsyła on do art. 15 rozporządzenia, ten ostatni przepis ma charakter wyjątku i nie pozwala sądowi innego państwa członkowskiego na zbadanie jurysdykcji tego pierwszego sądu.

Wreszcie Trybunał orzekł, że ewentualne trudności na tle bezprawnego zatrzymywania dziecka należy rozwiązać nie poprzez odmowę uznania na podstawie art. 23 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003, ale, w stosownym wypadku, z zastosowaniem procedury przewidzianej w art. 11 owego rozporządzenia i zgodnie z ustanowionymi w tym celu warunkami.

3. EUROPEJSKI TYTUŁ EGZEKUCYJNY

W wyroku ***Imtech Marine Belgium*** (C-300/14, EU:C:2015:825), wydanym w dniu 17 grudnia 2015 r., Trybunał dokonał wykładni art. *19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004*[59]*, dotyczącego minimalnych standardów kontroli orzeczenia wydanego zaocznie.* W sporze w postępowaniu głównym sąd belgijski zasądził od spółki, której siedziba znajdowała się w innym państwie członkowskim, w postępowaniu zaocznym, określoną kwotę na rzecz powoda. Sąd ten odmówił jednak nadania temu wyrokowi zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, ponieważ prawo belgijskie nie spełnia pewnych minimalnych standardów proceduralnych zawartych w rozporządzeniu nr 805/2004, w szczególności dlatego, że termin zaskarżenia w procedurze kontroli może upłynąć, zanim dłużnik będzie w stanie wnieść środek zaskarżenia.

W tej kwestii Trybunał orzekł, że art. 19 rozporządzenia nr 805/2004 nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku dostosowania ich ustawodawstw krajowych do minimalnych standardów proceduralnych w nim określonych, a zatem również obowiązku ustanowienia szczególnej procedury kontroli, a jedyną konsekwencją braku procedury kontroli jest niemożność nadania orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego.

Aby nadać orzeczeniu wydanemu zaocznie zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego, sąd, do którego się o to zwrócono, powinien zbadać, czy jego prawo krajowe, w tym przepisy, które istniały przed wejściem w życie tego rozporządzenia, pozwala, rzeczywiście i bez wyjątku, na domaganie się kontroli przedmiotowego orzeczenia. W trakcie takiego badania sąd ten powinien ustalić, czy – w celu przestrzegania gwarantowanego w art. 47 ust. 2 karty praw podstawowych prawa dłużnika do obrony i prawa do rzetelnego procesu – środki zaskarżenia przewidziane w prawie krajowym umożliwiają pełną kontrolę orzeczenia co do prawa i co do faktów. W szczególności wspomniane środki zaskarżenia powinny umożliwić dłużnikowi domaganie się kontroli po upływie zwykłych terminów, przewidzianych w prawie krajowym dla celów wniesienia sprzeciwu lub apelacji od orzeczenia i to zarówno w wypadku siły wyższej, jak i wobec zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności niezależnych od woli dłużnika i bez jego winy.

Wreszcie, mając na uwadze sądowy charakter europejskiego tytułu egzekucyjnego, Trybunał objaśnił różnicę między nadaniem orzeczeniu zaświadczenia „w ścisłym znaczeniu" a formalną czynnością wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego. O ile wydanie zaświadczenia nie musi koniecznie należeć do sądu, o tyle nadanie zaświadczenia wymaga przeprowadzenia kompleksowej oceny wymagającej kwalifikacji prawniczych sędziego.

4. DORĘCZANIE DOKUMENTÓW SĄDOWYCH I POZASĄDOWYCH W SPRAWACH CYWILNYCH LUB HANDLOWYCH

Na uwagę zasługują trzy wyroki dokonujące wykładni przepisów rozporządzenia nr 1393/2007[60]. Pierwszy z nich przyczynia się do uściślenia pojęcia spraw cywilnych i handlowych oraz wyłączenia działań i zaniechań podczas sprawowania władzy publicznej, drugi dotyczy odmowy przyjęcia dokumentu podlegającego doręczeniu, trzeci natomiast odnosi się do pojęcia dokumentu pozasądowego.

59| Rozporządzenie (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. L 143, s. 15 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 7, s. 38).

60| Rozporządzenie (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów") oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.U. L 324, s. 79).

W dniu 11 czerwca 2015 r., w wyroku ***Fahnenbrock*** (C-226/13, C-245/13, C-247/13 i C-578/13, EU:C:2015:383), Trybunał dokonał wykładni *pojęć spraw cywilnych i handlowych oraz pojęcia odpowiedzialności państwa za działania i zaniechania w ramach sprawowania władzy publicznej (acta iure imperii) w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1393/2007*. W sporach w postępowaniach głównych do sądów niemieckich wpłynęły powództwa o odszkodowanie, o wykonanie umowy oraz o naprawienie szkody wytoczone przeciwko państwu greckiemu przez posiadaczy obligacji państwa greckiego zamieszkałych w Niemczech. Posiadacze ci uważali się za poszkodowanych faktem, że Grecja zmuszała ich – ich zdaniem – w marcu 2012 r. do zamiany posiadanych przez nich obligacji na nowe obligacje państwowe, których wartość nominalna była znacznie niższa, a to na podstawie ustawy przyjętej w celu stawienia czoła poważnemu kryzysowi finansowemu. Żadna z tych osób nie zaakceptowała oferty zamiany, z którą wystąpiło państwo greckie. W związku z procedurą doręczania pozwów państwu greckiemu pojawiło się pytanie, czy powództwa te są objęte zakresem pojęcia spraw cywilnych lub handlowych w rozumieniu rozporządzenia nr 1393/2007, czy też ich przedmiotem jest działanie lub zaniechanie państwa w ramach sprawowania władzy publicznej.

Trybunał, potwierdziwszy autonomiczny charakter pojęcia „spraw cywilnych lub handlowych", dokonał jego wykładni w świetle celów i systematyki rzeczonego rozporządzenia. W odniesieniu do tych pierwszych Trybunał stwierdził, że rozporządzenie realizuje cele związane z szybkością doręczania dokumentów sądowych. Skoro kwestia, czy dany spór należy do spraw cywilnych lub handlowych, powinna zostać rozstrzygnięta już przed doręczeniem rzeczonego dokumentu stronom innym niż powód, odnośny sąd musi ograniczyć się do pierwszego badania informacji, którymi dysponuje, które siłą rzeczy są niepełne. Wystarczy więc, by sąd, przed którym zawisł spór, stwierdził, że nie jest oczywiste, iż wniesione do niego powództwo nie należy do spraw cywilnych i handlowych, by zdecydować o możliwości stosowania rozporządzenia.

Jeżeli chodzi o kwestię, czy w omawianej sprawie organ władzy publicznej wykonywał prerogatywy władzy publicznej, w związku z czym rozporządzenie nr 1393/2007 nie miałoby zastosowania, Trybunał zauważył najpierw, że emisja obligacji nie zakłada koniecznie wykonywania uprawnień odbiegających od norm prawa obowiązującego w stosunkach pomiędzy jednostkami. Ponadto, jeżeli chodzi o możliwość zamiany obligacji przewidzianą w prawie krajowym, to po pierwsze okoliczność, że możliwość ta została wprowadzona w ustawie nie jest sama w sobie determinująca dla stwierdzenia, że państwo wykonuje władztwo publiczne, a po drugie nie jest oczywiste, że przyjęcie tej ustawy spowodowało bezpośrednio i natychmiastowo zmianę warunków finansowych odnośnych papierów wartościowych i w związku z tym powstanie szkody po stronie powodów. Trybunał stwierdził, że powództwa w postępowaniu głównym co do zasady są objęte zakresem zastosowania rzeczonego rozporządzenia i powinny być doręczone zgodnie z przewidzianymi w nim zasadami.

W wyroku ***Alpha Bank Cyprus*** (C-519/13, EU:C:2015:603) z dnia 16 września 2015 r. Trybunał zbadał *warunki, w których adresat dokumentu podlegającego doręczeniu powinien zostać pouczony o prawie odmowy przyjęcia tego dokumentu, a także skutki wynikające z braku takiej informacji*. Spory w postępowaniu głównym toczyły się między bankiem cypryjskim a kilkoma pozwanymi zamieszkałymi w Zjednoczonym Królestwie. Tym ostatnim, po pozwaniu ich przed sąd cypryjski, doręczono liczne dokumenty zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1393/2007. Pozwani zażądali jednak unieważnienia doręczenia, podnosząc między innymi, że nie został im doręczony standardowy formularz, zawarty w załączniku II do tegoż rozporządzenia, w którym jest zamieszczona rzeczona informacja.

W tej kwestii Trybunał przypomniał na wstępie, że w systemie wdrożonym tym rozporządzeniem przekazywanie dokumentów odbywa się zasadniczo między „jednostkami przekazującymi" i „jednostkami przyjmującymi" wyznaczonymi przez państwa członkowskie. Do obowiązków „jednostek przyjmujących" należy, zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1393/2007, powiadomienie adresata, że może on odmówić przyjęcia dokumentu, jeżeli dokument ten nie został sporządzony w jednym z języków, o których mowa w tym przepisie. Wspomniane jednostki nie mogą natomiast wypowiadać się w kwestiach natury merytorycznej, takich jak ta, jaki język czy jakie języki rozumie adresat dokumentu i czy do dokumentu powinno zostać załączone tłumaczenie na jeden z języków wskazanych w art. 8 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia.

Następnie Trybunał wskazał, że rozporządzenie nr 1393/2007 nie zawiera żadnego wyjątku od stosowania, w szczególności, standardowego formularza, zawartego w załączniku II do tego rozporządzenia. Prawo do odmowy przyjęcia dokumentu podlegającego doręczeniu powinno bowiem, by mogło ono skutecznie wywoływać swe skutki, zostać podane na piśmie do wiadomości adresata dokumentu. W systemie wdrożonym rozporządzeniem nr 1393/2007 informacja ta powinna zostać mu dostarczona za pośrednictwem rzeczonego formularza. Tym samym jednostka przyjmująca jest zobowiązana, w każdych okolicznościach i bez jakiejkolwiek swobody uznania w tym względzie, poinformować adresata dokumentu o prawie do odmowy jego przyjęcia, używając w tym celu każdorazowo standardowego formularza zawartego w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007.

Jednak niepoinformowanie adresata dokumentu za pomocą rzeczonego standardowego formularza nie powoduje nieważności procedury doręczania. Stwierdzenie takiej nieważności byłoby bowiem niezgodne z celem realizowanym przez rozporządzenie, polegającym na ustanowieniu bezpośredniego, szybkiego i skutecznego sposobu przekazywania dokumentów. W konsekwencji powinno być możliwe zaradzenie uchybieniu w postaci niepoinformowania za pomocą standardowego formularza. Do jednostki przyjmującej należy zatem niezwłoczne poinformowanie adresatów dokumentów – poprzez przekazanie im przedmiotowego formularza – o prawie do odmowy ich przyjęcia.

W dniu 11 listopada 2015 r., w wyroku ***Tecom Mican i Arias Domínguez*** (C-223/14, EU:C:2015:744), Trybunał wypowiedział się na temat *pojęcia dokumentu pozasądowego w rozumieniu art. 16 rozporządzenia nr 1393/2007*. Spór w postępowaniu głównym, toczący się przed sądem hiszpańskim, dotyczył skargi na odmowę hiszpańskiego sekretarza sądowego, dotyczącą doręczenia niemieckiemu zleceniodawcy wezwania hiszpańskiego przedstawiciela domagającego się, między innymi, świadczenia wyrównawczego w następstwie rozwiązania umowy agencyjnej, która została przez nich zawarta. Powodem oddalenia był brak możliwości uznania przedmiotowego wezwania za „dokument pozasądowy", który podlega „doręczeniu" w rozumieniu art. 16 rozporządzenia nr 1393/2007.

W tej kwestii Trybunał przypomniał, że pojęcie dokumentu pozasądowego powinno być rozumiane szeroko i nie może zostać zawężone jedynie do dokumentów wydanych w ramach postępowania sądowego[61]. W tym celu, opierając się na konwencji przyjętej przez Radę w 1997 r., która stała się inspiracją przy opracowywaniu rozporządzenia nr 1348/2000[62], jak również na wykazie sporządzonym przez Komisję na podstawie art. 17 lit. b) tego rozporządzenia, Trybunał stwierdził, że państwa członkowskie pod kontrolą Komisji określiły w różny sposób dokumenty, które ich zdaniem mogą być doręczane na podstawie wspomnianego rozporządzenia, ujmując w kategorii dokumentów pozasądowych nie tylko dokumenty pochodzące od organów władzy publicznej lub urzędników państwowych, ale także dokumenty prywatne mające szczególną wagę w określonym porządku prawnym. Zatem pojęcie dokumentu pozasądowego zawarte w art. 16 rozporządzenia nr 1393/2007 obejmuje dokumenty prywatne, których formalne przekazanie adresatowi zamieszkałemu za granicą jest niezbędne dla wykonywania, udowodnienia lub ochrony prawa bądź roszczeń w sprawach cywilnych lub handlowych.

Następnie Trybunał stwierdził, że wnioskodawca nie tylko może wybrać jeden z ustanowionych w rozporządzeniu nr 1393/2007 sposobów przekazywania dokumentów, lecz może także skorzystać, jednocześnie lub kolejno, z kilku sposobów, które uzna on w danych okolicznościach za najdogodniejsze lub najwłaściwsze.

61 | Wyrok z dnia 25 czerwca 2009 r., Roda Golf & Beach Resort (C-14/08, EU:C:2009:395).

62 | Rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych w państwach członkowskich (Dz.U. L 160, s. 37 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 1, s. 227).

X. WSPÓŁPRACA SĄDOWA W SPRAWACH KARNYCH

W wyroku ***Lanigan*** (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), wydanym w dniu 16 lipca 2015 r. w pilnym trybie prejudycjalnym, Trybunał zbadał skutki niedochowania terminów, w których państwo członkowskie powinno przyjąć ostateczną decyzję w sprawie *wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez inne państwo członkowskie zgodnie z przepisami art. 15 i 17 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW*[63]. Sprawa w postępowaniu głównym dotyczyła europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez organy brytyjskie przeciwko osobie, zatrzymanej na podstawie tego nakazu w Irlandii, która nie wyraziła zgody na przekazanie jej organom brytyjskim i pozostawała pozbawiona wolności w Irlandii w oczekiwaniu na decyzję w swojej sprawie. Z powodu kilku odroczeń, wynikających w szczególności z postępowań incydentalnych, sytuacja osoby objętej nakazem aresztowania była badana z opóźnieniem i toczyła się aż do chwili, gdy osoba ta mogła powołać się na fakt, że przekroczenie terminów przewidzianych w decyzji ramowej (to jest 60 dni od dnia zatrzymania z możliwością przedłużenia o dodatkowe 30 dni) nie pozwala na kontynuowanie postępowania w sprawie wykonania. W tym kontekście sąd krajowy zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy w związku z niedochowaniem tych terminów możliwe jest jeszcze orzekanie w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania oraz czy, mimo iż całkowity okres pozbawienia wolności przekracza te terminy, zainteresowany może być nadal pozbawiony wolności.

Przede wszystkim, w odniesieniu do podjęcia decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania, Trybunał uznał, że sam upływ terminów określonych w art. 17 decyzji ramowej nie może zwolnić wykonującego nakaz państwa członkowskiego z jego obowiązku prowadzenia postępowania w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania i wydania decyzji w sprawie jego wykonania. Odmienna wykładnia mogłaby bowiem naruszyć cel decyzji ramowej polegający na przyspieszeniu i uproszczeniu współpracy sądowej i mogłaby przymuszać wydające nakaz państwo członkowskie do wydania drugiego europejskiego nakazu aresztowania w celu umożliwienia przeprowadzenia ponownego postępowania w sprawie przekazania w terminach przewidzianych w decyzji ramowej.

Następnie Trybunał orzekł, że art. 12 rzeczonej decyzji ramowej, dotyczący pozostawienia w areszcie osoby, której dotyczy wniosek, w związku z jej art. 17 i w świetle art. 6 karty praw podstawowych nie stoi na przeszkodzie temu pozostawieniu w areszcie, zgodnie z prawem wykonującego nakaz państwa członkowskiego, nawet jeśli całkowity okres pozbawienia wolności tej osoby przekracza terminy określone w art. 17, o ile długość tego okresu nie jest nadmierna w odniesieniu do cech postępowania prowadzonego w sprawie w postępowaniu głównym. Trybunał uściślił, że jeżeli wykonujący nakaz organ sądowy postanowi zakończyć pobyt w areszcie tej osoby, organ ten jest wówczas zobowiązany do uzupełnienia jej tymczasowego zwolnienia wszelkimi środkami, jakie uzna za niezbędne do uniknięcia jej ucieczki i zapewnienia, że warunki materialne niezbędne do jej skutecznego przekazania pozostaną spełnione do momentu wydania ostatecznej decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

W dniu 15 października 2015 r. w wyroku ***Covaci*** (C-216/14, EU:C:2015:686) Trybunał wypowiedział się w przedmiocie zakresu niektórych praw w postępowaniu karnym, w szczególności prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego istotnych dokumentów w rozumieniu dyrektywy 2010/64[64] oraz prawa do informacji

63| Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. L 190, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 6, s. 34), zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., wzmacniającą prawa procesowe osób oraz ułatwiającą stosowanie zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie (Dz.U. L 81, s. 24).

64| Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.U. L 280, s. 1).

w rozumieniu dyrektywy 2012/13[65]. Spór w postępowaniu głównym dotyczył postępowania karnego wszczętego przez prokuraturę przeciwko obywatelowi Rumunii, w którym organ ten domagał się od sądu wydania wyroku nakazowego. W postępowaniu tym organy krajowe wniosły o to, by zgodnie z przepisami krajowymi regulującymi postępowanie nakazowe nakaz został doręczony zainteresowanemu za pośrednictwem jego pełnomocników, a jego ewentualne pisemne oświadczenia, w tym wniesienie sprzeciwu od wyroku, były dokonywane w języku niemieckim. Zgodnie z uregulowaniem niemieckim skazany może doprowadzić do kontradyktoryjnej debaty, wyłącznie wnosząc sprzeciw od rzeczonego wyroku nakazowego przed upływem dwutygodniowego terminu liczonego od dnia jego doręczenia pełnomocnikom skazanego. Ponadto po upływie tego terminu tymczasowy wyrok nakazowy staje się prawomocny.

Jeżeli chodzi o prawo do tłumaczenia pisemnego istotnych dokumentów przewidziane w art. 3 dyrektywy 2010/64, Trybunał uznał, że artykuł ten co do zasady dotyczy wyłącznie tłumaczenia pisemnego na język zrozumiały dla zainteresowanej osoby pewnych dokumentów sformułowanych przez właściwe organy w języku postępowania i w związku z tym nie obejmuje on co do zasady tłumaczenia pisemnego na język postępowania dokumentu takiego jak sprzeciw od wyroku nakazowego.

W świetle tych rozważań Trybunał orzekł, że art. 1–3 dyrektywy 2010/64 nie stoją na przeszkodzie uregulowaniu prawa krajowego, które w ramach postępowania karnego nie pozwala osobie, wobec której został wydany wyrok nakazowy, na wniesienie środka zaskarżenia od tego orzeczenia na piśmie w języku innym aniżeli język postępowania, nawet jeśli osoba ta nie włada tym ostatnim językiem, chyba że właściwe władze uznają – zgodnie z art. 3 ust. 3 rzeczonej dyrektywy – że w kontekście danego postępowania i okoliczności danej sprawy sprzeciw ten stanowi dokument istotny.

Jeżeli chodzi o prawo do informacji w postępowaniu karnym, to zdaniem Trybunału z art. 3 w związku z art. 6 dyrektywy 2012/13 wynika, że prawo osób podejrzanych lub oskarżonych do informacji dotyczy przynajmniej dwóch odrębnych praw, to jest po pierwsze prawa do informacji o określonych prawach procesowych oraz, po drugie, prawa do informacji dotyczących sformułowanego wobec nich oskarżenia. Prawa te dotyczą również sytuacji osoby skazanej wyrokiem nakazowym, stanowiącym tymczasowe orzeczenie wydane na żądanie prokuratury za drobne przestępstwo, bez rozprawy lub kontradyktoryjnej debaty, które nie uzyska powagi rzeczy osądzonej przed upływem terminu określonego dla celów wniesienia od niego sprzeciwu.

Na koniec Trybunał stwierdził, że art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) oraz art. 6 ust. 1 i 3 dyrektywy 2012/13 nie stoją na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, które w ramach postępowania karnego nakłada na oskarżonego niebędącego rezydentem tego państwa członkowskiego obowiązek ustanowienia pełnomocnika do doręczeń dla celów wydanego wobec niego wyroku nakazowego, pod warunkiem że osoba ta ma możliwość wykorzystania w całości terminu na wniesienie sprzeciwu od owego wyroku.

XI. TRANSPORT

W dziedzinie transportu Trybunał miał sposobność, w ogłoszonym w dniu 26 lutego 2015 r. wyroku ***Wucher Helicopter i Euro-Aviation Versicherung*** (C-6/14, EU:C:2015:122), dokonać wykładni *pojęcia „pasażera" w rozumieniu rozporządzenia nr 785/2004 w sprawie wymogów w zakresie ubezpieczenia w odniesieniu do*

65 | Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U. L 142, s. 1).

przewoźników lotniczych i operatorów statków powietrznych[66] *oraz w rozumieniu konwencji montrealskiej*[67]. Spór w postępowaniu głównym dotyczył odszkodowania dla eksperta dokonującego detonacji lawin przy użyciu ładunku wybuchowego za szkodę poniesioną w związku z pracą podczas lotu śmigłowcem. Przewoźnik odmówił wypłaty tego odszkodowania, uznając, że ekspert ten nie był pasażerem.

Trybunał w pierwszej kolejności uznał, że osoba znajdująca się w śmigłowcu należącym do przewoźnika lotniczego Unii, przewożona na podstawie umowy pomiędzy jej pracodawcą a tym przewoźnikiem w celu wykonania konkretnego zadania, takiego jak otwarcie drzwi śmigłowca podczas lotu i utrzymywaniu ich otwartych, aby umożliwić pirotechnikowi zrzucenie ładunku wybuchowego, jest pasażerem w rozumieniu art. 3 lit. g) rozporządzenia nr 785/2004. Z jednej strony bowiem, skoro osoba ta nie wykonuje zadań związanych z prowadzeniem statku powietrznego, nie przynależy ona do kategorii członków załogi statku powietrznego. Z drugiej zaś strony okoliczność, że zadanie polegało na otworzeniu drzwi na polecenie pilota, nie pozwala też na zakwalifikowanie jej do kategorii członków obsługi kabiny pasażerskiej, bowiem pilot jest zawsze uprawniony do wydawania poleceń wszystkim osobom znajdującym się na pokładzie statku powietrznego.

W drugiej kolejności, po przypomnieniu swej właściwości do dokonywania wykładni konwencji montrealskiej, jako że stanowi ona integralną część porządku prawnego Unii, Trybunał orzekł, że osoba będąca pasażerem w rozumieniu art. 3 lit. g) rozporządzenia nr 785/2004 jest również pasażerem w rozumieniu art. 17 owej konwencji, jeżeli osoba ta była przewożona na podstawie umowy przewozu w rozumieniu art. 3 wskazanej konwencji. O ile bowiem zgodnie z art. 3 ust. 1 i 2 konwencji montrealskiej status „pasażera" w rozumieniu owej konwencji jest związany z wydaniem indywidualnego lub zbiorowego dokumentu przewozowego, o tyle z art. 3 ust. 5 rzeczonej konwencji wynika jednak, że brak dochowania przepisów poprzedzających ów ust. 5 nie ma wpływu na istnienie lub ważność umowy przewozu. W związku z tym, jeżeli doszło do zawarcia umowy przewozu i wszystkie pozostałe przesłanki zastosowania wskazanej konwencji zostały spełnione, to ma ona zastosowanie niezależnie od formy umowy przewozu.

XII. KONKURENCJA

1. POROZUMIENIA, DECYZJE I UZGODNIONE PRAKTYKI

W wyroku ***InnoLux/Komisja*** (C-231/14 P, EU:C:2015:451), wydanym w dniu 9 lipca 2015 r., Trybunał, rozpoznając odwołanie od wyroku Sądu[68] utrzymującego częściowo w mocy decyzję Komisji stwierdzającą istnienie światowego kartelu na rynku wyświetlaczy ciekłokrystalicznych (LCD), wypowiedział się w przedmiocie *metod obliczania wysokości grzywien za naruszenie reguł konkurencji, w szczególności w odniesieniu do określenia mającej znaczenie dla obliczeń „wartości sprzedaży"*, o której mowa w pkt 13 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien[69].

W zakresie, w jakim LCD objęte kartelem były przez montowane przez filie wnoszącego odwołanie przedsiębiorstwa mające siedzibę poza Europejskim Obszarem Gospodarczym (EOG) w wyrobach gotowych sprzedawanych w obrębie EOG, sąd orzekł w szczególności, że Komisja słusznie uwzględniła wartość tej

66 | Rozporządzenie (WE) nr 785/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wymogów w zakresie ubezpieczenia w odniesieniu do przewoźników lotniczych i operatorów statków powietrznych (Dz.U. L 138, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 7, t. 8, s. 160).

67 | Konwencja o ujednoliceniu niektórych zasad dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego, zawarta w Montrealu w dniu 28 maja 1999 r., podpisana przez Wspólnotę Europejską w dniu 9 grudnia 1999 r. na podstawie art. 300 ust. 2 WE i zatwierdzona w jej imieniu na mocy decyzji Rady 2001/539/WE z dnia 5 kwietnia 2001 r. (Dz.U. L 194, s. 38 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 1, t. 3, s. 337).

68 | Wyrok Sądu z dnia 27 lutego 2014 r., InnoLux/Komisja (T-91/11, EU:T:2014:92). Zobacz również Sprawozdanie roczne 2014, s. 133, 134.

69 | Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2).

sprzedaży w celu obliczenia grzywny. Na poparcie odwołania wnoszące odwołanie przedsiębiorstwo podniosło, że sprzedaż ta nie miała związku ze spornym naruszeniem.

Trybunał potwierdził interpretację Sądu, stwierdzając, że sprzeczne z celem przyświecającym art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003[70] byłoby, gdyby uczestnicy kartelu, którzy są zintegrowani pionowo, mogliby, z tego tylko względu, że wmontowali produkty będące przedmiotem naruszenia w wyrobach gotowych poza EOG, doprowadzić do wykluczenia z obliczenia grzywny ułamka wartości ich sprzedaży tych wyrobów gotowych dokonanej w obrębie EOG. Zintegrowane pionowo przedsiębiorstwa mogą bowiem czerpać korzyści z porozumienia w sprawie horyzontalnego ustalania cen nie tylko w ramach sprzedaży na rzecz niezależnych podmiotów trzecich, ale również na rynku niższego szczebla produktów przetworzonych, w których skład wchodzą produkty, których dotyczy naruszenie.

Następnie Trybunał potwierdził stanowisko Sądu, zgodnie z którym sprzedaż wyrobów gotowych, mimo iż nie została dokonana na rynku produktowym, którego dotyczy naruszenie, zakłóciła jednak konkurencję w EOG. Zresztą wyłączenie tej sprzedaży przy ustalaniu grzywny miałoby skutek w postaci sztucznego zminimalizowania znaczenia gospodarczego naruszenia oraz nałożenia grzywny bez realnego związku z zakresem działania tegoż kartelu na tym terytorium.

Ponadto Trybunał podkreślił, że Komisja była uprawniona do zastosowania art. 101 TFUE do rozpatrywanego kartelu obejmującego sprzedaż wewnętrzną zrealizowaną w całości poza terytorium EOG, gdyż uczestnicy tego kartelu, o ogólnoświatowym zasięgu, wprowadzili go w życie na terytorium EOG, dokonując na tym terytorium bezpośredniej sprzedaży LCD na rzecz podmiotów trzecich. W tych okolicznościach wartość uwzględnianej sprzedaży powinna odzwierciedlać gospodarcze znaczenie naruszenia i stopień zaangażowania w tym naruszeniu przedsiębiorstwa wnoszącego odwołanie, co w omawianej sprawie uzasadniało uwzględnienie spornej sprzedaży produktów gotowych.

2. NADUŻYCIE POZYCJI DOMINUJĄCEJ

W wyroku ***Huawei Technologies*** (C-170/13, EU:C:2015:477), wydanym w dniu 16 lipca 2015 r., Trybunał rozstrzygnął kwestię, czy, a jeżeli tak, to w jakich warunkach, *wniesienie powództwa o stwierdzenie naruszenia przez właściciela patentu koniecznego dla spełnienia standardu stanowi nadużycie pozycji dominującej*. Skarżący w postępowaniu głównym jest spółką o światowym zasięgu działającą w sektorze telekomunikacji oraz właścicielem patentu europejskiego zgłoszonego w organizacji normalizacyjnej – European Telecommunications Standards Institute (ETSI) jako patent konieczny dla spełnienia normy określonej przez tę organizację. Zgodnie z przepisami proceduralnymi ETSI spółka ta zobowiązała się do udzielania osobom trzecim licencji na korzystanie ze swego patentu na warunkach FRAND (fair, reasonable and non-discriminatory). Właściciel patentu, który nie udzielił takich licencji, lecz stwierdził, że konkurencyjne przedsiębiorstwa wprowadzają do obrotu produkty z oprogramowaniem związanym ze wspomnianą normą, wniósł do sądu krajowego powództwa o stwierdzenie naruszenia, wcześniej jednak rozpoczął negocjacje w celu osiągnięcia porozumienia. Sąd odsyłający zwrócił się z pytaniem, czy takie powództwo należy zakwalifikować jako nadużycie pozycji dominującej.

W tej kwestii Trybunał orzekł, że jeżeli chodzi o powództwo o zaniechanie naruszeń lub o wycofanie ze sprzedaży, to powództwo takie nie stanowi nadużycia pozycji dominującej, jeżeli, po pierwsze, przed wniesieniem powództwa właściciel patentu powiadomił sprawcę o zarzucanych mu czynach, a po wyrażeniu przez sprawcę woli zawarcia umowy licencyjnej na warunkach FRAND, przekazał mu pisemną, konkretną ofertę umowy licencyjnej, określając w szczególności opłatę licencyjną i sposób jej obliczenia oraz, po drugie,

70| Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 traktatu (Dz.U. L 1, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 8, t. 2, s. 205).

sprawca naruszenia, kontynuując korzystanie z patentu, nie uwzględnia tej oferty z należytą starannością, zgodnie ze zwyczajowo przyjętą praktyką handlową i w dobrej wierze. Trybunał podkreślił, że jeżeli domniemany sprawca naruszenia nie przyjmuje oferty właściciela, to może on zarzucać takiemu powództwu, że stanowi ono nadużycie, tylko wtedy, gdy przedłoży właścicielowi patentu, niezwłocznie i pisemnie, konkretną kontrofertę odpowiadającą warunkom FRAND.

Następnie Trybunał orzekł, że w takich okolicznościach zakaz nadużywania pozycji dominującej nie uniemożliwia przedsiębiorstwu zajmującemu pozycję dominującą wniesienia powództwa w celu doprowadzenia do złożenia rachunków dotyczących dokonanych działań związanych z wykorzystaniem tego patentu lub uzyskania odszkodowania z tytułu tych działań. Takie powództwo nie ma bowiem bezpośredniego skutku w zakresie pojawienia się lub utrzymania na rynku produktów wytwarzanych przez konkurentów.

W wyroku ***Post Danmark*** (C-23/14, EU:C:2015:651), ogłoszonym w dniu 6 października 2015 r., Trybunał dokonał wykładni *norm dotyczących nadużywania pozycji dominującej w odniesieniu do rabatów lojalnościowych*. Sprawa w postępowaniu głównym dotyczyła systemu rabatowego wprowadzonego przez duńskie przedsiębiorstwo pocztowe zajmujące pozycję dominującą na rynku usług doręczania przesyłek pocztowych adresatom duńskim. Przedmiotowy system rabatowy posiadał cechy szczególne w postaci stawek rabatowych wynoszących 6–16%, warunkowości polegającej na tym, że na koniec okresu referencyjnego przedsiębiorstwo posiadające pozycję dominującą dokonywało dostosowań oraz retroaktywności polegającej na tym, że w przypadku gdy ustalony pierwotnie próg przesyłek został przekroczony, stopa rabatu przyjęta pod koniec roku była stosowana do wszystkich przesyłek nadanych w danym okresie.

Przede wszystkim, by ustalić, czy rabaty te mogły wywołać na rynku efekt wykluczenia, Trybunał zauważył, że z powodu działania tych rabatów wstecz, presja na kontrahentów przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą może być szczególnie silna. W ten sposób stosunkowo niewielkie wahania sprzedaży mają nieproporcjonalne skutki dla kontrahentów przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą, zwłaszcza wtedy, gdy system, jak w omawianej sprawie, bazuje na względnie długim okresie. System taki jest więc w stanie ułatwić danemu przedsiębiorstwu związanie ze sobą klientów oraz przyciąganie klientów konkurencji.

Jeżeli chodzi o zasięg zajmowanej przez przedsiębiorstwo pocztowe pozycji dominującej, Trybunał zauważył, że posiadanie szczególnie dużego udziału w rynku stawia posiadające go przedsiębiorstwo w pozycji siły, która czyni zeń nieodzownego partnera handlowego i zapewnia mu swobodę działania. Skoro konkurencja na rynku jest w odczuwalny sposób ograniczona, sporny system rabatowy zmierza do utrudnienia zaopatrywania się u przedsiębiorstw konkurencyjnych i wywołuje antykonkurencyjny skutek w postaci wykluczenia z rynku. Podobnie okoliczność, że system obejmuje większość klientów, może stanowić użyteczną wskazówkę co do wagi tej praktyki oraz jej wpływu na rynek.

W odniesieniu do stosowania kryterium konkurenta równie skutecznego jak przedsiębiorstwo dominujące Trybunał orzekł, że nie ma możliwości ustanowienia obowiązku prawnego i opierania się na nim systemowo w celu ustalenia, że system rabatowy taki jak rozpatrywany w sprawie ma znamiona nadużycia. Zdaniem Trybunału w sytuacji charakteryzującej się posiadaniem przez przedsiębiorstwo w pozycji dominującej bardzo dużej części rynku, a także przewagi strukturalnej wynikającej w szczególności z przyznanego mu w ustawie monopolu obejmującego 70% wszystkich przesyłek na rozpatrywanym rynku, zastosowanie kryterium równie skutecznego konkurenta jest pozbawione znaczenia ze względu na to, iż struktura rynku uniemożliwia w praktyce pojawienie się takowego.

Na koniec Trybunał stwierdził, że aby taki system rabatowy był objęty zakresem zastosowania art. 82 WE (art. 102 TFUE), jego skutek antykonkurencyjny powinien być prawdopodobny i nie ma przy tym potrzeby wykazywania, że skutek ten jest poważny lub znaczący.

3. PROCEDURA STOSOWANIA REGUŁ KONKURENCJI

W dniu 18 czerwca 2015 r. w wyroku ***Deutsche Bahn i in./Komisja*** (C-583/13 P, EU:C:2015:404) Trybunał wypowiedział się w przedmiocie *gwarancji, jakie winny być zapewnione w ramach wykonywania przez Komisję przysługujących jej uprawnień kontrolnych.* Spór dotyczył trzech decyzji Komisji nakazujących przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność w sektorze transportu kolejowego poddanie się kontrolom dotyczącym przypadków nadużycia pozycji dominującej. Sąd[71] oddalił skargi o stwierdzenie nieważności tych decyzji. W wyroku wydanym w postępowaniu odwoławczym Trybunał w części uchylił wyrok Sądu z powodu naruszenia praw przedsiębiorstwa do obrony.

Trybunał zaczął od utrzymania w mocy części wyroku Sądu, w której stwierdzono, że ani zasada nienaruszalności miru domowego, ani zasada skutecznej ochrony prawnej nie uległy naruszeniu z powodu nieposiadania przez Komisję uprzedniej zgody Sądu ani z powodu dokonywania przez Sąd Unii kontroli sądowej jedynie a posteriori. Decydujące znaczenie przy ocenie, czy zasady te były przestrzegane, ma bowiem intensywność kontroli sądowej, która powinna obejmować ogół kwestii faktycznych i prawnych oraz powinna umożliwić odpowiednią korektę w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, a nie moment, w którym jest ona przeprowadzana. Sąd Unii, orzekając w sprawie skargi o stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie kontroli, dokonuje więc sądowej kontroli z punktu widzenia zarówno prawa, jak i okoliczności faktycznych, i ma kompetencje do oceny dowodów i stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji. Ponadto przedsiębiorstwa, do których została skierowana decyzja w sprawie kontroli, mają możliwość zakwestionowania jej zgodności z prawem od chwili jej otrzymania, co oznacza, że przedsiębiorstwo nie musi czekać z wniesieniem do sądu Unii skargi o stwierdzenie nieważności aż do czasu przyjęcia przez Komisję decyzji końcowej dotyczącej podnoszonego naruszenia reguł konkurencji.

Trybunał zauważył jednocześnie, że o ile skuteczność kontroli wiąże się z uprzednim przekazaniem przez Komisję wyznaczonym do jej przeprowadzenia urzędnikom wszelkich informacji, które mogą się przyczynić do zrozumienia charakteru i zakresu potencjalnego naruszenia konkurencji, o tyle wszystkie te informacje powinny dotyczyć wyłącznie wskazanego przedmiotu kontroli nakazanej w decyzji. I tak w omawianej sprawie w zakresie, w jakim urzędnicy Komisji otrzymali wcześniej informacje dotyczące istnienia odrębnej skargi i dokonali zajęcia dokumentów nieobjętych decyzją o kontroli, decyzja ta naruszyła obowiązek uzasadnienia oraz prawo do obrony zainteresowanego przedsiębiorstwa.

4. POMOC PAŃSTWA

W dniu 16 lipca 2015 r. został wydany wyrok ***BVVG*** (C-39/14, EU:C:2015:470) w związku z odesłaniem prejudycjalnym sądu niemieckiego, który zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy *przepis prawa krajowego, który w celu zapewnienia ochrony interesów gospodarstw rolnych zakazuje podmiotowi działającemu w imieniu państwa sprzedaży – w trybie przetargu publicznego – gruntu rolnego na rzecz oferenta proponującego najwyższą cenę*, w wypadku gdy właściwy organ administracji lokalnej uzna, że oferta tego oferenta jest znacząco nieproporcjonalna do szacowanej wartości tego gruntu, może być zakwalifikowany jako pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

W tym kontekście, po przypomnieniu, że sprzedaż przez organy administracji publicznej gruntów lub budynków na rzecz przedsiębiorstwa może zawierać w sobie elementy pomocy państwa, w szczególności kiedy cena transakcji nie odpowiada wartości rynkowej, Trybunał uściślił, że w sytuacji gdy prawo krajowe ustanawia zasady obliczania służące oszacowaniu wartości rynkowej gruntów w celu ich sprzedaży przez organy administracji publicznej, stosowanie tych zasad powinno – by móc je uznać za zgodne z art. 107 TFUE – prowadzić we

71 | Wyrok Sądu z dnia 6 września 2013 r., Deutsche Bahn i in./Komisja (T-289/11, T-290/11 i T-521/11, EU:T:2013:404).

wszystkich przypadkach do ustalenia ceny jak najbliższej wartości rynkowej. Do ustalenia cen odpowiadających wartości rynkowej mogą prowadzić różne metody.

I tak, jeżeli chodzi o metodę sprzedaży na rzecz oferenta proponującego najwyższą cenę w ramach otwartego, przejrzystego i bezwarunkowego postępowania przetargowego, to w niektórych sprawach pozwoliła już ona na domniemanie, że cena rynkowa odpowiada najwyższej ofercie. Nie można jednak wykluczyć, że w szczególnych okolicznościach metoda sprzedaży na rzecz oferenta proponującego najwyższą cenę nie prowadzi do uzyskania ceny odpowiadającej wartości rynkowej omawianego dobra i z tego powodu uwzględnienie czynników innych niż cena jest uzasadnione. Może to mieć zwłaszcza miejsce w sytuacji, gdy z powodu oczywiście spekulacyjnego charakteru oferta z najwyższą ceną okaże się wyraźnie wyższa zarówno od wszystkich pozostałych cen zaproponowanych w przetargu publicznym, jak i od szacowanej wartości rynkowej dobra. W takich warunkach metoda sprzedaży na rzecz oferenta proponującego najwyższą cenę nie będzie w stanie odzwierciedlić wartości rynkowej danego gruntu.

W konsekwencji, zdaniem Trybunału, nie można uznać za pomoc państwa przepisu prawa krajowego pozwalającego w takich okolicznościach właściwemu organowi krajowemu na odrzucenie oferty zdaniem tego organu nieproporcjonalnej oraz na odmówienie z tego powodu wydania zezwolenia na sprzedaż gruntu rolnego, którego oferta ta dotyczy, pod warunkiem że zastosowanie tego przepisu pozwala na uzyskanie ceny jak najbliższej wartości rynkowej danego gruntu.

XIII. PRZEPISY PODATKOWE

Z zakresu przepisów podatkowych na uwagę zasługują cztery wyroki. Pierwszy z nich dotyczy opodatkowania wykorzystania paliw jądrowych, zaś trzy pozostałe podatku VAT.

W wyroku ***Kernkraftwerke Lippe-Ems*** (C-5/14, EU:C:2015:354)[72], wydanym w dniu 4 czerwca 2015 r., Trybunał zajął się zagadnieniem, czy *dyrektywa 2003/96 w sprawie opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej*[73] *i dyrektywa 2008/118 w sprawie ogólnych zasad dotyczących podatku akcyzowego*[74]*, jak również art. 107 TFUE lub postanowienia traktatu Euratom* stoją na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie wprowadziło podatek od wykorzystania paliw jądrowych do przemysłowego wytwarzania energii.

Trybunał odpowiedział w wyroku, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie takiemu podatkowi.

W pierwszej kolejności Trybunał uznał, że skoro paliwo to nie figuruje na wyczerpującej liście produktów energetycznych sporządzonej w dyrektywie 2003/96, nie może ono wchodzić w zakres zwolnienia przewidzianego dla niektórych z tych produktów, a zwolnienie to nie może być też stosowane przez analogię. W tej kwestii Trybunał zasadniczo przyjął, że może więc mieć miejsce jednoczesne nałożenie podatku od zużycia energii elektrycznej i podatku obciążającego źródła produkcji tej energii, które nie są produktami energetycznymi w rozumieniu dyrektywy 2003/96.

W drugiej kolejności Trybunał uznał, że dyrektywa 2008/118 również nie stoi na przeszkodzie spornemu podatkowi, ponieważ nie jest on nakładany bezpośrednio lub pośrednio na zużycie energii elektrycznej ani innego wyrobu akcyzowego, a zatem nie stanowi podatku akcyzowego od energii elektrycznej ani innego podatku pośredniego od tego wyrobu w rozumieniu tej dyrektywy. W tym kontekście Trybunał zauważył w szczególności,

72| Fragment wyroku dotyczący procedury odesłania prejudycjalnego został omówiony w rozdziale V.1 „Odesłanie prejudycjalne".

73| Dyrektywa Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (Dz.U. L 283, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 9, t. 1, s. 405).

74| Dyrektywa Rady 2008/118/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących podatku akcyzowego, uchylająca dyrektywę 92/12/EWG (Dz.U. 2009, L 9, s. 12).

że nie wydaje się, aby istniał bezpośredni i nierozerwalny związek pomiędzy wykorzystaniem paliwa jądrowego a zużyciem energii elektrycznej wytworzonej przez reaktor elektrowni jądrowej.

W trzeciej kolejności Trybunał wskazał, że rzeczony podatek od paliwa jądrowego nie może być uznany za pomoc państwa zabronioną w art. 107 ust. 1 TFUE z powodu braku selektywnego charakteru. W czwartej kolejności, w odniesieniu do traktatu Euratom, Trybunał uznał, że realizacja celów tego traktatu nie wymaga od państw członkowskich utrzymania lub zwiększenia ich poziomów wykorzystania paliwa jądrowego ani nie zabrania im opodatkowania tego wykorzystania, co uczyniłoby to ostatnie droższym, a zatem mniej atrakcyjnym.

W dniu 16 lipca 2015 r., w wyroku ***Larentia + Minerva i Marenave Schiffahrt*** (C-108/14 i C-109/14, EU:C:2015:496), Trybunał dokonał wykładni *art. 4 i 17 szóstej dyrektywy*[75]*, dotyczących odpowiednio pojęcia podatnika podatku od wartości dodanej (VAT) oraz prawa do odliczenia.* Spory w postępowaniach głównych toczyły się między dwoma spółkami holdingowymi a niemiecką administracją podatkową i dotyczyły one warunków odliczenia podatku VAT, jaki te spółki holdingowe zapłaciły z tytułu pozyskania kapitału w celu nabycia udziałów w spółkach zależnych utworzonych w formie spółek osobowych i którym świadczyły one później usługi podlegające opodatkowaniu podatkiem VAT.

W wyroku Trybunał przede wszystkim przypomniał, że aby można było odliczyć podatek VAT na podstawie art. 17 szóstej dyrektywy, transakcje powodujące naliczenie podatku powinny pozostawać w bezpośrednim i ścisłym związku z transakcjami objętymi podatkiem należnym, które rodzą prawo do odliczenia. W tej kwestii uściślił on, że prawo do odliczenia zostaje również przyznane podatnikowi nawet w przypadku braku bezpośredniego i ścisłego związku pomiędzy konkretną transakcją powodującą naliczenie podatku a jedną transakcją objętą podatkiem należnym lub większą liczbą takich transakcji, które rodzą prawo do odliczenia, gdy koszty przedmiotowych usług należą do kosztów ogólnych podatnika i jako takie stanowią elementy cenotwórcze dostarczanych towarów lub świadczonych usług. Koszty takie zachowują zatem bezpośredni i ścisły związek z całą działalnością gospodarczą podatnika. Tak więc Trybunał orzekł, że koszty związane z nabyciem udziałów lub akcji w spółkach zależnych poniesione przez spółkę holdingową biorącą udział w zarządzaniu tymi spółkami i w związku z tym wykonującą działalność gospodarczą, powinny być uważane za mające związek z działalnością gospodarczą tej spółki, a obciążający te wydatki podatek VAT rodzi prawo do pełnego odliczenia. Natomiast samo posiadanie udziałów w spółkach zależnych nie jest działalnością gospodarczą. W związku z tym, jeżeli spółka holdingowa bierze udział w zarządzaniu tylko niektórymi ze swych spółek zależnych, podatek VAT obciążający koszty związane z nabyciem udziałów w spółkach zależnych może zostać odliczony tylko proporcjonalnie do kosztów należących do działalności gospodarczej, zgodnie z kryteriami podziału pomiędzy działalność gospodarczą i działalność niemającą charakteru gospodarczego określonymi przez państwa członkowskie z poszanowaniem celu i struktury szóstej dyrektywy.

Jeżeli chodzi o pojęcie podatnika, Trybunał orzekł, że art. 4 ust. 4 akapit drugi szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby prawo krajowe ograniczyło możliwość utworzenia grupy osób mogących być uważanych za jednego podatnika VAT tylko do podmiotów mających osobowość prawną i związanych z podmiotem nadrzędnym tej grupy stosunkiem podporządkowania, chyba że te dwa wymogi stanowią środki niezbędne i właściwe do osiągnięcia celów polegających na zapobieganiu nadużyciom podatkowym lub zwalczaniu oszustw podatkowych i unikania opodatkowania. W tej kwestii Trybunał dodał, że z uwagi na brak bezwarunkowego charakteru przepisu tego nie można uważać za bezpośrednio skuteczny.

W dniu 8 września 2015 r., w wyroku ***Taricco i in***. (C-105/14, EU:C:2015:555), Trybunał w składzie wielkiej izby orzekł w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zmierzającego do ustalenia,

75 | Szósta dyrektywa Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 9, t. 1, s. 23), zmienionej dyrektywą Rady 2006/69/WE z dnia 24 lipca 2006 r. (Dz.U. L 221, s. 9).

czy prawo Unii stoi na przeszkodzie *przepisom krajowym dotyczącym przedawnienia ścigania w prawie karnym, przewidującym, że termin przedawnienia przestępstw podatkowych dotyczących podatku VAT w przypadku przerwania jego biegu przedłuża się tylko o jedną czwartą pierwotnego okresu*. Sąd krajowy, stwierdzając, że uregulowanie to prowadzi do bezkarności osób, które popełniły występki z zakresu podatku VAT, zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy nie stanowi ono przeszkody w skutecznym zwalczaniu oszustw w dziedzinie podatku VAT w sposób sprzeczny z dyrektywą 2006/112, a także – ogólniej – z prawem Unii.

Trybunał odpowiedział na to pytanie, że takie uregulowanie krajowe może stanowić zagrożenie dla obowiązków nałożonych na państwa członkowskie przez art. 325 ust. 1 i 2 TFUE, w sytuacji gdy owo uregulowanie krajowe uniemożliwia nałożenie skutecznych i odstraszających sankcji karnych w znacznej liczbie przypadków poważnych oszustw naruszających interesy finansowe Unii lub przewiduje dłuższe terminy przedawnienia w przypadku oszustw naruszających interesy finansowe danego państwa członkowskiego, niż w przypadku oszustw naruszających interesy finansowe Unii, co powinien ustalić sąd krajowy.

W celu uzasadnienia tego stwierdzenia Trybunał przypomniał, że państwa członkowskie mają nie tylko ogólny obowiązek przyjęcia wszelkich środków właściwych dla zagwarantowania pełnego poboru podatku VAT, lecz powinny one również zwalczać oszustwa. Ponadto art. 325 TFUE zobowiązuje państwa członkowskie do zwalczania nielegalnych działań naruszających interesy finansowe Unii za pomocą odstraszających i skutecznych środków, a w szczególności do stosowania takich samych środków w celu zwalczania przestępczości powodującej naruszenie interesów finansowych Unii, jakie stosują one w celu zwalczania przestępczości powodującej naruszenie ich własnych interesów. Trybunał dodał, że o ile państwom członkowskim przysługuje swoboda w wyborze sankcji mających zastosowanie w wypadku oszustw w dziedzinie podatku VAT, o tyle jednak sankcje karne mogą okazać się nieodzowne w celu zwalczania w skuteczny i odstraszający sposób niektórych poważnych przypadków oszustw w podatku VAT.

W odniesieniu do skutków stwierdzenia przez sąd krajowy naruszenia art. 325 TFUE Trybunał orzekł, że do tego sądu należy zagwarantowanie pełnej skuteczności tego postanowienia poprzez powstrzymanie się w miarę potrzeby od stosowania przepisów krajowych dotyczących przedawnienia bez wnoszenia o wcześniejsze usunięcie tych przepisów – lub oczekiwania na takie usunięcie – w drodze ustawodawczej lub w innym przewidzianym przez konstytucję postępowaniu. Trybunał uściślił jednak, że w tym ostatnim wypadku sąd krajowy powinien również czuwać nad tym, aby były przestrzegane prawa podstawowe zainteresowanych osób. W tej kwestii Trybunał wskazał, że takie niestosowanie prawa krajowego nie naruszałoby praw oskarżonych zagwarantowanych w art. 49 karty praw podstawowych, potwierdzającym zasady ustawowej określoności oraz proporcjonalności czynów zabronionych i kar.

W dniu 17 grudnia 2015 r., w wyroku ***WebMindLicenses*** (C-419/14, EU:C:2015:832)[76], Trybunał doprecyzował *wykładnię rozporządzenia nr 904/2010 w sprawie współpracy administracyjnej oraz zwalczania oszustw w dziedzinie podatku VAT*[77] na kanwie sprawy, w której uznano, że przeniesienie know-how dokonane przez przedsiębiorstwo z siedzibą na Węgrzech na rzecz przedsiębiorstwa z siedzibą w Portugalii nie stanowi rzeczywistej transakcji gospodarczej, a zatem należy uważać, że korzystanie z know-how ma miejsce na terytorium Węgier.

Trybunał orzekł, że prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że w przypadku stwierdzenia praktyki stanowiącej nadużycie prowadzącej do uznania za miejsce świadczenia usług państwa członkowskiego innego niż to, w którym nastąpiłoby to w braku takiej praktyki stanowiącej nadużycie, fakt, że podatek VAT został zapłacony w tym drugim państwie członkowskim zgodnie z obowiązującymi w nim przepisami, nie stoi na przeszkodzie dokonaniu korekty tego podatku w państwie członkowskim, w którym usługi te były rzeczywiście świadczone.

76| Omówienie części tego wyroku dotyczącej praw podstawowych znajduje się w rozdziale I „Prawa podstawowe".

77| Rozporządzenie Rady (UE) nr 904/2010 z dnia 7 października 2010 r. w sprawie współpracy administracyjnej oraz zwalczania oszustw w dziedzinie podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 268, s. 1).

Trybunał uściślił również, że rozporządzenie nr 904/2010 należy interpretować w ten sposób, że organ podatkowy państwa członkowskiego badający wymagalność podatku VAT z tytułu usług, które były już objęte tym podatkiem w innych państwach członkowskich, jest zobowiązany zwrócić się z wnioskiem o udzielenie informacji do organów podatkowych tych innych państw członkowskich, jeżeli wniosek taki jest przydatny czy wręcz niezbędny w celu ustalenia, że podatek VAT jest wymagalny w tym pierwszym państwie członkowskim.

XIV. ZBLIŻANIE PRZEPISÓW

1. WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

W dziedzinie własności intelektualnej na szczególną uwagę zasługują cztery orzeczenia. Dwa pierwsze dotyczą ważności rozporządzeń przyjętych w ramach systemu ustanowionego Konwencją o udzielaniu patentów europejskich, trzeci dotyczy dyrektywy 2001/29 o prawach autorskich, czwarte natomiast – odmowy udzielenia informacji o posiadaczu rachunku bankowego zajmującym się sprzedażą towarów podrobionych.

W dniu 5 maja 2015 r., w dwóch wyrokach ***Hiszpania/Rada*** (C-146/13, EU:C:2015:298, et C-147/13, EU:C:2015:299), Trybunał w składzie wielkiej izby wydał rozstrzygnięcie dotyczące dwóch rozporządzeń wchodzących w skład „pakietu dotyczącego jednolitego patentu" odnoszącego się do przyznania patentowi ustanowionemu Konwencją o udzielaniu patentów europejskich (zwaną dalej „KPE")[78] jednolitej ochrony na całości terytorium państw członkowskich będących stronami tej konwencji i uczestniczących w związku z tym we wzmocnionej współpracy w zakresie patentu europejskiego udzielonego zgodnie z tą konwencją przez Europejski Urząd Patentowy (zwany dalej „EPO").

Królestwo Hiszpanii wniosło dwie skargi mające za przedmiot, odpowiednio, rozporządzenie nr 1257/2012 dotyczące tworzenia jednolitego systemu ochrony[79] oraz rozporządzenie nr 1260/2012 w sprawie ustaleń dotyczących tłumaczeń[80].

W sprawie C-146/13 Królestwo Hiszpanii podnosiło, że postępowanie administracyjne poprzedzające udzielenie patentu europejskiego nie podlega kontroli sądowej pozwalającej zapewnić prawidłowe i jednolite stosowanie prawa Unii, jak również ochronę praw podstawowych. Trybunał nie zgodził się z tą argumentacją, zauważając, że rozporządzenie nr 1257/2012 w ogóle, nawet częściowo, nie zajmuje się uregulowaniem warunków udzielania patentów europejskich, które zostały unormowane wyłącznie w KPE, i że nie wciela ono także do prawa Unii przewidzianej w KPE procedury udzielenia patentów europejskich. Rozporządzenie ogranicza się bowiem, z jednej strony, do określenia warunków, na jakich udzielony wcześniej przez EPO zgodnie z postanowieniami KPE patent europejski może, na wniosek jego właściciela, uzyskać jednolity skutek, a z drugiej strony do zdefiniowania owego jednolitego skutku.

Królestwo Hiszpanii twierdziło również, że art. 118 akapit pierwszy TFUE nie stanowi właściwej podstawy prawnej dla wydania rozporządzenia 1257/2012, ponieważ nie gwarantuje ono jednolitej ochrony unijnych praw własności intelektualnej i nie prowadzi do zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich w tym celu. W tym względzie Trybunał stwierdził, że art. 118 TFUE nie wymaga w sposób bezwzględny, aby prawodawca Unii dokonał pełnej i wyczerpującej harmonizacji wszystkich aspektów prawa własności intelektualnej. W omawianej

78| Konwencja o udzielaniu patentów europejskich, która została podpisana w Monachium w dniu 5 października 1973 r. i weszła w życie w dniu 7 października 1977 r.

79| Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1257/2012 z dnia 17 grudnia 2012 r. wprowadzające wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej (Dz.U. L 361, s. 1).

80| Rozporządzenie Rady (UE) nr 1260/2012 z dnia 17 grudnia 2012 r. wprowadzające wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej w odniesieniu do mających zastosowanie ustaleń dotyczących tłumaczeń (Dz.U. L 361, s. 89).

sprawie system jednolitej ochrony patentowej jest właściwy do tego, by zapobiec rozbieżnościom w zakresie ochrony patentowej w uczestniczących państwach członkowskich, a w rezultacie służy zapewnieniu jednolitej ochrony w rozumieniu art. 118 akapit pierwszy TFUE. Jednolitość ta wynika ze wskazania jednego tylko prawa krajowego mającego zastosowanie na terytorium wszystkich uczestniczących państw członkowskich, którego przepisy materialnoprawne mają określać akty, przed którymi patent europejski o jednolitym skutku zapewnia ochronę, oraz jego cechy jako przedmiotu własności.

W sprawie C-147/13 Królestwo Hiszpanii podnosiło, że rozporządzenie nr 1260/2012 wprowadziło system językowy działający na niekorzyść osób, których językiem ojczystym nie jest jeden z języków urzędowych EPO, mianowicie angielski, francuski lub niemiecki. W tej kwestii Trybunał zauważył, że poczynione w traktatach odniesienia do używania poszczególnych języków w Unii nie mogą zostać uznane za wyraz zasady ogólnej prawa Unii, wedle której wszystko, co może mieć wpływ na interes obywatela Unii, powinno być redagowane w każdej okoliczności w jego języku. W ramach wprowadzania ustaleń dotyczących tłumaczeń patentów europejskich odmienne traktowanie języków urzędowych Unii jest właściwe i proporcjonalne w świetle prawnie uzasadnionego celu rozporządzenia nr 1260/2012, polegającego na utworzeniu jednolitego i uproszczonego systemu tłumaczenia oraz pozwala osiągnąć prawnie uzasadniony cel polegający na ułatwieniu dostępu do ochrony patentowej, w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom, poprzez obniżenie kosztów związanych z wymogami tłumaczeniowymi.

Ponadto, inaczej niż twierdziło Królestwo Hiszpanii, Trybunał orzekł, że art. 118 akapit drugi TFUE stanowi właściwą podstawę prawną dla rozporządzenia nr 1260/2012, w szczególności dla jego art. 4, dotyczącego tłumaczenia w wypadku sporu, ponieważ celem tego rozporządzenia jest utworzenie jednolitego i uproszczonego systemu tłumaczenia patentów europejskich, a system językowy patentu europejskiego jest zdefiniowany przez całość przepisów rzeczonego rozporządzenia. W szczególności art. 4 tego rozporządzenia podlega bezpośrednio temu systemowi językowemu i nie może zostać wyodrębniony, jeżeli chodzi o podstawę prawną, z reszty postanowień tego aktu.

W dniu 5 marca 2015 r., w wyroku ***Copydan Båndkopi*** (C-463/12, EU:C:2015:144) Trybunał wypowiedział się w przedmiocie *obowiązku uiszczenia opłaty reprograficznej przeznaczonej na sfinansowanie godziwej rekompensaty, o której mowa w art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29*[81]. Spór w postępowaniu głównym dotyczył spółki sprzedającej telefony komórkowe, która odmówiła uiszczenia na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi takiej opłaty od kart pamięci do importowanych telefonów komórkowych.

Zdaniem Trybunału art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 nie stoi na przeszkodzie obowiązywaniu uregulowania krajowego, które przewiduje godziwą rekompensatę z tytułu wyjątku od prawa do zwielokrotniania dotyczącego kopii na użytek prywatny w związku z korzystaniem z wielofunkcyjnych nośników danych takich jak karty pamięci do telefonów komórkowych, niezależnie od tego, czy ich podstawową funkcją jest – lub nie jest – sporządzanie takich kopii, pod warunkiem że jedna z funkcji rzeczonych nośników, choćby drugorzędna, umożliwia posiadaczom tych nośników używanie ich we wskazanym celu. Trybunał dodał jednak, że z jednej strony podstawowy lub drugorzędny charakter tej funkcji oraz to, jak istotna jest zdolność danego nośnika do sporządzania kopii, mogą wpłynąć na wysokość należnej godziwej rekompensaty, a z drugiej strony – w zakresie, w jakim szkoda poniesiona przez podmioty praw autorskich mogłaby zostać uznana za niewielką, udostępnienie wspomnianej funkcji może nie powodować powstania zobowiązania do zapłaty tej rekompensaty.

Ponadto Trybunał uznał, że art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 nie stoi na przeszkodzie, pod pewnymi warunkami, temu, by uregulowanie krajowe przewidywało obowiązek uiszczenia takiej opłaty przez producentów i importerów, którzy prowadzą sprzedaż kart pamięci do telefonów komórkowych na rzecz podmiotów profesjonalnych, mając świadomość, że karty te są przeznaczone do dalszej sprzedaży, nie wiedząc jednak, czy

81 | Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 17, t. 1 s. 230).

końcowi nabywcy owych kart są osobami prywatnymi czy podmiotami profesjonalnymi[82]. Trybunał stwierdził również, że w niektórych wypadkach rzeczony artykuł pozwala państwom członkowskim na wprowadzenie zwolnienia z zapłaty godziwej rekompensaty, gdy szkoda poniesiona przez podmioty praw jest niewielka.

Na koniec Trybunał orzekł, że o ile dyrektywa 2001/29 nie stoi na przeszkodzie obowiązywaniu uregulowania krajowego przewidującego godziwą rekompensatę z tytułu wyjątku od prawa do zwielokrotniania dotyczącego kopii chronionych utworów, które są sporządzane przez osobę fizyczną z lub za pomocą narzędzia należącego do osoby trzeciej, o tyle stoi ona na przeszkodzie obowiązywaniu uregulowania krajowego, które przewiduje taką rekompensatę dotyczącą kopii sporządzonych z nielegalnych źródeł.

W wyroku ***Coty Germany*** (C-580/13, EU:C:2015:485), wydanym w dniu 16 lipca 2015 r., Trybunał odpowiedział na *pytanie, czy art. 8 ust. 3 lit. e) dyrektywy 2004/48*[83] *stoi na przeszkodzie uregulowaniu, które zezwala instytucji bankowej, z powołaniem się na tajemnicę bankową,* na odmowę udzielenia informacji dotyczącej nazwiska i adresu posiadacza rachunku zajmującego się sprzedażą towarów podrobionych. Spór w postępowaniu głównym toczył się między spółką niemiecką będącą podmiotem praw własności intelektualnej i niemieckim bankiem, a dotyczył odmowy udzielenia przez ten bank informacji dotyczących posiadacza rachunku bankowego będącego użytkownikiem internetowej platformy aukcyjnej, przez którą były sprzedawane towary podrobione.

Jak wskazał Trybunał, sprawa ta dotyczyła kwestii koniecznego pogodzenia wymogów związanych z ochroną poszczególnych praw podstawowych, a mianowicie z jednej strony prawa do skutecznego środka prawnego i prawa własności intelektualnej, a z drugiej strony – prawa do ochrony danych osobowych. W tej kwestii Trybunał orzekł, że art. 8 ust. 3 lit. e) dyrektywy 2004/48 stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który zezwala instytucji bankowej, w sposób nieograniczony i bezwarunkowy, na odmowę udzielenia informacji, w kontekście art. 8 ust. 1 lit. c) tej dyrektywy, dotyczącej nazwiska i adresu posiadacza rachunku, z powołaniem się na tajemnicę bankową.

Takie nieograniczone i bezwarunkowe zezwolenie może bowiem udaremnić należyte uwzględnianie szczególnych cech każdego prawa własności intelektualnej i, w stosownym przypadku, umyślnego lub nieumyślnego charakteru naruszenia w procedurach przewidzianych w dyrektywie 2004/48 i w środkach podejmowanych przez właściwe organy krajowe, w szczególności gdy organy te zamierzają nakazać przekazanie niezbędnych informacji na podstawie art. 8 ust. 1 tej dyrektywy. W związku z tym, w kontekście art. 8 dyrektywy 2004/48, o ile taki obowiązek przestrzegania tajemnicy bankowej gwarantuje prawo osób do ochrony danych osobowych, o tyle może on skutkować kwalifikowanym naruszeniem prawa podstawowego do skutecznego środka prawnego oraz, w konsekwencji, prawa podstawowego własności intelektualnej, przysługujących posiadaczom tych praw. Tak więc Trybunał orzekł, że takie uregulowanie nie przestrzega wymogu zapewnienia odpowiedniej równowagi między poszczególnymi prawami podstawowymi wyważonymi w art. 8 dyrektywy 2004/48.

Dodał on jednak, że do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy w rozpatrywanym prawie krajowym istnieją inne sposoby lub inne środki prawne umożliwiające właściwym organom sądowym nakazanie, by informacje dotyczące tożsamości osób, które obejmuje art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48, zostały udzielone, stosownie do szczególnych cech każdego przypadku.

82| Warunki te Trybunał określił następująco: wprowadzenie takiego systemu musi być uzasadnione trudnościami praktycznymi; podmioty zobowiązane do uiszczenia opłaty są zwolnione z tego obowiązku, w wypadku gdy dostarczają karty pamięci do telefonów komórkowych na rzecz osób innych niż osoby fizyczne w celach oczywiście niezwiązanych ze zwielokrotnianiem na użytek prywatny, przy czym zwolnienie to nie może być ograniczone do przypadków dostarczania wyłącznie na rzecz podmiotów profesjonalnych, które są zarejestrowane w organizacji zarządzającej omawianymi opłatami; wreszcie wspomniany system przewiduje prawo do zwrotu opłaty reprograficznej, które jest skuteczne i nie czyni nadmiernie utrudnionym zwrotu uiszczonej opłaty, przy czym dopuszczalne jest, by zwrot ten był dokonywany jedynie na rzecz końcowego nabywcy karty pamięci, który w tym celu wystąpił z właściwym wnioskiem do wspomnianej organizacji.

83| Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. L 157, s. 45 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 17, t. 2, s. 32).

2. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

W sprawie zakończonej wyrokiem ***Schrems*** (C-362/14, EU:C:2015:650), ogłoszonym w dniu 6 października 2015 r. w składzie wielkiej izby, Trybunał zbadał *uprawnienia Komisji i krajowych organów nadzorczych w odniesieniu do przekazywania danych osobowych do państw trzecich przez administratora danych*. Do Trybunału zwrócono się z wnioskiem o wykładnię art. 25 ust. 6 dyrektywy 95/46[84], na podstawie której Komisja może stwierdzić, że państwo trzecie zapewnia odpowiedni stopień ochrony przekazanych danych oraz, w istocie, z pytaniem dotyczącym ważności decyzji 2000/520[85], przyjętej przez Komisję na podstawie rzeczonego art. 25 ust. 6 dyrektywy 95/46. Spór w postępowaniu głównym toczył się między M. Schremsem, użytkownikiem serwisu społecznościowego a irlandzkim organem nadzorczym i dotyczył odmowy zbadania przez ten organ wniesionej przez M. Schremsa skargi dotyczącej przekazywania danych osobowych użytkowników tego serwisu społecznościowego przez irlandzką filię rzeczonego serwisu do Stanów Zjednoczonych Ameryki. Zdaniem M. Schremsa praktyka tego państwa nie gwarantuje odpowiedniej ochrony przed działaniami nadzorczymi władz publicznych w stosunku do danych przekazanych do tego państwa. Irlandzki organ nadzorczy oddalił skargę w szczególności na tej podstawie, że w rzeczonej decyzji Komisja uznała, że w ramach systemu zwanego „bezpieczną przystanią"[86] Stany Zjednoczone zapewniają odpowiedni poziom ochrony przekazywanych danych osobowych. Trybunał uznał, że operacja polegająca na przekazaniu danych osobowych z państwa członkowskiego do państwa trzeciego stanowi przetwarzanie danych osobowych dokonane na terytorium państwa członkowskiego w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 95/46. Zatem każdy krajowy organ nadzorczy ma kompetencję do sprawdzenia, w sposób całkowicie niezależny, czy przekazywanie danych osobowych z państwa członkowskiego, do którego on należy, do państwa trzeciego następuje z poszanowaniem wymogów sformułowanych w dyrektywie. Zdaniem Trybunału, kiedy istnieje decyzja Komisji, taka jak decyzja 2000/520, stwierdzająca, że państwo trzecie zapewnia odpowiedni stopień ochrony, decyzja taka nie może pozbawiać osób, których dane zostały lub mogą zostać przekazane do państwa trzeciego, gwarantowanego w art. 8 ust. 1 i 3 karty praw podstawowych prawa do wystąpienia do organów nadzorczych ze skargą dotyczącą ochrony jej praw i wolności w zakresie przetwarzania tych danych. Wniosek taki powinien więc powodować konieczność zbadania zgodności decyzji Komisji z ochroną życia prywatnego oraz podstawowych praw i wolności jednostek, a organ nadzorczy powinien przeprowadzić takie badanie z pełną wymaganą starannością. W tej kwestii dodano, że jeżeli rzeczony organ uzna, że skarga jest bezpodstawna, skarżący powinien mieć możliwość zaskarżenia tej decyzji do sądów krajowych. W przeciwnej sytuacji, gdy rzeczony organ uzna, że zarzuty są zasadne, powinien mieć on zdolność pozywania. Wynika stąd, że ustawodawca krajowy powinien ustanowić drogę prawną umożliwiającą krajowemu organowi nadzorczemu podniesienie zarzutów, które uważa on za zasadne, przed sądami krajowymi, po to, aby te ostatnie, jeśli podzielają wątpliwości tego organu co do ważności decyzji Komisji, wystąpiły z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w celu zbadania ważności tej decyzji.

Po przypomnieniu, że jako jedyny jest on właściwy do stwierdzenia nieważności aktu Unii, Trybunał zbadał ważność decyzji Komisji 2000/520. W tym kontekście wskazał on, że odpowiedni stopień ochrony danych zapewnianej przez państwo trzecie w rozumieniu art. 25 dyrektywy 95/46 oznacza, że państwo to skutecznie zapewnia, ze względu na jego ustawodawstwo wewnętrzne lub zobowiązania międzynarodowe, poziom ochrony podstawowych praw i wolności merytorycznie równoważny poziomowi gwarantowanemu w Unii na mocy

84 | Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz.U. L 281, s. 31 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 13, t. 15, s. 355).

85 | Decyzja Komisji 2000/520/WE z dnia 26 lipca 2000 r., przyjęta na mocy dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, w sprawie adekwatności ochrony przewidzianej przez zasady ochrony prywatności w ramach „bezpiecznej przystani" oraz przez odnoszące się do nich najczęściej zadawane pytania, wydane przez departament handlu USA (Dz.U. L 215, s. 7 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 16, t. 1, s. 119).

86 | System bezpiecznej przystani obejmuje szereg zasad dotyczących ochrony danych osobowych, do których amerykańskie przedsiębiorstwa mogą przystąpić dobrowolnie.

dyrektywy 95/46 w związku z kartą praw podstawowych. Komisja powinna zatem ocenić treść uregulowania mającego zastosowanie w tym państwie oraz, w związku z tym, że może ono podlegać zmianom, po przyjęciu decyzji na podstawie art. 25 ust. 6 dyrektywy 95/46, Komisja powinna okresowo sprawdzać poziom ochrony w państwie trzecim, by upewnić się, że nadal jest on odpowiedni. W tej kwestii Trybunał podkreślił, że kompetencje w zakresie oceny dokonywanej przez Komisję są ograniczone, skutkiem czego kontrola wymogów wynikających z art. 25 dyrektywy 95/46 w związku z kartą musi mieć charakter ścisły. Trybunał zauważył też, że Komisja nie wykazała w decyzji 2000/520, iż Stany Zjednoczone rzeczywiście zapewniają odpowiedni poziom ochrony ze względu na swoje ustawodawstwo lub zobowiązania międzynarodowe. Komisja nie stwierdziła bowiem faktu przestrzegania przez publiczne organy amerykańskie wymogów ustanowionych w art. 25 dyrektywy, w związku z czym decyzja umożliwia ingerowanie w prawa podstawowe osób, których dane osobowe zostały lub zostaną przekazane do tego państwa. W konsekwencji Trybunał orzekł, że decyzja jest nieważna.

Ponadto w zakresie, w jakim decyzja 2000/520 pozbawia organy krajowe uprawnień przysługujących im na podstawie dyrektywy 95/46, w wypadku gdy jednostka powołuje się na okoliczności mogące podważyć ważność decyzji Komisji, Trybunał stwierdził, że Komisja przekroczyła kompetencje przyznane jej przez prawodawcę, a zatem uznał decyzję za nieważną.

W wyroku ***Weltimmo*** (C-230/14, EU:C:2015:639), wydanym w dniu 1 października 2015 r., Trybunał wypowiedział się między innymi w przedmiocie *określenia prawa właściwego do przetwarzania danych osobowych zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. a) dyrektywy 95/46 oraz w przedmiocie ustalenia właściwego organu nadzorczego oraz zakresu jego uprawnień*. W sprawie tej administrator danych będący spółką zarejestrowaną w Słowacji i prowadzący witryny internetowe z ogłoszeniami o nieruchomościach dotyczącymi nieruchomości położonych na Węgrzech nie usunął z tych witryn danych osobowych ogłoszeniodawców mimo ich stosownych wniosków oraz przekazał te dane agencjom ściągania wierzytelności w celu doprowadzenia do uregulowania niezapłaconych faktur. Węgierski organ nadzorczy, do którego wpłynęły skargi, uznał się za właściwy i nałożył na słowacką spółkę grzywnę za naruszenie węgierskiej ustawy transponującej dyrektywę 95/46.

W wyroku Trybunał orzekł, że art. 4 ust. 1 lit. a) dyrektywy 95/46 zezwala na zastosowanie przepisów prawnych dotyczących ochrony danych osobowych państwa członkowskiego innego niż państwo, w którym zarejestrowany jest administrator tych danych, o ile prowadzi on poprzez stabilne rozwiązanie organizacyjne na terytorium tego państwa członkowskiego faktyczną i rzeczywistą działalność, choćby nawet drobną, w której kontekście dokonuje się rozpatrywanego przetwarzania. Zdaniem Trybunału ocenić należy zarówno stopień stabilności rozwiązania organizacyjnego, jak również rzeczywisty charakter prowadzenia działalności w tym drugim państwie członkowskim, z uwzględnieniem szczególnego charakteru rozpatrywanej działalności gospodarczej oraz świadczenia rozpatrywanych usług, w szczególności w odniesieniu do przedsiębiorstw, które zajmują się oferowaniem usług wyłącznie za pośrednictwem Internetu. W tej kwestii Trybunał zauważył, że obecność pojedynczego przedstawiciela może w pewnych okolicznościach wystarczyć, aby istniało stabilne rozwiązanie organizacyjne, jeżeli działa on z wystarczającym stopniem stabilności, przy pomocy niezbędnych środków do świadczenia konkretnych rozpatrywanych usług, w danym państwie członkowskim. W omawianej sprawie, z zastrzeżeniem przyszłych ustaleń sądu krajowego, stwierdzono, że skoro działalność wykonywana przez spółkę działającą na rynku nieruchomości polega na prowadzeniu w Internecie witryn z ogłoszeniami o nieruchomościach dotyczącymi nieruchomości położonych na Węgrzech, redagowanymi po węgiersku, i skoro spółka ta ma na Węgrzech przedstawiciela, to prowadzi ona rzeczywistą i faktyczną działalność na Węgrzech.

Jeżeli chodzi o właściwość i uprawnienia organu nadzorczego, do którego skierowano skargę zgodnie z art. 28 ust. 4 dyrektywy 95/46, Trybunał uznał, że organ ten może wykonywać swe uprawnienia dochodzeniowe niezależnie od właściwego prawa i zanim jeszcze zostanie ustalone, które prawo krajowe znajduje zastosowanie do spornego przetwarzania. Jednak, jeśli dojdzie on do wniosku, że właściwe jest prawo innego państwa członkowskiego, nie może on nałożyć sankcji poza terytorium państwa członkowskiego, któremu podlega. W takiej sytuacji powinien on, w myśl obowiązku współpracy przewidzianego w art. 28 ust. 6 tej dyrektywy, zwrócić się do organu nadzorczego

tego drugiego państwa członkowskiego o stwierdzenie ewentualnego naruszenia prawa i o nałożenie sankcji, o ile prawo właściwe na to pozwala, w razie potrzeby w oparciu o przekazane przez niego informacje.

3. ZWIĄZKI CHEMICZNE

W wyroku ***FDC i FMB*** (C-106/14, EU:C:2015:576), wydanym w dniu 10 września 2015 r., Trybunał dokonał *wykładni rozporządzenia REACH*[87] *w odniesieniu do obowiązku zgłoszenia obecności substancji wzbudzających szczególnie duże obawy w „wyrobach" składających się na produkty złożone* w ilości przekraczającej 0,1% w danym wyrobie, Europejskiej Agencji Chemikaliów oraz przekazania odbiorcom i konsumentom wystarczających informacji w tym względzie. Spór w postępowaniu głównym toczył się między państwem francuskim a dwoma zrzeszeniami przedsiębiorstw i dotyczył zakresu rzeczonego obowiązku w kontekście przywozu produktów złożonych z kilku wyrobów.

Trybunał przede wszystkim stwierdził, że rozporządzenie, które w art. 3 pkt 3 definiuje pojęcie „wyrobu" jako przedmiotu, który podczas produkcji otrzymuje określony kształt, powierzchnię, konstrukcję lub wygląd zewnętrzny, co decyduje o jego funkcji w stopniu większym niż jego skład chemiczny, nie zawiera żadnego przepisu regulującego w sposób szczególny sytuację produktu złożonego zawierającego kilka wyrobów. Zatem kwalifikacja jako „wyrób" ma nadal zastosowanie względem każdego przedmiotu odpowiadającego rzeczonym kryteriom, który wchodzi w skład produktu złożonego, chyba że w następstwie procesu produkcji przedmiot ten stanie się odpadem lub utraci swój kształt, powierzchnię, konstrukcję lub wygląd zewnętrzny, który w większym stopniu określa jego funkcję niż jego skład chemiczny.

Następnie Trybunał orzekł, że na producencie ciąży obowiązek zgłoszenia dotyczący wyłącznie wyrobów, których produkcję lub składanie on sam zapewnia. Natomiast obowiązek ten nie ma zastosowania względem wyrobu, który choć jest wykorzystywany przez tego producenta jako składnik, został wyprodukowany przez podmiot trzeci. I tak, jeżeli wyrób ten po wyprodukowaniu jest używany na dalszym etapie przez kolejnego producenta jako komponent przy produkcji produktu złożonego, to ten kolejny producent ze swojej strony nie jest już zobowiązany do zgłoszenia obecności danej substancji w tym wyrobie. Takie zgłoszenie stanowiłoby bowiem podwójne działanie razem z tym podjętym przez producenta tego wyrobu.

Obowiązek zgłoszenia ciąży również na importerze produktu złożonego z kilku wyrobów. Wreszcie obowiązek poinformowania odbiorców i konsumentów produktu ciąży na każdej osobie należącej do łańcucha zaopatrzeniowego, jeżeli tylko osoba ta udostępnia wyrób osobie trzeciej.

XV. POLITYKA GOSPODARCZA I PIENIĘŻNA

W wyroku ***Gauweiler i in.*** (C-62/14, EU:C:2015:400), ogłoszonym w dniu 16 czerwca 2015 r., Trybunał w składzie wielkiej izby ocenił *ważność decyzji Rady Prezesów Europejskiego Banku Centralnego (zwanego dalej „EBC") dotyczącej „programu OMT"*[88], zezwalającej Europejskiemu Systemowi Banków Centralnych (zwanemu dalej „ESBC"), pod pewnymi warunkami, na skup obligacji skarbowych państw członkowskich strefy euro na rynkach wtórnych.

87| Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz.U. L 396, s. 1), zmienione rozporządzeniem Komisji (UE) nr 366/2011 z dnia 14 kwietnia 2011 r. (Dz.U. L 244, s. 12).

88| Decyzje Rady Prezesów Europejskiego Banku Centralnego (EBC) z dnia 6 września 2012 r. w sprawie szeregu szczegółów technicznych bezwarunkowych transakcji monetarnych Eurosystemu prowadzonych na wtórnych rynkach obligacji skarbowych.

Ten program skupu, który na dzień wniesienia skargi został ogłoszony w komunikacie prasowym i nie został wdrożony, ma na celu wyeliminowanie zaburzeń mechanizmu transmisji polityki pieniężnej powstałych w wyniku szczególnej sytuacji obligacji skarbowych wyemitowanych przez pewne państwa członkowskie oraz zapewnienie jednolitości polityki pieniężnej.

W tym kontekście, w celu ustalenia, czy rzeczony program stanowi akt ultra vires oraz czy ogranicza niemiecką tożsamość konstytucyjną, Bundesverfassungsgericht zwrócił się do Trybunału w szczególności z pytaniem o granice mandatu EBC dotyczącego polityki pieniężnej, określonego w art. 119 TFUE i w art. 127 ust. 1 i 2 TFUE, jak również w art. 17–24 protokołu w sprawie ESBC i EBC. Ponadto niemieccy sędziowie konstytucyjni zwrócili się do Trybunału o zbadanie, czy program ten jest do pogodzenia z zakazem monetyzacji długu określonym w art. 123 TFUE.

Trybunał rozpoczął od stwierdzenia, że na mocy art. 3 ust. 1 lit. c) TFUE oraz art. 119 ust. 2 TFUE Unii przysługuje wyłączna kompetencja w zakresie określenia oraz prowadzenia jednolitej polityki pieniężnej oraz że politykę realizuje ESBC, w sposób niezależny, lecz pod kontrolą sądu Unii.

Jeżeli chodzi o kompetencje ESBC, Trybunał orzekł, że w świetle celów programu OMT oraz przewidzianych działań zmierzających do osiągnięcia tych celów program ten jest objęty zakresem polityki pieniężnej. Program ten zmierza bowiem do zachowania odpowiedniego mechanizmu transmisji polityki pieniężnej i zarazem jednolitości tej polityki, który to cel może wiązać się z utrzymaniem stabilności cen, będącym głównym celem polityki pieniężnej Unii. Tymczasem nieprawidłowe działanie mechanizmu transmisji polityki pieniężnej może spowodować nieskuteczność decyzji ESBC w części strefy euro i w związku z tym zaszkodzić jednolitości polityki pieniężnej. Ponadto, w odniesieniu do przewidywanych działań służących osiągnięciu rzeczonych celów, bezwarunkowe transakcje monetarne prowadzone na wtórnych rynkach obligacji skarbowych figurują wśród instrumentów polityki pieniężnej, o których mowa w art. 18 ust. 1 protokołu w sprawie ESBC i EBC. Ani fakt, że stabilność strefy euro wchodzi w zakres polityki gospodarczej, ani selektywny charakter programu OMT, ani okoliczność, że realizacja takiego programu jest uzależniona od całkowitej zgodności z programami dostosowania makroekonomicznego europejskiego instrumentu stabilności finansowej (zwanego dalej „EFSF" lub europejskiego mechanizmu stabilności (zwanego dalej „ESM"), nie jest w stanie zmienić tego wniosku. Jeżeli chodzi o tę ostatnią okoliczność, Trybunał podkreślił, że skup obligacji skarbowych na rynku wtórnym może przybrać odmienny charakter w zależności od tego, czy wykonywany przez ESM czy ESBC z uwagi na różnice w celach obu tych instrumentów.

Trybunał stwierdził następnie, że sporny program nie narusza zasady proporcjonalności. W tej kwestii Trybunał przyznał najpierw, że przy realizowaniu takiego programu ESBC posiada szeroki zakres uznania ze względu na podejmowanie decyzji o charakterze technicznym oraz na złożoność sporządzanych prognoz i dokonywanych ocen. Tak więc, jeżeli chodzi o zdolności programu OMT do osiągnięcia realizowanych przez ESBC celów, Trybunał zauważył, że skup obligacji skarbowych państw członkowskich strefy euro na rynkach wtórnych ze stopami procentowymi uważanymi przez EBC za zbyt wysokie może przyczynić się do obniżenia tych stóp i rozwiać nieuzasadnione obawy rozpadu strefy euro. ESBC słusznie zatem uznał, że takie kształtowanie się stóp procentowych może ułatwić transmisję polityki pieniężnej ESBC i zapewnić jednolitość tej polityki. Jeśli chodzi o kwestię niezbędności spornego programu, to skoro, z jednej strony, zobowiązania, które EBC może powziąć podczas realizacji tego programu, są w istocie ściśle ograniczone oraz, z drugiej strony, program taki może znaleźć zastosowanie jedynie wtedy, gdy sytuacja niektórych z tych państw uzasadniała już podjęcie przez ESM działań, które są nadal w toku, program taki może skutecznie zostać przyjęty przez ESBC bez ustalania limitów ilościowych przed jego realizacją, zwłaszcza że ograniczenie takie może osłabić skuteczność tego programu. Wreszcie ESBC wyważył różne istniejące interesy w taki sposób, by uniknąć zaistnienia niedogodności oczywiście nieproporcjonalnych w odniesieniu do celów omawianego programu.

Jeżeli chodzi o zawarty w art. 123 TFUE zakaz monetyzacji długów państw członkowskich, Trybunał wyjaśnił, że ESBC nie może skutecznie nabyć obligacji skarbowych na rynkach wtórnych na warunkach, które w praktyce przyniosłyby jego interwencji taki sam skutek jak w przypadku bezpośredniego nabycia obligacji skarbowych od organów i podmiotów publicznych państw członkowskich, podważając w ten sposób skuteczność ustanowionego w art. 123 ust. 1 TFUE zakazu. Skoro celem tego postanowienia jest zachęcenie państw członkowskich do prowadzenia zrównoważonej polityki budżetowej przy równoczesnym unikaniu sytuacji, w której finansowanie w ramach polityki pieniężnej deficytu budżetowego prowadziłoby do nadmiernego zadłużenia lub deficytu budżetowego państw członkowskich, EBC powinien opatrzyć skup obligacji skarbowych gwarancjami wystarczającymi, by pogodzić rzeczony skup z tymi wymogami. Tak więc, jeżeli chodzi o program taki, jaki został ogłoszony w komunikacie prasowym, interwencja ESBC mogłaby wywrzeć w praktyce taki skutek równoważny, gdyby podmioty mogące nabyć obligacje skarbowe na rynku pierwotnym miały pewność, że ESBC będzie wykupywać te obligacje w terminie i na warunkach umożliwiających tym podmiotom działanie de facto jako pośrednicy ESBC dla skupu bezpośredniego wspomnianych obligacji od organów i podmiotów publicznych danego państwa członkowskiego. Zatem w zakresie, w jakim ESBC zamierza, po pierwsze, przestrzegać najkrótszego terminu między emisją papieru wartościowego na rynek pierwotny a jego wykupem na rynkach wtórnych oraz, po drugie, nie ogłaszać wcześniej decyzji o dokonywaniu takich wykupów lub o przewidywanej wielkości wykupu, gwarancje te pozwalają uniknąć zmieniania warunków emisji obligacji skarbowych spowodowanych pewnością, że po emisji tych obligacji zostaną one wykupione przez ESBC.

XVI. POLITYKA SPOŁECZNA

1. PRACOWNICY TYMCZASOWI

W dniu 17 marca 2015 r., w wyroku ***AKT*** (C-533/13, EU:C:2015:173), Trybunał w składzie wielkiej izby wypowiedział się w przedmiocie *obowiązku przeprowadzenia przeglądu zakazów i ograniczeń dotyczących korzystania z pracy pracowników tymczasowych zawartego w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2008/104*[89]. Spór w postępowaniu głównym dotyczył układu zbiorowego pracy zawierającego ograniczenie w zatrudnianiu pracowników tymczasowych. Do Trybunału zwrócono się z pytaniem, czy rzeczony przepis prawa Unii nakłada na organy państw członkowskich, w tym sądy krajowe, obowiązek niestosowania jakichkolwiek przepisów prawa krajowego zawierających zakazy lub ograniczenia dotyczące korzystania z pracy pracowników tymczasowych, które nie są uzasadnione względami interesu ogólnego w rozumieniu tegoż art. 4 ust. 1.

Zdaniem Trybunału art. 4 ust. 1 dyrektywy 2008/104[90], postrzegany w jego kontekście, należy rozumieć w ten sposób, że wytycza on ramy, w których powinna odbywać się działalność prawodawcza państw członkowskich w dziedzinie zakazów lub ograniczeń korzystania z pracy tymczasowej, a nie w ten sposób, że nakłada on obowiązek przyjęcia określonego uregulowania w tej dziedzinie, a państwa członkowskie mają swobodę w zakresie zniesienia tych zakazów lub ograniczeń względnie dostosowania ich, tak by mogły one być uzasadnione w świetle tego przepisu. Artykuł 4 ust. 1 jest zatem skierowany wyłącznie do właściwych organów państw członkowskich, nakładając na nie obowiązek przeprowadzenia przeglądu celem upewnienia się, że ewentualne zakazy lub ograniczenia dotyczące korzystania z pracy tymczasowej są uzasadnione, i nie nakłada on na sądy krajowe obowiązku niestosowania jakichkolwiek przepisów prawa krajowego zawierających zakazy lub ograniczenia dotyczące korzystania z pracy pracowników tymczasowych, które nie są uzasadnione względami interesu ogólnego w rozumieniu tego przepisu.

89 | Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/104/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie pracy tymczasowej (Dz.U. L 327, s. 9).

90 | Zgodnie z tym przepisem „zakazy lub ograniczenia dotyczące korzystania z pracy tymczasowej uzasadnione są tylko ze względu na interes ogólny związany w szczególności z ochroną pracowników tymczasowych, wymogami zdrowia i bezpieczeństwa w pracy lub potrzebą zapewnienia właściwego funkcjonowania rynku pracy i zapobiegania nadużyciom".

2. ORGANIZACJA CZASU PRACY

W dniu 10 września 2015 r., w wyroku ***Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras*** (C-266/14, EU:C:2015:578), Trybunał sprecyzował *pojęcie „czasu pracy" w rozumieniu art. 2 pkt 1 dyrektywy 2003/88 dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy*[91] *w odniesieniu do pracowników, którzy nie mają stałego lub zwykłego miejsca pracy*. Spór w postępowaniu głównym dotyczył pracowników zatrudnionych przez spółkę prowadzącą działalność w zakresie instalacji i obsługi systemów ochrony, którzy nie mieli stałego miejsca pracy w związku z zamknięciem regionalnych biur zatrudniającego ich przedsiębiorstwa. Każdy z tych pracowników miał do dyspozycji pojazd służbowy, którym dojeżdżali codziennie ze swego miejsca zamieszkania do klientów przedsiębiorstwa, przy czym czas codziennego przejazdu z miejsca zamieszkania do pierwszego klienta i od ostatniego klienta do miejsca zamieszkania nie był liczony jako czas pracy. Sąd odsyłający zwrócił się zatem do Trybunału z pytaniem, czy czas przejazdu tych pracowników na trasie miejsca zamieszkania–klient jest „czasem pracy".

Trybunał orzekł w wyroku, że jeżeli pracownicy, tacy jak ci, których sytuacja była przedmiotem postępowania głównego, nie mają stałego lub zwykłego miejsca pracy, czas dojazdu, który pracownicy ci poświęcają na codzienne przejazdy między ich miejscem zamieszkania a siedzibami pierwszego i ostatniego klienta wskazanymi przez ich pracodawcę, stanowi czas pracy w rozumieniu dyrektywy 2003/88. Taki wniosek wypływa z zastosowania przez Trybunał trzech znamion pojęcia „czas pracy" zawartych w art. 3 pkt 1 tej dyrektywy.

Po pierwsze, ze względu na fakt, że przejazdy pracowników do klientów wskazanych przez pracodawcę stanowią nieodzowny element wykonywania przez nich usług technicznych u klientów, Trybunał uznał, że pracownicy, którzy nie mają stałego lub zwykłego miejsca pracy, wykonują swoje czynności lub wypełniają obowiązki przez cały okres przejazdów. W przeciwnym bowiem wypadku pracodawca mógłby domagać się, by zakresem pojęcia „czasu pracy" objęty był tylko czas poświęcony na działalność w zakresie instalacji i obsługi systemów ochrony, co skutkowałoby wypaczeniem tego pojęcia i utrudnieniem osiągnięcia celu w postaci ochrony bezpieczeństwa i zdrowia pracowników.

Po drugie, skoro w czasie przejazdów na trasie miejsce zamieszkania–klient pracownicy podlegają poleceniom pracodawcy, który może zmienić kolejność klientów, anulować lub dodać spotkanie, pracownicy nie mogą rozporządzać swobodnie swym czasem i zajmować się własnymi sprawami. W konsekwencji przez cały czas tych przejazdów pozostają oni do dyspozycji pracodawcy.

Po trzecie, Trybunał uznał, że jeżeli pracownik, który nie ma już stałego miejsca pracy, spełnia swe obowiązki w trakcie przejazdu do lub od klienta, to pracownik ten powinien być uważany za pracującego również podczas tego przejazdu. Skoro bowiem dojazdy są nierozerwalnie związane ze statusem pracownika, który nie ma stałego lub zwykłego miejsca pracy, miejsce pracy takich pracowników nie może być ograniczone do miejsca fizycznej interwencji tych pracowników u klientów ich pracodawcy.

3. ZWOLNIENIA GRUPOWE

W wyrokach ***USDAW i Wilson*** (C-80/14, EU:C:2015:291), ***Lyttle i in.*** (C-182/13, EU:C:2015:317) i ***Rabal Cañas*** (C-392/13, EU:C:2015:318), wydanych odpowiednio w dniach 30 kwietnia i 13 maja 2015 r., Trybunał objaśnił *pojęcie „zakładu" oraz zasady obliczania liczby zwalnianych pracowników zgodnie z art. 1 ust. 1 akapit pierwszy lit. a) dyrektywy 98/59*[92]. W omawianej sprawie, w kontekście planów zbiorowego zwolnienia, zwolnieni pracownicy

91 | Dyrektywa 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.U. L 299, s. 9 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 5, t. 4, s. 381).

92 | Dyrektywa Rady nr 98/59/EWG z dnia 20 lipca 1998 r. o zbliżeniu ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do zwolnień grupowych (Dz.U. L 225 s. 16 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 5, t. 3, s. 327).

kilku zakładów tego samego przedsiębiorstwa, uważając, że miało miejsce zwolnienie grupowe, wnieśli skargi przeciwko odnośnym pracodawcom na tej podstawie, że proces zwolnień nie został poprzedzony procedurą konsultacji przewidzianą w art. 2 rzeczonej dyrektywy.

W tych trzech wyrokach Trybunał sprecyzował, że pojęcie „zakładu", które stanowi element pozwalający na ustalenie, czy ma miejsce zwolnienie grupowe, a tym samym – czy ma zastosowanie rzeczona dyrektywa, jest pojęciem prawa Unii, które nie może być definiowane poprzez odesłanie do ustawodawstw państw członkowskich. W tej kwestii Trybunał zauważył, że w przypadku gdy „przedsiębiorstwo" obejmuje kilka jednostek, to właśnie ta jednostka, do której pracownicy objęci zwolnieniami przypisani są w celu wykonywania swoich zadań, stanowi „zakład" w rozumieniu art. 1 ust. 1 akapit pierwszy lit. a) dyrektywy 98/59. Przepis ten wymaga więc, dla celów dokonania oceny, czy mają miejsce zwolnienia grupowe, uwzględnienia zwolnień przeprowadzonych w każdym zakładzie rozpatrywanym odrębnie. Wykładnia bowiem, zgodnie z którą przepis ten wymagałby uwzględnienia całkowitej liczby zwolnień dokonanych we wszystkich zakładach jednego przedsiębiorstwa w zakresie, w jakim znacznie zwiększyłaby liczbę pracowników, którzy mieliby możliwość skorzystania z ochrony przyznanej na podstawie dyrektywy 98/59, byłaby jednak sprzeczna z innymi celami dyrektywy, to jest celem polegającym na zapewnieniu w różnych państwach członkowskich porównywalnej ochrony praw pracowników oraz celem polegającym na zbliżeniu obciążeń wynikających z tych przepisów ochronnych dla przedsiębiorstw Unii.

W związku z tym w wyrokach ***USDAW i Wilson*** i ***Lyttle i in.***Trybunał orzekł, że art. 1 ust. 1 akapit pierwszy lit. a) ppkt (ii) dyrektywy 98/59 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który przewiduje obowiązek poinformowania pracowników i przeprowadzenia z nimi konsultacji w przypadku zwolnienia w okresie 90 dni co najmniej 20 pracowników w jednym zakładzie przedsiębiorstwa, a nie w przypadku gdy łączna liczba zwolnień we wszystkich zakładach lub w niektórych zakładach przedsiębiorstwa w tym samym okresie osiąga lub przekracza próg 20 pracowników. Natomiast w wyroku ***Rabal Cañas*** Trybunał orzekł, że art. 1 ust. 1 akapit pierwszy lit. a) dyrektywy 98/59 stoi na przeszkodzie przepisom krajowym wprowadzającym jako jedyną jednostkę referencyjną przedsiębiorstwo, a nie zakład, jeśli konsekwencją stosowania tego kryterium jest uniemożliwienie przeprowadzenia procedury informacji i konsultacji przewidzianej w art. 2–4 tej dyrektywy, w sytuacji gdy dane zwolnienia należałoby uznać za „zwolnienia grupowe" w świetle definicji przyjętej w art. 1 ust. 1 akapit pierwszy lit. a) rzeczonej dyrektywy, gdyby jako jednostkę referencyjną przyjąć zakład.

W wyroku ***Rabal Cañas***, w odniesieniu do pytania dotyczącego uwzględnienia umów zawartych na czas określony lub na wykonanie zadania szczególnego, Trybunał wskazał, że wyłączenie takich umów z zakresu stosowania dyrektywy 98/59 wynika wyraźnie z jej brzmienia i struktury. Takie umowy ustają bowiem nie z inicjatywy pracodawcy, co na mocy zawartych w nich postanowień lub na mocy mającej zastosowanie ustawy, w dniu upływu okresu, na który zostały zawarte lub w dniu wykonania danego zadania, a zatem dla celów stwierdzenia, że dokonano „zwolnień grupowych" w rozumieniu dyrektywy, nie należy uwzględniać indywidualnych przypadków ustania takich umów.

Ponadto, w odniesieniu do pytania o powód zwolnień grupowych, Trybunał zauważył, że w dyrektywie przyjęto wyłącznie kryterium jakościowe, wedle którego powód zwolnienia musi być „niezwiązany z poszczególnymi pracownikami". Tak więc wprowadzenie innych wymogów ograniczyłoby zakres stosowania tej dyrektywy i mogłoby naruszyć jej cel polegający na ochronie pracowników w wypadku zwolnień grupowych. W związku z tym Trybunał orzekł, że dla stwierdzenia istnienia zwolnień grupowych dokonanych w ramach umów o pracę zawartych na czas określony lub na wykonanie zadania szczególnego nie jest konieczne, aby powód zwolnień grupowych wynikał z tych samych ram grupowego zatrudniania na taki sam czas lub do wykonania takiego samego zadania[93].

93| Polityki społecznej dotyczy jeszcze jeden wyrok odnotowany w niniejszym sprawozdaniu: wyrok z dnia 9 września 2015 r., Ferreira da Silva e Brito i in. (C-160/14, EU:C:2015:565), przedstawiony w rozdziale IV „Prawo Unii i prawo krajowe" oraz w rozdziale V.1 „Odesłanie prejudycjalne".

XVII. ZDROWIE PUBLICZNE

W dziedzinie zdrowia publicznego Trybunał wydał w dniu 29 kwietnia 2015 r. wyrok zasługujący na szczególną uwagę. W wyroku ***Léger*** (C-528/13, EU:C:2015:288) objaśnił *kryterium stałego wykluczenia z oddawania krwi w następstwie zachowania seksualnego narażającego na ryzyko nabycia ostrych chorób zakaźnych, które mogą być przenoszone przez krew.* W sporze w postępowaniu głównym obywatelowi francuskiemu odmówiono przyjęcia jego krwi z tego powodu, iż miał on relację seksualną z mężczyzną, a prawo francuskie przewiduje trwałe przeciwwskazanie do oddania krwi w wypadku mężczyzn mających takie relacje.

W pierwszej kolejności Trybunał orzekł, że sąd krajowy powinien ustalić, czy w sytuacji mężczyzn mających stosunki seksualne z innymi mężczyznami istnieje wysokie ryzyko nabycia ostrych chorób zakaźnych, które mogą być przenoszone przez krew w rozumieniu załącznika III pkt 2.1 do dyrektywy 2004/33[94]. Dla celów takiego ustalenia sąd krajowy powinien wziąć pod uwagę sytuację epidemiologiczną danego państwa członkowskiego i sprawdzić, czy w świetle aktualnej wiedzy medycznej, naukowej i epidemiologicznej takie dane są wiarygodne i aktualne.

W drugiej kolejności Trybunał podkreślił, że nawet w sytuacji, gdyby sąd krajowy uznał, że mężczyźni mający stosunki seksualne z innymi mężczyznami są w wyższym stopniu narażeni na wysokie ryzyko nabycia chorób takich jak HIV (ludzki wirus upośledzenia odporności), pojawia się pytanie, czy trwałe przeciwwskazanie do oddania krwi jest zgodne z prawami podstawowymi Unii, a w szczególności z zasadą niedyskryminacji ze względu na orientację seksualną ustanowioną w art. 21 ust. 1 karty praw podstawowych.

Takie trwałe przeciwwskazanie do oddania krwi, mogące powodować dyskryminację ze względu na orientację seksualną osób homoseksualnych, powinno – by mogło ono być uzasadnione – spełniać warunki określone w art. 52 ust. 1 karty praw podstawowych. W tej kwestii, jeżeli chodzi o cel interesu ogólnego w rozumieniu rzeczonego art. 52 ust. 1 karty praw podstawowych, Trybunał zauważył, że trwałe wykluczenie z oddawania krwi ma na celu zminimalizowanie ryzyka przeniesienia chorób zakaźnych na biorców. Wykluczenie to przyczynia się zatem do realizacji ogólnego celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzkiego, który stanowi cel uznany przez Unię w art. 152 WE, a w szczególności w art. 152 ust. 4 lit. a) oraz art. 152 ust. 5, a także w art. 35 zdanie drugie karty praw podstawowych, które to postanowienia wymagają – przy określaniu i realizowaniu wszystkich polityk i działań Unii – zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzkiego. Jeżeli chodzi o przestrzeganie zasady proporcjonalności, Trybunał wskazał, że w sprawie takiej jak ta w postępowaniu głównym zasada ta jest przestrzegana jedynie wtedy, gdy wysoki poziom ochrony zdrowia biorców nie może zostać zapewniony przez skuteczne techniki wykrywania HIV, które są mniej restrykcyjne niż stałe wykluczenie z oddawania krwi całej grupy obejmującej mężczyzn mających stosunki seksualne z innymi mężczyznami. W tym względzie sąd krajowy powinien ustalić, czy istnieją skuteczne techniki wykrywania HIV pozwalające na uniknięcie przeniesienia takiego wirusa na biorców. W sytuacji gdyby takie techniki nie istniały, sąd krajowy powinien sprawdzić, czy istnieją metody mniej restrykcyjne niż stałe wykluczenie z oddawania krwi, w szczególności czy kwestionariusz i osobista rozmowa przeprowadzana przez wykwalifikowanego pracownika służby zdrowia mogą umożliwić zidentyfikowanie w sposób bardziej szczegółowy zachowań stanowiących ryzyko dla zdrowia biorców.

94| Dyrektywa Komisji 2004/33/WE z dnia 22 marca 2004 r. wykonująca dyrektywę 2002/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie niektórych wymagań technicznych dotyczących krwi i składników krwi (Dz.U. L 91, s. 25 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 15, t. 8, s. 272).

XVIII. OCHRONA KONSUMENTÓW

W sprawach połączonych zakończonych wyrokiem ***Unicaja Banco i Caixabank*** (C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, EU:C:2015:21), ogłoszonym w dniu 21 stycznia 2015 r., Trybunał dokonał wykładni *art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków*[95] *w kontekście postępowań w sprawie egzekucji wierzytelności zabezpieczonych hipoteką mających za przedmiot egzekucję z szeregu umów pożyczki hipotecznej*. W sprawach tych zostało zakwestionowane uregulowanie hiszpańskie, na podstawie którego sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, jest zobowiązany do nakazania przeliczenia kwot należnych z tytułu warunku umowy pożyczki hipotecznej, który ustala stopę procentową odsetek za zwłokę w wysokości przekraczającej trzykrotność stopy ustawowej, poprzez zastosowanie stopy odsetek za zwłokę nieprzekraczającej tego progu.

W tej kwestii Trybunał uznał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie istnieniu takiego uregulowania, o ile jego stosowanie nie rzutuje na ocenę dokonywaną przez ten sąd krajowy w zakresie nieuczciwego charakteru takiego warunku i nie stoi na przeszkodzie wyłączeniu przez ten sąd wspomnianego warunku, jeżeli stwierdzi jego „nieuczciwy" charakter. Kiedy bowiem sąd krajowy ma do czynienia z warunkiem umowy dotyczącym odsetek za zwłokę, których stopa procentowa jest niższa niż ta przewidziana w prawie krajowym, ustalenie tego ustawowego pułapu nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy dokonał oceny potencjalnie nieuczciwego charakteru tego warunku. Natomiast w wypadku gdy określona w warunku umowy pożyczki hipotecznej stopa procentowa odsetek za zwłokę jest wyższa od tej przewidzianej w prawie krajowym i zgodnie z tym prawem powinna podlegać ograniczeniu, okoliczność taka nie powinna stanowić przeszkody do tego, aby sąd krajowy mógł, wykraczając poza wspomniany środek miarkowania, wyciągnąć wszelkie konsekwencje z potencjalnie nieuczciwego charakteru – w świetle dyrektywy 93/13 – warunku, który dotyczy tej stopy, uznając ów warunek, w razie konieczności, za nieważny.

W wyroku ***ERSTE Bank Hungary*** (C-32/14, EU:C:2015:637), wydanym w dniu 1 października 2015 r., Trybunał doprecyzował wykładnię *art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13*, a uczynił to na kanwie sprawy dotyczącej uregulowania krajowego pozwalającego notariuszowi na opatrzenie umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem klauzulą wykonalności lub na odmowę jej uchylenia, mimo iż nie została przeprowadzona kontrola przez organy sądowe. Spór w postępowaniu głównym dotyczył żądania stwierdzenia nieważności decyzji notariusza o odmowie uchylenia takiej klauzuli wykonalności nadanej aktowi notarialnemu o uznaniu długu podpisanemu przez obywatela węgierskiego w oparciu o umowę pożyczki i umowę hipoteki zawarte z bankiem.

Trybunał zauważył, że dyrektywa 93/13 nie reguluje kwestii, czy należy rozciągnąć na notariusza – w okolicznościach, w których ustawodawstwo krajowe przyznaje mu kompetencje do nadania klauzuli wykonalności umowie zawartej w formie aktu notarialnego i do późniejszego uchylenia tej klauzuli – uprawnienie do wykonywania kompetencji objętych bezpośrednio funkcją sądowniczą. Wobec braku więc w prawie Unii harmonizacji krajowych mechanizmów egzekucji przymusowej i roli wyznaczonej w ich ramach notariuszom ustanowienie takich norm należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady autonomii proceduralnej, pod warunkiem jednak przestrzegania zasady równoważności i zasady skuteczności. W odniesieniu do zasady skuteczności Trybunał orzekł, że dyrektywa 93/13, w ramach sporów między przedsiębiorcą a konsumentem, wymaga pozytywnej interwencji, zewnętrznej w stosunku do stron umowy, sądu krajowego rozstrzygającego takie spory. Jednak poszanowanie zasady skuteczności nie może prowadzić do całkowitego zastąpienia absolutnej bierności danego konsumenta. W rezultacie okoliczności, że konsument może powołać się na ochronę gwarantowaną w przepisach ustawowych dotyczących niedozwolonych postanowień umownych tylko wtedy, gdy wytoczy postępowanie sądowe w szczególności przeciwko aktowi notarialnemu, nie można samej w sobie uznać za sprzeczną z zasadą skuteczności. Gwarantowana przez dyrektywę skuteczna ochrona sądowa opiera się bowiem na założeniu, że jedna ze stron umowy zwróciła się wcześniej do sądów krajowych.

95 | Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 15, t. 2, s. 288).

XIX. SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA I SPOŁECZNA

W dziedzinie spójności gospodarczej i społecznej Trybunał, wydanym w dniu 24 czerwca 2015 r. wyrokiem *Hiszpania/Komisja* (C-263/13 P, EU:C:2015:415), uwzględnił odwołanie wniesione przez Królestwo Hiszpanii od wyroku Sądu[96] oddalającego jego skargę o *stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2009) 9270, C(2009) 10678 i C(2010) 337 zmniejszających wkład Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) przyznany z tytułu kilku programów operacyjnych*[97].

W wyroku Trybunał przypomniał, że zgodnie z uzasadnieniem wyroków Hiszpania/Komisja (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) i Hiszpania/Komisja (C-197/13 P, EU:C:2014:2157) od roku 2000 przyjęcie przez Komisję decyzji w przedmiocie korekty finansowej podlega określonemu terminowi prawnemu i że długość owego terminu jest różna w zależności od mającego zastosowanie uregulowania.

W omawianej sprawie Trybunał wskazał, po pierwsze, że zgodnie z art. 100 ust. 5 rozporządzenia nr 1083/2006[98] Komisja podejmuje decyzję w sprawie korekty finansowej w terminie sześciu miesięcy od daty przesłuchania, a jeśli przesłuchanie nie miało miejsca, sześciomiesięczny okres rozpoczyna bieg dwa miesiące po dacie wysłania zaproszenia przez Komisję oraz, po drugie, że artykuł ten ma zastosowanie od dnia 1 stycznia 2007 r., także w odniesieniu do programów przed okresem 2007–2013. Trybunał stwierdził więc, że sporne decyzje zostały przyjęte bez zachowania prawem przepisanego terminu. W związku z tym, po przypomnieniu, po pierwsze, że nieprzyjęcie aktu niekorzystnego w terminie określonym przez prawodawcę Unii stanowi naruszenie istotnych wymogów proceduralnych oraz, po drugie, że w takim wypadku zadaniem Trybunału jest wyciągnięcie konsekwencji z takiego naruszenia, a zatem stwierdzenie nieważności aktu dotkniętego taką wadą, Trybunał orzekł, że Sąd naruszył prawo, gdy oddalił skargi Królestwa Hiszpanii zamiast wymierzyć sankcję za naruszenie istotnych wymogów proceduralnych, którym obciążone były sporne decyzje. Następnie, orzekając na podstawie art. 61 akapit pierwszy statutu Trybunału, stwierdził on nieważność spornych decyzji.

Nieważność tych decyzji została stwierdzona w ramach zbadania przez Trybunał z urzędu zarzutu, w przedmiocie którego nie zwracał się on do stron o przedstawienie uwag. W tej kwestii Trybunał przypomniał, że poza szczególnymi przypadkami, takimi jak na przykład te przewidziane w regulaminach postępowania przed sądami Unii, sąd Unii nie może oprzeć swojego orzeczenia na zarzucie prawnym zbadanym z urzędu, nawet jeśli należy on do porządku publicznego, bez uprzedniego wezwania stron do przedstawienia uwag na temat danego zarzutu. Trybunał uznał, że omawiana sprawa stanowi taki właśnie wypadek szczególny, a zatem nie było potrzeby wzywania stron do przedstawienia uwag w przedmiocie badanego z urzędu zarzutu naruszenia istotnych wymogów proceduralnych. Trybunał wskazał bowiem, że w sprawach zakończonych ww. wyrokami Hiszpania/Komisja, dotyczących w istocie identycznych kwestii faktycznych i prawnych, Królestwo Hiszpanii i Komisja miały już sposobność roztrząsania w kontradyktoryjnej debacie kwestii terminu, w jakim powinna być przyjęta decyzji w przedmiocie korekty finansowej.

96 | Wyrok Sądu z dnia 26 lutego 2013 r., Hiszpania/Komisja (T-65/10, T-113/10 i T-138/10, EU:T:2013:93).

97 | Decyzje Komisji: C(2009) 9270 z dnia 30 listopada 2009 r., C(2009) 10678 z dnia 23 grudnia 2009 r. i C(2010) 337 z dnia 28 stycznia 2010 r. w sprawie zmniejszenia pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) przyznanej odpowiednio z tytułu programu operacyjnego „Andalucía", objętego celem 1 (1994–1999) na podstawie decyzji Komisji C(94) 3456 z dnia 9 grudnia 1994 r., programu operacyjnego „País Vasco", objętego celem 2 (1997–1999) na podstawie decyzji Komisji C(1998) 121 z dnia 5 lutego 1998 r. oraz programu operacyjnego „Comunidad Valenciana", objętego celem 1 (1994–1999) na podstawie decyzji Komisji C(1994) 3043/6 z dnia 25 listopada 1994 r.

98 | Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz.U. L 210, s. 25).

XX. ŚRODOWISKO

W wyroku z dnia 1 lipca 2015 r. ***Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*** (C-461/13, EU:C:2015:433) Trybunał w składzie wielkiej izby wypowiedział się w przedmiocie *obowiązków przewidzianych w art. 4 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2000/60 ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej*[99] *w dziedzinie poprawy i zapobiegania pogorszeniu stanu wód powierzchniowych.*

Spór w postępowaniu głównym toczył się między niemieckim związkiem na rzecz środowiska naturalnego i ochrony przyrody a Niemcami i dotyczył wydanego przez Niemcy zezwolenia na trzy projekty pogłębienia różnych odcinków rzeki Wezery w celu umożliwienia żeglugi większym kontenerowcom. Właściwy organ krajowy uznał, że projekty te wywołują skutki hydrologiczne i morfologiczne w postaci zmiany stanu części wód, chociaż nie doprowadzi to do zmiany klasy wód zgodnie z załącznikiem V do dyrektywy 2000/60. W tych okolicznościach organ ten przyjął wniosek o braku pogorszenia potencjału ekologicznego lub stanu ekologicznego rozpatrywanych części wód.

Trybunał wskazał na wstępie, że brzmienie art. 4 ust. 1 lit. a) ppkt (iii) dyrektywy 2000/60 przemawia za wiążącym charakterem tego przepisu względem państw członkowskich. Przepis ten bowiem obejmuje obowiązki w zakresie poprawy i zapobiegania pogorszeniu stanu części wód powierzchniowych, które służą realizacji celów jakościowych dotyczących stanu wód powierzchniowych w drodze złożonego procesu składającego się ze szczegółowo zdefiniowanych etapów. Nie ogranicza się on zatem do określenia jedynie celów w procesie opracowywania planów gospodarowania, lecz wywiera wiążące skutki. Trybunał stwierdził więc, że państwa członkowskie są zobowiązane – z zastrzeżeniem przyznania odstępstwa – do odmowy zgody na konkretne przedsięwzięcie, w przypadku gdy może ono spowodować pogorszenie się stanu części wód powierzchniowych lub gdy zagraża uzyskaniu dobrego stanu wód powierzchniowych lub dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego takich wód.

Jeżeli chodzi o pytanie, czy pojęcie „pogorszenia stanu" części wód powierzchniowych, zawarte w art. 4 ust. 1 lit. a) ppkt (i) dyrektywy 2000/60 obejmuje jedynie obniżenie klasy w rozumieniu załącznika V do dyrektywy, to Trybunał odpowiedział na nie przecząco, uznając, że klasy są jedynie instrumentem, który ogranicza zakres oceny państw członkowskich przy określaniu elementów jakości, które odzwierciedlają rzeczywisty stan danej części wód. Skoro bowiem pogorszenia stanu części wód nawet o charakterze przejściowym są dozwolone wyłącznie przy spełnieniu surowych warunków, próg, powyżej którego stwierdza się naruszenie obowiązku zapobiegania takiemu pogorszeniu, musi być nisko określony. I tak „pogarszanie" występuje od momentu, w którym przynajmniej jeden z czynników jakości zostaje obniżony o jedną klasę, nawet jeżeli nie przekłada się to na obniżenie klasy części wód powierzchniowych w całości. Jeżeli jednak dany element jakości w rozumieniu tego załącznika V znajduje się już w najniższej klasie, każde pogorszenie tego elementu stanowi „pogorszenie stanu" części wód powierzchniowych.

W wyroku ***East Sussex County Council*** (C-71/14, EU:C:2015:656) z dnia 6 października 2015 r. Trybunał wypowiedział się w przedmiocie wykładni art. 5 ust. 2 i art. 6 *dyrektywy 2003/4 w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska*[100]. Spór w postępowaniu głównym toczył się między radą hrabstwa East Sussex a komisarzem ds. informacji w przedmiocie decyzji tego ostatniego stwierdzającej niezgodność z prawem opłaty, której żądała rzeczona rada za dostarczenie informacji o środowisku. Sąd krajowy zwrócił się do Trybunału, po pierwsze, o udzielenie wskazówek co do warunków, którym art. 5 ust. 2 dyrektywy 2003/4 poddaje nałożenie takiej opłaty, to jest, z jednej strony, wymogu, by wszelkie elementy, na podstawie których

99 | Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 15, t. 5, s. 275).

100 | Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz.U. L 41, s. 26 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 7, s. 375).

oblicza się wysokość opłaty, dotyczyły udostępnienia wnioskowanych informacji o środowisku oraz, z drugiej strony, by całkowita kwota opłaty nie przekraczała uzasadnionej kwoty. Po drugie, sąd ten zapytał Trybunał o niezbędny zakres administracyjnej i sądowej kontroli uzasadnionego charakteru takiej opłaty.

Jeżeli chodzi o pytanie pierwsze, to po podkreśleniu, że dyrektywa 2003/4 wprowadza różnicę między, z jednej strony, „udostępnieniem" informacji o środowisku, za które organy władzy publicznej mogą pobierać opłaty, a z drugiej strony, „dostępem" do publicznych rejestrów lub wykazów w celu zapoznania się z informacjami o środowisku, który jest bezpłatny, Trybunał zaznaczył, że zasadniczo tylko koszty niewynikające ze stworzenia i utrzymywania wspomnianych rejestrów, wykazów i infrastruktury można przypisać „udostępnieniu" informacji o środowisku. Tak więc koszty spowodowane utrzymywaniem bazy danych nie mogą być uwzględnione przy obliczaniu opłaty za „udostępnianie" informacji o środowisku. Natomiast koszty, które mogą zostać pobrane zgodnie z art. 5 ust. 2 rzeczonej dyrektywy, obejmują między innymi opłaty pocztowe i koszt sporządzenia fotokopii, ale również koszty związane z czasem przeznaczonym przez pracowników danego organu władzy publicznej na udzielenie odpowiedzi na indywidualne wnioski o udostępnienie informacji. Ponadto, jeżeli chodzi o warunek dotyczący uzasadnionego charakteru wysokości takiej opłaty, Trybunał sprecyzował, że nie powinna mieć ona skutku odstraszającego, a przy ocenie tego kryterium należy wziąć pod uwagę sytuację ekonomiczną osoby występującej z wnioskiem o dostęp oraz interes ogólny związany z ochroną środowiska.

Jeżeli chodzi o pytanie drugie, Trybunał stwierdził, że skoro dyrektywa nie determinuje zakresu wymaganej przez siebie kontroli administracyjnej i sądowej, uczynienie tego należy do prawa państw członkowskich, z zastrzeżeniem przestrzegania zasad równoważności i skuteczności. W omawianej sprawie istnienie skutecznej kontroli administracyjnej i sądowej jest ściśle związane z osiągnięciem celu w postaci zapewnienia zgodności prawa Unii z konwencją z Aarhus[101]. Ponadto w zakresie, w jakim dane prawo krajowe ograniczyło tę kontrolę do kwestii, czy decyzja wydana przez dany organ władzy publicznej była „nieracjonalna, niezgodna z prawem lub niesłuszna", Trybunał wskazał, że w każdym razie warunki ustanowione w art. 5 ust. 2 dyrektywy 2003/4 powinny podlegać kontroli administracyjnej i sądowej dokonywanej na podstawie obiektywnych kryteriów, która może zapewnić ich pełne przestrzeganie. Zadanie ustalenia, czy wymogi te zostały spełnione, Trybunał pozostawił sądowi krajowemu.

XXI. UMOWY MIĘDZYNARODOWE

W sprawie zakończonej wyrokiem ***Komisja/Rada*** (C-28/12, EU:C:2015:282)[102], wydanym w dniu 28 kwietnia 2015 r., Trybunał stwierdził nieważność *decyzji Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich Unii Europejskiej zebranych w Radzie dotyczącej po pierwsze podpisania w imieniu Unii umów mieszanych w sektorze transportu lotniczego zawieranych z państwami trzecimi oraz po drugie tymczasowego stosowania tych umów przez Unię i przez państwa członkowskie*[103]. Komisja twierdziła w skardze, że decyzja ta nie jest zgodna z art. 13 ust. 2 TUE,

101 | Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, podpisana w dniu 25 czerwca 1998 r. i zatwierdzona w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2005/370/WE z dnia 17 lutego 2005 r (Dz.U. L 124, s. 1).

102 | Jeżeli chodzi o dopuszczalność skargi, Trybunał orzekł, że decyzję Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich w sprawie podpisania umowy o przystąpieniu państw trzecich do umowy międzynarodowej zawartej przez Unię oraz umowy dodatkowej w imieniu Unii, a także w sprawie tymczasowego stosowania tych umów przez Unię, z jednej strony, a państwami trzecimi, z drugiej strony, należy postrzegać jako akt Rady mogący stanowić przedmiot skargi o stwierdzenie nieważności, jeżeli Rada uczestniczyła w decyzjach podjętych w przedmiocie całości tych zagadnień.

103 | Decyzja 2011/708/UE Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich Unii Europejskiej zebranych w Radzie z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie podpisania w imieniu Unii i tymczasowego stosowania Umowy o transporcie lotniczym między Stanami Zjednoczonymi Ameryki, z jednej strony, Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z drugiej strony, Islandią, z trzeciej strony, i Królestwem Norwegii, z czwartej strony; oraz w sprawie podpisania w imieniu Unii i tymczasowego stosowania Umowy dodatkowej między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, Islandią, z drugiej strony, i Królestwem Norwegii, z trzeciej strony, dotyczącej stosowania Umowy o transporcie lotniczym między Stanami Zjednoczonymi Ameryki, z jednej strony, Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z drugiej strony, Islandią, z trzeciej strony, i Królestwem Norwegii, z czwartej strony (Dz.U. L 283, s. 1).

dotyczącym zasady kompetencji powierzonych, w związku z art. 218 ust. 2, 5 i 8 TFUE, dotyczącym procedury zawierania umów międzynarodowych, z tego powodu, że ani nie została ona przyjęta wyłącznie przez Radę, ani zgodnie z procedurą oraz ze sposobami głosowania przewidzianymi w art. 218 TFUE.

Trybunał uznał tę argumentację za zasadną. W pierwszej kolejności wskazał on, że decyzja ta w rzeczywistości łączy dwa odmienne akty, to znaczy, po pierwsze, akt dotyczący podpisania rzeczonych umów w imieniu Unii oraz ich tymczasowego stosowania przez Unię, oraz, po drugie akt dotyczący tymczasowego stosowania tych umów przez państwa członkowskie, przy czym niemożliwe jest odróżnienie, który akt odzwierciedla wolę Rady, a który przekłada się na wolę państw członkowskich. Tak więc poprzez tę decyzję państwa członkowskie uczestniczyły w przyjęciu pierwszego aktu, podczas gdy zgodnie z art. 218 ust. 5 TFUE akt taki powinien być przyjęty wyłącznie przez Radę, a państwom członkowskim nie przysługuje w tym względzie żadna kompetencja. Odwrotnie, Rada była zaangażowana, jako instytucja Unii, w przyjęcie drugiego aktu, podczas gdy akt taki podlega przede wszystkim prawu wewnętrznemu każdego z państw członkowskich, a następnie – prawu międzynarodowemu.

W drugiej kolejności, zdaniem Trybunału, te dwa odrębne akty połączone w zaskarżonej decyzji nie mogły w sposób ważny zostać przyjęte w ramach jednej procedury, która zawierała bez rozróżnienia elementy należące do procesu decyzyjnego właściwego dla Rady i elementy o charakterze międzyrządowym. Akt dotyczący tymczasowego stosowania omawianych umów przez państwa członkowskie oznacza bowiem konsensus przedstawicieli tych państw, a tym samym ich jednomyślną zgodę, podczas gdy art. 218 ust. 8 TFUE stanowi, że Rada powinna stanowić w imieniu Unii większością kwalifikowaną.

W tych okolicznościach Trybunał uznał, że zaskarżona decyzja nie jest zgodna z art. 218 ust. 2, 5 i 8 TFUE, a tym samym z art. 13 ust. 2 TUE, w związku z czym należało stwierdzić jej nieważność. Jednakże, mając na uwadze ważne względy pewności prawa, Trybunał postanowił utrzymać w mocy skutki zaskarżonej decyzji do czasu wejścia w życie, w rozsądnym terminie liczonym od ogłoszenia wyroku, nowej decyzji, która powinna zostać przyjęta przez Radę na podstawie art. 218 ust. 5 i 8 TFUE.

XXII. WSPÓLNA POLITYKA ZAGRANICZNA I BEZPIECZEŃSTWA

W zakresie środków ograniczających w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa wyróżnić warto dwa wyroki z dnia 21 kwietnia 2015 r.: ***Anbouba/Rada*** (C-605/13 P, EU:C:2015:248) i ***Anbouba/Rada*** (C-630/13 P, EU:C:2015:247), którymi Trybunał w składzie wielkiej izby utrzymał w mocy dwa wyroki Sądu[104] oddalające wniesione przez przedsiębiorcę syryjskiego skargi o stwierdzenie nieważności kilku dotyczących go *decyzji o zamrożeniu środków finansowych*. Wspomniane środki ograniczające zostały zastosowane wobec wnoszącego odwołanie z uwagi na jego status prezesa wiodącej spółki przemysłu rolno-spożywczego i wspieranie przez niego reżimu syryjskiego. W odwołaniach wnoszący je podnosił, że Sąd naruszył reguły dotyczące ciężaru dowodu obowiązujące w dziedzinie środków ograniczających, uznając istnienie domniemania wspierania przez niego reżimu syryjskiego oraz nie wymagając od Rady, aby ta przedstawiła dodatkowe dowody uzasadniające umieszczenie jego nazwiska w wykazach osób objętych takimi środkami.

104| Wyroki Sądu: z dnia 13 września 2013 r., Anbouba/Rada (T-563/11, EU:T:2013:429); Anbouba/Rada (T-592/11, EU:T:2013:427).

Trybunał stwierdził, że ani sporna decyzja[105], ani akt, na którego podstawie została przyjęta[106], nie wprowadzają domniemania wspierania reżimu syryjskiego przez dyrektorów głównych syryjskich przedsiębiorstw. Wskazał on, że z uwagi na sytuację panującą w Syrii Rada czyni zadość ciężarowi dowodu, który – w odniesieniu do zasadności umieszczenia wnoszącego odwołanie w wykazach osób objętych środkami ograniczającymi – obciąża ją w wypadku, gdy przedstawia ona sądowi Unii łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak pozwalających na ustalenie istnienia dostatecznego związku między osobą objętą środkiem w postaci zamrożenia jej funduszy a zwalczanym reżimem. W omawianej sprawie pozycja wnoszącego odwołanie w syryjskim życiu gospodarczym, sprawowanie przez niego stanowiska prezesa wiodącej spółki przemysłu rolno-spożywczego w Syrii, jego ważne funkcje pełnione zarówno w innej spółce, jak i w izbie przemysłowo-handlowej miasta Homs, a także jego relacje z członkiem rodziny prezydenta Baszara Al-Asady stanowią łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak pozwalających na ustalenie, że udzielał on wsparcia gospodarczego reżimowi syryjskiemu. Tak więc, skoro Sąd zbadał zasadność umieszczenia nazwiska wnoszącego odwołanie w rzeczonych wykazach na podstawie łańcucha poszlak związanych z jego sytuacją, funkcjami i relacjami w kontekście reżimu syryjskiego, których zainteresowany nie kwestionował, Trybunał uznał, że odniesienie się w zaskarżonych wyrokach do domniemania wspierania tego reżimu nie może mieć wpływu na zgodność z prawem zaskarżonych wyroków.

XXIII. SŁUŻBA PUBLICZNA

W wyroku ***Missir Mamachi di Lusignano*** (C-417/14 RX II, EU:C:2015:588), wydanym w dniu 10 września 2015 r., Trybunał miał sposobność udzielić wyjaśnień w przedmiocie *właściwości Sądu do spraw Służby Publicznej w dziedzinie skarg odszkodowawczych wniesionych przez członków rodziny zmarłego urzędnika.* W ramach szczególnej procedury kontroli wyroku Sądu[107] Trybunał w szczególności odniósł się do jego stwierdzenia, że Sąd do spraw Służby Publicznej jest co do zasady niewłaściwy ratione materiae do rozpoznania skargi wniesionej przez osobę trzecią w celu naprawienia szkody poniesionej przez nią osobiście, nawet gdyby uznać, że źródłem takiego sporu jest stosunek pracy między urzędnikiem a instytucją. Sąd uchylił bowiem wyrok Sądu do spraw Służby Publicznej[108], w którym ten ostatni uznał swoją właściwość do rozpoznania skargi zmierzającej w szczególności do zasądzenia od Komisji na rzecz skarżącego i następców prawnych jego syna różnych kwot tytułem naprawienia poniesionych szkód materialnych i niematerialnych wynikających z zabójstwa jego syna.

W tym kontekście Trybunał uznał, że wyrok Sądu narusza jedność i spójność prawa Unii. Zdaniem Trybunału bowiem, przekazując sprawę samemu sobie celem jej rozpoznania jako sąd pierwszej instancji, Sąd pozbawił Sąd do spraw Służby Publicznej jego właściwości pierwotnej i wprowadził zasadę kompetencyjną na swą rzecz. W ten sposób została naruszona struktura stopni sądowych w ramach Trybunału Sprawiedliwości. W tej kwestii Trybunał przypomniał, że system sądowy Unii Europejskiej opiera się na ścisłym podziale kompetencji między jej trzema organami sądowymi, a zatem właściwość jednego z tych trzech sądów do rozpoznania danej sprawy w sposób nieunikniony wyklucza właściwość pozostałych. Zasady kompetencyjne sądów Unii stanowią więc część prawa pierwotnego i zajmują centralne miejsce w jej porządku prawnym.

W omawianej sprawie Trybunał uznał, że Sąd do spraw Służby Publicznej jest właściwy podmiotowo do rozpoznawania nie tylko skarg wniesionych przez urzędników, lecz również skarg wniesionych przez jakiekolwiek inne osoby, wobec których stosuje się regulamin pracowniczy. W tej kwestii orzekł on, że – wbrew stwierdzeniom

105 | Decyzja Rady 2011/273/WPZiB z dnia 9 maja 2011 r. w sprawie środków ograniczających wobec Syrii (Dz.U. L 121, s. 11), zmieniona decyzją Rady 2011/522/WPZiB z dnia 2 września 2011 r. (Dz.U. L 228, s. 16).

106 | Rozporządzenie Rady (UE) nr 442/2011 z dnia 9 maja 2011 r. w sprawie środków ograniczających w związku z sytuacją w Syrii (Dz.U. L 121, s. 1), zmienione rozporządzeniem Rady (UE) nr 878/2011 z dnia 2 września 2011 r. (Dz.U. L 228, s. 1).

107 | Wyrok Sądu z dnia 10 lipca 2014 r., Missir Mamachi di Lusignano/Komisja (T-401/11 P, EU:T:2014:625).

108 | Wyrok Sądu do spraw Służby Publicznej z dnia 12 maja 2011, Missir Mamachi di Lusignano/Komisja (F-50/09, EU:F:2012:55).

Sądu – kwestia, czy wnoszącemu odwołanie i następcom prawnym przysługuje w rozpatrywanym wypadku prawo do świadczeń gwarantowanych w szczególności w art. 73 ust. 2 lit. a) tego regulaminu, odnosi się do przepisu prawa materialnego i nie ma znaczenia dla ustalenia właściwości Sądu do spraw Służby Publicznej.

Co się tyczy właściwości Sądu do spraw Służby Publicznej ratione materiae, Trybunał zauważył, że skoro ani art. 270 TFUE, ani art. 91 regulaminu pracowniczego nie definiują charakteru postępowania wszczętego w razie oddalenia zażalenia w drodze administracyjnej, jeżeli spór dotyczy zgodności z prawem aktu niekorzystnego dla skarżącego, Sąd do spraw Służby Publicznej jest właściwy do orzekania, bez względu na charakter rozpatrywanej skargi. Tym samym sąd ten jest właściwy do rozpatrzenia skargi o odszkodowanie wniesionej przez urzędnika przeciwko instytucji, której podlega, jeśli u podstaw sporu leży stosunek pracy łączący zainteresowanego z instytucją. Podobnie rzecz się przedstawia, zdaniem Trybunału, w wypadku skargi o odszkodowanie wniesionej przez każdą osobę wymienioną w regulaminie pracowniczym z uwagi na jej więzi rodzinne z urzędnikiem, jeśli u podstaw sporu leży stosunek pracy łączący tego urzędnika z daną instytucją.

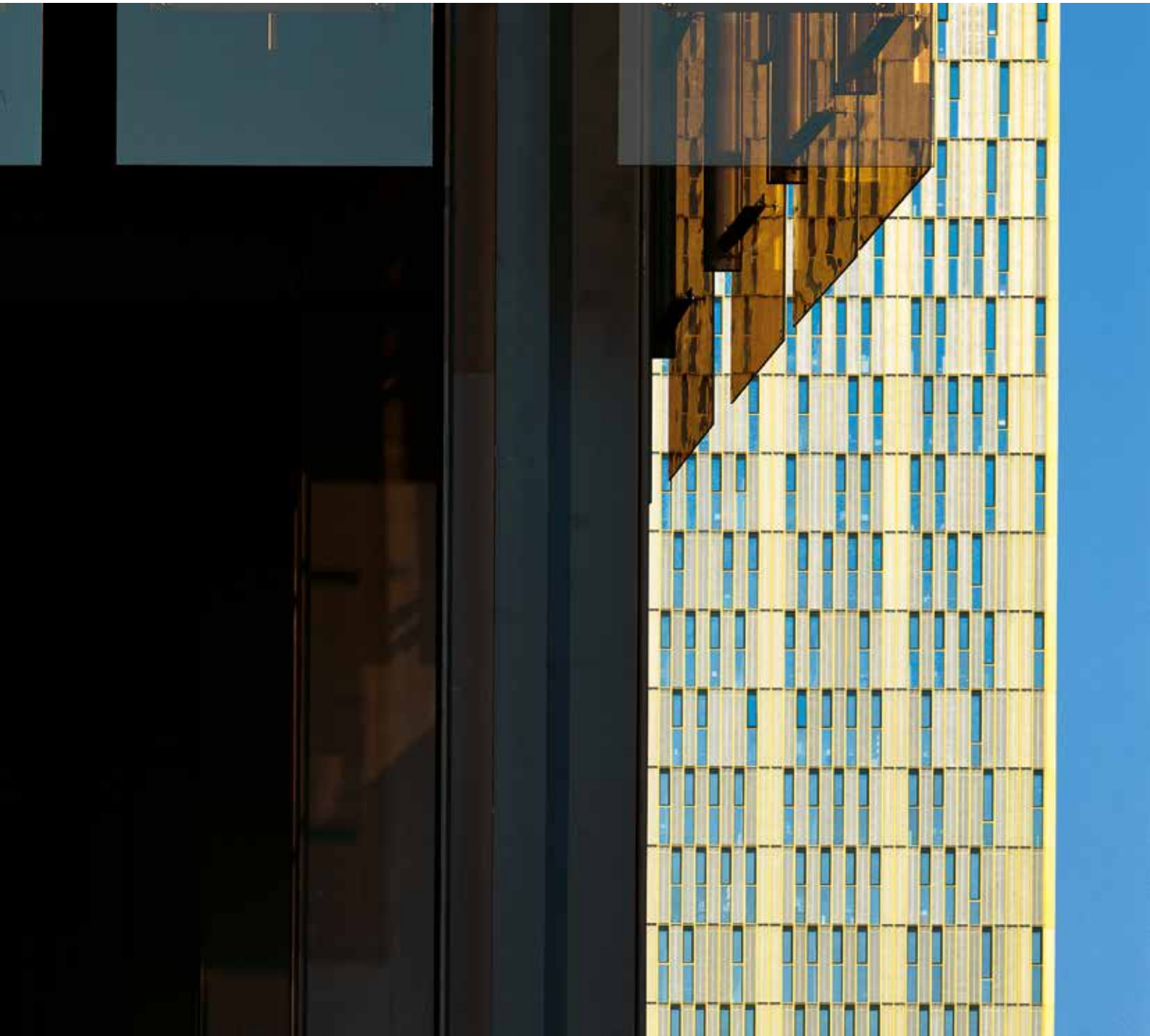

C | SKŁAD TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI

(Porządek pierwszeństwa na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Pierwszy rząd, od lewej:

pierwszy rzecznik generalny M. Wathelet; prezesi izb: T. von Danwitz i M. Ilešič wiceprezes Trybunału A. Tizzano; prezes Trybunału K. Lenaerts; prezesi izb: R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen i J.L. da Cruz Vilaça

Drugi rząd, od lewej:

sędziowie: E. Juhász i A. Rosas; prezesi izb: F. Biltgen, C. Toader, A. Arabadjiev, D. Šváby i C. Lycourgos; rzecznik generalna J. Kokott

Trzeci rząd, od lewej:

sędzia M. Safjan; rzecznicy generalni: Y. Bot i E. Sharpston; sędziowie: J. Malenovský, A. Borg Barthet i E. Levits; rzecznik generalny P. Mengozzi; sędzia J.C. Bonichot

Czwarty rząd, od lewej:

rzecznik generalny N. Wahl; sędziowie: C.G. Fernlund, A. Prechal, M. Berger, E. Jarašiūnas, C. Vajda i S. Rodin

Piąty rząd, od lewej:

rzecznik generalny H. Saugmandsgaard Øe; sędzia M. Vilaras; rzecznik generalny M. Szpunar; sędzia K. Jürimäe; rzecznik generalny M. Campos Sánchez-Bordona; sędzia E. Regan; rzecznik generalny M. Bobek; sekretarz A. Calot Escobar

1. ZMIANY W SKŁADZIE TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI W 2015 R.

UROCZYSTE POSIEDZENIE W DNIU 7 PAŹDZIERNIKA 2015 R.

W dniu 7 października 2015 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Trybunału Sprawiedliwości z okazji mianowania na ponowną kadencję, a także z okazji złożenia ślubowania i objęcia urzędu przez nowych członków instytucji.

Decyzjami przedstawicieli rządów państw członkowskich z dni: 24 września 2014 r., 1 kwietnia 2015 r. i 16 września 2015 r. mandat na nową kadencję, trwającą od dnia 7 października 2015 r. do dnia 6 października 2021 r., otrzymało powtórnie dwanaścioro sędziów Trybunału Sprawiedliwości: Lars Bay Larsen, François Biltgen, Marko Ilešič, Endre Juhász, Küllike Jürimäe, Koen Lenaerts, Siniša Rodin, Allan Rosas, Marek Safjan, Rosario Silva de Lapuerta, Daniel Šváby i Camelia Toader.

Z racji upływu kadencji Aindriasa Ó Caoimha i Vassiliosa Skourisa sędziami Trybunału Sprawiedliwości na kadencję trwającą od dnia 7 października 2015 r. do dnia 6 października 2021 r. zostali mianowani Eugene Regan oraz Michail Vilaras.

Liczba rzeczników generalnych Trybunału Sprawiedliwości została zwiększona z dziewięciu do jedenastu w drodze decyzji Rady 2013/336/UE[1] z dnia 25 czerwca 2013 r., ze skutkiem od dnia 7 października 2015 r. Decyzjami z dni 1 kwietnia i 15 czerwca 2015 r. rzecznikami generalnymi na kadencję trwającą od dnia 7 października 2015 r. do dnia 6 października 2021 r. zostali mianowani Michal Bobek i Henrik Saugmandsgaard Øe.

Ponadto decyzją z dnia 16 września 2015 r. Manuel Campos Sánchez-Bordona został mianowany następcą rzecznika generalnego Pedra Cruza Villalóna[2].

1 | Decyzja Rady 2013/336/UE z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie zwiększenia liczby rzeczników generalnych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Dz.U. L 179, s. 92).

2 | Rzecznik generalny, który będzie następcą N. Jääskinena, obejmie urząd w terminie późniejszym. Będzie on narodowości bułgarskiej, zgodnie z zasadą rotacji.

2. PORZĄDEK PIERWSZEŃSTWA

OD DNIA 1 STYCZNIA 2015 R.
DO DNIA 7 PAŹDZIERNIKA 2015 R.

V. SKOURIS, prezes
K. LENAERTS, wiceprezes
A. TIZZANO, prezes pierwszej izby
R. SILVA DE LAPUERTA, prezes drugiej izby
M. ILEŠIČ, prezes trzeciej izby
L. BAY LARSEN, prezes czwartej izby
T. von DANWITZ, prezes piątej izby
M. WATHELET, pierwszy rzecznik generalny
A. Ó CAOIMH, prezes ósmej izby
J.C. BONICHOT, prezes siódmej izby
C. VAJDA, prezes dziesiątej izby
S. RODIN, prezes szóstej izby
K. JÜRIMÄE, prezes dziewiątej izby
A. ROSAS, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
E. JUHÁSZ, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia
E. LEVITS, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
P. MENGOZZI, rzecznik generalny
Y. BOT, rzecznik generalny
A. ARABADJIEV, sędzia
C. TOADER, sędzia
M. SAFJAN, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
M. BERGER, sędzia
N. JÄÄSKINEN, rzecznik generalny
P. CRUZ VILLALÓN, rzecznik generalny
A. PRECHAL, sędzia
E. JARAŠIŪNAS, sędzia
C.G. FERNLUND, sędzia
J.L. da CRUZ VILAÇA, sędzia
N. WAHL, rzecznik generalny
F. BILTGEN, sędzia
M. SZPUNAR, rzecznik generalny
C. LYCOURGOS, sędzia

A. CALOT ESCOBAR, sekretarz

OD DNIA 8 PAŹDZIERNIKA 2015 R.
DO DNIA 11 PAŹDZIERNIKA 2015 R.

K. LENAERTS, prezes
A. TIZZANO, wiceprezes
R. SILVA DE LAPUERTA, prezes pierwszej izby
M. ILEŠIČ, prezes drugiej izby
L. BAY LARSEN, prezes trzeciej izby
T. von DANWITZ, prezes czwartej izby
J.L. da CRUZ VILAÇA, prezes piątej izby
A. ROSAS, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
E. JUHÁSZ, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia
E. LEVITS, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
P. MENGOZZI, rzecznik generalny
Y. BOT, rzecznik generalny
J.C. BONICHOT, sędzia
A. ARABADJIEV, sędzia
C. TOADER, sędzia
M. SAFJAN, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
M. BERGER, sędzia
A. PRECHAL, sędzia
E. JARAŠIŪNAS, sędzia
C.G. FERNLUND, sędzia
M. WATHELET, rzecznik generalny
C. VAJDA, sędzia
N. WAHL, rzecznik generalny
S. RODIN, sędzia
F. BILTGEN, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
M. SZPUNAR, rzecznik generalny
C. LYCOURGOS, sędzia
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, rzecznik generalny
M. VILARAS, sędzia
E. REGAN, sędzia
H. SAUGMANDSGAARD ØE, rzecznik generalny
M. BOBEK, rzecznik generalny

A. CALOT ESCOBAR, sekretarz

OD DNIA 12 PAŹDZIERNIKA 2015 R.
DO DNIA 31 GRUDNIA 2015 R.

K. LENAERTS, prezes
A. TIZZANO, wiceprezes
R. SILVA DE LAPUERTA, prezes pierwszej izby
M. ILEŠIČ, prezes drugiej izby
L. BAY LARSEN, prezes trzeciej izby
T. von DANWITZ, prezes czwartej izby
J.L. da CRUZ VILAÇA, prezes piątej izby
M. WATHELET, pierwszy rzecznik generalny
A. ARABADJIEV, prezes szóstej izby
C. TOADER, prezes siódmej izby
D. ŠVÁBY, prezes ósmej izby
F. BILTGEN, prezes dziesiątej izby
C. LYCOURGOS, prezes dziewiątej izby
A. ROSAS, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
E. JUHÁSZ, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia,
E. LEVITS, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
P. MENGOZZI, rzecznik generalny
Y. BOT, rzecznik generalny
J.C. BONICHOT, sędzia
M. SAFJAN, sędzia
M. BERGER, sędzia
A. PRECHAL, sędzia
E. JARAŠIŪNAS, sędzia
C.G. FERNLUND, sędzia
C. VAJDA, sędzia
N. WAHL, rzecznik generalny
S. RODIN, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
M. SZPUNAR, rzecznik generalny
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, rzecznik generalny
M. VILARAS, sędzia
E. REGAN, sędzia
H. SAUGMANDSGAARD ØE, rzecznik generalny
M. BOBEK, rzecznik generalny

A. CALOT ESCOBAR, sekretarz

3. DAWNI CZŁONKOWIE TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI

(w kolejności objęcia funkcji)

Pilotti Massimo, sędzia (1952–1958), prezes w latach 1952–1958
Serrarens Petrus, sędzia (1952–1958)
Van Kleffens Adrianus, sędzia (1952–1958)
Rueff Jacques, sędzia (1952–1959 i 1960–1962)
Riese Otto, sędzia (1952–1963)
Lagrange Maurice, rzecznik generalny (1952–1964)
Delvaux Louis, sędzia (1952–1967)
Hammes Charles Léon, sędzia (1952–1967), prezes w latach 1964–1967
Roemer Karl, rzecznik generalny (1953–1973)
Catalano Nicola, sędzia (1958–1962)
Rossi Rino, sędzia (1958–1964)
Donner Andreas Matthias, sędzia (1958–1979), prezes w latach 1958–1964
Trabucchi Alberto, sędzia (1962–1972), następnie rzecznik generalny (1973–1976)
Lecourt Robert, sędzia (1962–1976), prezes w latach 1967–1976
Strauss Walter, sędzia (1963–1970)
Gand Joseph, rzecznik generalny (1964–1970)
Monaco Riccardo, sędzia (1964–1976)
Mertens de Wilmars Josse J., sędzia (1967–1984), prezes w latach 1980–1984
Pescatore Pierre, sędzia (1967–1985)
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, rzecznik generalny (1970–1972)
Kutscher Hans, sędzia (1970–1980), prezes w latach 1976–1980
Mayras Henri, rzecznik generalny (1972–1981)
O'Dalaigh Cearbhall, sędzia (1973–1974)
Sørensen Max, sędzia (1973–1979)
Reischl Gerhard, rzecznik generalny (1973–1981)
Warner Jean-Pierre, rzecznik generalny (1973–1981)
Mackenzie Stuart Alexander J., sędzia (1973–1988), prezes w latach 1984–1988
O'Keeffe Aindrias, sędzia (1974–1985)
Touffait Adolphe, sędzia (1976–1982)
Capotorti Francesco, sędzia (1976), następnie rzecznik generalny (1976–1982)
Bosco Giacinto, sędzia (1976–1988)
Koopmans Thymen, sędzia (1979–1990)
Due Ole, sędzia (1979–1994), prezes w latach 1988–1994
Everling Ulrich, sędzia (1980–1988)
Chloros Alexandros, sędzia (1981–1982)
Rozès Simone, rzecznik generalna (1981–1984)
VerLoren van Themaat Pieter, rzecznik generalny (1981–1986)
Slynn sir Gordon, rzecznik generalny (1981–1988), następnie sędzia (1988–1992)
Grévisse Fernand, sędzia (1981–1982 i 1988–1994)
Bahlmann Kai, sędzia (1982–1988)
Galmot Yves, sędzia (1982–1988)
Mancini G. Federico, rzecznik generalny (1982–1988), następnie sędzia (1988–1999)
Kakouris Constantinos, sędzia (1983–1997)

Darmon Marco, rzecznik generalny (1984–1994)
Joliet René, sędzia (1984–1995)
Lenz Carl Otto, rzecznik generalny (1984–1997)
O'Higgins Thomas Francis, sędzia (1985–1991)
Schockweiler Fernand, sędzia (1985–1996)
Da Cruz Vilaça José Luís, rzecznik generalny (1986–1988)
De Carvalho Moitinho de Almeida José Carlos, sędzia (1986–2000)
Mischo Jean, rzecznik generalny (1986–1991 i 1997–2003)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, sędzia (1986–2003), prezes w latach 1994–2003
Diez de Velasco Manuel, sędzia (1988–1994)
Zuleeg Manfred, sędzia (1988–1994)
Van Gerven Walter, rzecznik generalny (1988–1994)
Tesauro Giuseppe, rzecznik generalny (1988–1998)
Jacobs Francis Geoffrey, rzecznik generalny (1988–2006)
Kapteyn Paul Joan George, sędzia (1990–2000)
Murray John L., sędzia (1991–1999)
Gulmann Claus Christian, rzecznik generalny (1991–1994), następnie sędzia (1994–2006)
Edward David Alexander Ogilvy, sędzia (1992–2004)
Elmer Michael Bendik, rzecznik generalny (1994–1997)
Hirsch Günter, sędzia (1994–2000)
Cosmas Georges, rzecznik generalny (1994–2000)
La Pergola Antonio Mario, sędzia (1994 i 1999–2006), rzecznik generalny (1995–1999)
Puissochet Jean-Pierre, sędzia (1994–2006)
Léger Philippe, rzecznik generalny (1994–2006)
Ragnemalm Hans, sędzia (1995–2000)
Fennelly Nial, rzecznik generalny (1995–2000)
Sevón Leif, sędzia (1995–2002)
Wathelet Melchior, sędzia (1995–2003)
Jann Peter, sędzia (1995–2009)
Ruiz-Jarabo Colomer Dámaso, rzecznik generalny (1995–2009)
Schintgen Romain, sędzia (1996–2008)
Ioannou Krateros, sędzia (1997–1999)
Alber Siegbert, rzecznik generalny (1997–2003)
Saggio Antonio, rzecznik generalny (1998–2000)
Skouris Vassilios, sędzia (1999–2015), prezes w latach 2003–2015
O'Kelly Macken Fidelma, sędzia (1999–2004)
Von Bahr Stig, sędzia (2000–2006)
Colneric Ninon, sędzia (2000–2006)
Geelhoed Leendert A., rzecznik generalny (2000–2006)
Stix-Hackl Christine, rzecznik generalna (2000–2006)
Timmermans Christiaan Willem Anton, sędzia (2000–2010)
Da Cunha Rodrigues José Narciso, sędzia (2000–2012)
Poiares Pessoa Maduro Luís Miguel, rzecznik generalny (2003–2009)
Makarczyk Jerzy, sędzia (2004–2009)
Arestis Georges, sędzia (2004–2014)
Klučka Ján, sędzia (2004–2009)
Kūris Pranas, sędzia (2004–2010)
Schiemann Konrad Hermann Theodor, sędzia (2004–2012)
Lõhmus Uno, sędzia (2004–2013)

Lindh Pernilla, sędzia (2006–2011)
Mazák Ján, rzecznik generalny (2006–2012)
Trstenjak Verica, rzecznik generalny (2006–2012)
Kasel Jean-Jacques, sędzia (2008–2013)
Jääskinen Niilo, rzecznik generalny (2009–2015)
Cruz Villalón Pedro, rzecznik generalny (2009–2015)

PREZESI

Pilotti Massimo (1952–1958)
Donner Andreas Matthias (1958–1964)
Hammes Charles Léon (1964–1967)
Lecourt Robert (1967–1976)
Kutscher Hans (1976–1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980–1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984–1988)
Due Ole (1988–1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994–2003)
Skouris Vassilios (2003–2015)

SEKRETARZE

Van Houtte Albert (1953–1982)
Heim Paul (1982–1988)
Giraud Jean-Guy (1988–1994)
Grass Roger (1994–2010)

D | STATYSTYKI SĄDOWE TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI

OGÓLNE ZESTAWIENIE INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2011–2015)

NOWE SPRAWY

2. Rodzaje postępowań (2011–2015)

3. Przedmiot skargi (2015)

4. Skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (2011–2015)

SPRAWY ZAKOŃCZONE

5. Rodzaje postępowań (2011–2015)

6. Wyroki, postanowienia, opinie (2015)

7. Skład orzekający (2011–2015)

8. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie (2011–2015)

9. Przedmiot skargi (2011–2015)

10. Przedmiot skargi (2015)

11. Wyroki w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego: rozstrzygnięcie (2011–2015)

12. Czas trwania postępowania (2011–2015), w miesiącach

SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA

13. Rodzaje postępowań (2011–2015)

14. Skład orzekający (2011–2015)

RÓŻNE

15. Tryb przyspieszony (2011–2015)

16. Pilny tryb prejudycjalny (2011–2015)

17. Orzeczenia w przedmiocie środków tymczasowych (2015)

OGÓLNA TENDENCJA DZIAŁALNOŚCI ORZECZNICZEJ (1952–2015)

18. Nowe sprawy i wyroki

19. Nowe odesłania prejudycjalne (przypadające na państwo członkowskie w danym roku)

20. Nowe odesłania prejudycjalne (według państw członkowskich i sądów)

21. Nowe skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom wniesione przeciwko państwom członkowskim

OGÓLNE ZESTAWIENIE INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI

1. NOWE SPRAWY, SPRAWY ZAKOŃCZONE, SPRAWY W TOKU (2011–2015) [1]

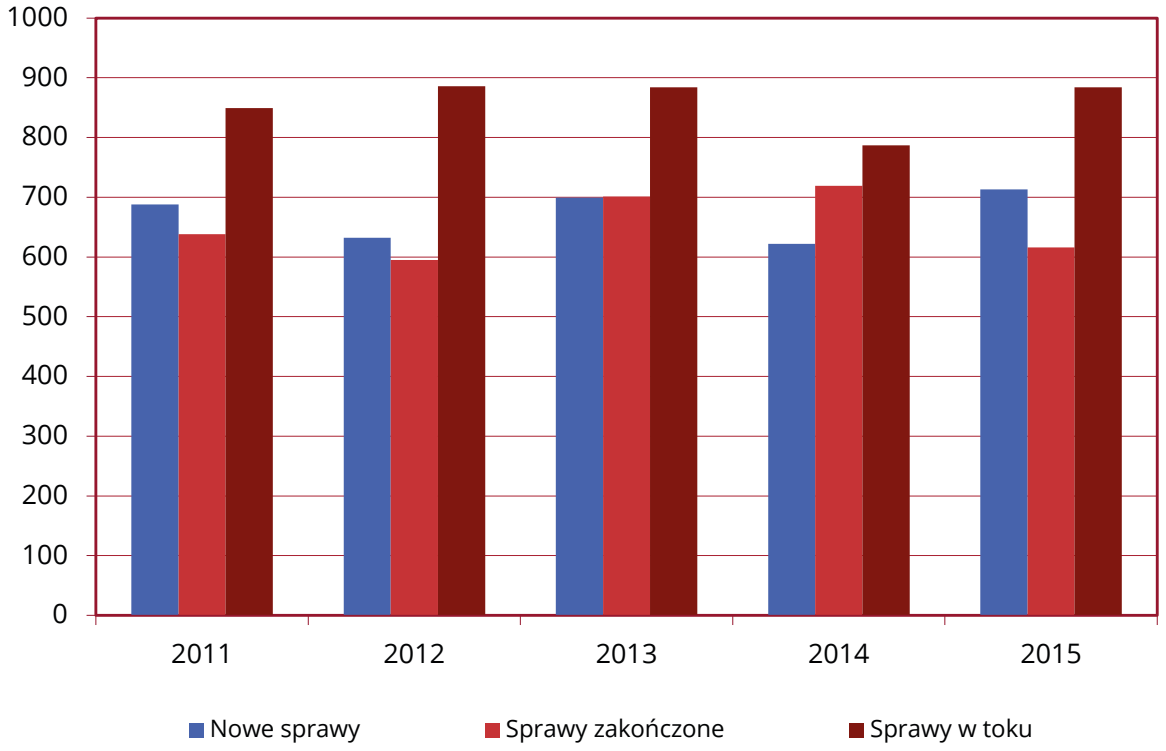

	2011	2012	2013	2014	2015
Nowe sprawy	688	632	699	622	713
Sprawy zakończone	638	595	701	719	616
Sprawy w toku	849	886	884	787	884

1| Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2. NOWE SPRAWY – RODZAJE POSTĘPOWAŃ (2011–2015) [1]

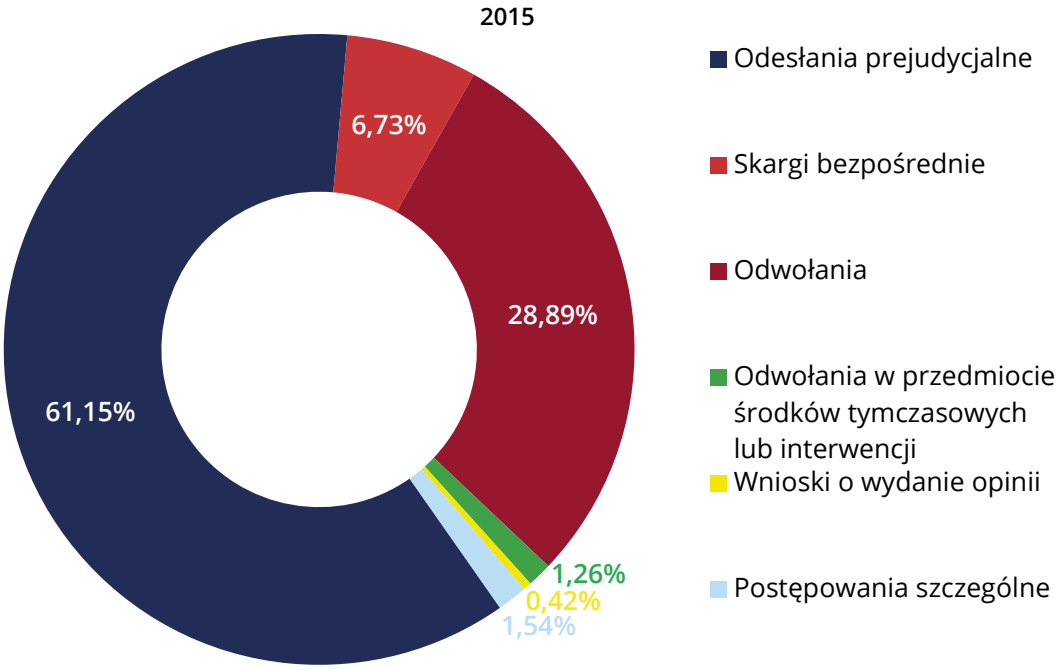

	2011	2012	2013	2014	2015
Odesłania prejudycjalne	423	404	450	428	436
Skargi bezpośrednie	81	73	72	74	48
Odwołania	162	136	161	111	206
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	13	3	5		9
Wnioski o wydanie opinii		1	2	1	3
Postępowania szczególne [2]	9	15	9	8	11
Łącznie	**688**	**632**	**699**	**622**	**713**
Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	3		1	3	2

1 | Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2 | Za postępowania szczególne przyjmuje się: pomoc prawną, ustalenie wysokości kosztów, sprostowanie, sprzeciw wobec wyroku zaocznego, powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, wykładnię, wznowienie postępowania, rozpoznanie wniosku pierwszego rzecznika generalnego o poddanie orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli, postępowania w przedmiocie zajęcia, sprawy dotyczące immunitetu.

3. NOWE SPRAWY – PRZEDMIOT SKARGI (2015) [1]

	Odesłania prejudycjalne	Skargi bezpośrednie	Odwołania	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie	Postępowania szczególne
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna			1			1	
Dostęp do dokumentów			6	1		7	
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	3					3	
Energia		1				1	
Konkurencja	6		32	2		40	
Obywatelstwo Unii	6					6	
Ochrona konsumentów	39					39	
Podatki	43	6				49	
Polityka gospodarcza i pieniężna	1	1	9			11	
Polityka handlowa	1		14			15	
Polityka przemysłowa	12					12	
Polityka społeczna	32					32	
Pomoc państwa	4		21	4		29	
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	1					1	
Prawo instytucjonalne	2	6	13		3	24	
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych...)	3		3			6	
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	50	2				52	
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	1		4			5	
Rolnictwo	11	1	5			17	
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna			3			3	
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi		1				1	
Swoboda przedsiębiorczości	12					12	
Swoboda świadczenia usług	21	3				24	
Swobodny przepływ kapitału	5	1				6	
Swobodny przepływ osób	14	1				15	
Swobodny przepływ towarów	7	1				8	
Środowisko	29	14	4			47	
Transport	19	6	2			27	
Unia celna i wspólna taryfa celna	27		2			29	
Własność intelektualna i przemysłowa	22		66			88	
Wspólna polityka rybołówstwa		1				1	
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	2		10			12	
Współpraca sądowa w sprawach cywilnych	1					1	
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących	6	1				7	
Zamówienia publiczne	22		2	2		26	
Zasady prawa Unii	12		1			13	
Zbliżanie ustawodawstw	20	2				22	
Zdrowie publiczne	2		8			10	
TFUE	**436**	**48**	**206**	**9**	**3**	**702**	
Przywileje i immunitety							2
Postępowanie							9
Różne							**11**
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	**436**	**48**	**206**	**9**	**3**	**702**	**11**

1 | Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

4. NOWE SPRAWY – SKARGI O STWIERDZENIE UCHYBIENIA ZOBOWIĄZANIOM PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO (2011–2015) [1]

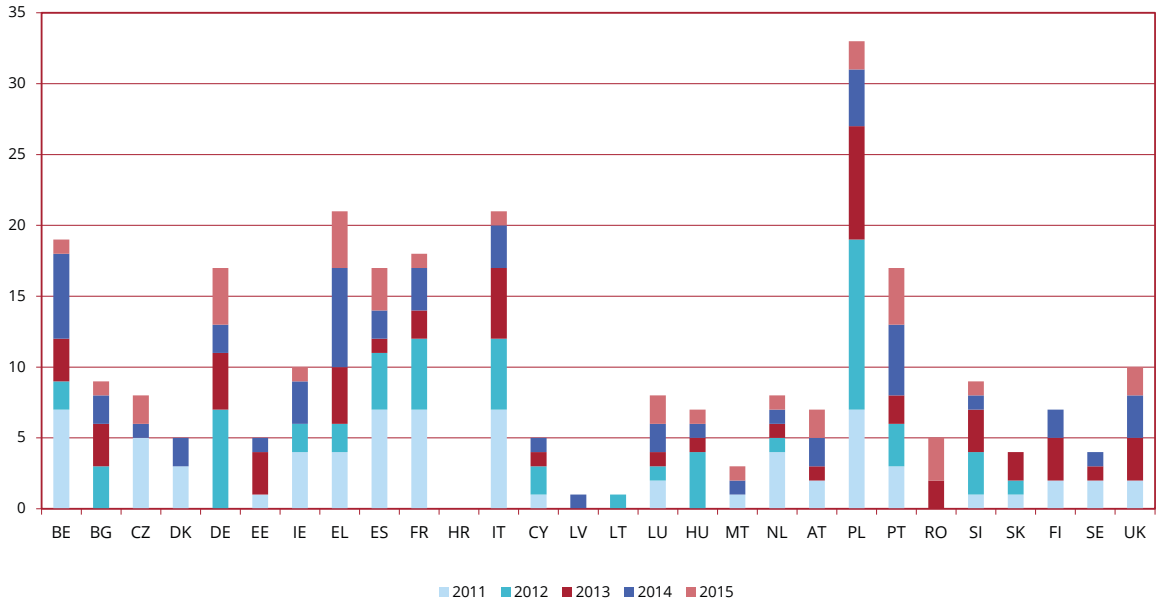

	2011	2012	2013	2014	2015
Belgia	7	2	3	6	1
Bułgaria		3	3	2	1
Republika Czeska	5			1	2
Dania	3			2	
Niemcy		7	4	2	4
Estonia	1		3	1	
Irlandia	4	2		3	1
Grecja	4	2	4	7	4
Hiszpania	7	4	1	2	3
Francja	7	5	2	3	1
Chorwacja					
Włochy	7	5	5	3	1
Cypr	1	2	1	1	
Łotwa				1	
Litwa		1			
Luksemburg	2	1	1	2	2
Węgry		4	1	1	1
Malta	1			1	1
Niderlandy	4	1	1	1	1
Austria	2		1	2	2
Polska	7	12	8	4	2
Portugalia	3	3	2	5	4
Rumunia			2		3
Słowenia	1	3	3	1	1
Słowacja	1	1	2		
Finlandia	2		3	2	
Szwecja	2		1	1	
Zjednoczone Królestwo	2		3	3	2
Łącznie	**73**	**58**	**54**	**57**	**37**

1 | Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

5. SPRAWY ZAKOŃCZONE – RODZAJE POSTĘPOWAŃ (2011–2015) [1]

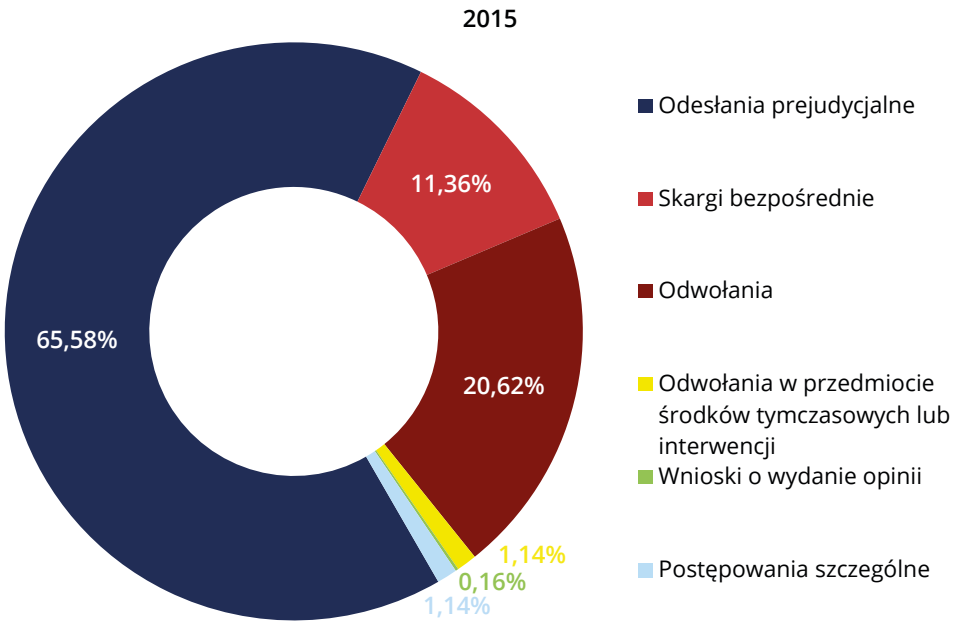

	2011	2012	2013	2014	2015
Odesłania prejudycjalne	388	386	413	476	404
Skargi bezpośrednie	117	70	110	76	70
Odwołania	117	117	155	157	127
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	7	12	5	1	7
Wnioski o wydanie opinii	1		1	2	1
Postępowania szczególne	8	10	17	7	7
Łącznie	**638**	**595**	**701**	**719**	**616**

1 | Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

6. SPRAWY ZAKOŃCZONE – WYROKI, POSTANOWIENIA, OPINIE (2015) [1]

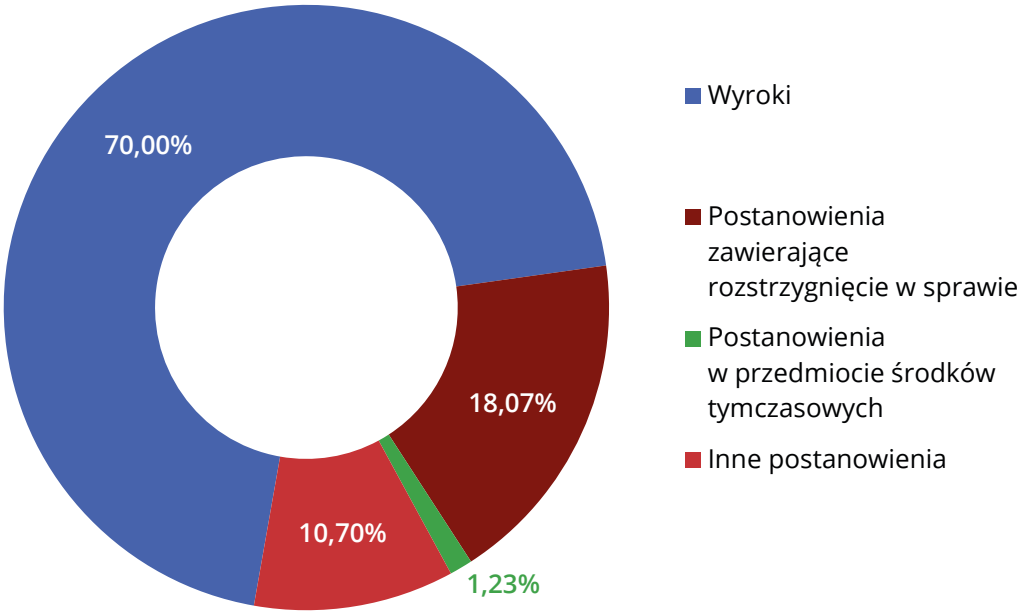

	Wyroki	Postanowienia zawierające rozstrzygnięcie w sprawie [2]	Postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych [3]	Inne postanowienia [4]	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie
Odesłania prejudycjalne	296	47	0	34		377
Skargi bezpośrednie	48	0	0	16		64
Odwołania	54	51	0	9		114
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji			7			7
Wnioski o wydanie opinii				1		1
Postępowania szczególne	1	5		1		7
Łącznie	**399**	**103**	**7**	**61**		**570**

1| Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

2| Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

3| Postanowienia wydane w następstwie wniosku na podstawie art. 278 TFUE i 279 TFUE (dawne art. 242 WE i 243 WE) lub na podstawie art. 280 TFUE (dawny art. 244 WE), lub też na podstawie analogicznych postanowień traktatu EWEA lub w następstwie odwołania od postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji.

4| Postanowienia kończące postępowanie w sprawie przez jej wykreślenie, umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy do Sądu.

7. SPRAWY ZAKOŃCZONE – SKŁAD ORZEKAJĄCY (2011–2015) [1]

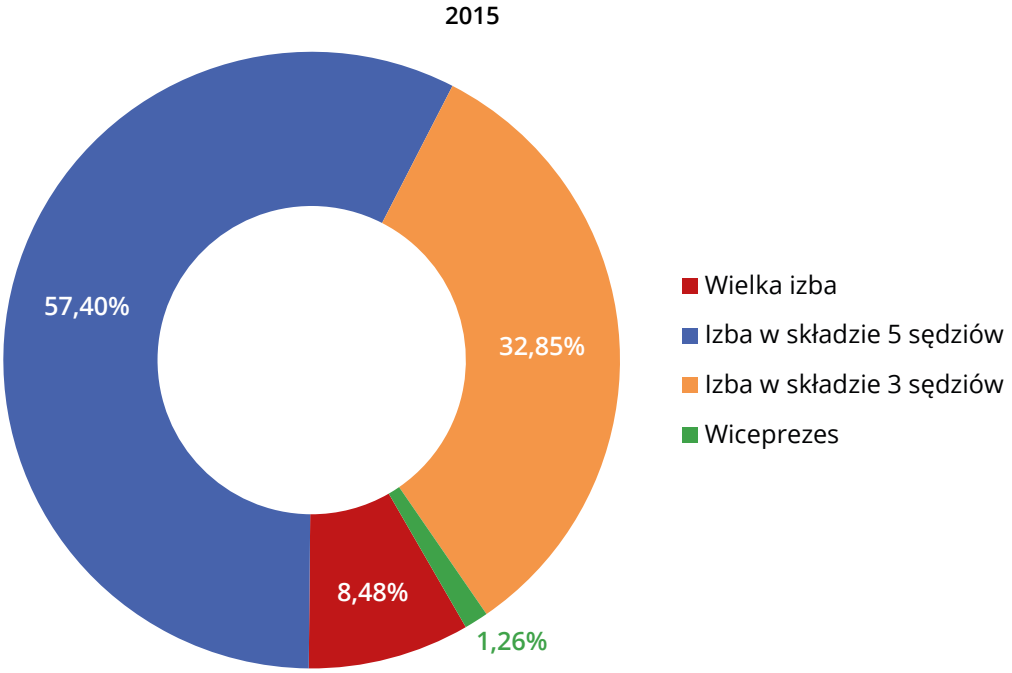

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Wyroki / opinie	Postanowienia [2]	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia [2]	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia [2]	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia [2]	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia [2]	Łącznie
Pełny skład	1		1	1		1				1		1			
Wielka izba	62		62	47		47	52		52	51	3	54	47		47
Izba w składzie 5 sędziów	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340	298	20	318
Izba w składzie 3 sędziów	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228	93	89	182
Prezes		4	4		12	12									
Wiceprezes								5	5		1	1		7	7
Łącznie	**444**	**100**	**544**	**406**	**117**	**523**	**491**	**129**	**620**	**482**	**142**	**624**	**438**	**116**	**554**

1 | Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2 | Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

8. SPRAWY ZAKOŃCZONE WYROKIEM, OPINIĄ LUB POSTANOWIENIEM ZAWIERAJĄCYMI ROZSTRZYGNIĘCIE W SPRAWIE (2011–2015) [1] [2]

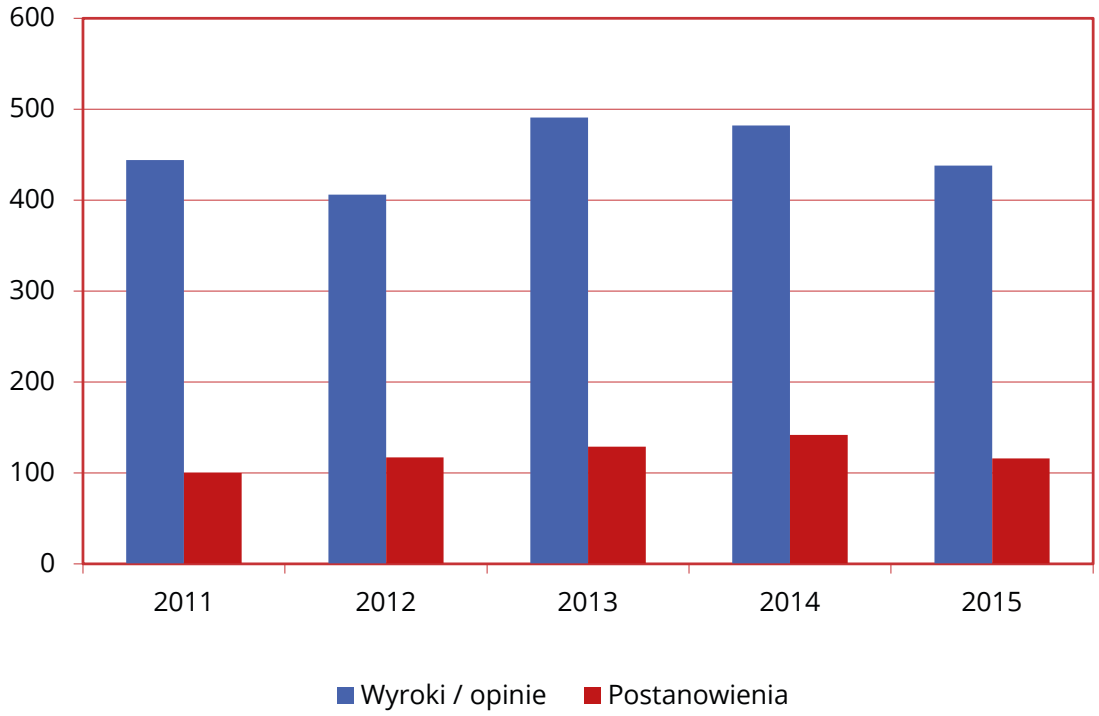

	2011	2012	2013	2014	2015
Wyroki / opinie	444	406	491	482	438
Postanowienia	100	117	129	142	116
Łącznie	**544**	**523**	**620**	**624**	**554**

1| Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2| Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

9. SPRAWY ZAKOŃCZONE WYROKIEM, OPINIĄ LUB POSTANOWIENIEM ZAWIERAJĄCYMI ROZSTRZYGNIĘCIE W SPRAWIE – PRZEDMIOT SKARGI (2011–2015) [1]

	2011	2012	2013	2014	2015
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna		1	1		1
Dostęp do dokumentów	2	5	6	4	3
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	8	5	4	6	1
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport		1		1	1
Energia	2		1	3	2
Konkurencja	19	30	42	28	23
Obywatelstwo Unii	7	8	12	9	4
Ochrona konsumentów [3]	4	9	19	20	29
Podatki	49	64	74	52	55
Polityka gospodarcza i pieniężna		3		1	3
Polityka handlowa	2	8	6	7	4
Polityka przemysłowa	9	8	15	3	9
Polityka społeczna	36	28	27	51	30
Pomoc państwa	48	10	34	41	26
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	8	1	4	3	1
Prawo instytucjonalne	20	27	31	18	27
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych...) [2]	4	3	2	5	1
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	24	37	46	51	49
Przystąpienie nowych państw	1	2			
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	1			5	1
Rolnictwo	23	22	33	29	20
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna		3	6	8	4
Swoboda przedsiębiorczości	21	6	13	9	17
Swoboda świadczenia usług	27	29	16	11	17
Swobodny przepływ kapitału	14	21	8	6	8

1| Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2| Pozycje „Budżet Wspólnot" i „Zasoby własne Wspólnot" zostały połączone w pozycję „Przepisy finansowe" w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

3| Pozycja „Środowisko i ochrona konsumentów" została rozbita na dwie oddzielne pozycje w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

Swobodny przepływ osób	9	18	15	20	13
Swobodny przepływ towarów	8	7	1	10	9
Środowisko [3]	35	27	35	30	27
Środowisko i ochrona konsumentów [3]	25	1			
Transport	7	14	17	18	9
Turystyka		1			
Unia celna i wspólna taryfa celna [4]	19	19	11	21	20
Własność intelektualna i przemysłowa	47	46	43	69	51
Wspólna polityka rybołówstwa	1			5	3
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	3	9	12	3	6
Wspólna taryfa celna [4]	2				
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących	8	8	12	6	14
Zamówienia publiczne	7	12	12	13	14
Zasady prawa Unii	15	7	17	23	12
Zasoby własne Wspólnot [2]	2				
Zatrudnienie					1
Zbliżanie ustawodawstw	15	12	24	25	24
Zdrowie publiczne	3	1	2	3	5
Traktat WE/TFUE	**535**	**513**	**601**	**617**	**544**
Traktat UE	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**
Traktat EWWiS	1	0	0	0	0
Traktat EWEA	0	0	0	0	1
Przywileje i immunitety	2	3	0	0	2
Postępowanie	5	7	14	6	4
Regulamin pracowniczy urzędników	0	0	5	1	3
Różne	7	10	19	7	9
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	**544**	**523**	**620**	**624**	**554**

2| Pozycje „Budżet Wspólnot" i „Zasoby własne Wspólnot" zostały połączone w pozycję „Przepisy finansowe" w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

3| Pozycja „Środowisko i ochrona konsumentów" została rozbita na dwie oddzielne pozycje w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

4| Pozycje „Wspólna taryfa celna" i „Unia celna" zostały połączone w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

10. SPRAWY ZAKOŃCZONE WYROKIEM, OPINIĄ LUB POSTANOWIENIEM ZAWIERAJĄCYMI ROZSTRZYGNIĘCIE W SPRAWIE – PRZEDMIOT SKARGI (2015) [1]

	Wyroki / opinie	Postanowienia [2]	Łącznie
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	1		1
Dostęp do dokumentów	3		3
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	1		1
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport	1		1
Energia	2		2
Konkurencja	15	8	23
Obywatelstwo Unii	3	1	4
Ochrona konsumentów [4]	24	5	29
Podatki	48	7	55
Polityka gospodarcza i pieniężna	2	1	3
Polityka handlowa	4		4
Polityka przemysłowa	9		9
Polityka społeczna	27	3	30
Pomoc państwa	16	10	26
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	1		1
Prawo instytucjonalne	21	6	27
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych...) [3]	1		1
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	46	3	49
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	1		1
Rolnictwo	16	4	20
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	4		4
Środowisko [4]	24	3	27
Swoboda przedsiębiorczości	12	5	17

1| Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2| Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

3| Pozycje „Budżet Wspólnot" i „Zasoby własne Wspólnot" zostały połączone w pozycję „Przepisy finansowe" w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

4| Pozycja „Środowisko i ochrona konsumentów" została rozbita na dwie oddzielne pozycje w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

Swoboda świadczenia usług	14	3	17
Swobodny przepływ kapitału	8		8
Swobodny przepływ osób	13		13
Swobodny przepływ towarów	6	3	9
Transport	9		9
Unia celna i wspólna taryfa celna [5]	18	2	20
Własność intelektualna i przemysłowa	21	30	51
Wspólna polityka rybołówstwa	2	1	3
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	5	1	6
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących	11	3	14
Zamówienia publiczne	12	2	14
Zasady prawa Unii	4	8	12
Zatrudnienie		1	1
Zbliżanie ustawodawstw	23	1	24
Zdrowie publiczne	5		5
Traktat WE/TFUE	**433**	**111**	**544**
Traktat EWEA	**1**	**0**	**1**
Przywileje i immunitety	1	1	2
Postępowanie	0	4	4
Regulamin pracowniczy urzędników	3	0	3
Różne	**4**	**5**	**9**
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	**438**	**116**	**554**

5| Pozycje „Wspólna taryfa celna" i „Unia celna" zostały połączone w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

11. SPRAWY ZAKOŃCZONE – WYROKI W SPRAWIE UCHYBIENIA ZOBOWIĄZANIOM PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO: ROZSTRZYGNIĘCIE (2011–2015) [1]

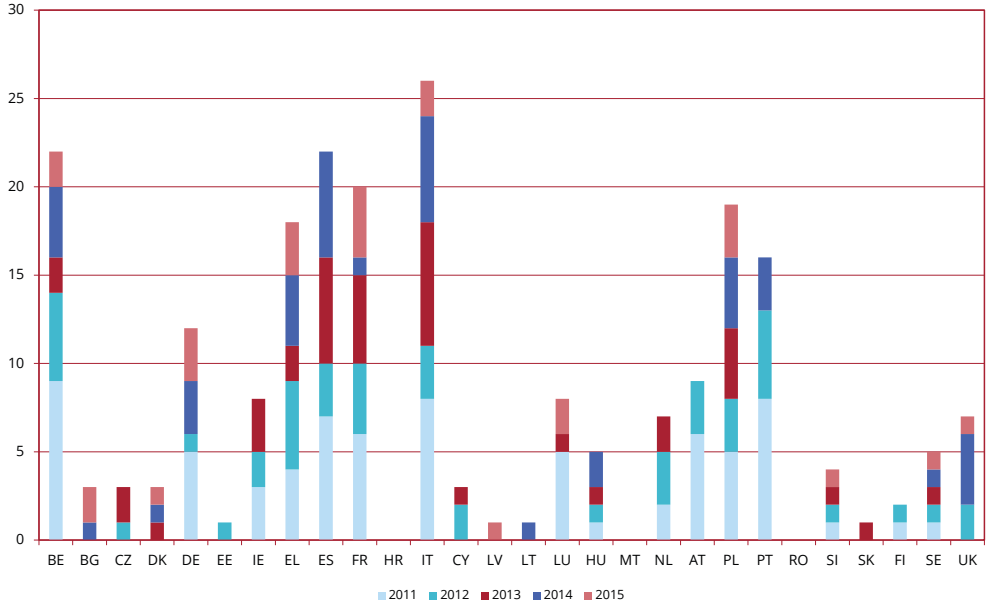

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona
Belgia	9	**1**	5	**1**	2	**1**	4		2	
Bułgaria							1	**1**	2	
Republika Czeska			1		2	**2**				
Dania					1	**1**	1		1	
Niemcy	5		1	**2**		**2**	3	**1**	3	
Estonia			1							
Irlandia	3		2		3	**1**				**1**
Grecja	4		5		2	**1**	4		3	
Hiszpania	7	**1**	3		6		6			
Francja	6		4		5	**3**	1		4	
Chorwacja										
Włochy	8	**1**	3		7	**1**	6		2	
Cypr		**1**	2		1					
Łotwa									1	
Litwa							1			
Luksemburg	5				1	**1**			2	
Węgry	1	**1**	1		1		2			
Malta		**1**								
Niderlandy	2		3	**1**	2	**2**		**1**		
Austria	6		3			**1**				
Polska	5		3		4	**2**	4		3	**1**
Portugalia	8	**1**	5			**1**	3			
Rumunia		**1**								
Słowenia	1		1		1				1	
Słowacja		**1**		**1**	1					**2**
Finlandia	1		1			**2**				
Szwecja	1		1		1	**1**	1		1	
Zjednoczone Królestwo			2			**1**	4		1	**1**
Łącznie	**72**	**9**	**47**	**5**	**40**	**23**	**41**	**3**	**26**	**5**

1 | Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

12. SPRAWY ZAKOŃCZONE – CZAS TRWANIA POSTĘPOWANIA (2011–2015), W MIESIĄCACH [1]

(WYROKI I POSTANOWIENIA ZAWIERAJĄCE ROZSTRZYGNIĘCIE W SPRAWIE)

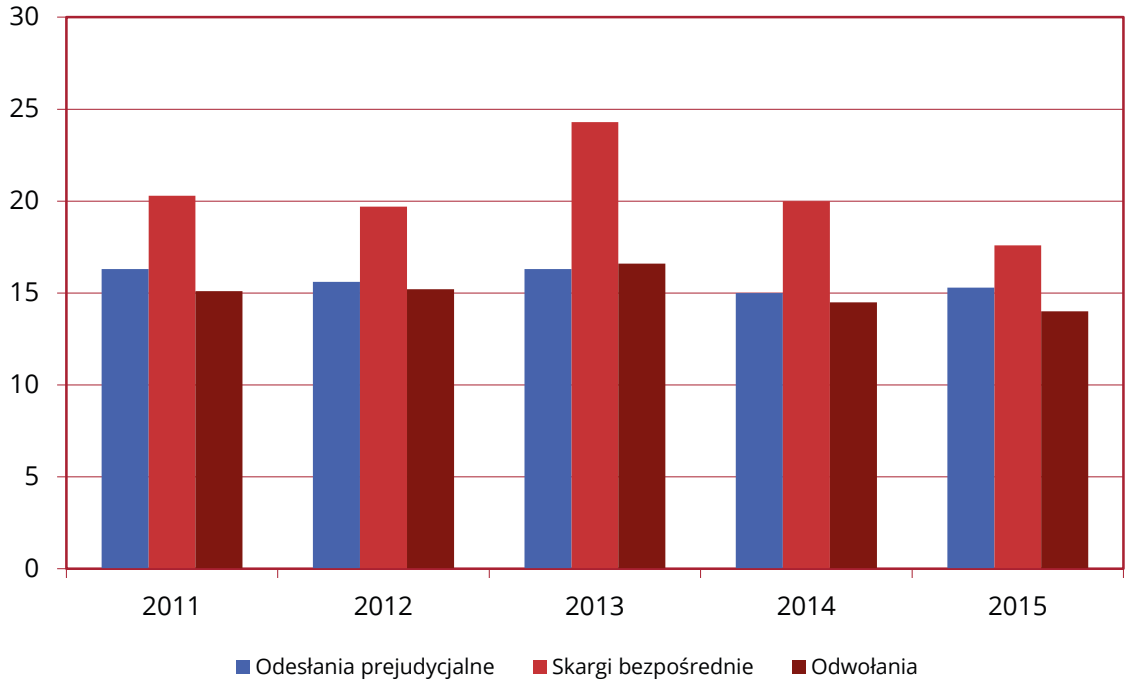

	2011	2012	2013	2014	2015
Odesłania prejudycjalne	16,3	15,6	16,3	15,0	15,3
Pilny tryb prejudycjalny	2,5	1,9	2,2	2,2	1,9
Skargi bezpośrednie	20,3	19,7	24,3	20,0	17,6
Odwołania	15,1	15,2	16,6	14,5	14,0

1 | Przy obliczaniu czasu trwania postępowania nie zostały uwzględnione: sprawy, w których zostały wydane wyroki wstępne lub w których zastosowano środki dowodowe, opinie, postępowania szczególne (tzn. pomoc prawna, ustalenie wysokości kosztów, sprostowanie, sprzeciw wobec wyroku zaocznego, powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, wykładnia, wznowienie postępowania, rozpoznanie wniosku pierwszego rzecznika generalnego o poddanie orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli, postępowania w przedmiocie zajęcia, sprawy dotyczące immunitetu), sprawy, w których zostały wydane kończące postępowanie w sprawie postanowienia o wykreśleniu, umorzeniu lub przekazaniu sprawy do Sądu, postępowania w przedmiocie środków tymczasowych i odwołania w przedmiocie środków tymczasowych i interwencji.

13. SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA – RODZAJE POSTĘPOWAŃ (2011–2015) [1]

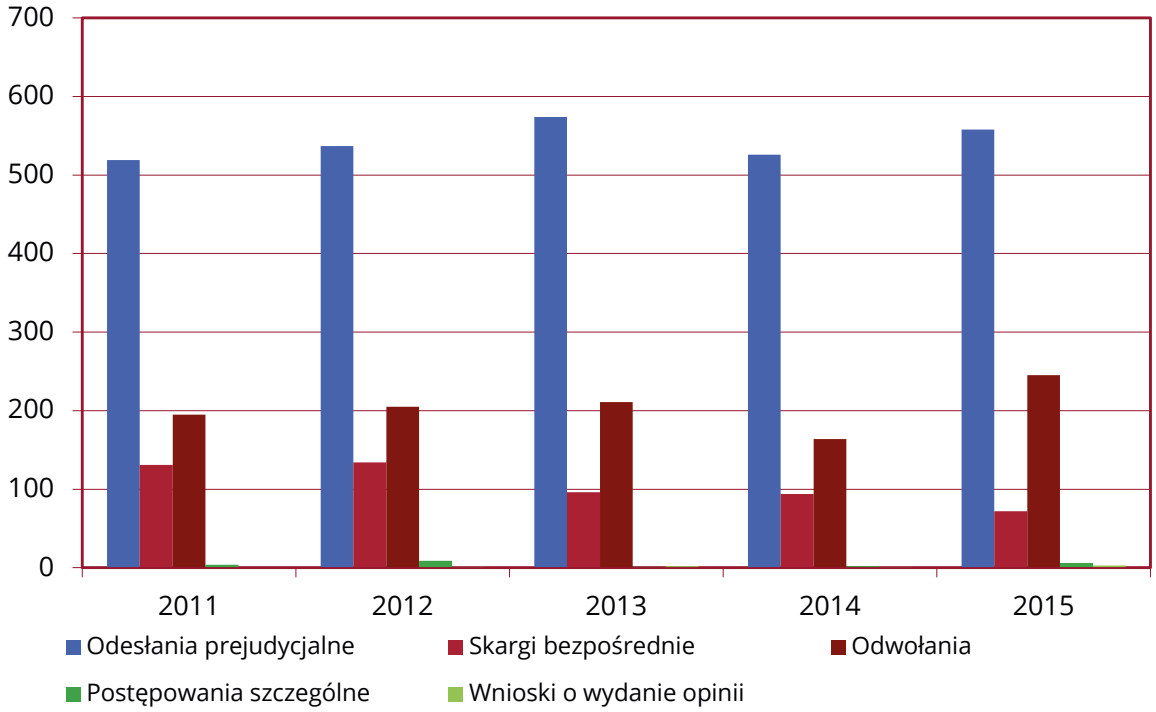

	2011	2012	2013	2014	2015
Odesłania prejudycjalne	519	537	574	526	558
Skargi bezpośrednie	131	134	96	94	72
Odwołania	195	205	211	164	245
Postępowania szczególne	4	9	1	2	6
Wnioski o wydanie opinii		1	2	1	3
Łącznie	**849**	**886**	**884**	**787**	**884**

1| Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

14. SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA – SKŁAD ORZEKAJĄCY (2011–2015) [1]

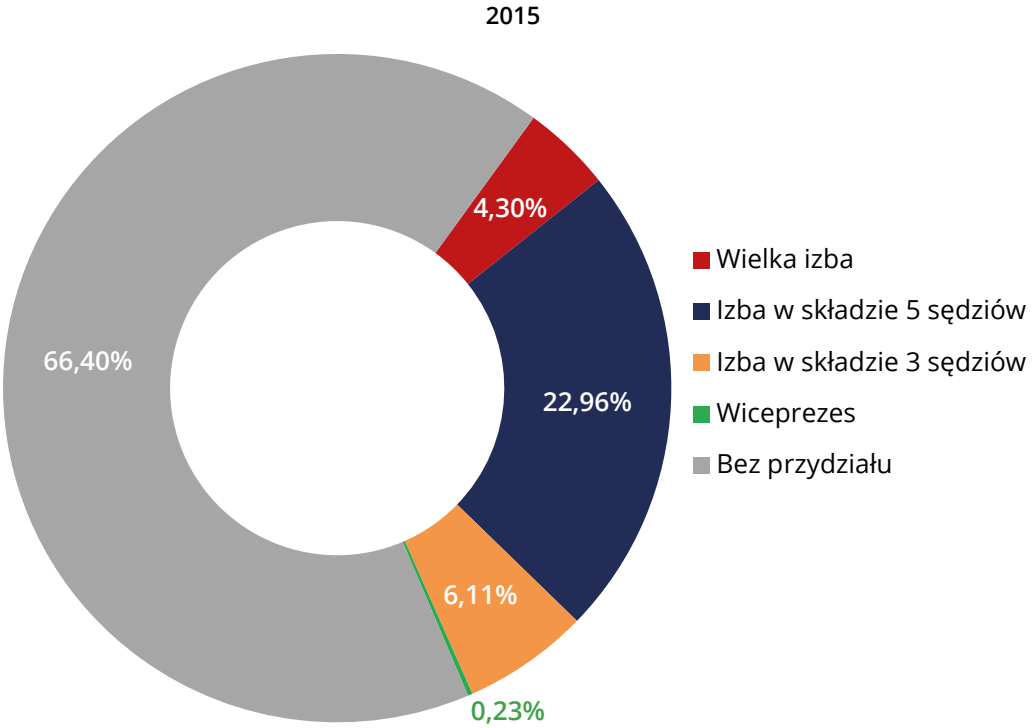

	2011	2012	2013	2014	2015
Wielka izba	42	44	37	33	38
Izba w składzie 5 sędziów	157	239	190	176	203
Izba w składzie 3 sędziów	23	42	51	44	54
Prezes	10				
Wiceprezes		1	1		2
Bez przydziału	617	560	605	534	587
Łącznie	**849**	**886**	**884**	**787**	**884**

1 | Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

15. RÓŻNE – TRYB PRZYSPIESZONY (2011–2015)[1]

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie
Skargi bezpośrednie			1			1				
Odesłania prejudycjalne	2	7	1	5		16	2	10	1	14
Odwołania		5		1						
Łącznie	**2**	**12**	**2**	**6**	**0**	**17**	**2**	**10**	**1**	**14**

1 | Sprawy, w których w danym roku podjęto decyzję lub wydano postanowienie o uwzględnieniu lub odrzuceniu wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym.

16. RÓŻNE – PILNY TRYB PREJUDYCJALNY (2011–2015) [1]

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	2	5	4	1	2	3	4	1	5	5
Zbliżanie ustawodawstw								1		
Łącznie	**2**	**5**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**2**	**5**	**5**

1 | Sprawy, w których w poprzednim roku podjęto decyzję o uwzględnieniu lub odrzuceniu wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym.

17. RÓŻNE – ORZECZENIA W PRZEDMIOCIE ŚRODKÓW TYMCZASOWYCH (2015)[1]

	Nowe wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Rozstrzygnięcie	
			Oddalenie	Uwzględnione
Dostęp do dokumentów		1		
Pomoc państwa		4	4	
Konkurencja	2	2	1	
Zamówienia publiczne		2	2	
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	**2**	**9**	**7**	**0**

1 | Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

18. OGÓLNA TENDENCJA DZIAŁALNOŚCI ORZECZNICZEJ (1952–2015) – NOWE SPRAWY I WYROKI

Lata	Nowe sprawy [1]							Wyroki / opinie [2]
	Odesłania prejudycjalne	Skargi bezpośrednie	Odwołania	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie	Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1.218				1.324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

1| Liczby brutto (po wyłączeniu postępowań szczególnych).

2| Liczby netto.

Lata	Nowe sprawy [1]							Wyroki / opinie [2]
	Odesłania prejudycjalne	Skargi bezpośrednie	Odwołania	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie	Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6	0	624	3	370
2011	423	81	162	13	0	679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617	0	357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111	0	1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
Łącznie	**9146**	**8949**	**1895**	**115**	**26**	**20131**	**361**	**10612**

1| Liczby brutto (po wyłączeniu postępowań szczególnych).

2| Liczby netto.

19. OGÓLNA TENDENCJA DZIAŁALNOŚCI ORZECZNICZEJ (1952–2015) – NOWE ODESŁANIA PREJUDYCJALNE (PRZYPADAJĄCE NA PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE W DANYM ROKU)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Inne[1]	Łącznie
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4					2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5				1			6											61
1974	5				15					6		5							7								1			39
1975	7			1	26					15		14				1			4								1			69
1976	11				28		1			8		12							14								1			75
1977	16			1	30		2			14		7							9								5			84
1978	7			3	46		1			12		11							38								5			123
1979	13			1	33		2			18		19				1			11								8			106
1980	14			2	24		3			14		19							17								6			99
1981	12			1	41					17		11				4			17								5			108
1982	10			1	36					39		18							21								4			129
1983	9			4	36		2			15		7							19								6			98
1984	13			2	38		1			34		10							22								9			129
1985	13				40		2			45		11				6			14								8			139
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16								8			91

1| Sprawa *Campina Melkunie*, C-265/00 (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).
Sprawa *Miles i in.*, C-196/09 (Rada ds. Zażaleń Szkół Europejskich).
Sprawa *Montis Design*, C-169/15 (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Inne[1]	Łącznie
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	436
Łącznie	**794**	**83**	**48**	**172**	**2216**	**17**	**85**	**172**	**390**	**931**	**6**	**1326**	**7**	**46**	**37**	**90**	**121**	**2**	**949**	**470**	**89**	**132**	**109**	**14**	**32**	**95**	**121**	**589**	**3**	**9146**

1| Sprawa *Campina Melkunie*, C-265/00 (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).
Sprawa *Miles i in.*, C-196/09 (Rada ds. Zażaleń Szkół Europejskich).
Sprawa *Montis Design*, C-169/15 (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

20. OGÓLNA TENDENCJA DZIAŁALNOŚCI ORZECZNICZEJ (1952–2015) – NOWE ODESŁANIA PREJUDYCJALNE (WEDŁUG PAŃSTW CZŁONKOWSKICH I SĄDÓW)

			Łącznie
Belgia	Cour constitutionnelle	32	
	Cour de cassation	93	
	Conseil d'État	76	
	Inne sądy	593	794
Bułgaria	Върховен касационен съд	2	
	Върховен административен съд	14	
	Inne sądy	67	83
Republika Czeska	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	5	
	Nejvyšší správní soud	24	
	Inne sądy	19	48
Dania	Højesteret	35	
	Inne sądy	137	172
Niemcy	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	202	
	Bundesverwaltungsgericht	117	
	Bundesfinanzhof	307	
	Bundesarbeitsgericht	32	
	Bundessozialgericht	76	
	Inne sądy	1481	2216
Estonia	Riigikohus	6	
	Inne sądy	11	17
Irlandia	Supreme Court	28	
	High Court	27	
	Inne sądy	30	85
Grecja	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	56	
	Inne sądy	106	172
Hiszpania	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	61	
	Inne sądy	328	390
Francja	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	118	
	Conseil d'État	99	
	Inne sądy	713	931

Chorwacja	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Inne sądy	6	6
Włochy	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	132	
	Consiglio di Stato	126	
	Inne sądy	1066	1326
Cypr	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Inne sądy	3	7
Łotwa	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Inne sądy	25	46
Litwa	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	14	
	Vyriausiasis administracinis teismas	11	
	Inne sądy	11	37
Luksemburg	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	27	
	Cour administrative	27	
	Inne sądy	35	90
Węgry	Kúria	20	
	Fővárosi Ítélőtábla	6	
	Szegedi Ítélőtábla	2	
	Inne sądy	93	121
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Inne sądy	2	2
Niderlandy	Hoge Raad	271	
	Raad van State	107	
	Centrale Raad van Beroep	62	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	154	
	Tariefcommissie	35	
	Inne sądy	320	949

Austria	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	109	
	Verwaltungsgerichtshof	90	
	Inne sądy	266	470
Polska	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	13	
	Naczelny Sąd Administracyjny	32	
	Inne sądy	43	89
Portugalia	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	55	
	Inne sądy	73	132
Rumunia	Înalta Curte de Casație și Justiție	9	
	Curtea de Apel	55	
	Inne sądy	45	109
Słowenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	8	
	Inne sądy	5	14
Słowacja	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	10	
	Inne sądy	22	32
Finlandia	Korkein oikeus	17	
	Korkein hallinto-oikeus	47	
	Työtuomioistuin	3	
	Inne sądy	28	95
Szwecja	Högsta Domstolen	19	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Inne sądy	86	121
Zjednoczone Królestwo	House of Lords	40	
	Supreme Court	7	
	Court of Appeal	81	
	Inne sądy	461	589
Inne	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof [1]	2	
	Rada ds. Zażaleń Szkół Europejskich [2]	1	3
Łącznie			**9146**

1| Sprawa *Campina Melkunie*, C-265/00.
Sprawa *Montis Design*, C-169/15.

2| Sprawa *Miles i in.*, C-196/09

21. OGÓLNA TENDENCJA DZIAŁALNOŚCI ORZECZNICZEJ (1952–2015) – NOWE SKARGI O STWIERDZENIE UCHYBIENIA ZOBOWIĄZANIOM WNIESIONE PRZECIWKO PAŃSTWOM CZŁONKOWSKIM

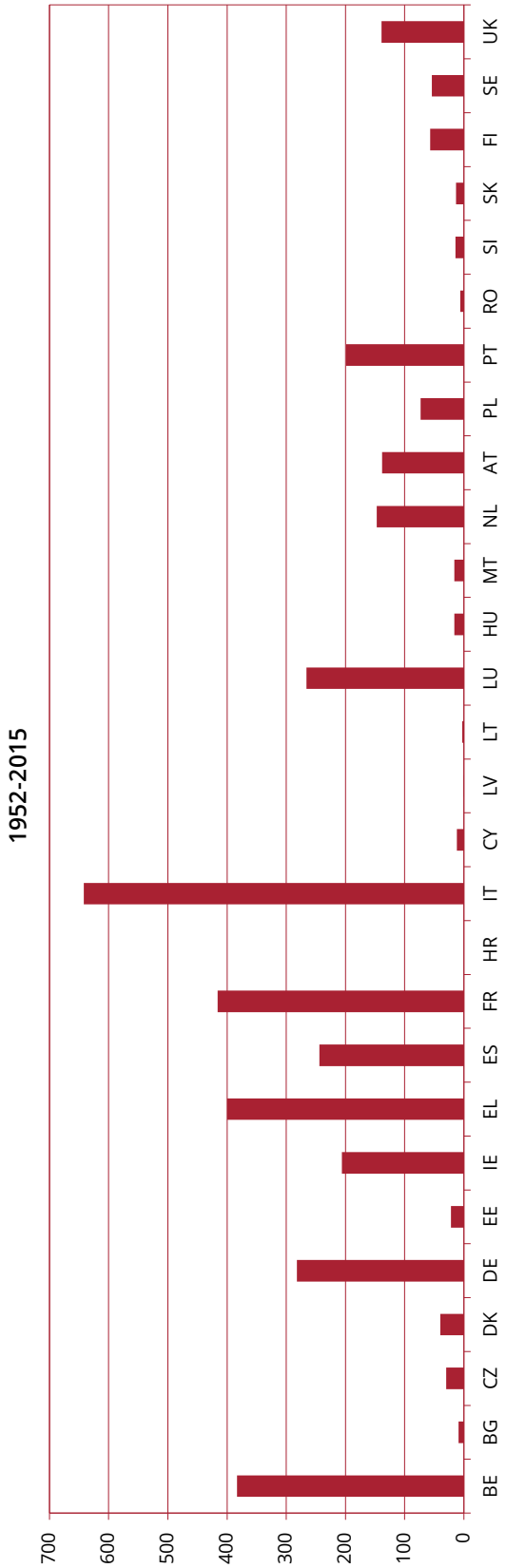

BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Łącznie
383	9	30	40	282	22	206	400	244	416	0	642	12	1	3	266	16	16	147	138	73	199	6	14	13	57	54	139	**3828**

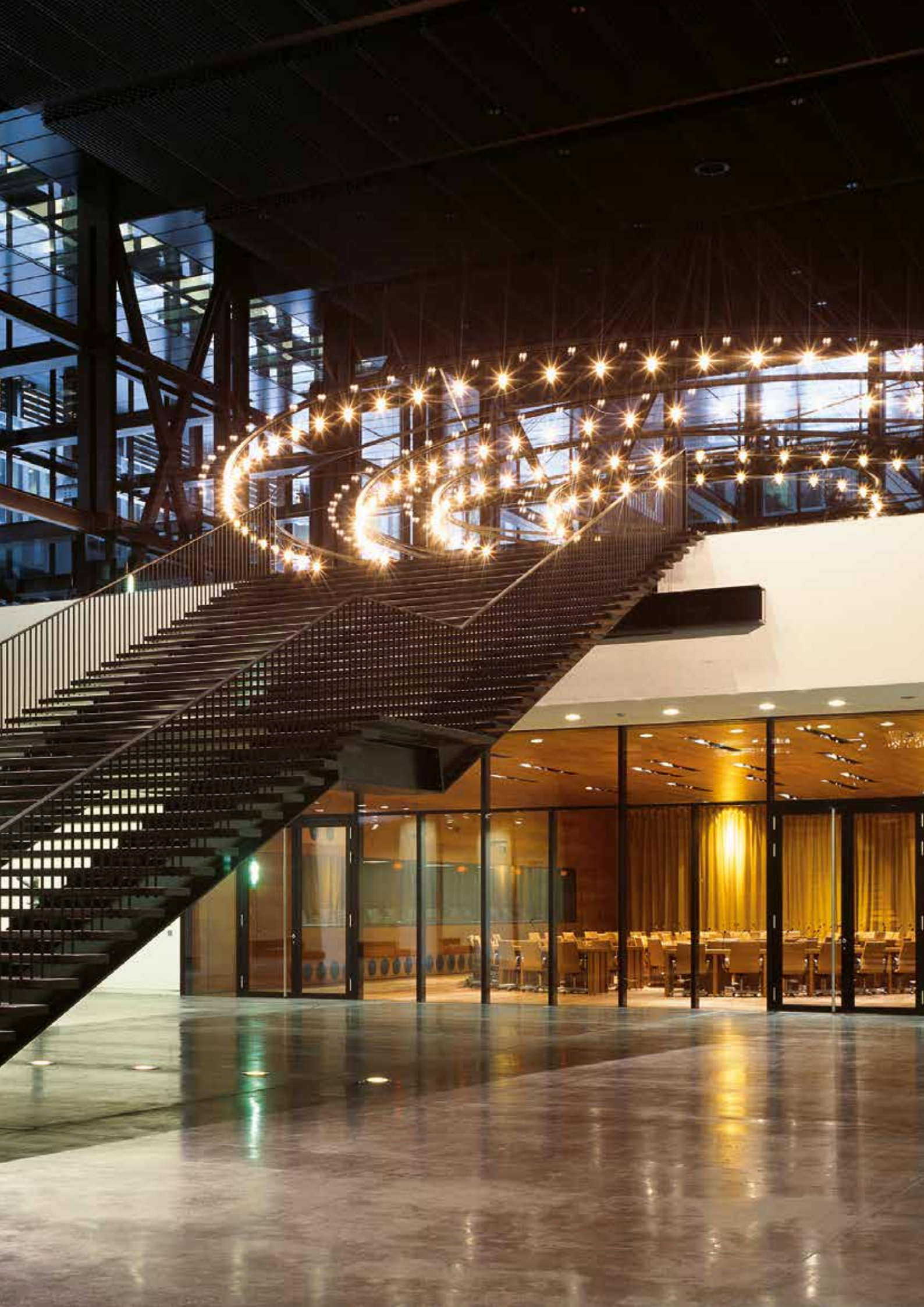

ROZDZIAŁ II
SĄD

A | DZIAŁALNOŚĆ SĄDU W 2015 R.

Prezes **Marc JAEGER**

Nawet jeśli prognozowanie jest dyscypliną z racji swej natury niepewną, to bez narażania się na ryzyko można stwierdzić, że rok 2015 pozostanie prawdopodobnie kluczowym rokiem w historii Sądu. Przyczyniły się do tego trzy główne zdarzenia.

Po pierwsze, Sąd, czerpiąc owoce z reform przeprowadzanych od wielu lat i z bezgranicznego zaangażowania jego personelu, osiągnął wyjątkowy poziom produktywności przy stałych środkach. Przed pięciu laty niewielu byłoby w stanie przewidzieć, że w 2015 r. Sąd rozstrzygnie 987 spraw, co stanowi wzrost liczby rozstrzygniętych spraw o prawie 90% od 2010 r. (527 rozstrzygniętych spraw) i poprawę o ponad 20% poprzedniego wyniku historycznego odnotowanego w 2014 r. (814 rozstrzygniętych spraw).

Liczba wniesionych spraw potwierdza ogólną tendencję zwyżkową obserwowaną od utworzenia Sądu. W 2015 r. zostało wniesionych 831 spraw, co stanowi napływ spraw zbliżony do rekordu odnotowanego w 2014 r. (912 spraw). Średnia spraw wniesionych w danym roku między 2013 r. a 2015 r. jest zatem o 40% wyższa od takiej średniej między 2008 r. a 2010 r.

Wzrost produktywności był taki, że Sądowi udało się zmniejszyć w znacznym stopniu liczbę zawisłych przed nim spraw (z 1423 w 2014 r. do 1267 w 2015 r., co stanowi obniżkę o ponad 10%). Wreszcie spośród istotnych wskaźników działalności Sądu należy także podkreślić dalsze znaczne skrócenie średniego czasu trwania postępowania (z 23,4 miesiąca w 2014 r. do 20,6 miesiąca w 2015 r., to jest o ponad 10%), co zostało już zapoczątkowane w 2013 r.

Po drugie, w dniu 1 lipca 2015 r. wszedł w życie nowy regulamin postępowania przed Sądem, który zastąpił jego pierwotny regulamin postępowania przyjęty w dniu 2 maja 1991 r. i wielokrotnie zmieniany. W tym nowym instrumencie wyjaśniono i uproszczono niektóre uregulowania proceduralne, jak również zrestrukturyzowano całościowo sposób ich przedstawiania. Wprowadzono w nim także nowe przepisy mające na celu usprawnienie przebiegu postępowania w interesie sprawnego i nowoczesnego wymiaru sprawiedliwości, który respektuje prawa proceduralne stron sporu.

Wreszcie 2015 r. był rokiem, w którym została przyjęta reforma strukturalna Sądu. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2015/2422 z dnia 16 grudnia 2015 r. zmieniające Protokół nr 3 w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej[1] przewiduje bowiem trzyetapowy wzrost liczby sędziów Sądu, tak że we wrześniu 2019 r. ulegnie ona podwojeniu. Ponadto właściwość do rozpoznawania w pierwszej instancji sporów między Unią Europejską a jej pracownikami zostanie przekazana Sądowi; do Sądu zostanie także przeniesionych siedem stanowisk sędziów zasiadających obecnie w Sądzie do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej. Przeniesienie to nastąpi na podstawie późniejszego wniosku ustawodawczego Trybunału Sprawiedliwości [2].

Wprowadzenie w życie tej reformy na bezprecedensową skalę będzie wymagało w 2016 r. pogłębionych rozważań na temat struktury, organizacji i funkcjonowania Sądu w celu ustalenia nowych podstaw administracyjnego wymiaru sprawiedliwości pierwszej instancji Unii Europejskiej. Pozwoli to zatem Sądowi zintensyfikować – w kontekście sporów, które ulegają zwiększeniu pod względem liczby, różnorodności i złożoności – jego stałe dążenie do szybkości, spójności i jakości wykonywania fundamentalnego zadania, które zostało mu powierzone:

1 | Dz.U. L 341, s. 14.

2 | Zgodnie z motywem 9 rozporządzenia.

zapewnienia kontroli zgodności z prawem aktów Unii Europejskiej, co stanowi wstępny warunek prawa jednostek do skutecznej ochrony sądowej i konsekwencję zasady Unii opartej na prawie.

I. SPORY DOTYCZĄCE ZGODNOŚCI Z PRAWEM

DOPUSZCZALNOŚĆ SKARG WNIESIONYCH NA PODSTAWIE ART. 263 TFUE

1. POJĘCIE AKTU PODLEGAJĄCEGO ZASKARŻENIU

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2015 r., ***Total i Elf Aquitaine/Komisja*** (T-470/11, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:241) Sąd przypomniał, że jedynie akty, które wywierają wiążące skutki prawne mogące mieć wpływ na interesy strony skarżącej poprzez istotną zmianę jej sytuacji prawnej, stanowią akty mogące być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności w rozumieniu art. 263 TFUE. W tym względzie Sąd uściślił, że pisma Komisji Europejskiej domagające się od spółek dominujących zapłaty grzywien, które zostały nałożone solidarnie na nie i na ich spółki zależne za naruszenie reguł konkurencji, w następstwie obniżenia i częściowego zwrotu tych grzywien spółce zależnej, która dokonała ich początkowej zapłaty, wywierają wiążące skutki prawne z uwagi na to, że w sposób definitywny określają stanowisko Komisji i podlegają przymusowemu wykonaniu.

Poświęcając zresztą swoją uwagę kwestii, czy zaskarżone pisma mogły mieć wpływ na interesy skarżących poprzez istotną zmianę ich sytuacji prawnej w rozumieniu art. 263 TFUE, Sąd uznał, że taki przypadek nie ma miejsca w odniesieniu do kwoty głównej wymaganej od skarżących we wspomnianych pismach, gdyż kwota ta nie została w nich zmieniona. Wobec tego należało odrzucić skargę jako niedopuszczalną w zakresie, w jakim zmierzała ona do stwierdzenia nieważności zaskarżonych pism w odniesieniu do wspomnianej kwoty. Jednakże ponieważ tego rodzaju pisma wymagały także zapłaty odsetek za zwłokę, Sąd uznał, że zmieniają one sytuację prawną spółek dominujących, które nie były uprzednio zobowiązane do uiszczenia takich odsetek, z uwagi na to, że ich spółka zależna szybko zapłaciła należną solidarnie grzywnę początkową. Skargę należało zatem uznać za dopuszczalną w zakresie, w jakim odnosiła się ona do odsetek za zwłokę wymaganych od skarżących w zaskarżonych pismach.

W wyroku z dnia 4 marca 2015 r., ***Zjednoczone Królestwo/EBC*** (T-496/11, Zb.Orz., EU:T:2015:133)[3], Sąd miał okazję wypowiedzieć się w przedmiocie dopuszczalności skargi o stwierdzenie nieważności ram polityki nadzorczej Eurosystemu opublikowanych przez Europejski Bank Centralny (EBC).

W powyższym względzie Sąd zauważył przede wszystkim, że ustalenie zdolności aktu do wywierania skutków prawnych, a tym samym możliwości wniesienia względem niego skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 263 TFUE, wymaga zbadania jego treści oraz kontekstu, w jaki się on wpisuje, jego istoty oraz zamiaru jego autora. W odniesieniu do treści i kontekstu, w jaki zaskarżony akt się wpisuje, Sąd podkreślił, że badanie to pozwala na ocenę, w jaki sposób zainteresowane strony mogą racjonalnie ten akt postrzegać. Jeśli rozpatrywany akt jest postrzegany jako jedynie propozycja określonego zachowania, to należy stwierdzić, że akt ten nie wywiera skutków prawnych, które mogłyby sprawić, że skarga wniesiona przeciwko temu aktowi byłaby dopuszczalna. Z badania tego może jednak też wynikać, że zainteresowane strony postrzegają rozpatrywany akt jako akt, którego muszą przestrzegać, pomimo formy i nazwy nadanych mu przez jego autora. W celu przeprowadzenia oceny postrzegania przez zainteresowane strony treści zaskarżonego aktu i kontekstu, w jaki się on wpisuje, przede wszystkim należy zdaniem Sądu zbadać, czy wspomniany akt został upubliczniony poza sferą wewnętrzną jego autora. Po drugie, z punktu widzenia zainteresowanych stron istotne znaczenie ma także dobór słów użytych w akcie. Po trzecie, postrzeganie treści zaskarżonego aktu i kontekstu, w jaki się on wpisuje, może się zmieniać w zależności od charakteru stron zainteresowanych wspomnianym aktem.

3 | W przedmiocie tego wyroku zob. także poniżej rozważania w części zatytułowanej „Ramy polityki nadzorczej Eurosystemu – Właściwość EBC".

W niniejszym przypadku – jak zauważył Sąd – ramy polityki nadzorczej Eurosystemu zostały upublicznione poza sferą wewnętrzną EBC poprzez ich opublikowanie na stronie internetowej tego banku. Ramy polityki nadzorczej nie są bynajmniej zwykłą propozycją o charakterze wyraźnie instrukcyjnym, lecz stanowią opis roli Eurosystemu, co mogło prowadzić strony do stwierdzenia, że wspomniane ramy potwierdzają kompetenc2. je rzeczywiście przyznane na mocy traktatów EBC i krajowym bankom centralnym państw członkowskich w strefie euro. Ponadto sporny fragment ram polityki nadzorczej Eurosystemu, dotyczący lokalizacji kontrahentów centralnych, których zadaniem jest rozliczanie transakcji dotyczących finansowych papierów wartościowych, ma wyjątkowo dokładny charakter, co ułatwia jego stosowanie. W odniesieniu wreszcie do postrzegania ram polityki nadzorczej Eurosystemu przez organy regulacyjne państw członkowskich strefy euro Sąd zauważył, że EBC opiera swe twierdzenie dotyczące posiadania przez Eurosystem kompetencji do nadzorowania, a w razie konieczności – regulowania systemów rozliczeniowych papierów wartościowych, do których należą kontrahenci centralni, na kilku podstawach prawnych. Sąd uznał, że argumenty [2] takie nie są tak oczywiście bezzasadne, aby można było od razu wykluczyć, iż organy regulacyjne państw członkowskich strefy euro uważają, że Eurosystem posiada kompetencję do regulowania działalności systemów rozliczania i rozrachunku papierów wartościowych, oraz iż tym samym są one zobowiązane do zapewnienia przestrzegania wymogu lokalizacji zawartego w ramach polityki nadzorczej Eurosystemu.

W świetle wszystkich powyższych okoliczności Sąd doszedł do wniosku, że ramy polityki nadzorczej Eurosystemu wywierają skutki prawne i stanowią tym samym akt podlegający zaskarżeniu w trybie skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 263 TFUE.

2. POJĘCIE BEZPOŚREDNIEGO ODDZIAŁYWANIA

W wyroku z dnia 7 lipca 2015 r., ***Federcoopesca i in./Komisja*** (T-312/14, Zb.Orz., EU:T:2015:472) Sąd wyjaśnił, że część trzecia art. 263 akapit czwarty TFUE może mieć zastosowanie – ze względu na cel tego postanowienia oraz na fakt, że autorzy traktatu FUE dodali do warunku bezpośredniego oddziaływania dodatkowy warunek odnoszący się do braku środków wykonawczych – tylko do zakwestionowania aktów zmieniających samodzielnie, to jest niezależnie od wszelkich środków wykonawczych, sytuację prawną strony skarżącej. W konsekwencji w przypadku gdy zakwestionowany akt nie zmienia samodzielnie sytuacji prawnej strony skarżącej, okoliczność ta jest wystarczająca, by dojść do wniosku, że część trzecia art. 263 akapit czwarty TFUE nie ma zastosowania, i to bez konieczności sprawdzania w tym przypadku, czy akt ten wymaga środków wykonawczych wobec strony skarżącej.

W odniesieniu do tej samej problematyki w wyroku z dnia 15 lipca 2015 r., ***CSF/Komisja*** (T-337/13, Zb.Orz., EU:T:2015:502) Sąd orzekł, że decyzja, w której Komisja uznaje – na podstawie art. 11 ust. 3 dyrektywy 2006/42/WE[4] – że środek w postaci zakazu wprowadzania do obrotu lub wycofania z obrotu podjęty przez państwo członkowskie jest uzasadniony, dotyczy bezpośrednio producenta towarów objętych tą decyzją, który to producent jest w tym zakresie uprawniony do żądania stwierdzenia jej nieważności przed sądem Unii Europejskiej.

Zdaniem Sądu taka decyzja wywołuje bezpośrednio w stosunku do sytuacji prawnej wspomnianego producenta skutki inne niż te wynikające ze spornych środków krajowych. Zważywszy na treść art. 11 dyrektywy 2006/42, cel tej dyrektywy i jej ogólną systematykę, wymaga ona bowiem od każdego z państw członkowskich innych niż to, które przyjęło środek uznany za uzasadniony przez Komisję, podjęcia w razie potrzeby środków niezbędnych w celu zapewnienia prawidłowego i jednolitego stosowania wspomnianej dyrektywy. W tym zakresie decyzja Komisji bezpośrednio skutkuje wszczęciem krajowych procedur podważających prawo – z którego dany

4| Dyrektywa 2006/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn, zmieniająca dyrektywę 95/16/WE (przekształcenie) (Dz.U. L 157, s. 24).

producent dotychczas korzystał w całej Unii – do prowadzenia sprzedaży towarów, które z kolei same korzystały z domniemania zgodności, o którym mowa w art. 7 dyrektywy 2006/42.

3. LEGITYMACJA PROCESOWA DO ZASKARŻENIA DECYZJI W SPRAWIE ZAWARCIA POROZUMIENIA

W wyroku z dnia 10 grudnia 2015 r., ***Front Polisario/Rada*** (T-512/12, Zb.Orz., EU:T:2015:953) Sąd wypowiedział się w kwestii legitymacji procesowej Front populaire pour la libération de la Saguia-el-Hamra et du Rio de Oro (ludowego frontu wyzwolenia Saguia el Hamra i Rio de Oro, zwanego dalej „Frontem Polisario") w ramach skargi o stwierdzenie nieważności decyzji Rady Unii Europejskiej zatwierdzającej zawarcie porozumienia między Unią a Królestwem Marokańskim[5]. Owo porozumienie ma zastosowanie między innymi do terytorium Sahary Zachodniej, do której części rości sobie pretensje skarżący.

Sąd stwierdził, że postanowienia porozumienia zatwierdzonego zaskarżoną decyzją wywołują skutki dla sytuacji prawnej całego terytorium, na którym stosuje się to porozumienie, i tym samym dla terytorium Sahary Zachodniej kontrolowanego przez Królestwo Marokańskie. Skutki te dotyczą jednak bezpośrednio nie tylko tego państwa, ale także skarżącego, gdyż ostateczny status międzynarodowy tego terytorium nie został jeszcze określony i ma zostać określony w ramach prowadzonego pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) postępowania w sprawie negocjacji między Królestwem Marokańskim a właśnie Frontem Polisario. Z tego samego powodu należy uznać, że zaskarżona decyzja dotyczy indywidualnie Frontu Polisario. Zdaniem Sądu okoliczności te stanowią niewątpliwie sytuację faktyczną, która odróżnia skarżącego od wszelkich innych osób i przyznaje mu szczególne cechy. Front Polisario est bowiem jedynym innym rozmówcą, który uczestniczy w negocjacjach prowadzonych pod egidą ONZ między nim a Królestwem Marokańskim w celu określenia ostatecznego statusu międzynarodowego Sahary Zachodniej.

Sąd doszedł zatem do wniosku, że zaskarżona decyzja dotyczy Frontu Polisario bezpośrednio i indywidualnie.

4. ZDOLNOŚĆ PROCESOWA

W ww. wyroku *Front Polisario/Rada*[6] (EU:T:2015:953) Sąd orzekł, że w pewnych szczególnych przypadkach jednostka, która nie dysponuje osobowością prawną według prawa państwa członkowskiego lub państwa trzeciego, może jednak zostać uznana za „osobę prawną" w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE i za uprawnioną do wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie tego postanowienia. Taki przypadek zachodzi między innymi wtedy, gdy w ramach swoich aktów lub działań Unia i jej instytucje traktują daną jednostkę jako odrębny podmiot, który może posiadać właściwe mu prawa bądź podlegać obowiązkom lub ograniczeniom.

W niniejszym przypadku Sąd przede wszystkim stwierdził, że Front Polisario jest jedną ze stron sporu dotyczącego losu terytorium Sahary Zachodniej i jako strona tego sporu jest on wymieniany z nazwy w tekstach odnoszących się do owego terytorium, w tym w kilku rezolucjach Parlamentu Europejskiego. Następnie zauważył on, że w chwili obecnej Front Polisario nie ma możliwości przyjęcia formalnie postaci osoby prawnej zgodnie z prawem

5| Decyzja Rady 2012/497/UE z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie zawarcia Porozumienia w formie wymiany listów między Unią Europejską a Królestwem Marokańskim dotyczącego wzajemnych środków liberalizacyjnych w odniesieniu do produktów rolnych, przetworzonych produktów rolnych oraz ryb i produktów rybołówstwa, a także zastąpienia protokołów 1, 2 i 3 oraz załączników do nich, jak również zmian do Układu eurośródziemnomorskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony a Królestwem Marokańskim z drugiej strony (Dz.U. L 241, s. 2).

6| Zobacz także poniżej rozważania poświęcone temu wyrokowi w części zatytułowanej „Stosunki zewnętrzne".

Sahary Zachodniej, gdyż to prawo jeszcze nie istnieje. Jeśli prawdą jest, że Królestwo Marokańskie administruje de facto praktycznie całym terytorium Sahary Zachodniej, chodzi o sytuację faktyczną, której Front Polisario się sprzeciwia i która leży właśnie u podstaw sporu istniejącego między nim a tym państwem. Z pewnością byłoby możliwe, by Front Polisario przyjął postać osoby prawnej zgodnie z prawem państwa trzeciego, ale nie można także tego od niego wymagać. Wreszcie Sąd przypomniał, że Rada i Komisja same przyznają, iż międzynarodowy status i sytuacja prawna Sahary Zachodniej wykazują się szczególnymi cechami, i uważają, że ostateczny status tego terytorium i tym samym prawo, które będzie miało do niego zastosowanie, powinny zostać ustalone w ramach procesu pokojowego pod egidą ONZ. ONZ uznaje właśnie Front Polisario za istotnego uczestnika takiego procesu.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd orzekł, że Front Polisario należy traktować jako „osobę prawną" w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE.

5. POJĘCIE ADRESATA AKTU

W postanowieniu z dnia 13 marca 2015 r., ***European Coalition to End Animal Experiments/ECHA*** (T-673/13, Zb.Orz., EU:T:2015:167) Sąd miał okazję wypowiedzieć się w kwestii, czy skarżącą – dopuszczoną do postępowania przed Radą Odwoławczą Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) w charakterze interwenienta – można uznać za adresata decyzji wydanej w ramach tego postępowania.

W powyższym względzie Sąd zauważył, że w ramach skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej na podstawie art. 263 TFUE strona skarżąca może zostać uznana za adresata zaskarżonej decyzji jedynie, po pierwsze, po spełnieniu formalnego warunku bycia wyraźnie wskazaną jako ten adresat, oraz po drugie, po spełnieniu materialnego warunku polegającego na tym, by z przepisów tej decyzji wynikało, że jest ona określona w tej decyzji jako adresat ze względu na to, iż celem tej decyzji jest wywarcie, poprzez wyrażenie woli jej autora, wiążących skutków prawnych tego rodzaju, że mogą one wpłynąć na interesy tej strony skarżącej, zmieniając w istotny sposób jej sytuację prawną.

REGUŁY KONKURENCJI MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO PRZEDSIĘBIORSTW

1. UWAGI OGÓLNE

Orzecznictwo z 2015 r. dotyczyło między innymi mechanizmu zamknięcia postępowania przewidzianego w art. 13 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1/2003[7], przestrzegania prawa do obrony oraz ujawniania informacji otrzymanych w ramach stosowania reguł konkurencji i ich ewentualnego wykorzystania w ramach powództw o odszkodowanie.

7| Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE] i [102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1).

a) SKARGI DO KOMISJI – MECHANIZM PRZEWIDZIANY W ART. 13 UST. 2 ROZPORZĄDZENIA NR 1/2003

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 21 stycznia 2015 r., ***easyJet Airline/Komisja*** (T-355/13, Zb.Orz., EU:T:2015:36) Sądowi została przedłożona do rozpatrzenia skarga na decyzję, w której Komisja odrzuciła skargę złożoną do niej przez skarżącą przeciwko operatorowi lotniska w związku z domniemanym zachowaniem antykonkurencyjnym na rynku usług lotniskowych. Decyzja ta została wydana na podstawie art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 z tego powodu, że organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego już rozpatrzył sprawę. Na poparcie swej skargi skarżąca utrzymywała między innymi, że Komisja dopuściła się naruszenia prawa, uznając, że krajowy organ ochrony konkurencji rozpoznał jej skargę w rozumieniu przepisów art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, podczas gdy rzeczona skarga została odrzucona ze względów związanych z pierwszeństwem.

W kwestii kontroli sądowej sprawowanej w odniesieniu do decyzji Komisji opartej na art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 Sąd zwrócił uwagę, że jej sens sprowadza się do sprawdzenia, czy sporna decyzja nie opiera się na niedokładnych ustaleniach faktycznych oraz czy Komisja nie naruszyła prawa, nie popełniła oczywistego błędu w ocenie albo nie dopuściła się nadużycia prawa, uznając, że organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego już rozpoznał skargę. Natomiast – jak zauważył Sąd – kontrola decyzji organów ochrony konkurencji państw członkowskich należy wyłącznie do sądów krajowych pełniących podstawową funkcję w ramach stosowania reguł konkurencji Unii.

Ponadto zdaniem Sądu znajdujące się w art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 wyrażenie „sprawa jest [skarga została] już rozpatrywana [rozpatrzona] przez inny organ ochrony konkurencji" ma szerokie znaczenie, ponieważ obejmuje wszystkie przypadki skarg badanych przez organ ochrony konkurencji, niezależnie od tego, skąd pochodzą. Taka wykładnia literalna jest zgodna z ogólną systematyką tego rozporządzenia, z której wynika, że istotny jest nie wynik badania skargi przez ten organ ochrony konkurencji, ale fakt, że skarga została przez niego rozpatrzona. Wynika z tego, że Komisja może, w celu odrzucenia skargi, słusznie oprzeć się na podstawie związanej z tym, iż organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego uprzednio odrzucił tę skargę ze względów związanych z pierwszeństwem.

A więc okoliczność – przy założeniu, że zostanie wykazana – iż dany krajowy organ ochrony konkurencji nie zamknął postępowania w przedmiocie badania skierowanej do niego skargi poprzez przyjęcie decyzji w rozumieniu art. 5 wspomnianego rozporządzenia oraz iż oparł ją na względach związanych z pierwszeństwem, nie stanowiła dla Komisji przeszkody w stwierdzeniu, na podstawie art. 13 ust. 2 tego rozporządzenia, że owa skarga była rozpatrywana przez organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego, i w odrzuceniu tej skargi z tego względu.

b) PRAWO DO OBRONY

– PRAWO DO BYCIA WYSŁUCHANYM

W wyroku z dnia 15 lipca 2015 r., ***Akzo Nobel i Akcros Chemicals/Komisja*** [T-485/11, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:517] Sąd miał okazję podkreślić, że poszanowanie prawa do obrony wymaga, aby dane przedsiębiorstwo, w stosunku do którego prowadzone jest dochodzenie, miało w trakcie postępowania administracyjnego możliwość przedstawienia w skuteczny sposób swego stanowiska w kwestii prawdziwości i znaczenia utrzymywanego stanu faktycznego oraz w kwestii dokument ów, na podstawie których Komisja oparła swe twierdzenie o istnieniu naruszenia traktatu FUE. W tym względzie wynoszący cztery dni robocze termin wyznaczony przedsiębiorstwu, w stosunku do którego prowadzone jest dochodzenie, w celu przedstawienia jego uwag nie może zdaniem Sądu być traktowany jako zgodny z poszanowaniem prawa do obrony.

W związku z powyższym należało stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim strona skarżąca w wystarczający sposób wykazała nie tyle, że w braku tego uchybienia proceduralnego, to jest gdyby dysponowała wystarczającym terminem w celu przedstawienia swojego stanowiska, treść zaskarżonej decyzji byłaby inna, ile raczej, że mogłaby lepiej zorganizować swoją obronę. Sąd uściślił, że w tym celu należy odnieść się do momentu postępowania administracyjnego, które doprowadziło do przyjęcia zaskarżonej decyzji, to znaczy przed dniem wydania tej decyzji.

– OBOWIĄZEK UZASADNIENIA

Spośród 13 wyroków wydanych tego samego dnia w ramach szeregu skarg wniesionych na decyzję, w której Komisja nałożyła grzywny na wiele przedsiębiorstw lotniczych za udział w kartelu na rynku lotniczego przewozu towarów[8], wyrok z dnia 16 grudnia 2015 r., ***Martinair Holland/Komisja*** (T-67/11, Zb.Orz., EU:T:2015:984) stanowił dla Sądu okazję do dokonania ważnych uściśleń w odniesieniu do zakresu obowiązku uzasadnienia.

Sąd przypomniał, że do celów uzasadnienia decyzji wydanej po to, aby zapewnić stosowanie reguł konkurencji Unii, Komisja jest zobowiązana na podstawie art. 296 TFUE przedstawić przynajmniej okoliczności faktyczne i rozważania, które mają zasadnicze znaczenie w świetle systematyki tej decyzji, umożliwiając tym samym właściwemu sądowi i zainteresowanym stronom zapoznanie się z warunkami, w jakich instytucja ta zastosowała prawo Unii. Ponadto uzasadnienie aktu powinno być logiczne, a w szczególności nie może wykazywać wewnętrznych sprzeczności utrudniających prawidłowe zrozumienie powodów leżących u podstaw tego aktu. W tym kontekście – jak podkreślił Sąd – zasada skutecznej ochrony sądowej oznacza, że sentencja decyzji wydanej przez Komisję, w której stwierdza ona naruszenia reguł konkurencji, powinna być szczególnie jasna i dokładna oraz że przedsiębiorstwa, które zostały uznane za odpowiedzialne i ukarane z tego tytułu, powinny być w stanie zrozumieć i zakwestionować przypisanie tej odpowiedzialności i nałożenie na nie tych sankcji, które wynikają z treści owej sentencji.

Sąd zaznaczył zresztą, że między uzasadnieniem a sentencją decyzji istnieje sprzeczność, jeżeli w uzasadnieniu decyzji Komisji stwierdzającej naruszenie opisane jest tylko jedno jednolite i ciągłe naruszenie, w którym miały uczestniczyć wszystkie oskarżone przedsiębiorstwa, podczas gdy w sentencji obejmującej kilka artykułów instytucja ta stwierdza kilka odrębnych jednolitych i ciągłych naruszeń albo jedno jednolite i ciągłe naruszenie, za które odpowiedzialność zostaje przypisana tylko tym przedsiębiorstwom, które uczestniczyły bezpośrednio w zachowaniach, do których odnosi się każdy z tych artykułów. W tym względzie Sąd zauważył, że samo istnienie takiej sprzeczności nie wystarcza do uznania, iż dana decyzja jest obarczona błędem w uzasadnieniu, pod warunkiem że, po pierwsze, całość decyzji pozwala zainteresowanym zidentyfikować tę niespójność i powołać się na nią, po drugie, treść sentencji jest wystarczająco jasna i dokładna, aby pozwolić im zrozumieć dokładny zakres decyzji, i po trzecie, dowody uwzględnione w celu wykazania udziału oskarżonych przedsiębiorstw w przypisanych im w sentencji naruszeniach zostały jasno wskazane i zbadane w uzasadnieniu. Natomiast jeżeli wewnętrzne sprzeczności w decyzji Komisji mogą naruszyć prawo do obrony przysługujące ukaranym przedsiębiorstwom i uniemożliwić sądowi Unii dokonanie jej kontroli, w decyzji tej doszło do naruszenia obowiązku uzasadnienia uzasadniającego stwierdzenie jej nieważności. Taki przypadek ma miejsce, gdy decyzja nie pozwala, po pierwsze, ocenić wystarczającego charakteru dowodów przedstawionych w uzasadnieniu, oraz po drugie, zrozumieć logiki, która skłoniła Komisję do uznania adresatów decyzji za odpowiedzialnych.

8| Wyroki z dnia 16 grudnia 2015 r.: Air Canada/Komisja (T-9/11, EU:T:2015:994), Koninklijke Luchtvaart Maatschappij/Komisja (T-28/11, EU:T:2015:995), Japan Airlines/Komisja (T-36/11, EU:T:2015:992), Cathay Pacific Airways/Komisja (T-38/11, EU:T:2015:985), Cargolux Airlines/Komisja (T-39/11, EU:T:2015:991), Latam Airlines Group i Lan Cargo/Komisja (T-40/11, EU:T:2015:986), Singapore Airlines i Singapore Airlines Cargo PTE/Komisja (T-43/11, EU:T:2015:989), Deutsche Lufthansa i in./Komisja (T-46/11, EU:T:2015:987), British Airways/Komisja (T-48/11, EU:T:2015:988), SAS Cargo Group i in./Komisja (T-56/11, EU:T:2015:990), Air France-KLM/Komisja (T-62/11, EU:T:2015:996), Air France/Komisja (T-63/11, EU:T:2015:993); Martinair Holland/Komisja (T-67/11, Zb.Orz., EU:T:2015:984).

Ponadto zdaniem Sądu jeżeli sądy krajowe orzekają w sprawie podlegających art. 101 TFUE porozumień, decyzji lub praktyk, które są już przedmiotem decyzji Komisji, nie mogą one wydawać orzeczeń sprzecznych z tą decyzją. Wynika stąd, że sądy krajowe są związane decyzją wydaną przez Komisję, o ile nie stwierdzono jej nieważności, co wymaga, aby brzmienie jej sentencji było jednoznaczne. W szczególności sądy krajowe powinny być w stanie zrozumieć na podstawie jasnego brzmienia sentencji decyzji stwierdzającej istnienie naruszenia reguł konkurencji Unii zakres tego naruszenia, jak również zidentyfikować osoby, które są za owo naruszenie odpowiedzialne, aby móc wyciągnąć konieczne skutki w związku z powództwami o naprawienie szkód wyrządzonych naruszeniem wytoczonymi przez osoby, które zostały poszkodowane wskutek tego naruszenia. Treść sentencji takiej decyzji wydaje się z tego punktu widzenia decydująca dla ustalenia wzajemnych praw i obowiązków między osobami, których decyzja dotyczy.

c) UJAWNIENIE INFORMACJI I POWÓDZTWA O ODSZKODOWANIE

– INFORMACJE PRZEKAZANE W RAMACH PROGRAMU ŁAGODZENIA SANKCJI

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 15 lipca 2015 r., ***AGC Glass Europe i in./Komisja*** [T-465/12, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:505] do Sądu zwrócono się o zbadanie zgodności z prawem decyzji Komisji w sprawie oddalenia wniosku o zachowanie poufności złożonego przez wielu producentów szkła samochodowego. Wspomniany wniosek odnosił się do niektórych informacji zawartych w decyzji Komisji, w której instytucja ta uprzednio stwierdziła, że przedsiębiorstwa te naruszyły art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EWG)[9]. Na poparcie skargi skarżące twierdziły między innymi, że komunikaty w sprawie współpracy z 2002 r.[10] i z 2006 r.[11]. zawierają postanowienia rodzące po stronie każdego przedsiębiorstwa objętego zakresem ich stosowania uzasadnione oczekiwania co do tego, że informacje dostarczone dobrowolnie pozostaną poufne w zakresie, w jakim jest to możliwe, nawet na etapie publikacji decyzji Komisji.

W powyższej kwestii Sąd zauważył, że z pkt 3–7 komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., jak również z pkt 3–5 komunikatu w sprawie współpracy z 2006 r. wynika, że jedynym celem tych komunikatów jest ustalenie warunków, w których przedsiębiorstwa mogą uzyskać albo zwolnienie z grzywien, albo zmniejszenie ich wysokości. Komunikaty te nie przewidują żadnej innej korzyści, jakiej przedsiębiorstwo mogłoby się domagać w zamian za swą współpracę. Wykładnia ta znajduje wyraźne potwierdzenie w pkt 31 komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. i w pkt 39 komunikatu w sprawie współpracy z 2006 r. Zgodnie z brzmieniem tych punktów, które są identyczne, fakt, iż przedsiębiorstwu przyznano zwolnienie z grzywny lub zmniejszono nałożoną na nie grzywnę, nie może chronić tego przedsiębiorstwa przed cywilnoprawnymi konsekwencjami jego uczestnictwa w naruszeniu art. 101 TFUE.

Ponadto pkt 6 komunikatu w sprawie współpracy z 2006 r., zgodnie z którym „[p]otencjalni wnioskodawcy ubiegający się o łagodzenie sankcji mogliby być zniechęceni do współpracy z Komisją [...], jeżeli współpraca taka mogłaby pogorszyć ich pozycję w postępowaniu cywilnoprawnym w porównaniu z przedsiębiorstwami, które nie podjęły współpracy", oznacza, że przedsiębiorstwo nie powinno znaleźć się w niekorzystnej sytuacji w ramach postępowań cywilnoprawnych wszczętych ewentualnie przeciwko niemu wyłącznie ze względu na fakt, iż dobrowolnie przedłożyło Komisji pisemne oświadczenie o współpracy, które może być przedmiotem decyzji nakazującej ujawnienie dokumentów. To właśnie w ramach takiej chęci zapewnienia szczególnej

9 | Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3).

10 | Komunikat Komisji w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych (Dz.U. 2002, C 45, s. 3).

11 | Komunikat Komisji w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych (Dz.U. 2006, C 298, s. 17).

ochrony oświadczeń o współpracy Komisja związała się w pkt 31–35 komunikatu w sprawie współpracy z 2006 r. szczególnymi przepisami regulującymi zasady sporządzania tych oświadczeń, dostęp do nich i ich wykorzystanie. Jednakże przepisy te dotyczą wyłącznie dokumentów oraz oświadczeń, pisemnych lub utrwalonych w innej formie, otrzymanych zgodnie z komunikatami w sprawie współpracy z 2002 r. lub z 2006 r., których ujawnienie jest zasadniczo uznawane przez Komisję za naruszenie ochrony celów kontroli i dochodzenia w rozumieniu art. 4 rozporządzenia (WE) nr 1049/2001[12]. Tak więc ani celem tych przepisów, ani ich skutkiem nie jest uniemożliwienie publikacji przez Komisję, w jej decyzji kończącej postępowania administracyjne, informacji dotyczących opisu naruszenia, które zostały jej przedłożone w ramach programu łagodzenia sankcji – i nie stanowią one w tym względzie podstawy uzasadnionych oczekiwań.

Zatem – jak stwierdził Sąd – taka publikacja, dokonana na podstawie art. 30 rozporządzenia nr 1/2003 oraz z poszanowaniem tajemnicy zawodowej, nie zawodzi uzasadnionych oczekiwań, na które mogą powołać się skarżące na podstawie komunikatów w sprawie współpracy z 2002 r. i z 2006 r., a które dotyczą obliczania wysokości grzywny i sposobu traktowania dokumentów oraz oświadczeń, o które w szczególności chodzi.

– ZAKRES OBOWIĄZKU PUBLIKACJI

W centrum sprawy zakończonej wyrokiem z dnia 15 lipca 2015 r., ***Pilkington Group/Komisja*** (T-462/12, Zb.Orz., EU:T:2015:508) znajduje się inna decyzja Komisji, w której oddaliła ona wniosek o poufne traktowanie. Podobnie jak w sprawie *AGC Glass Europe*, producent szkła samochodowego, którego dotyczyła decyzja Komisji stwierdzająca istnienie kartelu w tym sektorze, sprzeciwił się publikacji niektórych informacji zawartych w tej decyzji. Producent ten kwestionował oddalenie jego wniosku o poufne traktowanie, twierdząc, że takie oddalenie jest wyrazem zmiany polityki Komisji dotyczącej publikowania informacji poufnych w porównaniu z praktyką realizowaną w przeszłości w podobnych i konkretnych przypadkach. Działając w ten sposób, Komisja naruszyła jego zdaniem zasadę równego traktowania oraz zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań.

W powyższym względzie Sąd zauważył, że Komisja ma prawo w ramach swoich uprawnień w dziedzinie stosowania prawa konkurencji w Unii do publikowania, z poszanowaniem zasad regulujących ochronę tajemnicy zawodowej, bardziej kompletnej wersji swoich decyzji niż minimum wymagane przez art. 30 rozporządzenia nr 1/2003. Zatem tak jak w przypadku ogólnego poziomu grzywien, w kwestii publikowania swoich decyzji Komisja ma prawo przyjąć podejście zależne od potrzeb jej polityki w dziedzinie konkurencji. Zadanie nadzoru, jakie powierzają Komisji art. 101 ust. 1 TFUE i art. 102 TFUE, obejmuje bowiem nie tylko zadanie prowadzenia dochodzenia i karania pojedynczych naruszeń, lecz także obowiązek prowadzenia ogólnej polityki zmierzającej do stosowania w dziedzinie konkurencji zasad ustanowionych w traktacie FUE i wyznaczania takiego kierunku zachowaniu przedsiębiorstw.

Wobec powyższego zdaniem Sądu nawet przy założeniu, że zaskarżona decyzja ujawnia zmianę podejścia Komisji w odniesieniu do poziomu szczegółowości publikowanej wersji decyzji stwierdzającej istnienie kartelu w sektorze szkła samochodowego w porównaniu z wcześniejszymi sprawami, sam ten fakt nie jest w stanie mieć wpływu na zgodność z prawem tej decyzji.

12| Rozporządzenie (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji (Dz.U. L 145, s. 43).

2. ROZWÓJ ORZECZNICTWA W DZIEDZINIE ART. 101 TFUE

a) PRZYPISANIE ODPOWIEDZIALNOŚCI – UMOWA PRZEDSTAWICIELSTWA HANDLOWEGO

W wyroku z dnia 15 lipca 2015 r., ***voestalpine*** *i* ***voestalpine Wire Rod Austria/Komisja*** (T-418/10, Zb.Orz., EU:T:2015:516) Sąd, który miał do rozstrzygnięcia skargę wniesioną przez przedsiębiorstwo kwestionujące swój udział, za pośrednictwem swego przedstawiciela handlowego we Włoszech, w regionalnej części kartelu obejmującego 18 przedsiębiorstw będących dostawcami stali sprężającej[13], doprecyzował kryteria umożliwiające ustalenie, czy dwie spółki o odrębnych osobowościach prawnych mogą zostać uznane do celów przypisania zachowania antykonkurencyjnego jednej z nich za tworzące jedną i tę samą jednostkę gospodarczą, która przejawia jednolite postępowanie na rynku.

W powyższym względzie, przypomniawszy, że pojęcie przedsiębiorstwa do celów stosowania reguł konkurencji należy rozumieć jako oznaczające jednostkę gospodarczą, która może składać się z kilku spółek o odrębnych osobowościach prawnych, Sąd zauważył, iż jeśli chodzi o spółki utrzymujące relację wertykalną, jak relacja istniejąca pomiędzy zleceniodawcą i jego przedstawicielem lub pośrednikiem, dwa aspekty zostały uznane za główne punkty odniesienia przy ustalaniu istnienia jednostki gospodarczej: z jednej strony kwestia przejęcia ryzyka gospodarczego przez pośrednika, a z drugiej strony kwestia wyłącznego charakteru usług świadczonych przez pośrednika.

W tym kontekście w odniesieniu do przejęcia ryzyka gospodarczego Sąd wyjaśnił, że należy ustalić, w jakim stopniu przedstawiciel ponosi ryzyko finansowe związane ze sprzedażą lub wykonywaniem kontraktów zawartych z osobami trzecimi w zakresie dotyczącym czynności, w odniesieniu do których został wyznaczony przez zleceniodawcę. Ponadto Sąd zauważył, że jeśli chodzi o wyłączny charakter usług świadczonych przez pośrednika, w przypadku gdy przedstawiciel reprezentuje nie jednego, lecz dwóch zleceniodawców, w celu stwierdzenia istnienia jednostki gospodarczej należy ustalić, czy ów przedstawiciel jest w stanie, w zakresie dotyczącym czynności, które zostały mu powierzone przez jednego lub drugiego z tych zleceniodawców, zachowywać się jak działający na własny rachunek podmiot gospodarczy mogący swobodnie określać własną strategię handlową. Jeżeli przedstawiciel nie jest w stanie zachowywać się w taki sposób, wykonywane przez niego funkcje na rachunek zleceniodawcy stanowią integralną część działalności tego zleceniodawcy.

b) PRZEDAWNIENIE

– AKT PRZERYWAJĄCY – DECYZJA PRZYZNAJĄCA WARUNKOWE ZWOLNIENIE

Wyrok z dnia 6 października 2015 r., ***Corporación Empresarial de Materiales de Construcción/Komisja*** (T-250/12, Zb.Orz., EU:T:2015:749) stanowił dla Sądu między innymi okazję do dokonania uściśleń w kwestii, czy decyzja o przyznaniu – zgodnie z pkt 15 komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. – warunkowego zwolnienia winna zostać uznana za akt przerywający bieg terminu przedawnienia w rozumieniu art. 25 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003.

13| W przedmiocie innych aspektów tego kartelu dotyczących zasad obliczania kwoty grzywny zob. poniżej rozważania w części „c) Obliczanie kwoty grzywny".

W powyższej kwestii Sąd orzekł, iż decyzja o przyznaniu podmiotowi wnoszącemu o złagodzenie sankcji warunkowego zwolnienia, jako że przyznaje mu ona szczególny status proceduralny, ma fundamentalny charakter, gdyż umożliwia Komisji wszczęcie dochodzenia i postępowania w sprawie domniemywanego naruszenia reguł konkurencji. Przede wszystkim bowiem program łagodzenia sankcji przyczynia się bezpośrednio do pełnej skuteczności ścigania naruszeń reguł konkurencji, następnie decyzja o przyznaniu warunkowego zwolnienia z grzywny podmiotowi wnoszącemu o złagodzenie sankcji świadczy o tym, że jego wniosek spełnia warunki wstępne, pozwalające mu – po zakończeniu postępowania administracyjnego – skorzystać z ostatecznego zwolnienia z grzywny, a wreszcie ów status proceduralny zobowiązuje zainteresowanego, który zamierza skorzystać z ostatecznego zwolnienia, do zachowywania się, aż do wydania przez Komisję ostatecznej decyzji, w sposób, który spełnia przesłanki określone w pkt 11 lit. a)–c) komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.

Sąd wyciągnął stąd wniosek, że decyzja o przyznaniu warunkowego zwolnienia z grzywny stanowi akt proceduralny mający na celu wszczęcie dochodzenia lub postępowania w sprawie naruszenia w rozumieniu art. 25 ust. 3 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 1/2003, tak że należy go uznać za akt przerywający bieg terminu przedawnienia, który wywołuje skutki erga omnes w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw, które uczestniczyły w danym naruszeniu.

– ODPOWIEDZIALNOŚĆ – STOSUNEK MIĘDZY SPÓŁKAMI ZALEŻNYMI A SPÓŁKĄ DOMINUJĄCĄ

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 15 lipca 2015 r., ***Akzo Nobel i in./Komisja*** [T-47/10, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:506] do Sądu została wniesiona skarga na decyzję, w której Komisja stwierdziła udział skarżących w kartelu na europejskim rynku stabilizatorów termicznych. Na poparcie skargi skarżące, spółka dominująca i jej spółki zależne prowadzące działalność na tym rynku, powołały się między innymi na naruszenie art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1/2003, twierdząc, że ze względu na upływ terminu przedawnienia Komisja nie mogła już prowadzić postępowania przeciwko wspomnianym spółkom zależnym i tym samym nie mogła nałożyć na te spółki grzywny solidarnie z ich spółką dominującą.

Sąd uznał, że spółki zależne, które same uczestniczyły bezpośrednio w naruszeniach art. 101 ust. 1 TFUE, mogą zgodnie z prawem powoływać się na upływ w stosunku do nich terminu przedawnienia przewidzianego w art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1/2003, gdyż pierwsze działania Komisji mające na celu przeprowadzenie dochodzenia lub postępowania w odniesieniu do tych naruszeń, w rozumieniu art. 25 ust. 3 wspomnianego rozporządzenia, zostały podjęte po upływie w stosunku do tych spółek zależnych wspomnianego terminu. Niemniej – jak przypomniał Sąd – przedawnienie przewidziane w art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 nie skutkuje zatarciem naruszenia ani uniemożliwieniem Komisji stwierdzenia, w ramach decyzji, odpowiedzialności za takie naruszenie, a jedynie uniknięciem postępowania prowadzącego do nałożenia sankcji przez podmioty, które powołują się na upływ terminu przedawnienia.

Ponadto z wykładni literalnej, celowościowej i kontekstualnej art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 wynika, że pozytywne skutki upływu terminu przedawnienia zgodnie z art. 25 ust. 1 tego rozporządzenia przypadają w udziale odrębnie każdej z osób prawnych, które są narażone na objęcie postępowaniem przez Komisję, i każda z tych osób może się na nie powoływać. A zatem – jak zauważył Sąd – sam fakt, iż spółki zależne spółki dominującej korzystają z upływu terminu przedawnienia, nie skutkuje podważeniem odpowiedzialności tej spółki dominującej ani uniemożliwieniem prowadzenia przeciwko niej postępowania. Zdaniem Sądu ocenie tej nie stoi na przeszkodzie posłużenie się w art. 25 ust. 3 i 4 rozporządzenia nr 1/2003 pojęciem przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE, co miało na celu jedynie zdefiniowanie działań przerywających bieg terminu przedawnienia, a także ich skutków w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw i związków przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu, a więc także wchodzących w ich skład osób prawnych.

c) OBLICZANIE KWOTY GRZYWNY

– USTALENIE WARTOŚCI SPRZEDAŻY

W wyroku z dnia 9 września 2015 r., ***Panasonic i MT Picture Display/Komisja*** [T-82/13, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:612] Sąd miał okazję wypowiedzieć się w przedmiocie kryteriów mających zastosowanie do ustalenia wartości sprzedaży zrealizowanej przez przedsiębiorstwo w celu określenia kwoty mającej zastosowanie grzywny. Sąd zauważył, że w tym przypadku w odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji wystosowane przez Komisję skarżące zaproponowały alternatywną metodę obliczenia wartości sprzedaży bezpośredniej w EOG w ramach produktów przetworzonych, która to metoda polegała na uwzględnieniu średniej ważonej kineskopów kolorowych związanych z daną sprzedażą, w zależności od ich rzeczywistej wielkości i właściwego okresu. Jednak – jak wskazał Sąd – zgodnie z pkt 15 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien[14] dla ustalenia wartości sprzedaży danego przedsiębiorstwa Komisja jest zobowiązana korzystać z najbardziej wiarygodnych danych dostępnych w przypadku tego przedsiębiorstwa. Jako że Komisja dysponowała danymi odzwierciedlającymi w bardziej dokładny sposób wartość sprzedaży bezpośredniej w EOG w ramach produktów przetworzonych, Sąd stwierdził, że odeszła ona od tych wytycznych przy obliczaniu kwoty podstawowej grzywien nałożonych na skarżące i nie podała w tym zakresie uzasadnienia.

Sąd uznał, że w konsekwencji w ramach wykonywania przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania powinien uwzględnić do celu ustalenia kwoty grzywien nałożonych na skarżące liczby dostarczone przez nie w toku postępowania administracyjnego. Uznał on, że wyrazem słusznej oceny okoliczności tego konkretnego przypadku będzie ustalenie kwoty grzywien, które należy nałożyć na skarżące, na podstawie danych dotyczących wartości sprzedaży dostarczonych przez nie w odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji wystosowane przez Komisję.

– INDYWIDUALIZACJA SANKCJI

W 2015 r. szereg skarg na decyzje, w których Komisja ukarała 18 przedsiębiorstw będących dostawcami stali sprężającej z powodu ich udziału w kartelu w tym sektorze, między innymi pozwolił Sądowi dokonać przydatnych uściśleń w odniesieniu do sposobu obliczania kwoty grzywny.

I tak w wyrokach z dnia 15 lipca 2015 r.: ***SLM i Ori Martin/Komisja*** [T-389/10 i T-419/10, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:513], ***Fapricela/Komisja*** [T-398/10, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:498], ww. wyroku *voestalpine i voestalpine Wire Rod Austria/Komisja* (EU:T:2015:516) i wyroku z dnia 15 lipca 2015 r., ***Trafilerie Meridionali/Komisja*** [T-422/10, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:512] Sąd przypomniał, że w przypadku takim jak niniejszy, gdy rozpatrywany kartel obejmuje kilka gałęzi i został zakwalifikowany przez Komisję jako jednolite, złożone i ciągłe naruszenie, z zasady indywidualizacji kar wynika, iż sankcja powinna uwzględniać sytuację każdego sprawcy w odniesieniu do naruszenia.

W ww. wyrokach: *voestalpine i voestalpine Wire Rod Austria/Komisja* (EU:T:2015:512) i *SLM i Ori Martin/Komisja* (EU:T:2015:513) Sąd zauważył, że w przypadku jednolitego naruszenia stanowiącego naruszenie złożone, składające się z szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk na różnych rynkach, na których nie są obecni wszyscy sprawcy naruszenia lub na których mogą oni posiadać jedynie częściową wiedzę o planie ogólnym, sankcje powinny być określane w sposób indywidualny w ten sposób, że powinny się odnosić do zachowań i do cech właściwych danym przedsiębiorstwom. A zatem – jak wyjaśnił Sąd – sprawca naruszenia, w przypadku

14 | Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2).

którego nie stwierdzono odpowiedzialności za określone gałęzie jednolitego naruszenia, nie mógł odgrywać roli przy ich realizacji. W tym względzie w ww. wyroku *Trafilerie Meridionali/Komisja* (EU:T:2015:512) Sąd zauważył, że przedsiębiorstwo, którego odpowiedzialność za udział w wielu częściach składowych kartelu została ustalona, przyczynia się bardziej do skuteczności i wagi tego kartelu niż sprawca zaangażowany jedynie w jedną część tego kartelu. Pierwsze przedsiębiorstwo dopuszcza się więc naruszenia poważniejszego niż naruszenie popełnione przez drugie z nich. W każdym wypadku, jak podkreślił Sąd, niedopuszczalne jest zastosowanie wobec przedsiębiorstwa grzywny, której kwota została obliczona na podstawie jego udziału w porozumieniu, za które nie jest odpowiedzialne.

Ponadto w ww. wyrokach: *voestalpine i voestalpine Wire Rod Austria/Komisja* (EU:T:2015:512) i *SLM i Ori Martin/Komisja* (EU:T:2015:513) Sąd zwrócił uwagę, że w praktyce indywidualizacja kary w odniesieniu do naruszenia może być dokonywana w różnych stadiach określania kwoty grzywny. A zatem Komisja może uznać szczególny charakter uczestnictwa przedsiębiorstwa w naruszeniu, po pierwsze, na etapie oceny obiektywnej wagi tego naruszenia jako takiego, po drugie, na etapie oceny okoliczności łagodzących, i po trzecie, na etapie późniejszym niż etap oceny obiektywnej wagi naruszenia lub okoliczności łagodzących. W tym względzie w pkt 36 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien wskazano, że Komisja może w niektórych przypadkach nałożyć grzywnę symboliczną oraz że może ona również, jak wskazano w pkt 37 owych wytycznych, odstąpić od ogólnej metodologii wskazanej dla obliczania kwoty grzywien między innymi ze względu na szczególne okoliczności danej sytuacji.

– ZDOLNOŚĆ PŁATNICZA – KONTROLA SĄDU

Ciągle w ramach serii skarg w sektorze stali sprężającej ww. wyroki: *Fapricela/Komisja* (EU:T:2015:498) i *Trafilerie Meridionali/Komisja* (EU:T:2015:512) oraz wyrok z dnia 15 lipca 2015 r., ***Westfälische Drahtindustrie*** *i in./* ***Komisja*** [T-393/10, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:515] dały Sądowi okazję do stwierdzenia, że obniżenie wysokości grzywny może zostać przyznane na podstawie pkt 35 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien, odnoszącego się do zdolności płatniczej przedsiębiorstw, jedynie w wyjątkowych okolicznościach i na warunkach określonych w tych wytycznych. Tak więc, po pierwsze, należy wykazać, że nałożenie grzywny „zagroziłoby nieodwracalnie rentowności danego przedsiębiorstwa oraz doprowadziłoby do pozbawienia jego aktywów wszelkiej wartości". Po drugie, powinno również zostać wykazane istnienie „określonego kontekstu ekonomicznego i społecznego". Oba te zespoły przesłanek zostały określone przez sąd Unii przed przyjęciem pkt 35 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien, tak że stosowanie tego punktu do zainteresowanych przedsiębiorstw stanowi konkretny wyraz zasady proporcjonalności w dziedzinie karania naruszeń prawa konkurencji. Zdaniem Sądu ponieważ zastosowanie pkt 35 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien stanowi ostatni element brany pod uwagę przy określaniu kwoty grzywien nakładanych w związku z naruszeniem reguł konkurencji mających zastosowanie do przedsiębiorstw, ocena zdolności płatniczej ukaranych przedsiębiorstw jest objęta nieograniczonym prawem orzekania przewidzianym w art. 261 TFUE i w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003.

Ponadto, jak uznał Sąd, brak przeprowadzania z urzędu kontroli spornej decyzji nie stanowi uchybienia zasadzie skutecznej ochrony sądowej. Nie jest niezbędne dla przestrzegania tej zasady, by Sąd – z pewnością zobowiązany do ustosunkowania się do podniesionych zarzutów oraz przeprowadzenia kontroli, tak pod względem prawnym, jak i faktycznym – miał obowiązek dokonać z urzędu kompletnego badania akt sprawy. I tak – zgodnie z dalszymi rozważaniami Sądu – z wyjątkiem przypadków zaistnienia bezwzględnych przeszkód procesowych, które sąd Unii ma obowiązek zbadać i, w stosownych przypadkach, podnieść z urzędu, do sądu tego należy przeprowadzenie spoczywającej na nim kontroli na podstawie dowodów przedstawionych przez stronę skarżącą na poparcie podniesionych zarzutów i nie może on polegać na zakresie uznania, jakim dysponuje Komisja w odniesieniu do oceny tych dowodów, aby zrezygnować z ich pogłębionej kontroli faktycznej i prawnej.

Wreszcie – jak podkreślił Sąd – w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania sąd Unii powinien, co do zasady i z zastrzeżeniem analizy przedstawionych mu przez strony informacji, uwzględnić sytuację prawną i faktyczną, która ma miejsce w chwili orzekania, gdy uzna za uzasadnione wykonanie takiej kompetencji.

– OBNIŻENIE KWOTY GRZYWNY Z POWODU NADMIERNIE DŁUGIEGO CZASU TRWANIA POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO – KONTROLA SĄDU

W ww. wyroku *Akzo Nobel i in./Komisja* (EU:T:2015:506) Sąd zbadał – między innymi pod kątem zasady równego traktowania – decyzję, w której Komisja przyznała obniżenie kwoty nałożonych grzywien przedsiębiorstwom uczestniczącym w kartelu z wyjątkiem tych, w tym skarżących, które wniosły skargi do sądu na decyzje wydane wobec nich w trakcie postępowania administracyjnego.

Zdaniem Sądu tezę, zgodnie z którą owa różnica w traktowaniu może znaleźć uzasadnienie w odmienności sytuacji, o których mowa, jako że w odróżnieniu od innych przedsiębiorstw skarżące wniosły skargi do sądu, należy uznać za niezgodną z zasadą skutecznej ochrony sądowej. Wobec tego poprzez przyznanie wszystkim przedsiębiorstwom, które uczestniczyły w danych naruszeniach, obniżki kwoty nałożonych na nie grzywien ze względu na nadmiernie długi czas trwania postępowania administracyjnego – z wyjątkiem skarżących – Komisja dopuściła się w swojej decyzji, w której stwierdziła naruszenia reguł konkurencji i nałożyła grzywny, nieuzasadnionego nierównego traktowania.

d) UGODA – POSTĘPOWANIE „HYBRYDOWE"

– GRZYWNY– RÓWNE TRAKTOWANIE

Wyrok z dnia 20 maja 2015 r., ***Timab Industries i CFPR/Komisja*** (T-456/10, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:296), który dotyczył kartelu na europejskim rynku fosforanów paszowych, pozwolił Sądowi doprecyzować zakres zasady równego traktowania w ramach przeprowadzania postępowania ugodowego w dziedzinie karteli ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 622/2008[15]. Powyższy wyrok stanowił dla Sądu okazję do wypowiedzenia się po raz pierwszy na temat tego postępowania.

W powyższym względzie Sąd zauważył, że w sytuacji gdy postępowanie ugodowe nie obejmuje wszystkich uczestników naruszenia, na przykład – jak w niniejszej sprawie – gdy przedsiębiorstwo wycofuje się z tego postępowania, Komisja jest zobowiązana wydać dwie odrębne decyzje. Z jednej strony po przeprowadzeniu postępowania uproszczonego (postępowania ugodowego) wydaje ona decyzję skierowaną do uczestników naruszenia, którzy postanowili zawrzeć ugodę, uwzględniającą w stosunku do każdego z nich podjęte zobowiązania; z drugiej strony w wyniku postępowania zwyczajnego wydaje ona decyzję skierowaną do tych uczestników naruszenia, którzy postanowili nie zawrzeć ugody. Jednakże, jak wyjaśnił Sąd, nawet w takiej hybrydowej sytuacji, wymagającej wydania w ramach dwóch odrębnych postępowań dwóch decyzji skierowanych do różnych adresatów, chodzi o uczestników tego samego kartelu, wobec czego należy przestrzegać zasady równego traktowania. Sąd przypomniał, że zasada ta wymaga, aby podobne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a odmienne sytuacje nie były traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione.

15| Rozporządzenie Komisji (WE) nr 622/2008 z dnia 30 czerwca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 773/2004 w odniesieniu do prowadzenia postępowań ugodowych w sprawach kartelowych (Dz.U. L 171, s. 3).

Z powyższego wynika, że choć według Sądu postępowanie ugodowe jest postępowaniem administracyjnym stanowiącym alternatywę dla zwyczajnego postępowania administracyjnego, odrębnym od niego i charakteryzującym się pewnymi cechami szczególnymi, takimi jak wcześniejsze przedstawienie zarzutów i poinformowanie o prawdopodobnych widełkach grzywien, to wytyczne z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien mają jednak w pełni zastosowanie w tym kontekście. Oznacza to, że przy ustalaniu kwoty grzywny nie można wprowadzać dyskryminacji między stronami, które uczestniczyły w tym samym kartelu, w odniesieniu do elementów i metod obliczania, na które nie mają wpływu szczególne cechy postępowania ugodowego, jak na przykład zastosowanie wynoszącej 10% obniżki za zawarcie ugody.

– WIDEŁKI GRZYWIEN – WIĄŻĄCA WARTOŚĆ

W ww. wyroku *Timab Industries i CFPR/Komisja* (EU:T:2015:296) Sąd wypowiedział się także w kwestii skutków poinformowania o widełkach grzywien w ramach postępowania ugodowego wobec przedsiębiorstwa, które wycofało się z tego postępowania.

Sąd podkreślił przede wszystkim, że widełki grzywien stanowią instrument związany wyłącznie i konkretnie z postępowaniem ugodowym. W tym kontekście art. 10a ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 773/2004[16] umożliwia wyraźnie służbom Komisji poinformowanie stron, których dotyczą rozmowy ugodowe, o szacunkowej wysokości grzywny, która zostanie na nie nałożona, w świetle wskazówek zawartych w wytycznych z 2006 r. w sprawie ustalania grzywien, jak również w postanowieniach komunikatu w sprawie postępowań ugodowych[17] i, w odpowiednich przypadkach, w komunikacie w sprawie współpracy z 2002 r.

Zdaniem Sądu jeżeli dane przedsiębiorstwo nie przedstawiło propozycji ugodowej, wycofując się tym samym z postępowania ugodowego, postępowanie zmierzające do wydania decyzji końcowej jest prowadzone na podstawie ogólnych przepisów rozporządzenia nr 773/2004, a nie na podstawie przepisów regulujących postępowanie ugodowe. Wynika stąd, że widełki grzywien podane do wiadomości w postępowaniu ugodowym są bez znaczenia, gdyż stanowią instrument właściwy dla tego postępowania. W takich okolicznościach pozbawione logiki, a nawet niewłaściwe byłoby wymaganie od Komisji, aby stosowała lub powoływała się w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów na widełki grzywien ustalone w ramach innego postępowania, z którego zrezygnowano. Jak stwierdził Sąd, wskazanie widełek grzywien już na etapie pisma w sprawie przedstawienia zarzutów byłoby bowiem sprzeczne z czysto przygotowawczym charakterem tego pisma i pozbawiałoby Komisję możliwości nałożenia grzywny dostosowanej do okoliczności nowych i istniejących w chwili wydania decyzji, mimo że powinna ona wziąć pod uwagę nowe argumenty lub dowody, o których dowiedziała się w toku zwyczajnego postępowania administracyjnego, a które mogą mieć wpływ na ustalenie kwoty grzywny, jaka ma zostać nałożona.

3. ROZWÓJ ORZECZNICTWA W DZIEDZINIE KONCENTRACJI

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 13 maja 2015 r., ***Niki Luftfahrt/Komisja*** (T-162/10, Zb.Orz., EU:T:2015:283) do Sądu wpłynęła skarga o stwierdzenie nieważności decyzji, w której Komisja wyraziła zgodę, z zastrzeżeniem wypełnienia zaproponowanych zobowiązań, na koncentrację w sektorze przewozu lotniczego polegającą na nabyciu przez Deutsche Lufthansa AG wyłącznej kontroli nad Austrian Airlines.

16| Rozporządzenie Komisji (WE) nr 773/2004 z dnia 7 kwietnia 2004 r. odnoszące się do prowadzenia przez Komisję postępowań zgodnie z art. [101 TFUE] i [102 TFUE] (Dz.U. L 123, s. 18).

17| Komunikat Komisji w sprawie prowadzenia postępowań ugodowych w związku z przyjęciem decyzji na mocy art. 7 i 23 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 w sprawach kartelowych (Dz.U. 2008, C 167, s. 1).

Sąd przypomniał najpierw, że określenie rynku właściwego w dziedzinie koncentracji nie odpowiada koniecznie definicji rynku właściwego w dziedzinie pomocy państwa, gdyż postępowania te różnią się zarówno ze względu na swój przedmiot, jak i na swą podstawę prawną: art. 108 ust. 2 akapit pierwszy TFUE w jednym przypadku, zaś art. 8 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 139/2004[18] w drugim przypadku. W ramach kontroli koncentracji Komisja powinna upewnić się, zgodnie z art. 2 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 139/2004, czy koncentracja nie utrudnia znacząco skutecznej konkurencji na rynku wewnętrznym lub znacznej jego części. Ocena skupia się wówczas na wpływie koncentracji na ograniczenia konkurencji. To z tego powodu zobowiązania, które zostały zaproponowane przez strony dokonujące zgłoszenia, zmierzają do zaradzenia problemom z zakresu konkurencji powstałym wskutek koncentracji na rynkach, na których wspomniane strony konkurowały przed koncentracją. Sąd zauważył zresztą, że w ramach badania zgodności koncentracji z rynkiem wewnętrznym Komisja jest zobowiązana do oceny wpływu koncentracji w zakresie konkurencji na rynki, na których działalność stron koncentracji się pokrywa. Wynika stąd, że jeśli jedna ze stron miała już monopol na rynku właściwym przed koncentracją, sytuacja ta z definicji nie jest objęta analizą wpływu koncentracji w zakresie konkurencji. Natomiast, jak uściślił Sąd, inaczej jest w przypadku, gdy monopol lub pozycja dominująca są wynikiem koncentracji lub zostają wzmocnione przez koncentrację. W takiej sytuacji w braku zobowiązań stron pozwalających zaradzić wpływowi pozycji dominującej na konkurencję Komisja nie może uznać koncentracji za zgodną z rynkiem wewnętrznym.

Sąd, do którego zwrócono się ponadto o wypowiedzenie się w przedmiocie podniesionego przez skarżącą zarzutu opartego na oczywistym błędzie w ocenie w zakresie definicji właściwego rynku geograficznego podkreślił, że po pierwsze, o ile Komisja określiła ten rynek według tak zwanej metody „O & D", zgodnie z którą każda kombinacja punktu wylotu i punktu przylotu tworzy odrębny rynek, o tyle metoda taka jest zgodna ze wskazówkami wynikającymi z orzecznictwa. Po drugie, w odniesieniu do podnoszonego przez skarżącą domniemanego braku analizy wpływu koncentracji w zakresie konkurencji na właściwy rynek geograficzny określony zgodnie z „metodą ogólną" Sąd zauważył, że w sytuacji gdy Komisji zarzuca się nieuwzględnienie ewentualnego problemu w zakresie konkurencji na rynkach innych niż rynki, których dotyczyła analiza konkurencji, strona skarżąca musi wskazać wiarygodne przesłanki dowodzące w konkretny sposób istnienia problemu w zakresie konkurencji, który z powodu swojego wpływu powinien był zostać zbadany przez Komisję. Jako że skarżąca nie była w stanie zdefiniować dostatecznie precyzyjnie właściwego rynku geograficznego, na którego istnienie wskazywała, Sąd uznał, że nie ma w konsekwencji możliwości ocenienia, czy Komisja winna była zbadać potencjalny wpływ omawianej koncentracji w zakresie konkurencji na ów rynek.

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 9 marca 2015 r., ***Deutsche Börse/Komisja*** (T-175/12, EU:T:2015:148) do Sądu została wniesiona skarga na decyzję Komisji, w której uznała ona za niezgodną z rynkiem wewnętrznym koncentrację planowaną między Deutsche Börse AG i NYSE Euronext Inc. Decyzja ta była oparta na stwierdzeniu, że koncentracja ta doprowadziłaby prawdopodobnie do znaczącego utrudnienia skutecznej konkurencji poprzez stworzenie pozycji dominującej lub quasi-monopolu. Zdaniem Komisji koncentracja doprowadziłaby do powstania jednolitej struktury wertykalnej, realizującej obrót i rozliczanie ponad 90% światowych transakcji dotyczących instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu giełdowego.

Sąd oddalił argumenty Deutsche Börse odnoszące się do wzrostu efektywności, jaki mogłaby spowodować koncentracja, oraz do zobowiązań zaciągniętych przez zamierzające w niej uczestniczyć spółki w celu zrównoważenia znaczących ograniczeń skutecznej konkurencji. W tym względzie zauważył on, że – jak wynika z pkt 87 wytycznych z 2004 r. w sprawie oceny horyzontalnego połączenia przedsiębiorstw[19] – strony koncentracji mają obowiązek dostarczyć stosowne informacje w odpowiednim czasie, aby udowodnić, iż zgłaszany wzrost efektywności pozostaje w związku z danym połączeniem i jest możliwy do realizacji. Podobnie to strony te muszą wykazać, do jakiego stopnia wzrost wydajności może przeciwdziałać negatywnym skutkom

18 | Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.U. L 24, s. 1).

19 | Wytyczne w sprawie oceny horyzontalnego połączenia przedsiębiorstw na mocy rozporządzenia Rady w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.U. 2004, C 31, s. 5).

dla konkurencji, które w innym przypadku mogłyby być wynikiem połączenia, w związku z czym może on przynieść korzyść konsumentom. Kwestia wykazania skutków antykonkurencyjnych, co ciąży na Komisji, różni się bowiem od kwestii wykazania okoliczności, że wzrost efektywności jest korzystny dla konsumentów i charakterystyczny dla połączenia oraz da się sprawdzić, czego wykazanie należy do tych stron. Z tego wynika, że to na stronach koncentracji spoczywa ciężar dowodu weryfikowalności zgłaszanego wzrostu efektywności. Ten rozkład ciężaru dowodu można uznać za obiektywnie uzasadniony, ponieważ po pierwsze, to właśnie strony posiadają informacje istotne w tym względzie, a po drugie, argument oparty na wzroście efektywności ma na celu zrównoważenie wniosków Komisji idących w tym kierunku, że planowana koncentracja prawdopodobnie utrudni znacznie skuteczną konkurencję poprzez stworzenie pozycji dominującej.

Ponadto Sąd wyjaśnił, że – jak słusznie wynika z pkt 86 wytycznych z 2004 r. w sprawie oceny horyzontalnego połączenia przedsiębiorstw – wzrost efektywności musi „dać się weryfikować", aby Komisja miała w rozsądnym stopniu pewność, iż „prawdopodobne" jest jego dojście do skutku, oraz musi być na tyle znaczący, aby przeciwdziałać potencjalnym niekorzystnym skutkom koncentracji dla konsumentów. Przesłanka dotycząca możliwości weryfikacji wzrostu efektywności nie wymaga jednak, by strona zgłaszająca koncentrację przekazała dane, które mogą zostać sprawdzone w sposób niezależny przez osobę trzecią, lub pochodzące sprzed koncentracji dokumenty pozwalające ocenić w sposób obiektywny i niezależny wielkość wzrostu efektywności wynikającego z przejęcia. W tym kontekście okoliczność, że klient spodziewa się uzyskać oszczędności netto po upływie półtora roku lub dwóch lat, nie pozwala podważyć odrzucenia przez Komisję ewentualnego pozytywnego skutku dla klientów, jako że wytyczne z 2004 r. w sprawie oceny horyzontalnego połączenia przedsiębiorstw słusznie przewidują, iż ogólnie mówiąc, im dalej w przyszłości umiejscawia się wzrost efektywności rynku, tym mniejsze prawdopodobieństwo, iż Komisja będzie w stanie ustalić wzrost efektywności, który faktycznie miał miejsce.

POMOC PAŃSTWA

1. SELEKTYWNOŚĆ

W wyroku z dnia 17 grudnia 2015 r., ***Hiszpania i in./Komisja*** (T-515/13 i T-719/13, Zb.Orz., EU:T:2015:1004) Sąd miał okazję dokonać uściśleń w przedmiocie selektywności, kryterium decydującego dla uznania środka za pomoc państwa.

Przedmiotem sporu była decyzja Komisji uznająca niektóre środki podatkowe składające się na „hiszpański system leasingu podatkowego" (zwany dalej „HSLP") za częściowo niezgodne z rynkiem wewnętrznym. Wspomniany HSLP był stosowany do transakcji dotyczących budowy statków i ich zakupu przez przedsiębiorstwa żeglugi morskiej. Opierał się on na planowaniu podatkowym obejmującym w ramach sprzedaży statku przedsiębiorstwo leasingowe i ugrupowanie interesów gospodarczych (UIG) utworzone przez bank organizujący to planowanie. Ów bank sprzedawał inwestorom udziały w UIG i organizował skomplikowaną sieć umów zawieranych między różnymi stronami.

Celem planowania było generowanie korzyści podatkowych dla inwestorów i przekazywanie części tych korzyści przedsiębiorstwu żeglugowemu w formie niższej ceny statku, przy czym resztę korzyści inwestorzy zachowywali jako zwrot z inwestycji.

Sąd uznał, że Komisja niesłusznie stwierdziła istnienie selektywnej korzyści gospodarczej i tym samym pomocy państwa na rzecz UIG i inwestorów.

W szczególności w odniesieniu do inwestorów Sąd uznał, że korzyść gospodarcza, z której skorzystali, nie była selektywna. Mimo istnienia systemu wydawania zezwoleń sporne korzyści były bowiem dostępne na takich samych warunkach dla każdego inwestora, który postanowił uczestniczyć w operacjach HSLP poprzez nabycie udziałów w UIG utworzonych przez banki. Korzyści te miały zatem ogólny charakter dla inwestorów, którzy prowadzili działalność we wszystkich sektorach gospodarki.

W wyroku z dnia 25 marca 2015 r., ***Belgia/Komisja*** (T-538/11, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:188) Sąd analizował decyzję Komisji dotyczącą finansowania przez Królestwo Belgii obowiązkowych badań przesiewowych na obecność gąbczastej encefalopatii bydła (BSE).

W tym kontekście Sąd orzekł, że Komisja słusznie uznała sporny środek za selektywny. Komisja stwierdziła bowiem, że w drodze spornego środka Królestwo Belgii przyznało podmiotom sektora hodowli bydła korzyść polegającą na nieodpłatności niektórych kontroli, które powinny one obowiązkowo przeprowadzić przed wprowadzeniem do obrotu lub sprzedażą swoich towarów, podczas gdy przedsiębiorstwom innych sektorów, które są także zobowiązane do przeprowadzenia obowiązkowych kontroli przed wprowadzeniem do obrotu lub sprzedażą swoich towarów, nie przysługiwała analogiczna korzyść. Sąd oddalił w szczególności argument Królestwa Belgii, że charakter selektywny rozpatrywanego środka może być oceniany jedynie względem przedsiębiorstw, które produkują, wprowadzają do obrotu lub przetwarzają produkty podlegające obowiązkowym badaniom przesiewowym na obecność BSE, gdyż inne przedsiębiorstwa nie znajdują się w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej. Selektywny charakter środka ocenia się bowiem w odniesieniu do wszystkich przedsiębiorstw, a nie w odniesieniu do przedsiębiorstw, które uzyskały tę samą korzyść w ramach tej samej grupy.

2. INTERWENCJE ZMNIEJSZAJĄCE OBCIĄŻENIA, JAKIM ZAZWYCZAJ PODLEGAJĄ PRZEDSIĘBIORSTWA

W sprawach zakończonych wyrokami z dnia 26 lutego 2015 r.: ***Francja/Komisja*** (T-135/12, EU:T:2015:116) i ***Orange/Komisja*** (T-385/12, odwołanie w toku, EU:T:2015:117) Sąd został poproszony o zbadanie zgodności z prawem decyzji, w której Komisja uznała za zgodną z rynkiem wewnętrznym – pod pewnymi warunkami – pomoc przyznaną przez Republikę Francuską spółce France Télécom w drodze reformy systemu finansowania świadczeń emerytalnych urzędników państwowych zatrudnionych w tej spółce. Skarżące kwestionowały między innymi uznanie spornej reformy za pomoc państwa.

W powyższym względzie Sąd zauważył, że środek nie może zostać uznany za pomoc państwa, gdy ogranicza się do zapobieżenia temu, aby budżet beneficjenta tego środka został obciążony kosztami, które nie wystąpiłyby w zwyczajnej sytuacji w rozumieniu wyroku z dnia 23 marca 2006 r., *Enirisorse*[20]. Niemniej stwierdził on, że w okolicznościach tej sprawy sporny środek wpisywał się w ramy całkiem szczególnego systemu stanowiącego odstępstwo. Ponadto Sąd zwrócił uwagę, że w orzecznictwie uściślono następnie, iż nie można uniknąć uznania danego środka za pomoc państwa, gdy beneficjent tego środka podlega szczególnemu obciążeniu, które jest odrębne od danego środka i pozostaje bez związku z tym środkiem.

W rozpatrywanym przypadku, jak podkreślił Sąd, system emerytalny urzędników państwowych wynikał z systemu odrębnego pod względem prawnym i jasno oddzielonego od systemu mającego zastosowanie do pracowników prawa prywatnego, takich jak pracownicy konkurentów spółki France Télécom. W konsekwencji nie można było dojść do wniosku, że sporny środek miał na celu zapobieżenie temu, by spółka France Télécom została obciążona kosztami, które w zwyczajnej sytuacji nie powinny obciążać jej budżetu w rozumieniu ww. wyroku *Enirisorse* (EU:C:2006:197).

20 | C-237/04, Zb.Orz., EU:C:2006:197, w szczególności pkt 43–49.

Poświęcając ponadto uwagę argumentowi, jakoby sporny środek uwolnił spółkę France Télécom od niekorzyści strukturalnej narzuconej ustawą, Sąd zaznaczył, że nawet gdyby taka niekorzyść strukturalna została udowodniona, domniemywany wyrównawczy charakter przyznanych korzyści nie pozwalałby wykluczyć uznania ich za pomoc państwa w rozumieniu art. 107 TFUE. Jedynie bowiem w zakresie, w jakim interwencję państwa należy uznać za rekompensatę stanowiącą świadczenie wzajemne za świadczenia spełnione przez przedsiębiorstwa, którym powierzono świadczenie usługi w ogólnym interesie gospodarczym, w celu wykonania zobowiązań z zakresu usług publicznych zgodnie z kryteriami ustalonymi w wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg*[21], dana interwencja nie wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE. Taka sytuacja nie miała jednak miejsca w omawianym przypadku.

Kwestia interwencji państwa w celu zmniejszenia obciążeń, jakim zazwyczaj podlega budżet przedsiębiorstwa, stanowiła także podstawę sprawy zakończonej wyrokiem z dnia 25 marca 2015 r. ***Belgia/Komisja*** (T-538/11, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:188). W wyroku tym Sąd potwierdził analizę Komisji, zgodnie z którą Królestwo Belgii, finansując obowiązkowe badania przesiewowe na obecność gąbczastej encefalopatii bydła (BSE), przysporzyło korzyści podmiotom sektora hodowli bydła, gdyż uwolniło ich od obciążenia, któremu zazwyczaj podlega ich budżet.

W powyższym względzie Sąd przypomniał, że pojęcie obciążeń, jakim zazwyczaj podlega budżet przedsiębiorstwa, obejmuje między innymi dodatkowe koszty, które przedsiębiorstwa ponoszą ze względu na mające zastosowanie do działalności gospodarczej obowiązki o charakterze prawnym, wykonawczym lub umownym. A zatem nie popełniając błędu, Komisja uznała, że koszt kontroli w zakresie produkcji i wprowadzania produktów do obrotu, które to kontrole stały się obowiązkowe na mocy przepisu o charakterze prawnym lub wykonawczym, takich jak obowiązkowe badania przesiewowe na obecność BSE, był obciążeniem, jakiemu zazwyczaj podlega budżet przedsiębiorstwa. Okoliczność, że przejęcie kosztów badań przesiewowych na obecność BSE nie jest uzasadnione zasadą „zanieczyszczający płaci", zakładając, że zostanie to wykazane, nie może podważyć powyższego wniosku.

3. KRYTERIUM INWESTORA PRYWATNEGO DZIAŁAJĄCEGO W WARUNKACH GOSPODARKI RYNKOWEJ

W 2015 r. Sąd dokonał w trzech wyrokach przydatnych uściśleń w kwestii stosowania kryterium inwestora prywatnego.

Po pierwsze, w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 15 stycznia 2015 r., ***Francja/Komisja*** (T-1/12, Zb.Orz., EU:T:2015:17) Sąd został poproszony o wypowiedzenie się w kwestii zgodności z prawem decyzji, w której Komisja uznała za niezgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc w celu ratowania i pomoc na restrukturyzację SeaFrance (polegającą na dokapitalizowaniu i dwóch pożyczkach), wprowadzoną w życie i przewidzianą przez Republikę Francuską.

Sąd przypomniał, że przy badaniu stosowania kryterium inwestora prywatnego Komisja powinna zawsze badać wszystkie istotne elementy spornej transakcji i jej kontekst. W przypadku gdy kryterium inwestora prywatnego zostaje zastosowane do szeregu kolejnych interwencji państwa, Komisja powinna rozważyć, czy istnieje między tymi interwencjami tak ścisły związek, że niemożliwe jest ich rozdzielenie. Badania odrębności szeregu kolejnych interwencji państwa należy dokonać w świetle, w szczególności, chronologii tych interwencji, ich celu i sytuacji przedsiębiorstwa będącego beneficjentem w chwili dokonania tych interwencji. W świetle tych zasad Sąd doszedł do wniosku, że Komisja słusznie uznała, iż poszczególne rozpatrywane środki wykazują tak ścisłe związki, że niemożliwe jest ich rozdzielenie w świetle testu inwestora prywatnego.

21 | C-280/00, Zb.Orz., zwany dalej „wyrokiem Altmark", EU:C:2003:415.

Pożyczek nie można było rozsądnie oddzielić od dokapitalizowania SeaFrance i od otwarcia linii kredytowej na jej rzecz w ramach pomocy w celu ratowania i w związku z tym nie można ich było uznać za niezależną inwestycję w świetle kryterium inwestora prywatnego.

Po drugie, stosowanie kryterium inwestora prywatnego do następujących po sobie interwencji państwa było także kluczową kwestią roztrząsaną w sprawach zakończonych wyrokiem z dnia 2 lipca 2015 r., ***Francja i Orange/ Komisja*** (T-425/04 RENV i T-444/04 RENV, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:450). Po przekazaniu tych spraw przez Trybunał do ponownego rozpoznania[22] Sąd był zmuszony zbadać na nowo decyzję Komisji uznającą za pomoc państwa, po pierwsze, opublikowaną przez Republikę Francuską w grudniu 2002 r. zapowiedź projektu pożyczki akcjonariusza na rzecz przedsiębiorstwa, którego była ona akcjonariuszem większościowym, oraz po drugie, ofertę pożyczki akcjonariusza, która miała miejsce tuż potem, polegającą na otwarciu linii kredytowej na rzecz tego przedsiębiorstwa.

W swoim wyroku Sąd zajął stanowisko, że Komisja niesłusznie uznała za pomoc państwa ofertę pożyczki przedstawioną France Télécom i stwierdził nieważność decyzji Komisji.

W pierwszym rzędzie Sąd uznał, że Komisja naruszyła prawo, stosując kryterium rozważnego inwestora prywatnego przede wszystkim i zasadniczo w stosunku do wcześniejszych oświadczeń pochodzących z lipca 2002 r. Komisja uznała bowiem za pomoc państwa zapowiedź z grudnia 2002 r. i ofertę pożyczki akcjonariusza razem wzięte, co oznacza, że kryterium rozważnego inwestora prywatnego powinno zostać zastosowane do tych dwóch środków i tylko do nich. Zastosowanie omawianego kryterium przez Komisję w tym przypadku jest tym bardziej niewłaściwe, że nie dysponowała ona wystarczającymi elementami umożliwiającymi ustalenie, czy oświadczenia złożone od lipca 2002 r. mogły same w sobie angażować zasoby państwowe i stanowić tym samym pomoc państwa.

W drugiej kolejności Sąd przypomniał, że Komisja była zobowiązana przeanalizować kryterium rozważnego inwestora prywatnego z uwzględnieniem stanu, jaki istniał w momencie przyjęcia spornych środków przez Republikę Francuską, czyli w grudniu 2002 r., a nie w świetle stanu sprzed lipca 2002 r., jak to uczyniła. O ile można odnosić się do zdarzeń i obiektywnych elementów z przeszłości, o tyle nie można przyjąć, że owe zdarzenia i wcześniejsze elementy stanowią w decydujący sposób, same w sobie, właściwy punkt odniesienia w celu stosowania kryterium rozważnego inwestora prywatnego.

Następnie, w odniesieniu do argumentu Komisji, jakoby oferta pożyczki akcjonariusza stanowiła jedynie konkretyzację wcześniejszych oświadczeń Republiki Francuskiej, w związku z czym zachowanie tego państwa nie respektowało kryterium rozważnego inwestora prywatnego, Sąd podkreślił, że oświadczenia złożone od lipca 2002 r. nie stanowiły jeszcze same w sobie antycypacji szczególnego wsparcia finansowego podobnego do wsparcia, które zostało w końcu skonkretyzowane w grudniu 2002 r. Oświadczenia te miały bowiem otwarty, nieprecyzyjny i warunkowy charakter, jeśli chodzi o charakter, zakres i warunki ewentualnej przyszłej interwencji Republiki Francuskiej.

Po trzecie, w wyroku z dnia 25 czerwca 2015 r., ***SACE i Sace BT/Komisja*** (T-305/13, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:435) Sąd wypowiedział się w kwestii zgodności z prawem decyzji, w której Komisja uznała za bezprawnie przyznaną pomoc państwa pokrycie reasekuracyjne udzielone przez włoskie przedsiębiorstwo publiczne jego spółce zależnej i wkłady kapitałowe tego przedsiębiorstwa w celu pokrycia strat tej spółki zależnej.

Doszedłszy do wniosku, że spornych środków nie można przypisać Republice Włoskiej, Sąd zbadał kwestię istnienia korzyści w świetle kryterium inwestora prywatnego oraz wzajemne obowiązki Komisji i państw członkowskich przy stosowaniu tego kryterium.

22| Wyrok z dnia 19 marca 2013 r., Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. oraz Komisja/Francja i in. (C-399/10 P i C-401/10 P, Zb.Orz., EU:C:2013:175), wydany w wyniku odwołań wniesionych od wyroku z dnia 21 maja 2010 r., Francja i in./Komisja (T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04, Zb.Orz., EU:T:2010:216).

W powyższym względzie Sąd przypomniał, że w sytuacji gdy okazuje się, że kryterium inwestora prywatnego może mieć zastosowanie, na Komisji spoczywa obowiązek zwrócenia się do zainteresowanego państwa członkowskiego o dostarczenie jej wszelkich istotnych informacji, które umożliwią jej sprawdzenie tego, czy przesłanki możliwości zastosowania i stosowania tego kryterium są spełnione. W takich okolicznościach do państwa członkowskiego należy podanie do wiadomości Komisji obiektywnych i sprawdzalnych okoliczności świadczących o tym, że jego decyzja jest oparta na uprzednich szacunkach gospodarczych porównywalnych z tymi, jakie w okolicznościach danego przypadku rozsądny inwestor prywatny znajdujący się w sytuacji możliwie podobnej do sytuacji tego państwa kazałby przeprowadzić przed przyjęciem rozpatrywanego środka celem ustalenia jego przyszłej rentowności. Niemniej jednak Sąd zwrócił uwagę, że elementy uprzednich szacunków gospodarczych żądanych od państwa członkowskiego powinny zostać ocenione in concreto i być zróżnicowane ze względu na charakter i złożoność rozpatrywanej transakcji, wartość rozpatrywanych aktywów, towarów lub usług oraz okoliczności danego przypadku.

W omawianym przypadku w odniesieniu do pokrycia reasekuracyjnego, które polegało na przeprowadzeniu transakcji handlowej, Sąd uznał, że ocenę jego rentowności można przeprowadzić na podstawie względnie ograniczonej analizy z jednej strony przewidywanych rodzajów ryzyka i z drugiej strony odpowiedniej w stosunku do skali ryzyka opłaty reasekuracyjnej. W tych okolicznościach, biorąc pod uwagę niewątpliwie znaczną, lecz jednak ograniczoną kwotę transakcji, Sąd stwierdził, że okoliczność, iż spółka dominująca nie przedstawiła dowodu przeprowadzenia przez nią ex ante ekonomicznej oceny tego, czy kwota składki odzwierciedla poziom ponoszonego ryzyka, aby w ten sposób ustalić rentowność pokrycia reasekuracyjnego swojej spółki zależnej, nie wystarcza sama w sobie, aby uznać, że nie zachowała się ona tak, jak zachowałby się postawiony w podobnej sytuacji reasekurator prywatny. Sąd doszedł jednak do wniosku, że w świetle danych, jakimi Komisja dysponowała w chwili wydania zaskarżonej decyzji, mogła ona słusznie uznać, że pokrycie reasekuracyjne zostało udzielone na preferencyjnych warunkach cenowych w porównaniu z warunkami, jakich zażądałby reasekurator prywatny.

Ponadto w odniesieniu do wkładów kapitałowych przeznaczonych na pokrycie strat spółki zależnej Sąd zajął stanowisko, że w kontekście kryzysu gospodarczego oceny elementów takich uprzednich szacunków gospodarczych należy dokonywać z uwzględnieniem, w odpowiednim przypadku, niemożności przewidzenia w szczegółowy i wiarygodny sposób rozwoju sytuacji gospodarczej oraz wyników, jakie będą mogły osiągnąć poszczególne podmioty gospodarcze. Niemniej jednak zdaniem Sądu brak możliwości dokonania szczegółowych i wyczerpujących prognoz nie może zwolnić inwestora publicznego z obowiązku przeprowadzenia uprzedniej odpowiedniej oceny rentowności jego inwestycji, która to ocena byłaby porównywalna z tą, jaką przeprowadziłby znajdujący się w podobnej sytuacji inwestor prywatny. Sąd doszedł do wniosku, że w omawianym przypadku Komisja słusznie stwierdziła, iż w braku przeprowadzenia uprzedniej odpowiedniej oceny rentowności gospodarczej żaden z rozpatrywanych wkładów kapitałowych nie jest zgodny z kryterium inwestora prywatnego.

4. USŁUGI ŚWIADCZONE W OGÓLNYM INTERESIE GOSPODARCZYM

Dwie decyzje – ściśle ze sobą związane, jako że dotyczą tych samych środków przyjętych przez Królestwo Danii na rzecz spółki nadawczej TV2 – przykuwają w tym roku szczególnie uwagę w odniesieniu do tematyki usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym.

Po pierwsze, w wyroku z dnia 24 września 2015 r., ***TV2/Danmark/Komisja*** (T-674/11, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:684) Sąd wypowiedział się między innymi na temat zasad stosowania warunków, jakie musi spełniać rekompensata wypłacona za świadczenie usług publicznych, aby można było uniknąć uznania jej za pomoc państwa, i które zostały ustalone w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415)[23].

23| Zobacz przypis 21 powyżej.

Sąd udzielił najpierw wyjaśnień w przedmiocie drugiej przesłanki ustalonej w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415), zgodnie z którą parametry, na których podstawie obliczona jest rekompensata wypłacana za świadczenie usług publicznych, muszą być wcześniej ustalone w obiektywny i przejrzysty sposób. Uściślił on, że przesłanka ta zawiera trzy wymogi, jakie spełnić muszą parametry obliczania rekompensaty, aby zapewnić rzetelność tego obliczenia i możliwość jego sprawdzenia przez Komisję: parametry obliczania rekompensaty muszą zostać ustalone z wyprzedzeniem, w oparciu o przejrzystą procedurę oraz muszą mieć z natury rzeczy obiektywny charakter.

Natomiast – wbrew temu, co twierdziła Komisja – druga przesłanka ustalona w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415) nie wymaga, by parametry obliczania rekompensaty były opracowane w sposób pozwalający wpływać na poziom wydatków poniesionych przez beneficjenta tej rekompensaty lub go kontrolować i tym samym zapewnić efektywność zarządzania usługą publiczną. W swojej interpretacji drugiej przesłanki ustalonej w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415) Komisja zdaje się uznawać, że parametry obliczania rekompensaty powinny zapewnić efektywność zarządzania usługą publiczną. Taka zaś interpretacja, niezgodna z brzmieniem drugiej przesłanki ustalonej w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415), prowadzi do pomieszania tej przesłanki z czwartą przesłanką wynikającą z tego samego wyroku.

Następnie Sąd doprecyzował warunki stosowania czwartej przesłanki ustalonej w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415), która wymaga, by państwo członkowskie w pierwszej kolejności wskazało przedsiębiorstwo stanowiące punkt odniesienia i prowadzące działalność w zwykłych warunkach rynkowych inne niż ten beneficjent, aby w drugiej kolejności wykazać na podstawie analizy kosztów tego stanowiącego punkt odniesienia przedsiębiorstwa, że beneficjent jest przedsiębiorstwem „prawidłowo zarządzanym i odpowiednio wyposażonym" w rozumieniu tej przesłanki. Mimo trudności związanych ze stosowaniem tej przesłanki wymaga ona zatem, by państwo członkowskie wskazało stanowiące punkt odniesienia przedsiębiorstwo inne niż beneficjent. Do spełnienia tej przesłanki nie wystarczy zatem, by państwo członkowskie oświadczyło, że – ze względu na specyfikę misji publicznej – nie można wskazać na rynku przedsiębiorstwa porównywalnego z beneficjentem rekompensaty, a następnie skoncentrowało się na wykazaniu, że sam beneficjent jest przedsiębiorstwem „prawidłowo zarządzanym i odpowiednio wyposażonym" w rozumieniu tej przesłanki.

Ponadto w odniesieniu do ciężaru dowodu Sąd uściślił, że na państwie członkowskim ciąży obowiązek wykazania, iż czwarta przesłanka ustalona w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415) jest spełniona.

Wreszcie ww. wyrok *TV2/Danmark/Komisja* (EU:T:2015:684) stanowił także dla Sądu okazję do doprecyzowania jego orzecznictwa dotyczącego przesłanki związanej z istnieniem przeniesienia zasobów państwowych. W tym względzie Sąd przypomniał, że w świetle orzecznictwa korzyść przyznana przy użyciu zasobów państwowych jest korzyścią, która, od chwili jej przyznania, wywiera negatywny skutek na zasoby państwowe. Zasoby państwowe mogą również składać się z zasobów pochodzących od osób trzecich, które jednak bądź to zostały dobrowolnie przekazane do dyspozycji państwa przez ich właścicieli, bądź to zostały porzucone przez ich właścicieli, a państwo podjęło się zarządzania nimi w ramach wykonywania swoich suwerennych kompetencji.

Natomiast sama okoliczność, że w drodze unormowania prawnego dane państwo zabrania osobie trzeciej wykorzystania jej własnych zasobów na określone cele, nie pozwala uznać, że zasoby te znajdują się pod kontrolą publiczną, a zatem stanowią zasoby państwowe. W omawianym przypadku Sąd zauważył, że interwencja Królestwa Danii polegała między innymi na ustaleniu maksymalnej części wpływów z reklam, jaką beneficjent mógł dysponować, uzyskanych przez fundusz zobowiązany następnie do jej przekazania beneficjentowi. Sąd uznał, że uprawnienie państwa, o którym mowa, nie wystarcza do wyciągnięcia wniosku, iż ta część wspomnianych wpływów stanowi zasoby państwowe.

Po drugie, w wyroku z dnia 24 września 2015 r., ***Viasat Broadcasting UK/Komisja*** (T-125/12, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:687) Sąd wypowiedział się między innymi w kwestii relacji pomiędzy z jednej strony czterema wspomnianymi wyżej przesłankami ustalonymi w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415) i z drugiej strony warunkami,

w przypadku spełnienia których pomoc państwa przyznana przedsiębiorstwu, któremu powierzono zarządzanie usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym, może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym w świetle art. 106 ust. 2 TFUE.

Sąd podkreślił najpierw, że nawet jeśli przesłanki uznania danego środka pomocowego za zgodny z rynkiem wewnętrznym wykazują pewne podobieństwo z przesłankami ustalonymi w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415), to w przypadku stosowania art. 106 ust. 2 TFUE chodzi o udzielenie odpowiedzi na całkiem inne pytanie odnoszące się do zgodności danego środka pomocowego z rynkiem wewnętrznym, co zakłada już udzielenie odpowiedzi twierdzącej na pytanie rozpatrywane w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415). W tym względzie Sąd zauważył, że nawet jeśli w tym wyroku zostały wskazane cztery odrębne przesłanki, to jednak nie są one całkowicie od siebie niezależne. Między trzema ostatnimi z nich zachodzi wewnętrzna spójność, a wręcz pewna ich współzależność. Druga przesłanka, dotycząca ustalenia w obiektywny i przejrzysty sposób parametrów, na których podstawie jest obliczana rekompensata, stanowi bowiem wstępny warunek, którego spełnienie jest niezbędne do rozstrzygnięcia kwestii, czy ta rekompensata przekracza kwotę niezbędną do pokrycia całości lub części kosztów poniesionych w celu wykonania zobowiązań do świadczenia usług publicznych, tak jak wymaga tego trzecia przesłanka. A zatem przy sprawdzaniu, czy spełniona jest trzecia przesłanka ustalona w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415), należy się oprzeć na ustalonych w obiektywny i przejrzysty sposób parametrach, jak wymaga tego druga przesłanka. Jeśli chodzi o czwartą przesłankę ustaloną w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415), uzupełnia ona drugą przesłankę, jako że wymaga, by ustalone w obiektywny i przejrzysty sposób parametry, których dotyczy ta druga przesłanka, aby mogły uczynić zadość wymogom stawianym usługom publicznym, były oparte na przykładzie przeciętnego, prawidłowo zarządzanego i odpowiednio wyposażonego przedsiębiorstwa.

Ponadto Sąd zwrócił uwagę, że nie można też zapomnieć o celu, w jakim jest przeprowadzane badanie, czy zostały spełnione cztery przesłanki ustalone w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415), a który to cel polega na uniknięciu sytuacji, w której rekompensata przysparza korzyści ekonomicznej mogącej spowodować uprzywilejowanie przedsiębiorstwa będącego beneficjentem względem przedsiębiorstw z nim konkurujących. Sąd zauważył w tym kontekście, że jeśli chodzi o stosowanie art. 106 ust. 2 TFUE, trzecia przesłanka ustalona w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415) pokrywa się w znacznym zakresie z kryterium proporcjonalności w postaci przyjętej w orzecznictwie w ramach stosowania tego postanowienia traktatowego. Wyjaśnił on jednak, że choć w tych dwóch przypadkach w istocie stosowane jest jedno i to samo kryterium, to kontekst i cel jego zastosowania pozostaje w każdym z nich odmienny. Koszty usługi świadczonej w ogólnym interesie gospodarczym, jakie należy uwzględnić przy stosowaniu art. 106 ust. 2 TFUE, to rzeczywiste koszty tej usługi, takie, jakimi one są – a nie takie, jakimi mogłyby czy powinny one być. Kryterium proporcjonalności jest brane pod uwagę w celu oszacowania rzeczywistych kosztów usługi świadczonej w ogólnym interesie gospodarczym, jeżeli w braku dowodów pozostających do dyspozycji Komisji, które umożliwiałyby dokładne obliczenie tych kosztów, musi ona dokonać oszacowania. Z tego powodu ewentualne niespełnienie drugiej i czwartej z przesłanek ustalonych w wyroku *Altmark* (EU:C:2003:415) jest pozbawione znaczenia przy ocenie proporcjonalności pomocy w ramach stosowania art. 106 ust. 2 TFUE. Przyjęcie przeciwnej tezy sprowadzałoby się ostatecznie do ustanowienia wymogu, by usługi w ogólnym interesie gospodarczym były zawsze świadczone na normalnych warunkach rynkowych. W przypadku zaś ustanowienia takiego wymogu stosowanie reguł konkurencji Unii mogłoby stanąć na przeszkodzie skutecznemu pod względem prawnym lub faktycznym wykonaniu szczególnych zadań powierzonych przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym, czemu art. 106 ust. 2 TFUE ma właśnie zapobiec.

5. ODZYSKANIE POMOCY

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 5 lutego 2015 r., ***Aer Lingus/Komisja*** [T-473/12, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:78] Sąd rozpatrywał skargę o stwierdzenie nieważności decyzji, w której Komisja uznała, że stosowanie przez Irlandię podatku od transportu lotniczego według obniżonej stawki do lotów krótkodystansowych stanowi pomoc państwa niezgodną z rynkiem wewnętrznym i nakazała odzyskanie tej pomocy od beneficjentów, precyzując, że kwota pomocy odpowiada różnicy między obniżoną stawką tego podatku (2 EUR) a podstawową stawką mającą w zasadzie zastosowanie (10 EUR) – czyli 8 EUR. Skarżąca twierdziła między innymi, że nie uwzględniając przerzucenia spornego podatku na pasażerów przy kwalifikacji środka jako pomocy i ilościowym określeniu korzyści, Komisja naruszyła prawo i popełniła oczywisty błąd w ocenie.

W powyższym względzie Sąd przypomniał, że ciążący na państwie obowiązek zniesienia pomocy uznanej przez Komisję za niezgodną z rynkiem wewnętrznym ma na celu przywrócenie sytuacji istniejącej przed przyznaniem tej pomocy i że cel ten jest osiągnięty wtedy, gdy beneficjenci zwrócili kwotę wypłaconą im z tytułu bezprawnie przyznanej pomocy. Wprawdzie żaden przepis prawa Unii nie wymaga, aby Komisja określała dokładną kwotę pomocy, która ma zostać odzyskana, ale w przypadku gdy Komisja podejmuje decyzję nakazującą odzyskanie określonej kwoty, musi ona, po pierwsze, wskazać konkretnie beneficjentów pomocy, a po drugie, określić, na tyle dokładnie, na ile umożliwiają to okoliczności sprawy, wartość pomocy, z jakiej skorzystało przedsiębiorstwo.

Wobec powyższego w sytuacji takiej jak w rozpatrywanym przypadku, w której ciężar spornego podatku miał zostać przerzucony na pasażerów, Komisja nie mogła zakładać, że korzyść w rzeczywistości uzyskana i zachowana przez przedsiębiorstwa lotnicze wynosiła każdorazowo 8 EUR za pasażera. W przypadku przedsiębiorstw lotniczych takich jak skarżąca, które uiściły sporny podatek według niższej stawki w wysokości 2 EUR, Komisja, aby móc dokładnie określić liczbowo odniesioną przez nie w rzeczywistości korzyść, powinna była ustalić, w jakim zakresie przedsiębiorstwa te przeniosły na swych pasażerów zysk odniesiony w wyniku zastosowania owego podatku według niższej stawki, chyba że zdecydowałaby się powierzyć to zadanie władzom krajowym, dostarczając im niezbędnych w tym względzie informacji.

W każdym wypadku – jak podkreślił Sąd – odzyskanie kwoty 8 EUR za pasażera może potencjalnie spowodować dodatkowe zakłócenia konkurencji, gdyż może się zdarzyć, że w jego efekcie od przedsiębiorstw lotniczych zostanie odzyskana kwota większa od korzyści, która została im w rzeczywistości przysporzona. Ponadto okoliczność polegająca na tym, że w niniejszym przypadku klienci przedsiębiorstw lotniczych opodatkowanych spornym podatkiem nie są przedsiębiorstwami w rozumieniu prawa Unii, efektem czego nie można od nich odzyskać z tego względu żadnej pomocy, pozostaje bez wpływu na spoczywający na Komisji obowiązek dokładnego wskazania beneficjentów pomocy, czyli przedsiębiorstw, które rzeczywiście z niej skorzystały, i ograniczenia odzyskiwania pomocy do korzyści finansowych rzeczywiście wynikających z oddania pomocy do ich dyspozycji.

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

1. WSPÓLNOTOWY ZNAK TOWAROWY

a) BEZWZGLĘDNE PODSTAWY ODMOWY REJESTRACJI

W 2015 r. orzecznictwo Sądu dostarczyło dalszych wyjaśnień dotyczących bezwzględnych podstaw odmowy rejestracji określonych w art. 7 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 207/2009[24]. W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 15 stycznia 2014 r., ***MEM/OHIM (MONACO)*** (T-197/13, Zb.Orz., EU:T:2015:16) Sąd rozpatrywał skargę na decyzję, na mocy której Czwarta Izba Odwoławcza Urzędu Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory) (OHIM) odmówiła przyznania słownemu znakowi towarowemu MONACO ochrony w Unii w odniesieniu do niektórych towarów i usług[25] z tego powodu, że znak ten ma charakter opisowy i nie posiada charakteru odróżniającego.

W tym względzie Sąd wskazał, że bezsporne jest, iż określenie „monaco" odpowiada francuskiej nazwie księstwa, które jest znane na całym świecie choćby ze względu na powszechną znajomość rodziny książęcej, organizację samochodowych wyścigów Grand Prix Formuły 1 i festiwalu cyrkowego. Jeszcze większą znajomością Księstwo Monako cieszy się wśród obywateli Unii, głównie ze względu na to, że graniczy z jednym z państw członkowskich, a mianowicie z Republiką Francuską, że jest położone w pobliżu innego państwa członkowskiego, a mianowicie Republiki Włoskiej, i że obowiązuje tam ta sama waluta co w 19 z 28 państw członkowskich, czyli euro. Określenie „monaco" będzie zatem przywoływało na myśl, niezależnie od przynależności językowej właściwego kręgu odbiorców, obszar geograficzny o tej samej nazwie. W tym kontekście Sąd zauważył ponadto, że Izba Odwoławcza prawidłowo zdefiniowała właściwy krąg odbiorców jako obywateli Unii i uznała, że w zależności od rozpatrywanych towarów i usług odbiorcy ci wykazują przeciętny albo podwyższony poziom uwagi.

W ocenie Sądu OHIM właściwie ustalił także, że określenie „monaco" może służyć w obrocie jako wskazanie pochodzenia lub przeznaczenia geograficznego towarów czy też miejsca świadczenia usług, a w konsekwencji omawiany znak ma dla rozpatrywanych towarów i usług charakter opisowy. W rezultacie, ponieważ znak towarowy, który stanowi opis właściwości danych towarów lub usług, już z tego względu jest bezwzględnie pozbawiony charakteru odróżniającego względem tych towarów lub usług, Sąd uznał, że znak towarowy MONACO nie posiada charakteru odróżniającego.

W wyroku z dnia 14 lipca 2015 r., ***Genossenschaftskellerei Rosswag-Mühlhausen/OHIM (****Lembergerland)* (T-55/14, Zb.Orz., EU:T:2015:486) Sąd badał zasadność skargi na decyzję Pierwszej Izby Odwoławczej OHIM, utrzymującej w mocy odmowę rejestracji jako wspólnotowego znaku towarowego oznaczenia słownego Lembergerland z tego względu, że znajdowała do niego zastosowanie bezwzględna podstawa odmowy rejestracji określona w art. 7 ust. 1 lit. j) rozporządzenia nr 207/2009.

Sąd przypomniał, że w myśl tego przepisu nie są rejestrowane znaki towarowe win, które zawierają oznaczenia geograficzne identyfikujące wina lub się z takich oznaczeń składają, jeżeli dane wina nie mają takiego pochodzenia, oraz że ochrona oznaczeń geograficznych w odniesieniu do win ma swoje źródło w rozporządzeniach Unii, w szczególności w tych dotyczących wspólnej organizacji rynku wina, jak również w zawartych pomiędzy Unią a państwami trzecimi dwustronnych umowach w sprawie handlu winem. Zauważył on, że zgodnie z art. 8 lit. b)

24 | Rozporządzenie Rady z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. L 78, s. 1).

25 | Dotyczyło to następujących towarów i usług: magnetyczne nośniki danych, wyroby z papieru i kartonu nieujęte w innych klasach, druki, fotografie, transport, organizowanie podróży, rozrywka, działalność sportowa i tymczasowe zakwaterowanie.

ppkt (ii) umowy między Wspólnotą a Republiką Południowej Afryki[26] chronione są w Unii w odniesieniu do win pochodzących z Republiki Południowej Afryki oznaczenia geograficzne określone w załączniku II do tej umowy, w którym to załączniku wyraźnie wymieniono nazwę Lemberg. W ocenie Sądu okoliczność, że nazwa ta odnosi się do winnicy, a nie do regionu, gminy lub okręgu, nie może podważyć tego, iż jest ona wyraźnie chroniona jako oznaczenie geograficzne na mocy wspomnianej umowy. Umowa między Wspólnotą a Republiką Południowej Afryki w odniesieniu do pojęcia oznaczenia geograficznego odsyła do art. 22 ust. 1 porozumienia TRIPS[27], na podstawie którego oznaczeniami geograficznymi są „oznaczenia, które identyfikują towar jako pochodzący z terytorium członka lub regionu, lub miejsca na tym terytorium, jeżeli pewna jakość, reputacja lub inna cecha towaru jest przypisywana zasadniczo pochodzeniu geograficznemu tego towaru". Brak jest zaś podstaw, by ustalić, że „miejsca" w rozumieniu tego postanowienia nie może stanowić winnica lub że należy ograniczyć takie „miejsce" do pewnego obszaru w zależności od jego wielkości lub formalnego podziału administracyjnego.

Sąd uściślił ponadto, że podstawa odmowy rejestracji, o której mowa w art. 7 ust. 1 lit. j) rozporządzenia nr 207/2009, znajduje zastosowanie, jeżeli znak towarowy zawiera oznaczenie geograficzne bądź elementy pozwalające na pewną identyfikację odnośnego oznaczenia geograficznego lub składa się z takich oznaczeń lub elementów. W tym przypadku zgłoszony znak towarowy „Lembergerland" stanowił słowo złożone, zawierające między innymi chronione oznaczenie geograficzne Lemberg, które wyraźnie dawało się w tym znaku wyróżnić. Sąd nie uwzględnił zatem argumentacji, zgodnie z którą ów znak towarowy nie odnosi się do oznaczenia geograficznego Lemberg, lecz stanowi nowe określenie fantazyjne, którego siedem liter można odnaleźć w oznaczeniu geograficznym Lemberg. Sąd oddalił również argument, zgodnie z którym zgłoszony znak towarowy Lembergerland nie może mylić się z oznaczeniem geograficznym Lemberg, gdyż znak ten ma odmienne od niego znaczenie. Jak zauważył bowiem Sąd, należy odmówić rejestracji znaku towarowego, jeśli znak ten zawiera oznaczenie geograficzne lub składa się z niego, niezależnie od tego, czy zgłoszony znak towarowy może wprowadzać konsumenta w błąd co do pochodzenia win, które oznacza.

W sprawach zakończonych wyrokiem z dnia 7 października 2015 r., ***Cypr/OHIM (ΧΑΛΛΟΥΜΙ i HALLOUMI)*** (T-292/14 i T-293/14, Zb.Orz., EU:T:2015:752) Sąd rozpatrywał dwie skargi o stwierdzenie nieważności decyzji, na mocy których Czwarta Izba Odwoławcza OHIM utrzymała w mocy odmowę rejestracji oznaczenia słownego ΧΑΛΛΟΥΜΙ i oznaczenia słownego HALLOUMI jako wspólnotowych znaków towarowych dla sera, mleka i przetworów mlecznych.

Sąd podkreślił, że aby oznaczenie zostało objęte zakazem przewidzianym przez art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 207/2009, musi ono wykazywać wystarczająco bezpośredni i konkretny związek z rozpatrywanymi towarami lub usługami, który może pozwolić zainteresowanemu kręgowi odbiorców natychmiast i bez głębszego zastanowienia dostrzec w nim opis tych towarów lub usług lub jednej z ich właściwości. Uznał on zatem, że Izba Odwoławcza prawidłowo ustaliła, iż w oczach odbiorców cypryjskich zapisane wielkimi literami słowa „HALLOUMI" i „ΧΑΛΛΟΥΜΙ" oznaczają cypryjski gatunek sera i w związku z tym bezpośrednio opisują rodzaj i pochodzenie geograficzne sera, mleka oraz przetworów mlecznych, dla których są stosowane. Słowa te wskazują bowiem na szczególny rodzaj sera eksportowanego z Cypru, produkowanego w określony sposób i cechującego się charakterystycznym smakiem, teksturą i właściwościami kulinarnymi. W rezultacie Izba Odwoławcza nie popełniła błędu w ocenie, uznając, iż zgłoszone znaki towarowe nie mogą zostać dopuszczone do rejestracji z powodu ich opisowego – przynajmniej z punktu widzenia odbiorców cypryjskich – charakteru względem towarów, dla których znaki te zostały zgłoszone.

Sąd, rozpoznając ponadto zarzut, zgodnie z którym rozporządzenie nr 207/2009 nie wyklucza znaków certyfikujących, uściślił, że rozporządzenie to nie przewiduje ochrony takich znaków, ograniczając się jedynie

26 | Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Południowej Afryki w sprawie handlu winem (Dz.U. 2002, L 28, s. 4).

27 | Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej z dnia 15 kwietnia 1994 r. (Dz.U. L 336, s. 214), stanowiące załącznik 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO) (Dz.U. L 336, s. 3).

do wspólnotowych znaków indywidualnych lub wspólnych. W tym względzie Sąd zauważył, że Izba Odwoławcza sprecyzowała, iż aby znaki certyfikujące mogły zostać zarejestrowane, muszą zostać zgłoszone jako znaki indywidualne i nie mogą być objęte zakresem stosowania żadnej z bezwzględnych podstaw odmowy rejestracji przewidzianych tym rozporządzeniem.

Sąd wskazał wreszcie, że pojęcie interesu ogólnego chronionego przez art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 207/2009 wymaga, aby oznaczenia lub wskazówki mogące służyć w obrocie handlowym do określenia właściwości towarów lub usług, dla których wniesiono o rejestrację, mogły być swobodnie używane przez wszystkich. Przepis ten ma za zadanie nie dopuścić, by w wyniku ich rejestracji jako znaku towarowego takie oznaczenia lub wskazówki zostały zastrzeżone dla jednego tylko przedsiębiorstwa i by dane przedsiębiorstwo zmonopolizowało posługiwanie się terminem mającym charakter opisowy, ze szkodą dla innych przedsiębiorstw, w tym jego konkurent ów, dla których zakres dostępnego słownictwa do opisania ich własnych towarów uległby w ten sposób ograniczeniu. Interes ogólny tudzież interes publiczny w pozostawieniu znaków opisowych do użytku przez osoby trzecie stanowi bowiem przesłankę wstępną i jest domniemywany. Stąd też gdy zgłoszony znak towarowy ma charakter opisowy, wystarczy, by izba odwoławcza dokonała stwierdzenia tego charakteru opisowego, jednak bez konieczności badania, czy – mimo charakteru opisowego tego znaku – istnieje de facto interes publiczny w pozostawieniu zgłoszonego znaku towarowego do swobodnego użytku dla osób trzecich. Sąd przypomniał ponadto, że stosowanie art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 207/2009 nie zależy od istnienia konkretnej, rzeczywistej i poważnej konieczności pozostawienia oznaczenia do swobodnego używania.

b) WZGLĘDNE PODSTAWY ODMOWY REJESTRACJI

Co się tyczy względnych podstaw odmowy rejestracji określonych w art. 8 rozporządzenia nr 207/2009, na szczególną uwagę zasługuje w tym roku pięć wyroków.

W pierwszym rzędzie w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 12 lutego 2015 r., ***Compagnie des montres Longines, Francillon/OHIM – Cheng*** *(B)* (T-505/12, Zb.Orz., EU:T:2015:95) do Sądu wniesiono o zbadanie zgodności z prawem decyzji, na mocy której Piąta Izba Odwoławcza OHIM odmówiła uwzględnienia sprzeciwu wniesionego wobec rejestracji jako wspólnotowego znaku towarowego oznaczenia graficznego tworzonego przez wielką literę „B" umieszczoną po środku pary skrzydeł, zgłoszonego dla optycznych okularów przeciwsłonecznych, odzieży i butów. Sprzeciw opierał się na wcześniejszym graficznym międzynarodowym znaku towarowym przedstawiającym „skrzydlatą klepsydrę", wywołującym skutki między innymi w niektórych państwach członkowskich Unii i oznaczającym zegarki, różne wyroby zegarmistrzowskie, czasomierze oraz wyroby jubilerskie i biżuterię. Izba Odwoławcza oddaliła ten sprzeciw między innymi z powodu braku jakiegokolwiek podobieństwa między dwoma rodzajami towarów, do których odnosiły się te znaki.

W tym względzie Sąd stwierdził, że pomimo iż rozpatrywane towary należą do zbliżonych segmentów rynku, różnią się one ze względu na swój charakter, przeznaczenie i sposób używania, w związku z czym nie są one wobec siebie konkurencyjne ani zamienne. W odniesieniu do ewentualnej komplementarności estetycznej między wspomnianymi towarami Sąd przypomniał, że poszukiwanie pewnej estetycznej harmonii w ubiorze jest czynnikiem zbyt ogólnym, aby móc samodzielnie uzasadnić komplementarność towarów. W tym kontekście Sąd zbadał w pierwszej kolejności, czy towary oznaczone wcześniejszym znakiem towarowym były nieodzowne lub istotne z punktu widzenia używania towarów oznaczonych zgłoszonym znakiem towarowym i odwrotnie, a w drugiej kolejności przeanalizował, czy konsumenci uważali za zwyczajne sprzedawanie tych towarów pod tym samym znakiem towarowym. Ponieważ ani pierwsza, ani druga z tych okoliczności nie została wykazana, Sąd stwierdził, że rozpatrywane towary nie są podobne. W rezultacie uznał, że Izba Odwoławcza nie popełniła błędu, wykluczając wszelkie prawdopodobieństwo wprowadzenia w błąd wyłącznie na podstawie porównania wspomnianych towarów.

Jednocześnie Sąd orzekł, że równie prawidłowe było stwierdzenie Izby Odwoławczej, iż wcześniejszy znak towarowy, tworzony wyłącznie przez element graficzny przedstawiający „skrzydlatą klepsydrę", nie stanowi renomowanego znaku towarowego, pomimo tego, że złożony znak towarowy, składający się z tego samego elementu i ze słowa „longines" jest od dawna używany na właściwym rynku. Sąd oparł się w szczególności na fakcie, że w złożonym znaku towarowym w postaci, w jakiej jest on używany, to element słowny „longines" decydująco wypływa na wywierane przez ten znak całościowe wrażenie, a zatem to ten element zostanie zachowany w pamięci przez konsumentów. Co się tyczy elementu graficznego przedstawiającego „skrzydlatą klepsydrę" Sąd uznał, iż nie zostało wykazane, że również on sam jest zapamiętywany – czy to ze względu na używanie go w ramach złożonego znaku towarowego, czy to ze względu na fakt, że jest on objęty rejestracją.

Następnie w wyroku z dnia 5 maja 2015 r., ***Spa Monopole/OHIM – Orly International (SPARITUAL)*** (T-131/12, Zb.Orz., EU:T:2015:257) rozpatrzono sprawę dotyczącą zgłoszenia oznaczenia słownego SPARITUAL do rejestracji w charakterze wspólnotowego znaku towarowego dla towarów należących do klasy 3 w rozumieniu Porozumienia nicejskiego dotyczącego międzynarodowej klasyfikacji towarów i usług dla celów rejestracji znaków z dnia 15 czerwca 1957 r., ze zmianami. Wobec tej rejestracji wniesiono sprzeciw oparty między innymi na istnieniu słownego znaku towarowego SPA i graficznego znaku towarowego SPA z pierrotem, zarejestrowanych dla towarów należących do klasy 32 w rozumieniu wspomnianego porozumienia. Pierwsza Izba Odwoławcza OHIM odmówiła uwzględnienia sprzeciwu w szczególności z uwagi na brak dowodów wykazujących renomę słownego znaku towarowego SPA odnoszącego się do towarów należących do klasy 32, przy czym wskazała w szczególności, że z renomy graficznego znaku towarowego nie można wywieść renomy słownego znaku towarowego SPA w odniesieniu do tych towarów.

Rozpatrując skargę wniesioną na tę decyzję, Sąd przypomniał na wstępie, że uzyskanie charakteru odróżniającego przez znak może nastąpić w wyniku używania go jako części innego zarejestrowanego znaku towarowego, pod warunkiem że zainteresowany krąg odbiorców w dalszym ciągu będzie postrzegał dane towary jako pochodzące z określonego przedsiębiorstwa. Uściślił on w tym względzie, że właściciel zarejestrowanego znaku towarowego może, w celu wykazania szczególnie odróżniającego charakteru i renomy tego znaku, powołać się na dowody jego używania w innej postaci, jako części innego zarejestrowanego i renomowanego znaku towarowego, pod warunkiem że zainteresowany krąg odbiorców w dalszym ciągu będzie postrzegał dane towary jako pochodzące z tego samego przedsiębiorstwa.

W pozostałym zakresie Sąd stwierdził, że Izba Odwoławcza naruszyła prawo, uznając, iż renomy graficznego znaku towarowego SPA z pierrotem nie można rozciągnąć na słowny znak towarowy SPA oznaczający towary należące do klasy 32. Z orzecznictwa wynika bowiem, że dokonane przez Trybunał w pkt 86 wyroku z dnia 13 września 2007 r., Il Ponte Finanziaria/OHIM[28] stwierdzenie, zgodnie z którym art. 10 ust. 2 lit. a) dyrektywy 89/10/EWG[29] i przez analogię art. 15 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 207/2009 nie pozwalają na rozciągnięcie ochrony, z której korzysta zarejestrowany znak towarowy, w drodze przedstawienia dowodu jego używania, na inny zarejestrowany znak, którego używanie nie zostało wykazane, na tej podstawie, że znak ten miałby być nieznacznie różniącym się wariantem pierwszego znaku, należy odczytywać w szczególnym kontekście, kiedy podnoszone jest istnienie „rodziny" lub „serii" znaków towarowych. Otóż w przywoływanej tu sprawie skarżąca nie próbowała wykazać używania znaków towarowych z tej samej rodziny SPA, lecz zamierzała zasadniczo udowodnić, że słowny znak towarowy SPA odnoszący się do towarów należących do klasy 32 korzystał z renomy, skoro jego używanie w graficznym znaku towarowym SPA z pierrotem, odnoszącym się do tej samej klasy towarów, nie miało wpływu na charakter odróżniający, a wręcz przeciwnie – ten słowny wcześniejszy znak towarowy pozostawał widoczny i był silnie rozpoznawalny w ramach analizowanego graficznego znaku towarowego.

28| C-234/06 P, Zb.Orz., EU:C:2007:514.

29| Pierwsza dyrektywa Rady z dnia 21 grudnia 1988 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz.U. 1989, L 40, s. 1).

W rezultacie w ocenie Sądu posłużenie się dowodami dotyczącymi graficznego znaku towarowego SPA z pierrotem, którego część stanowi słowny znak towarowy SPA, w celu wykazania renomy tego ostatniego znaku, było dopuszczalne, pod warunkiem dowiedzenia, że elementy stanowiące różnicę między słownym znakiem towarowym a graficznym znakiem towarowym wykorzystywanym w obrocie handlowym nie stanowią przeszkody dla tego, by zainteresowany krąg odbiorców w dalszym ciągu postrzegał dane towary jako pochodzące z określonego przedsiębiorstwa.

W dalszej kolejności w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 10 czerwca 2015 r., ***AgriCapital/OHIM – agri. capital (AGRI.CAPITAL)*** (T-514/13, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:372) Sąd dokonał oceny podobieństwa między z jednej strony usługami finansowymi, oznaczonymi wcześniejszymi znakami towarowymi, a z drugiej strony usługami związanymi z nieruchomościami i usługami dewelopera, do których odnosił się zgłoszony znak towarowy.

W tym względzie Sąd zauważył, że usługi finansowe nie mają tego samego charakteru, przeznaczenia ani nie są używane w ten sam sposób co usługi związane z nieruchomościami. O ile bowiem usługi finansowe są świadczone przez instytucje finansowe w celu zarządzania środkami finansowymi ich klientów i polegają w szczególności na zachowaniu zdeponowanych funduszy, wydawaniu tych funduszy, przyznawaniu pożyczek lub na różnych czynnościach o charakterze finansowym, o tyle usługi związane z nieruchomościami polegają na usługach dotyczących nieruchomości, a szczególnie na wynajmie, nabywaniu, sprzedaży nieruchomości lub na zarządzaniu nią. Ponadto w odniesieniu do okoliczności, czy oznaczone usługi mogą znaleźć się w tych samych kanałach dystrybucji, Sąd stwierdził, że usługi związane z nieruchomościami nie są co do zasady świadczone w tych samych pomieszczeniach co usługi finansowe.

Dokonując porównania usług finansowych z usługami dewelopera, Sąd zauważył, że poszukiwanie finansowania przez dewelopera ma na celu wyłącznie umożliwienie deweloperowi poniesienia w pierwszej kolejności kosztów nabycia budynków do remontu lub gruntów do zagospodarowania, zanim będzie on mógł w drugiej kolejności pokryć te koszty dzięki klientom, którym sprzeda nieruchomość wybudowaną w ramach programu budowy lub wyremontowaną w ramach remontu. O ile w ramach marketingu programów budowlanych powszechne jest proponowanie klientom przez deweloperów doradztwa dotyczącego finansowania nabycia dokonywanego przez klientów, o tyle doradztwa takiego również nie można rozpatrywać w charakterze doradztwa finansowego, takiego jak oznaczone wcześniejszymi znakami towarowymi. Doradztwo takie jest bowiem porównywalne z doradztwem, jakiego każdy sprzedawca dobra majątkowego o określonej wartości – takiego jak statek, przedsiębiorstwo handlowe lub dzieło sztuki – może udzielić swoim klientom w odniesieniu do korzyści finansowych wynikających dla nich z nabycia danego dobra. Sprzedawca udzielający takich porad nie oferuje jednak usługi finansowej.

Ponadto Sąd stwierdził, że między usługami finansowymi a usługami dewelopera nie można też ustalić wystarczająco ścisłego związku komplementarności. Nawet jeśli bowiem ze względu na znaczną wysokość kwot powszechnie związanych z czynnościami obrotu nieruchomościami usługi finansowe są istotne dla przeciętnego konsumenta w perspektywie korzystania z usług dewelopera, to wciąż w warunkach gospodarki rynkowej duża część czynności jest związana z zapotrzebowaniem na finansowanie lub inwestycje, w związku z czym usługi finansowe mogą ze swej natury zostać powiązane z większością tych czynności, a nie tylko z czynnościami dewelopera.

W świetle powyższych rozważań Sąd uznał, że usługi oznaczone wcześniejszymi znakami towarowymi i usługi, do których odnosi się zgłoszony znak towarowy, nie są podobne. Brak podobieństwa między tymi usługami nie mógł w jego ocenie zostać skompensowany – do celów oceny prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd – podobieństwem między kolidującymi ze sobą znakami towarowymi, nawet jeśli jego stopień jest wysoki.

Z kolei w wyroku z dnia 30 września 2015 r., ***Tilda Riceland Private/OHIM – Siam Grains (BASmALI)*** (T-136/14, Zb.Orz., EU:T:2015:734) Sąd wypowiedział się w przedmiocie zgodności z prawem decyzji, na mocy której

Czwarta Izba Odwoławcza OHIM odmówiła uwzględnienia sprzeciwu wniesionego wobec rejestracji graficznego wspólnotowego znaku towarowego BASmALI dla ryżu. Sprzeciw został oparty na wcześniejszym niezarejestrowanym znaku towarowym lub wcześniejszym oznaczeniu BASMATI, używanym w obrocie handlowym w odniesieniu do ryżu. Izba Odwoławcza uznała, że skarżąca nie przedstawiła dowodów na to, iż nazwa „basmati" jest używana w obrocie handlowym jako oznaczenie odróżniające. Innymi słowy, charakter odróżniający rozpatrywanego oznaczenia powinien wynikać z jego funkcji, którą jest wskazywanie pochodzenia handlowego towarów. Skarżąca zakwestionowała tę ocenę przed Sądem, podnosząc naruszenie art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 207/2009.

W ramach rozpatrywania tej sprawy Sąd podkreślił, że chociaż prawdą jest – co zauważyła też Izba Odwoławcza – iż w świetle art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 207/2009 oznaczenie musi być używane jako element odróżniający w tym znaczeniu, że musi służyć do określania działalności gospodarczej wykonywanej przez jego właściciela, to jednak wymóg ten nie może oznaczać, iż używanie oznaczenia na gruncie tego przepisu musi polegać wyłącznie na wskazywaniu pochodzenia handlowego danych towarów lub usług. Twierdząc w ten sposób, Izba Odwoławcza ustanowiła warunek, który nie został przewidziany w art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 207/2009.

Przepis ten, zaznaczył z naciskiem Sąd, obejmuje bowiem swym zakresem niezarejestrowane znaki towarowe i „inne oznaczenia" używane w obrocie handlowym. W tym kontekście w braku odmiennych wskazówek używanie danego oznaczenia może nie tylko sprowadzać się, w zależności od charakteru owego oznaczenia, do wskazywania właściwemu kręgowi odbiorców pochodzenia handlowego danego towaru, lecz także w szczególności polegać na określaniu jego pochodzenia geograficznego i właściwych mu cech szczególnych lub cech, dzięki którym cieszy się on reputacją. Dane oznaczenie, z uwagi na swój charakter, może zostać uznane za element odróżniający, jeżeli jego funkcją jest informowanie o tym, że dane towary lub usługi pochodzą z tego, a nie z innego przedsiębiorstwa, lecz także, w szczególności, jeżeli jego funkcją jest odróżnianie niektórych towarów lub usług od innych podobnych towarów i usług. Sąd stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji, ponieważ przyjęte przez Izbę Odwoławczą w tym przypadku podejście oznaczało wyłączenie z zakresu art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 207/2009 oznaczeń, które są używane przez kilka podmiotów lub które są używane w połączeniu ze znakami towarowymi, mimo że ów przepis takiego wyłączenia nie przewiduje.

Natomiast w wyroku z dnia 2 października 2015 r., ***Tilda Riceland Private/OHIM – Delta Lingerie*** *(Darjeeling)* (T-624/13, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:743) Sąd przypomniał, że wspólnotowy znak wspólny, tak jak każdy wspólnotowy znak towarowy, objęty jest ochroną przed naruszeniami, które mogłyby wyniknąć z rejestracji wspólnotowego znaku towarowego wiążącej się z prawdopodobieństwem wprowadzenia w błąd.

W tym względzie Sąd wskazał, że o ile art. 66 ust. 2 rozporządzenia nr 207/2009 wprowadza wyjątek od art. 7 ust. 1 lit. c) tego aktu, łagodząc przesłanki rejestracji poprzez dopuszczenie do niej znaków towarowych opisowych względem pochodzenia oznaczonych towarów, o tyle wspomniane rozporządzenie, zgodnie z jego art. 66 ust. 3, stosuje się, z zastrzeżeniem odmiennych przepisów, do wszystkich wspólnotowych znaków wspólnych, w tym do tych zarejestrowanych na podstawie art. 66 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia. Sąd uznał, że funkcja wspólnotowych znaków wspólnych określonych w art. 66 ust. 2 rozporządzenia nr 207/2009 polega na odróżnianiu towarów lub usług oznaczonych tymi znakami ze względu na jednostkę będącą właścicielem owych znaków, a nie ze względu na pochodzenie geograficzne tych towarów lub usług. A zatem kiedy w ramach postępowania w sprawie sprzeciwu kolidującymi ze sobą oznaczeniami są z jednej strony znaki wspólne, a z drugiej strony indywidualne znaki towarowe, to porównanie towarów i usług należy przeprowadzić według tych samych kryteriów co kryteria znajdujące zastosowanie, gdy oceniane jest podobieństwo lub identyczność towarów i usług oznaczonych dwoma indywidualnymi znakami towarowymi. W tym kontekście nawet gdyby stwierdzić, że pochodzenie towarów i usług oznaczonych kolidującymi ze sobą oznaczeniami może stanowić jeden z czynników, jakie należy wziąć pod uwagę przy dokonywaniu całościowej oceny istnienia prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd w rozumieniu art. 8 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 207/2009, to przepis ten nie znajduje zastosowania, jeśli nie jest spełniona jedna z określonych w nim przesłanek kumulatywnych.

Przedmiotem rozważań Sądu w tym wyroku było ponadto pojęcie renomy znaku towarowego. Zauważając, że art. 8 ust. 5 rozporządzenia nr 207/2009 nie definiuje pojęcia renomy, wskazał on, że w ramach oceny renomy wcześniejszego znaku towarowego należy wziąć pod uwagę wszystkie elementy mające znaczenie dla sprawy, a zwłaszcza udział znaku towarowego w rynku, intensywność, zasięg geograficzny i długość okresu jego używania oraz wielkość nakładów poniesionych na promocję tego znaku. Sąd podkreślił również, że wszelka ocena dokonywana w stosunku do wspólnotowego znaku towarowego określonego w art. 66 ust. 2 rozporządzenia nr 207/2009, w tym ocena jego renomy w rozumieniu art. 8 ust. 5 tego aktu, jest przeprowadzana według tych samych kryteriów co kryteria obowiązujące dla indywidualnych znaków towarowych.

c) KWESTIE PROCEDURALNE

W wyroku z dnia 13 lutego 2015 r., ***Husky CZ/OHIM – Husky of Tostock*** *(HUSKY)* (T-287/13, Zb.Orz., EU:T:2015:99) Sąd wypowiedział się w przedmiocie wykładni zasady 71 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 2868/95[30].

Sąd zwrócił uwagę na to, że angielska wersja tej zasady różni się od wersji niemieckiej, hiszpańskiej, francuskiej i włoskiej tego przepisu. W tym zakresie wymóg jednolitego stosowania i jednolitej wykładni aktu prawa Unii wyklucza rozpatrywanie jednej wersji językowej tekstu w oderwaniu od innych, a przeciwnie, wymaga ustalenia jego wykładni w zależności od rzeczywistej woli i celu autora w świetle, w szczególności, wersji danego aktu sporządzonych we wszystkich pozostałych językach urzędowych. Ponadto z brzmienia przepisów rozporządzenia nr 2868/95 nie wynika, że zasadę 71 ust. 2 należałoby stosować i interpretować inaczej niż w związku z ust. 1 tej zasady. Tymczasem należy uznać, że w wypadku gdy w postępowaniu biorą udział co najmniej dwie strony, rzeczony ust. 2 pozwala OHIM uzależnić przedłużenie terminu od zgody innych stron, a nie że obligatoryjnie uzależnia on to przedłużenie od zgody stron. W ocenie Sądu uzależnienie przedłużenia terminu wyłącznie od zgody stron mogłoby skutkować pozbawieniem strony, która wnosi o przedłużenie, możliwości obrony. Mogłoby to także stać w sprzeczności z prawidłowym prowadzeniem postępowania, a także z celem przyświecającym zasadzie 71, jakim jest umożliwienie przedłużenia terminu, w wypadku gdy uzasadniają to okoliczności. Sąd doszedł zatem do wniosku, że Izba Odwoławcza nie popełniła błędu w tej sprawie, uznając, iż zasadę 71 ust. 2 rozporządzenia nr 2868/95 należy interpretować w ten sposób, że w wypadku gdy w ramach postępowania inter partes jedna ze stron wnosi o przedłużenie terminu, OHIM może, nie mając jednak takiego obowiązku, wezwać drugą stronę do wyrażenia zgody, oraz że ten przepis należy interpretować w związku z ust. 1 tejże zasady, skutkiem czego OHIM uwzględnia – zwłaszcza gdy zdecyduje się nie wzywać drugiej strony do wyrażenia zgody – okoliczności związane z wnioskiem o przedłużenie terminu.

Sąd wyjaśnił również, że zasada 22 ust. 6 rozporządzenia nr 2868/95 uzupełnia i uściśla postanowienia zasady 22 ust. 2–4 tego rozporządzenia, stosowane mutatis mutandis do postępowań w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia prawa do znaku zgodnie z zasadą 40 ust. 5 wspomnianego rozporządzenia. Stąd też zasadę 22 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego stosuje się do postępowania w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia prawa do znaku opartego na art. 51 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 207/2009. Z powyższego wynika, że w ramach takiego postępowania OHIM ma możliwość zażądania od strony, która przedstawiła dokumenty w języku innym niż język postępowania, tłumaczenia tych dokumentów.

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 25 marca 2015 r., ***Apple and Pear Australia et Star Fruits Diffusion/ OHIM – Carolus C.*** *(English pink)* (T-378/13, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:186) do Sądu wniesiono o rozpatrzenie kwestii, czy orzeczenie wydane przez sąd krajowy stanowi w ramach postępowania o naruszenie istotną okoliczność faktyczną, którą Izba Odwoławcza powinna była ocenić ze względu na ewentualny wpływ tej okoliczności na rozstrzygnięcie rozpatrywanego przez nią sporu. Sąd zauważył na wstępie, że art. 95 rozporządzenia nr 207/2009 stanowi, iż państwa członkowskie wyznaczają na swoich terytoriach sądy krajowe

30 | Rozporządzenie Komisji z dnia 13 grudnia 1995 r. wykonujące rozporządzenie nr 40/94 (Dz.U. L 303, s. 1).

działające jako „sądy [orzekające] w sprawach wspólnotowych znaków towarowych". W tym kontekście art. 96 wspomnianego rozporządzenia wskazuje, że sądy orzekające w sprawach wspólnotowych znaków towarowych mają właściwość w szczególności w wypadkach powództw, których przedmiotem jest naruszenie, a także w wypadkach roszczeń wzajemnych o stwierdzenie wygaśnięcia lub unieważnienie prawa do wspólnotowego znaku towarowego. Prawodawca belgijski wyznaczył tribunal de commerce de Bruxelles (Belgia) jako sąd pierwszej instancji orzekający w sprawach wspólnotowych znaków towarowych. Orzeczenie tego sądu stanowi, prima facie, okoliczność faktyczną, którą należało wziąć pod uwagę przy rozstrzyganiu sporu zawisłego w tej sprawie. Izba Odwoławcza nie mogła bowiem nie dostrzec, że istnieją istotne kwestie wspólne dla okoliczności faktycznych stanowiących przedmiot postępowania wszczętego w następstwie powództwa o naruszenie oraz dla okoliczności faktycznych stanowiących przedmiot postępowania wszczętego w następstwie sprzeciwu wobec rejestracji zgłoszonego znaku towarowego. Sąd podkreślił ponadto, że owo orzeczenie zostało wydane przez ustanowiony zgodnie z rozporządzeniem nr 207/2009 sąd orzekający w sprawach wspólnotowych znaków towarowych, który orzeka z tego tytułu w ramach autonomicznego systemu, jakim jest system prawa znaków towarowych Unii – ponieważ ma on obowiązek chronić na całym terytorium Unii prawa do znaków towarowych, które naruszono lub którym grozi naruszenie – oraz który realizuje zatem szczególne cele wspomnianego systemu. W świetle wszystkich powyższych okoliczności Sąd uznał, że w tym wypadku omawiane orzeczenie stanowiło, prima facie, istotną okoliczność faktyczną, którą Izba Odwoławcza powinna była ocenić ze względu na ewentualny wpływ tej okoliczności na rozstrzygnięcie rozpatrywanego przez nią sporu. Nie czyniąc tego, Izba Odwoławcza nie dokonała oceny przedstawionych jej istotnych okoliczności faktycznych z całą wymaganą starannością.

Wyrok z dnia 25 czerwca 2015 r., ***Copernicus Trademarks/OHIM – Maquet*** *(LUCEA LED)* (T-186/12, Zb.Orz., EU:T:2015:436) stworzył Sądowi okazję do doprecyzowania, że art. 76 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009, zgodnie z którym w postępowaniu odnoszącym się do względnych podstaw odmowy rejestracji OHIM ogranicza się w badaniu do dowodów i argumentów przedstawionych przez strony, nie stoi na przeszkodzie temu, by OHIM zbadał z urzędu, czy znak towarowy stanowiący podstawę sprzeciwu jest wcześniejszy.

Ponadto w ocenie Sądu wpisanie przez eksperta do rejestru daty pierwszeństwa nie może stanowić przeszkody dla rozpatrzenia przez OHIM w ramach postępowania w sprawie sprzeciwu, czy spełnione zostały przesłanki zastrzeżenia pierwszeństwa. Sąd zauważył w tym względzie, że orzecznictwo, zgodnie z którym zgłaszający znak towarowy, który pragnie podważyć ważność wspólnotowego znaku towarowego stanowiącego podstawę sprzeciwu, jest zobowiązany dokonać tego w postępowaniu w sprawie unieważnienia, nie można przenieść na kwestie zastrzeżenia pierwszeństwa dla takiego znaku. Przede wszystkim bowiem wpis do rejestru daty pierwszeństwa dla wspólnotowego znaku towarowego nie może lub co najmniej nie może użytecznie zostać podważony w ramach postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku. Ponadto nie istnieje inny szczególny rodzaj postępowania pozwalający osobie trzeciej na podważenie daty pierwszeństwa wpisanej do rejestru dla wspólnotowego znaku towarowego, który mógłby zostać porównany do postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku, charakteryzującego się tym, że nie może ono zostać wszczęte przez OHIM z urzędu.

W wyroku z dnia 30 czerwca 2015 r., ***La Rioja Alta/OHIM – Aldi Einkauf*** *(VIÑA ALBERDI)* [T-489/13, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:446] Sąd zauważył, iż w ramach istotnych czynników pozwalających na ocenę istnienia prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd można ewentualnie wziąć pod uwagę współistnienie dwóch znaków towarowych na rynku, skoro w orzecznictwie dopuszcza się, że to współistnienie może wraz z innymi elementami prowadzić do zmniejszenia prawdopodobieństwa wprowadzenia właściwego kręgu odbiorców w błąd w przypadku tych znaków towarowych.

W tym kontekście Sąd podkreślił, iż jakkolwiek do właściciela zakwestionowanego znaku towarowego należy wykazanie w toku postępowania przed OHIM w przedmiocie względnych podstaw odmowy rejestracji, że wspomniane współistnienie opiera się na braku prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd właściwego kręgu

odbiorców w przypadku znaku towarowego, na który się powołuje, i wcześniejszego znaku towarowego, który leży u podstawy wniosku o unieważnienie prawa do znaku, to ów właściciel może to wykazać poprzez przedstawienie przemawiającego za tym zbioru poszlak. W tym względzie szczególne znaczenie mają okoliczności świadczące o znajomości każdego z rozpatrywanych znaków towarowych przez właściwy krąg odbiorców przed datą zgłoszenia zakwestionowanego znaku towarowego do rejestracji. Ponadto w zakresie, w jakim z orzecznictwa wynika, że współistnienie dwóch znaków musi być wystarczająco długie, by mogło oddziaływać na sposób postrzegania charakterystyczny dla właściwego kręgu odbiorców, czas trwania współistnienia także stanowi istotny element.

Wyrok z dnia 15 lipca 2015 r., ***Australian Gold/OHIM – Effect Management & Holding*** *(HOT)* (T-611/13, Zb.Orz., EU:T:2015:492) stanowił dla Sądu okazję do przypomnienia, że zdolność rejestracyjna oznaczenia jako wspólnotowego znaku towarowego powinna być oceniana wyłącznie na podstawie właściwych przepisów prawa.

Jak wyjaśnił Sąd, OHIM oraz w danym wypadku sąd Unii nie są związane decyzjami i orzeczeniami, które zapadły na szczeblu państw członkowskich – choć mogą je uwzględnić – nawet jeżeli owe decyzje i orzeczenia zapadły na podstawie przepisów prawa krajowego zharmonizowanych na mocy dyrektywy 2008/95/WE[31]. Przepisy rozporządzenia (WE) nr 44/2001[32] oraz art. 109 rozporządzenia nr 207/2009 w żaden sposób nie podważają tej tezy. Otóż jak w szczególności wynika z motywu 15 rozporządzenia nr 44/2001, rozporządzenie to służy jedynie wyeliminowaniu sytuacji, w których w dwóch państwach członkowskich mogłyby zapaść niezgodne ze sobą orzeczenia, i nie ma zastosowania do OHIM. Ponadto art. 109 rozporządzenia nr 207/2009 służy temu, aby w przypadku wytoczenia przed sądami krajowymi powództw o naruszenie, jednego na podstawie wspólnotowego znaku towarowego, a drugiego na podstawie krajowego znaku towarowego, nie zapadały niezgodne ze sobą orzeczenia. Dotyczy on zatem wyłącznie skutków, a nie warunków ochrony tych znaków. Wyżej wskazanego stwierdzenia nie podważa również brzmienie art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 207/2009, który stanowi, że bezwzględne podstawy odmowy rejestracji określone w ust. 1 znajdują zastosowanie bez względu na fakt, że podstawy te istnieją tylko w części Unii. Na szczeblu krajowym odmowy rejestracji dokonuje się bowiem na podstawie przepisów prawa krajowego ustanowionych zgodnie z procedurą krajową i uwzględniających kontekst krajowy, a więc nie jest ona równoznaczna z uznaniem, że w danym państwie istnieje bezwzględna podstawa odmowy rejestracji w rozumieniu rozporządzenia nr 207/2009.

W konsekwencji jakkolwiek byłoby pożądane, by OHIM brał pod uwagę decyzje organów krajowych wydane w odniesieniu do znaków towarowych identycznych z tymi, w przedmiocie których rozstrzyga, i vice versa, to jednak OHIM nie ma obowiązku uwzględniania rzeczonych decyzji, również tych dotyczących znaków identycznych, a nawet gdyby wziął je pod uwagę, nie jest nimi związany.

Wreszcie wyrok z dnia 18 listopada 2015 r., ***Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto/OHIM – Bruichladdich Distillery*** *(PORT CHARLOTTE)* (T-659/14, Zb.Orz., EU:T:2015:863) umożliwił Sądowi doprecyzowanie zakresu ochrony przyznanej na podstawie rozporządzenia (WE) nr 491/2009[33].

W tym względzie Sąd zauważył, że nazwy win, chronione w szczególności zgodnie z art. 51 i 54 rozporządzenia (WE) nr 1493/1999[34], są automatycznie chronione na mocy wspomnianego rozporządzenia, a Komisja odnotowuje je w rejestrze przewidzianym w art. 118n rozporządzenia nr 491/2009, a mianowicie w bazie

31 | Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 października 2008 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz.U. L 299, s. 25).

32 | Rozporządzenie Rady z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

33 | Rozporządzenie Rady z dnia 25 maja 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1234/2007 ustanawiające wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych (rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku) (Dz.U. L 154, s. 1).

34 | Rozporządzenie Rady z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku wina (Dz.U. L 179, s. 1).

danych E-Bacchus. Zdaniem Sądu z tego automatycznego charakteru ochrony nazw win już chronionych na podstawie rozporządzenia nr 1493/1999 wynika, że wpis do bazy danych E-Bacchus nie jest wymagany do tego, by te nazwy win korzystały z ochrony w Unii. Otóż o ile owa „automatyczna" ochrona opiera się bezpośrednio na właściwym prawodawstwie krajowym, o tyle niekoniecznie oznacza to, że OHIM ma zgodnie z rozporządzeniem nr 491/2009 obowiązek przestrzegania przepisów wspomnianego prawodawstwa lub określonych w nim przesłanek ochrony. Sąd wywiódł z tego, że jeśli chodzi o zakres zastosowania rozporządzenia nr 491/2009, jego przepisy regulują w sposób jednolity i wyłączny zarówno zezwolenie na używanie w celach handlowych, jak i ograniczenia tego używania, a nawet zakaz używania chronionych przez prawo Unii nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych, w związku z czym w tym konkretnym kontekście Izba Odwoławcza nie była zobowiązana do zastosowania przesłanek ochrony szczegółowo określonych we właściwych przepisach prawa krajowego, które leżały u podstaw wpisu nazwy pochodzenia „porto" lub nazwy pochodzenia „port" w bazie danych E-Bacchus.

W odniesieniu do podnoszonego wyczerpującego charakteru ochrony przyznanej na podstawie art. 118m ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 491/2009 Sąd wskazał jednak, że ani z przepisów tego rozporządzenia, ani z przepisów rozporządzenia nr 207/2009 2. nie wynika, że ochrona na podstawie rozporządzenia nr 491/2009 powinna być rozumiana jako wyczerpująca. Przeciwnie, podstawy unieważnienia mogą być oparte – w sposób alternatywny lub kumulatywny – na wcześniejszych prawach określonych w prawodawstwie Unii lub w prawie krajowym, które regulują ochronę tych praw. Wynika stąd, że ochrona przyznana nazwom pochodzenia – pod warunkiem że stanowią one „prawa wcześniejsze" – może zostać uzupełniona odpowiednimi przepisami prawa krajowego przyznającymi dodatkową ochronę.

Ponadto, jak wyjaśnił Sąd, chociaż na podmiocie wnoszącym o unieważnienie prawa do znaku ciąży obowiązek wykazania, że zgodnie z mającym zastosowanie ustawodawstwem krajowym jest on uprawniony do powołania się na prawo wcześniejsze, to jednak do właściwych organów OHIM należy w pierwszej kolejności dokonanie oceny znaczenia i zakresu tych szczegółowych danych. Ponadto Sąd zauważył, że zgodnie z art. 53 ust. 1 lit. c) w związku z art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 207/2009 istnienie oznaczenia innego niż znak towarowy pozwala uzyskać unieważnienie prawa do wspólnotowego znaku towarowego, jeśli oznaczenie to spełnia łącznie cztery przesłanki. O ile dwie pierwsze przesłanki wynikają z samego brzmienia art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 207/2009, a zatem powinny być interpretowane w świetle prawa Unii, o tyle dwie pozostałe przesłanki wymienione następnie w art. 8 ust. 4 lit. a) i b) tego rozporządzenia stanowią przesłanki określone w rozporządzeniu, których ocena jest dokonywana według kryteriów ustalonych w prawie regulującym przywołane oznaczenie. Wobec powyższego Sąd uznał, że w tej sprawie Izba Odwoławcza nie była uprawniona do odrzucenia przedstawionych przez skarżącą dowodów ani do odstąpienia od zastosowania wskazanych przepisów prawa krajowego z uzasadnieniem, że ochrona rozpatrywanych nazw pochodzenia lub oznaczeń geograficznych podlega wyłącznie rozporządzeniu nr 491/2009, a nawet wyłącznej kompetencji Unii.

d) KOMPETENCJA O CHARAKTERZE REFORMATORYJNYM

W ww. wyroku *English pink* (EU:T:2015:186) Sąd miał okazję doprecyzować warunki wykonywania kompetencji o charakterze reformatoryjnym przyznanej mu w art. 65 ust. 3 rozporządzenia nr 207/2009. Na poparcie żądania dotyczącego zmiany zaskarżonej decyzji skarżące powołały się na zasadę powagę rzeczy osądzonej w odniesieniu do orzeczenia wydanego przez sąd krajowy państwa członkowskiego wskazany przez to państwo jako sąd orzekający w sprawach wspólnotowych znaków towarowych w rozumieniu art. 95 wspomnianego rozporządzenia.

W tym względzie Sąd przypomniał przede wszystkim, że kompetencja o charakterze reformatoryjnym nie skutkuje przyznaniem mu uprawnienia do dokonania oceny, w przedmiocie której izba odwoławcza nie przedstawiła jeszcze swojego stanowiska. Wykonanie kompetencji o charakterze reformatoryjnym powinno w konsekwencji

ograniczyć się zasadniczo do sytuacji, w których Sąd, po przeprowadzeniu kontroli oceny dokonanej przez izbę odwoławczą, na podstawie ustalonych elementów stanu faktycznego i prawnego jest w stanie określić, jaką decyzję powinna była wydać izba odwoławcza.

W tym kontekście orzeczenie sądu krajowego wydane przez niego w charakterze sądu orzekającego w sprawach wspólnotowych znaków towarowych w przypadku powództwa o naruszenie prawa do wspólnotowego znaku towarowego nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej w stosunku do instancji OHIM w ramach postępowania w sprawie sprzeciwu wobec rejestracji wspólnotowego znaku towarowego, nawet jeśli znak ten jest identyczny z krajowym znakiem towarowym, którego dotyczy powództwo o naruszenie. Z powyższego wynika, że istnienie takiego orzeczenia nie wystarcza samo w sobie, aby umożliwić Sądowi określenie decyzji, którą powinna była wydać izba odwoławcza. Sąd wyjaśnił bowiem, że ponieważ decyzje izb odwoławczych wydawane na podstawie rozporządzenia nr 207/2009 stanowią decyzje związane, a rozporządzenie to nie zawiera przepisu, zgodnie z którym ze względu na zasadę powagi rzeczy osądzonej orzeczenie sądu orzekającego w sprawach wspólnotowych znaków towarowych byłoby wiążące dla OHIM, w tym wypadku powaga rzeczy osądzonej nie jest wiążąca ani dla izby odwoławczej, ani dla sądu Unii w ramach przeprowadzania kontroli zgodności z prawem oraz wykonywania kompetencji o charakterze reformatoryjnym.

Zważywszy na fakt, iż na podstawie ustalonych w ten sposób okoliczności faktycznych i prawnych nie był w stanie określić treści decyzji, którą powinna była wydać Izba Odwoławcza, Sąd wywiódł z tego, że w tej sprawie nie mógł on wykonać swojej kompetencji o charakterze reformatoryjnym.

e) W PRZEDMIOCIE DOWODU RZECZYWISTEGO UŻYWANIA ZNAKU TOWAROWEGO

Sprawa zakończona wyrokiem z dnia 16 czerwca 2015 r., ***Polytetra/OHIM – El du Pont de Nemours*** *(POLYTETRAFLON)* (T-660/11, Zb.Orz., EU:T:2015:387) skłoniła Sąd do zbadania, czy przedstawiony przez wnoszącą sprzeciw dowód używania wcześniejszego znaku towarowego w odniesieniu do produktów końcowych osoby trzeciej obejmujących komponent odpowiadający towarowi oznaczonemu wspomnianym znakiem może stanowić dowód rzeczywistego używania tego znaku w rozumieniu art. 42 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 207/2009.

W sprawie tej Sąd uznał, że oznaczone wcześniejszym znakiem towarowym materiały zapobiegające przywieraniu, które wnosząca sprzeciw dostarcza swoim klientom, są poddawane procesowi przekształcenia, w którego następstwie otrzymywane są towary przeznaczone do sprzedaży konsumentom końcowym w celu ich używania jako takich. W tych okolicznościach produkty końcowe osoby trzeciej różnią się istotnie, zarówno ze względu na ich charakter, jak i cel oraz przeznaczenie, od materiałów zapobiegających przywieraniu i nie należą do tej samej grupy towarów co te materiały. A zatem dowód używania wcześniejszego znaku towarowego wobec produktów końcowych osób trzecich obejmujących komponent pochodzący od wnoszącej sprzeciw nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, że znak ten był używany dla produktów końcowych, dla których został zarejestrowany.

Sąd zauważył ponadto, że omawiany znak towarowy jest używany przez osoby trzecie celem wskazania obecności surowca lub powłoki, które pochodzą od wnoszącej sprzeciw, a nie po to, aby ten znak towarowy ustanawiał powiązanie albo pomiędzy wnoszącą sprzeciw a towarem osoby trzeciej, albo pomiędzy tą osobą trzecią a jego towarem. Stąd też w tej sprawie używanie wspomnianego znaku towarowego wobec produktów końcowych osoby trzeciej nie pozwalało na zapewnienie realizacji podstawowej funkcji tego znaku, polegającej na zagwarantowaniu pochodzenia towarów, względem tych produktów końcowych, a zatem nie mogło zostać uznane za używanie dla tych towarów w rozumieniu art. 42 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 207/2009.

2. WZORY

Na szczególną uwagę zasługują dwa orzeczenia dotyczące rejestracji wzorów wspólnotowych na podstawie rozporządzenia (WE) nr 6/2002[35].

W pierwszej kolejności mowa jest o sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 21 maja 2015 r., ***Senz Technologies/ OHIM – Impliva (Parasole)*** [T-22/13 i T-23/13, Zb.Orz.(Fragmenty), EU:T:2015:310], która stanowiła dla Sądu okazję do przypomnienia, że wzór uważa się za udostępniony z chwilą, gdy strona, która powołuje się na to udostępnienie, dowiedzie składających się na nie okoliczności, oraz że to domniemanie znajduje zastosowanie niezależnie od miejsca, w którym wydarzyły się owe okoliczności składające się na udostępnienie.

W ocenie Sądu kwestia tego, czy osoby wchodzące w skład środowisk wyspecjalizowanych w danej branży mogą powziąć dostateczną wiedzę na temat wydarzeń, które miały miejsce poza terytorium Unii, pozostaje kwestią faktyczną, której ustalenie zależy od oceny konkretnych okoliczności danej sprawy. Aby przeprowadzić wspomnianą ocenę, należy zbadać, czy na podstawie okoliczności faktycznych, które powinna przedstawić strona podważająca udostępnienie, trzeba uznać, że środowiska te nie miały faktycznie możliwości powzięcia wiedzy o okolicznościach składających się na udostępnienie, przy uwzględnieniu tego, czego zasadnie można wymagać od tych środowisk w zakresie posiadania wiedzy na temat stanu sztuki wzorniczej. Te okoliczności faktyczne mogą dotyczyć składu środowisk wyspecjalizowanych, ich kwalifikacji, zwyczajów i zachowań, zakresu ich działalności, obecności w wydarzeniach, podczas których wzory są prezentowane, cech charakterystycznych danego wzoru, takich jak jego współzależność od innych produktów lub sektorów, i cech charakterystycznych produktów, w których dany wzór został zawarty, w szczególności stopnia zawiłości technicznej rozpatrywanego produktu. W każdym wypadku, uściślił Sąd, nie można uważać, że wzór stał się znany podczas zwykłego toku prowadzenia spraw, jeśli środowiska wyspecjalizowane w danej branży mogły się z nim zapoznać tylko przez przypadek.

Ponadto Sąd zauważył, że art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 w żaden sposób nie wymaga, by wcześniejszy wzór był wykorzystywany do celów wytwarzania lub sprzedaży jakiegoś produktu. Zaznaczył on jednak, że okoliczność, iż wzór nigdy nie został zawarty w produkcie, może mieć znaczenie tylko przy założeniu, że zostanie wykazane, iż środowiska wyspecjalizowane w danym sektorze ogólnie nie przeglądają rejestrów patentów lub ogólnie nie przywiązują wagi do patentów.

W drugiej kolejności w wyroku z dnia 10 września 2015 r., ***H&M Hennes & Mauritz/OHIM – Yves Saint Laurent*** *(Torebki)* (T-525/13, Zb.Orz., EU:T:2015:617) Sąd wypowiedział się w przedmiocie kryterium oceny charakteru indywidualnego mającego związek, jak wskazano w art. 6 rozporządzenia nr 6/2002, ze stopniem swobody twórcy.

Z jednej strony Sąd przypomniał w tym względzie, że stopień swobody twórcy wzoru należy określać ze szczególnym uwzględnieniem wymagań związanych z właściwościami wynikającymi z funkcji technicznej danego produktu lub jego części, a także przepisów prawnych mających zastosowanie do takiego produktu. Wspomniane wymagania prowadzą do standaryzacji niektórych właściwości, które stają się w ten sposób wspólne wzorom stosowanym w danym produkcie. Wobec tego im większa jest swoboda twórcy przy opracowywaniu wzoru, tym rzadziej niewielkie różnice między kolidującymi ze sobą wzorami wystarczają, aby wywrzeć inne całościowe wrażenie na poinformowanym użytkowniku. I odwrotnie, niewielkie różnice między kolidującymi ze sobą wzorami wystarczają do wywołania u poinformowanego użytkownika odmiennego całościowego wrażenia tym bardziej, im bardziej ograniczona jest swoboda twórcy przy opracowywaniu wzoru. Sąd stwierdził zatem, iż wysoki stopień swobody twórcy przy opracowywaniu wzoru wzmacnia tezę, że wzory, nie różniąc się znacząco od siebie, wywierają na poinformowanym użytkowniku takie samo całościowe wrażenie.

35 | Rozporządzenie Rady z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. 2002, L 3, s. 1).

Z drugiej strony Sąd wyjaśnił, że art. 6 rozporządzenia nr 6/2002, dotyczący oceny indywidualnego charakteru, ustanawia w ust. 1 kryterium całościowego wrażenia wywoływanego przez kolidujące ze sobą wzory, a w ust. 2 wskazuje, że przy stosowaniu tego kryterium należy wziąć pod uwagę stopień swobody twórcy. Z przepisów tych wynika, że ocena indywidualnego charakteru wspólnotowego wzoru jest w istocie rezultatem czteroetapowego badania. Badanie to polega na określeniu, po pierwsze, sektora produktów, w których wzór ma zostać zawarty lub zastosowany; po drugie, poinformowanego użytkownika wspomnianych produktów według ich przeznaczenia, a także, poprzez odniesienie do tego poinformowanego użytkownika, stopnia znajomości stanu sztuki wzorniczej i stopnia uwagi wykazywanej przy porównywaniu – bezpośrednim, jeśli to możliwe – poszczególnych wzorów; po trzecie, stopnia swobody twórcy przy opracowywaniu wzoru; i po czwarte, wyniku porównania rozpatrywanych wzorów z uwzględnieniem właściwego sektora, swobody twórcy i całościowego wrażenia wywieranego na poinformowanym użytkowniku przez zakwestionowany wzór i przez każdy wcześniejszy wzór, który został udostępniony publicznie. O ile, jak zauważył Sąd, czynnik dotyczący stopnia swobody twórcy może wesprzeć lub, a contrario, osłabić wniosek dotyczący całościowego wrażenia wywoływanego przez każdy z rozpatrywanych wzorów, o tyle ocena tego stopnia swobody nie stanowi etapu odrębnego i uprzedniego względem porównania całościowego wrażenia wywoływanego przez te wzory.

Sąd uznał w tej sprawie, że Izba Odwoławcza nie popełniła błędu, wskazując, iż czynnik dotyczący swobody twórcy nie może sam warunkować oceny indywidualnego charakteru wzoru, lecz że jest on jednak elementem, który należy wziąć pod uwagę przy tej ocenie. W ocenie Sądu Izba Odwoławcza prawidłowo stwierdziła, że wspomniany czynnik jest czynnikiem, który pozwala doprecyzować ocenę indywidualnego charakteru zakwestionowanego wzoru, nie zaś czynnikiem autonomicznym.

WSPÓLNA POLITYKA ZAGRANICZNA I BEZPIECZEŃSTWA – ŚRODKI OGRANICZAJĄCE

W 2015 r. orzecznictwo Sądu dotyczące środków ograniczających w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa było szczególnie zróżnicowane. Wiele wyroków zasługuje na szczególną uwagę.

1. TERRORYZM

W wyroku z dnia 14 stycznia 2015 r., ***Abdulrahim/Rada i Komisja*** (T-127/09 RENV, Zb.Orz., EU:T:2015:4) Sąd miał po raz pierwszy okazję zastosować w dziedzinie sporów z zakresu środków ograniczających przyjętych wobec niektórych osób i podmiotów w ramach walki z terroryzmem zasady określone przez Trybunał w jego wyroku z dnia 18 lipca 2013 r., *Komisja i in./Kadi*[36] w odniesieniu do rodzaju kontroli sądowej przeprowadzanej przez sąd Unii. W omawianym przypadku przedmiotem sporu były środki ograniczające przyjęte wobec skarżącego na podstawie rozporządzenia (WE) nr 881/2002[37].

Sąd, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania w wyniku wyroku Trybunału[38] uchylającego postanowienie[39], w którym Sąd uznał, że w braku interesu prawnego skarżącego należało umorzyć postępowanie, podkreślił, że zgodnie z podejściem określonym w ww. wyroku *Komisja i in./Kadi* (EU:C:2013:518)

36 | C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518.

37 | Rozporządzenie Rady (WE) nr 881/2002 z dnia 27 maja 2002 r. wprowadzające niektóre szczególne środki ograniczające skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom związanym z Osamą bin Ladenem, siecią Al-Kaida i talibami i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 467/2001 zakazujące wywozu niektórych towarów i usług do Afganistanu, wzmacniające zakaz lotów i rozszerzające zamrożenie funduszy i innych środków finansowych w odniesieniu do talibów w Afganistanie (Dz.U. L 139, s. 9).

38 | Wyrok z dnia 28 maja 2013 r., Abdulrahim/Rada i Komisja (C-239/12 P, Zb.Orz., EU:C:2013:331).

39 | Postanowienie z dnia 28 lutego 2012 r., Abdulrahim/Rada i Komisja (T-127/09, EU:T:2012:93).

w przypadku zakwestionowania przez zainteresowaną osobę zgodności z prawem decyzji o umieszczeniu lub pozostawieniu jej nazwiska w wykazie zawartym w załączniku I do rozporządzenia nr 881/2002 sąd Unii powinien w szczególności, w ramach kontroli sądowej zgodności z prawem powodów uzasadniających taką decyzję, upewnić się, że decyzja ta opiera się na wystarczająco solidnej podstawie faktycznej.

W tym kontekście poszanowanie prawa do obrony i zasady skutecznej ochrony sądowej – z jednej strony – wymaga, aby właściwy organ Unii poinformował zainteresowaną osobę o uzasadnieniu, na którym opiera się jego decyzja, aby umożliwił jej użyteczne przedstawienie swoich uwag i aby zbadał zasadność podnoszonych powodów w świetle uwag sformułowanych przez tę osobę oraz przedstawionych przez nią dowodów odciążających. Poszanowanie wspomnianych praw – z drugiej strony – wymaga, by w przypadku sporu sądowego sąd Unii skontrolował w szczególności, czy przywołane w uzasadnieniu przedłożonym przez Komitet ds. Sankcji powody są wystarczająco precyzyjne i konkretne oraz, w razie potrzeby, czy prawdziwość okoliczności faktycznych odpowiadających danemu powodowi została wykazana w świetle przekazanych materiałów.

Natomiast nieudostępnienie przez właściwy organ Unii zainteresowanej osobie i następnie sądowi Unii informacji lub dowodów związanych z uzasadnieniem, które leży u źródeł rozpatrywanej decyzji, nie może jako takie stanowić podstawy do stwierdzenia naruszenia tychże praw. Jednak w takiej sytuacji sąd Unii nie będzie dysponował informacjami uzupełniającymi ani dowodami. W rezultacie, jeżeli Sąd nie będzie miał możliwości stwierdzenia zasadności wskazanych powodów, powody te nie będą mogły służyć za podstawę zaskarżonej decyzji o umieszczeniu w wykazie.

W świetle powyższych rozważań Sąd uznał, że z uwagi na to, iż żaden z zarzutów sformułowanych wobec skarżącego w uzasadnieniu przedstawionym przez Komitet ds. Sankcji nie mógł uzasadniać zastosowania wobec niego środków ograniczających na szczeblu Unii, a to ze względu albo na niewystarczające umotywowanie, albo na brak informacji lub dowodów, które wspierałyby dany powód w obliczu szczegółowo wyjaśnionych zaprzeczeń zainteresowanego, należy stwierdzić nieważność rozporządzenia, na podstawie którego zastosowano wobec niego takie środki ograniczające.

2. ISLAMSKA REPUBLIKA IRANU

W ramach sporów dotyczących środków ograniczających przyjętych wobec Islamskiej Republiki Iranu w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu broni jądrowej Sąd miał okazję, w trzech wyrokach, dokonać ważnych uściśleń w odniesieniu do pojęcia „wspierania rządu Iranu" w rozumieniu właściwego uregulowania Unii w tej dziedzinie[40].

Po pierwsze, w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 25 czerwca 2015 r., ***Iranian Offshore Engineering & Construction/Rada*** [T-95/14, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:433] Sąd rozpatrywał skargę o stwierdzenie nieważności aktów, w drodze których Rada umieściła nazwę skarżącej, spółki z siedzibą w Iranie, w wykazie osób i podmiotów podlegających środkom ograniczającym, z tego powodu, że jako podmiot odgrywający ważną rolę w sektorze energetycznym zapewniający istotne dochody rządowi Iranu udzielał on finansowego i logistycznego wsparcia temu rządowi.

Badając powód umieszczenia w wykazie oparty na finansowym wspieraniu rządu Iranu, Sąd przypomniał zasadę, w myśl której zgodność aktów z prawem należy oceniać wyłącznie w oparciu o te okoliczności faktyczne i prawne, które leżały u podstaw ich przyjęcia, nie zaś w oparciu o elementy, o których Rada powzięła wiadomość już po wydaniu tych aktów, nawet jeżeli zdaniem Rady informacje te mogły skutecznie uzasadniać przyjęcie tych aktów. Jak zauważył Sąd, w omawianym przypadku z chwiejnej argumentacji Rady wynika bowiem, że w chwili

40 | Artykuł 23 ust. 2 lit. d) rozporządzenia Rady (UE) nr 267/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 961/2010 (Dz.U. L 88, s. 1); art. 20 ust. 1 lit. c) decyzji Rady 2010/413/WPZiB z dnia 26 lipca 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającej wspólne stanowisko 2007/140/WPZiB (Dz.U. L 195, s. 39).

przyjmowania zaskarżonych aktów nie znała ona dokładnie składu akcjonariatu skarżącej. W związku z tym orzekł on, że powód odnoszący się do tego, że skarżąca przekazuje rządowi Iranu znaczną część dochodów, nie został udowodniony w sposób wymagany prawem.

Sąd zajął natomiast stanowisko, że Rada nie popełniła błędu w ocenie, gdy uznała, iż skarżąca udzielała rządowi Iranu wsparcia logistycznego. Sąd wyjaśnił, że w tym względzie pojęcie „logistyki" obejmuje każdą działalność mającą związek z organizowaniem lub realizacją złożonej operacji lub złożonego procesu. Wobec tego stwierdziwszy, że działalność skarżącej, z uwagi na jej wymiar jakościowy i ilościowy, jest niezbędna dla sprostania potrzebom sektora naftowego i gazowego w Iranie, oraz przypominając, że rząd Iranu czerpie z tego sektora znaczącą część dochodów, które umożliwiają mu finansowanie działań delikatnych z punktu widzenia rozprzestrzeniania materiałów jądrowych, Sąd doszedł do wniosku, że kryterium dotyczące wsparcia logistycznego można uznać za spełnione.

Po drugie, w wyroku z dnia 25 marca 2015 r., ***Central Bank of Iran/Rada*** (T-563/12, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:187) Sąd badał skargę wniesioną przez bank centralny Islamskiej Republiki Iranu, w której to skardze ów bank kwestionował przyjęte wobec niego środki ograniczające.

Przede wszystkim Sąd zauważył, że kryterium „wspierania rządu Iranu", które rozszerza zakres zastosowania środków ograniczających w celu wzmocnienia nacisku na Islamską Republikę Iranu, obejmuje wszelką działalność danej osoby lub danego podmiotu, która – niezależnie od wykazania jakiegokolwiek, bezpośredniego lub pośredniego, związku z rozprzestrzenianiem broni jądrowej – z uwagi na swój wymiar ilościowy lub jakościowy może sprzyjać temu rozprzestrzenianiu poprzez udzielanie rządowi Iranu wsparcia w postaci zasobów lub środków natury rzeczowej, finansowej lub logistycznej, umożliwiających mu dalsze działania w tym zakresie. Właściwe uregulowanie zawiera zatem domniemanie istnienia związku między udzielaniem takiego wsparcia rządowi Iranu a dalszymi działaniami w zakresie rozprzestrzeniania broni jądrowej; uregulowanie to zmierza do pozbawienia rządu Iranu jego źródeł dochodów w celu zmuszenia go do zaprzestania rozwoju programu rozprzestrzeniania broni jądrowej wobec braku wystarczających źródeł finansowania.

W odniesieniu do oceny zasadności uzasadnienia Rady Sąd wskazał, że ze względu na zadania i uprawnienia banku centralnego Islamskiej Republiki Iranu określone w ustawie można uznać za oczywiste, że skarżący świadczy na rzecz rządu Iranu usługi finansowe, które z uwagi na swój wymiar ilościowy lub jakościowy mogą sprzyjać rozprzestrzenianiu broni jądrowej. W tym względzie, mimo że skarżący twierdził, iż w rozpatrywanym okresie nie wykorzystał swoich uprawnień w zakresie przyznawania pożyczek i kredytów lub udzielania gwarancji rządowi ani nie dostarczył w praktyce żadnych zasobów lub środków finansowych rządowi Iranu, Sąd uznał, że skarżący nie przedstawił dowodów w tym zakresie. W konsekwencji Sąd potwierdził, że kryterium wspierania rządu Iranu zostało w omawianym przypadku spełnione.

Po trzecie, wyrok z dnia 8 września 2015 r., ***Ministry of Energy of Iran/Rada*** (T-564/12, Zb.Orz., EU:T:2015:599) pozwolił Sądowi wypowiedzieć się w przedmiocie środków ograniczających zastosowanych wobec irańskiego ministerstwa energii. Środki te zostały przyjęte wobec tego ministerstwa z tego powodu, że jest ono odpowiedzialne za politykę w sektorze jądrowym, który zapewnia istotne dochody rządowi Iranu. Wspomniane ministerstwo wniosło do Sądu skargę o stwierdzenie nieważności aktów, których skutkiem było zamrożenie jego funduszy, po tym jak Rada – w odpowiedzi na uwagi, które ministerstwo przedstawiło w ramach swojego wniosku o ponowne rozpatrzenie umieszczenia jego nazwy w wykazie – uznała, że środki ograniczające są nadal uzasadnione z powodów przedstawionych w uzasadnieniu spornych aktów.

Sąd, do którego zwrócono się o zbadanie istnienia domniemywanego naruszenia prawa do obrony i zasady skutecznej ochrony sądowej, zwrócił uwagę, że na podstawie właściwych uregulowań Rada ma obowiązek dokonania przeglądu umieszczenia w wykazie nazwy danego podmiotu w świetle jego uwag. Wobec braku dokładnego terminu należy uznać, że przegląd ten powinien nastąpić w rozsądnym terminie. Zdaniem Sądu w tym kontekście termin udzielenia odpowiedzi wynoszący ponad 15 miesięcy – jak termin, który upłynął

w omawianym przypadku – jest oczywiście nierozsądny. Mimo to uznał on, że naruszenie obowiązku udzielenia odpowiedzi na uwagi w rozsądnym terminie nie uzasadnia koniecznie stwierdzenia nieważności zaskarżonych aktów. Sąd zauważył w tej kwestii, że celem analizowanego obowiązku jest zapewnienie, by środki ograniczające obejmujące daną osobę lub dany podmiot były uzasadnione w chwili ich przyjęcia w świetle uwag przedłożonych przez tę osobę lub ten podmiot. Jako że Rada faktycznie wysłała skarżącemu odpowiedź na jego uwagi, wspomniany cel został – choć z opóźnieniem – osiągnięty, a zatem naruszenie, którego dopuściła się Rada, nie wywierało już niekorzystnego wpływu na sytuację zainteresowanego podmiotu. Wobec tego skarżący nie mógł powoływać się na owo opóźnienie w celu uzyskania stwierdzenia nieważności dotyczących go środków ograniczających.

W odniesieniu do zasadności środka Sąd orzekł, że okoliczność, iż skarżący, jako ministerstwo rządu Iranu, jest zaangażowany w działalność z zakresu eksportu energii elektrycznej, w szczególności poprzez pobór kwot uiszczanych przez nabywców eksportowanej energii elektrycznej, zapewnia wsparcie dla rządu Iranu w postaci wsparcia finansowego, niezależnie od tego, że owa działalność ministerstwa rozpatrywana całościowo była deficytowa. Ponadto, jak zauważył Sąd, zamrożenie funduszy wspomnianego ministerstwa, uzasadnione jego działalnością z zakresu eksportu energii elektrycznej, odpowiada celowi polegającemu na pozbawieniu rządu Iranu jego źródeł dochodów. Podkreślając, że kwestia zasadnicza dla oceny, czy skarżący udziela wsparcia finansowego rządowi Iranu, nie sprowadza się do jego całościowej zyskowności, lecz do tego, czy zysk przynosi jego działalność w zakresie eksportu energii elektrycznej, oraz że skarżący nie kwestionuje, iż wspomniana działalność przynosi zyski, Sąd orzekł w konsekwencji, że Rada nie popełniła błędu, stosując wobec niego środki ograniczające.

3. SYRYJSKA REPUBLIKA ARABSKA

W wyroku z dnia 21 stycznia 2015 r., ***Makhlouf/Rada*** (T-509/11, EU:T:2015:33) Sąd miał okazję potwierdzić środki ograniczające przyjęte przez Radę wobec osoby bliskiej prezydentowi syryjskiemu, Bacharowi Al-Assadowi. U źródeł tego wyroku leży skarga wniesiona przez skarżącego na decyzję Rady o umieszczeniu jego nazwiska w wykazie osób objętych środkami ograniczającymi przyjętymi wobec Syryjskiej Republiki Arabskiej. Skarżący domagał się stwierdzenia nieważności umieszczenia jego nazwiska w tym wykazie, powołując się na poparcie tego żądania między innymi na naruszenie jego praw podstawowych i obowiązku uzasadnienia.

W powyższym względzie, zauważywszy, że Rada nie naruszyła przysługującego skarżącemu prawa do obrony i prawa do rzetelnego procesu sądowego oraz że uzasadnienie przedstawione w zaskarżonych aktach dostarczało zainteresowanemu wystarczających wskazówek do tego, by mógł zakwestionować ich ważność przed sądem Unii, Sąd zajął stanowisko, że Rada była uprawniona do stwierdzenia, iż skarżący jest – ze względu na sam fakt bycia wujkiem Bachara Al-Assada i seniorem rodziny – związany z przywódcami syryjskimi, jako że zarządzanie rodzinne władzą w Syrii jest faktem powszechnie znanym, który można było uwzględnić. Zdaniem Sądu dostarczone przez Radę dane pozwalały rozsądnie uznać, że skarżący utrzymuje stosunki z przywódcami reżimu lub że wspiera go ekonomicznie.

Sąd orzekł ponadto, że Rada nie dopuściła się żadnego naruszenia zasady proporcjonalności, prawa własności lub prawa do życia prywatnego. Ze względu bowiem na pierwszorzędne znaczenie ochrony ludności cywilnej w Syrii oraz ze względu na odstępstwa przewidziane w zaskarżonych aktach ograniczenia prawa własności i prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącego spowodowane przez zaskarżone akty nie były nieproporcjonalne w stosunku do zamierzonego celu.

4. REPUBLIKA BIAŁORUSI

W dwóch wyrokach z dnia 6 października 2015 r.: ***FC Dynamo-Minsk/Rada*** (T-275/12, EU:T:2015:747) i ***Chyzh i in./Rada*** (T-276/12, EU:T:2015:748) Sąd orzekł w przedmiocie dwóch skarg wniesionych na akty, w których Rada przyjęła środki ograniczające wobec skarżących, czyli białoruskiego klubu piłkarskiego, prezesa zarządu tego klubu, spółki holdingowej z siedzibą w Mińsku (Białoruś) należącej do tego prezesa, jak również spółek zależnych wspomnianej spółki z tego powodu, że udzielali oni wsparcia finansowego reżimowi prezydenta Białorusi lub czerpali z niego korzyści.

Najpierw, w odniesieniu do prezesa zarządu klubu piłkarskiego, o którym mowa, Sąd zauważył, że Rada nie przedstawiła żadnego dowodu świadczącego o tym, że wspierał on finansowo reżim prezydenta Białorusi, w związku z czym umieszczenie jego nazwiska w wykazach osób i podmiotów objętych środkami ograniczającymi nie było uzasadnione. W tym względzie Sąd oddalił między innymi argument Rady, że skarżącemu udało się uzyskać umowy i koncesje publiczne w Białorusi dzięki jego ścisłym związkom z reżimem prezydenta. Jako że zawarcie tych umów i udzielenie tych koncesji jest uregulowane w tym kraju przepisami prawa, Rada powinna była wykazać, że skarżący uzyskał sporne zamówienia w inny sposób aniżeli dzięki własnym zasługom.

Następnie w odniesieniu do spółki holdingowej, Sąd stwierdził, że Rada nie mogła umieścić na początku 2012 r. nazwy tej spółki w spornych wykazach z tego względu, że należała ona do osoby figurującej już na tych wykazach. Jeśli chodzi bowiem o Białoruś, to dopiero od końca 2012 r. prawo Unii pozwoliło Radzie stosować zamrożenie funduszy nakazane wobec danej osoby do podmiotów należących lub kontrolowanych przez tę osobę. W tym kontekście Sąd zauważył również, że Radzie nie udało się udowodnić, iż wspomniana spółka wspierała finansowo reżim prezydenta Białorusi.

Wreszcie w odniesieniu do białoruskiego klubu piłkarskiego i innych spółek, których nazwy zostały dodane do spornych wykazów z tego względu, że chodziło o spółki zależne spółki holdingowej, Sąd stwierdził, że niezgodne z prawem umieszczenie nazwy spółki holdingowej w tych wykazach powoduje niezgodność z prawem umieszczenia nazw jej spółek zależnych, w tym wspomnianego klubu piłkarskiego, w owych wykazach.

Sąd stwierdził zatem nieważność większości zaskarżonych aktów w części, w której dotyczyły one skarżących.

5. UKRAINA

Sprawa zakończona wyrokiem z dnia 26 października 2015 r., ***Portnov/Rada*** (T-290/14, Zb.Orz., EU:T:2015:806) pozwoliła Sądowi wypowiedzieć się po raz pierwszy w przedmiocie środków ograniczających przyjętych w świetle sytuacji na Ukrainie i obejmujących osoby wskazane jako odpowiedzialne za defraudację funduszy państwa ukraińskiego. Przedmiotem sporu były środki przyjęte wobec doradcy byłego prezydenta Ukrainy z tego względu, że wszczęto wobec niego na Ukrainie postępowanie karne, aby przeprowadzić dochodzenie w sprawie przestępstw powiązanych ze sprzeniewierzeniem funduszy publicznych i ich nielegalnym przesyłaniem poza terytorium kraju.

Sąd przypomniał, że choć Rada dysponuje szerokim zakresem uznania w odniesieniu do ogólnych kryteriów, jakie należy wziąć pod uwagę w celu przyjęcia środków ograniczających, sąd Unii upewnia się jednak, że decyzja ta, która ma dla tej osoby skutek indywidualny, opiera się na wystarczająco solidnej podstawie faktycznej. Oznacza to sprawdzenie okoliczności faktycznych podnoszonych w uzasadnieniu, które leży u podstaw wspomnianej decyzji, tak aby kontrola sądowa nie była ograniczona do oceny abstrakcyjnego prawdopodobieństwa przywołanych powodów, ale dotyczyła tego, czy powody te – lub co najmniej jeden z nich, uważany za sam w sobie wystarczający do wsparcia tej decyzji – są wykazane w sposób wystarczająco precyzyjny i konkretny.

Badając następnie pismo biura prokuratora generalnego Ukrainy skierowane do wysokiej przedstawiciel Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, na które to pismo Rada powołała się na poparcie umieszczenia nazwiska skarżącego w spornym wykazie, Sąd zauważył, że choć pismo to pochodzi od wysokiej rangi organu wymiaru sprawiedliwości państwa trzeciego, zawiera ono jedynie ogólne twierdzenie, iż skarżący, obok innych byłych wysokich urzędników, jest objęty dochodzeniem dotyczącym czynów – bliżej niesprecyzowanych – polegających na zdefraudowaniu funduszy państwowych oraz nielegalnego przesyłania tych funduszy za granicę. Sąd uznał zatem, że pismo to nie dostarcza żadnej dokładniejszej informacji dotyczącej tych czynów ani odpowiedzialności skarżącego w tym zakresie.

Zdaniem Sądu z powyższego wynika, że rozpatrywane pismo nie mogło stanowić wystarczająco solidnej podstawy faktycznej do umieszczenia nazwiska skarżącego w spornym wykazie z tego względu, że został on wskazany jako odpowiedzialny za defraudację funduszy państwowych. Jako że przy umieszczaniu nazwiska skarżącego w wykazie nie uszanowano kryteriów wskazania osób objętych rozpatrywanymi środkami ograniczającymi, Sąd stwierdził nieważność przyjętych wobec niego środków.

RAMY POLITYKI NADZORCZEJ EUROSYSTEMU – WŁAŚCIWOŚĆ EBC

W ww. wyroku *Zjednoczone Królestwo/EBC*[41] (EU:T:2015:133) Sąd wypowiedział się w przedmiocie kompetencji EBC do regulowania działalności systemów rozliczeniowych papierów wartościowych zgodnie z wymogami ustanowionymi w ramach polityki nadzorczej Eurosystemu.

W powyższym względzie Sąd stwierdził najpierw, że ustanowienie wymogu lokalizacji w obrębie strefy euro kontrahentów centralnych uczestniczących w rozliczaniu papierów wartościowych nie ogranicza się do zwykłego nadzoru nad wspomnianymi systemami, lecz jest elementem regulowania ich działalności.

Następnie Sąd zauważył, że istnieje stosunek komplementarności między art. 127 ust. 1 i 2 TFUE a art. 22 statutu EBC. Uprawnienie do uchwalania rozporządzeń na podstawie art. 22 tego statutu jest bowiem jednym ze środków, jakimi dysponuje EBC, aby wypełnić swoje zadanie, powierzone Eurosystemowi przez art. 127 ust. 2 TFUE i polegające na popieraniu należytego funkcjonowania systemów płatniczych. Zadanie to z kolei służy wypełnieniu głównego celu określonego w art. 127 ust. 1 TFUE. Z powyższego siłą rzeczy wynika, że zawarte w art. 22 statutu EBC wyrażenie „systemy rozliczeń" należy interpretować w związku z „systemami płatności", do których odwołano się w tym samym artykule.

W konsekwencji Sąd uznał, że w braku wyraźnego odesłania w art. 22 statutu EBC do rozliczania papierów wartościowych należy stwierdzić, iż celem użycia wyrażenia „system rozliczeń i płatności" jest raczej podkreślenie, że EBC ma kompetencję do uchwalania rozporządzeń w celu zapewnienia skuteczności i bezpieczeństwa systemów płatności, w tym systemów obejmujących etap rozliczeń, niż przyznanie mu autonomicznej kompetencji regulacyjnej wobec wszystkich systemów rozliczeń.

Wreszcie Sąd zauważył, że z postanowień traktatu FUE wynika, iż fakt przyznania EBC uprawnień do regulacji systemów rozliczania papierów wartościowych musi być wyraźny. Wobec tego do EBC należy, w przypadku gdy uzna on, że przyznanie mu uprawnienia do regulacji infrastruktur dokonujących rozliczeń transakcji przeprowadzanych na papierach wartościowych jest niezbędne do zapewnienia należytego wykonywania zadania, o którym mowa w art. 127 ust. 2 tiret czwarte TFUE, zwrócenie się do prawodawcy Unii z wnioskiem o zmianę art. 22 jego statutu poprzez dodanie wyraźnego odesłania do systemów rozliczania papierów wartościowych.

41 | Zobacz także rozważania poświęcone pojęciu aktu podlegającego zaskarżeniu w części zatytułowanej „Dopuszczalność skarg wniesionych na podstawie art. 263 TFUE" powyżej.

ZDROWIE PUBLICZNE

Spory przed Sądem odzwierciedlają różnorodność działalności prawodawczej i administracyjnej instytucji Unii w dziedzinie zdrowia publicznego. W tej dziedzinie Sąd miał okazję zbadać zgodność z prawem działań lub zaniechań w dziedzinie bezpieczeństwa żywności i produktów biobójczych.

Po pierwsze, w wyroku z dnia 11 lutego 2015 r., ***Hiszpania/Komisja*** [T-204/11, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:91] Sąd wypowiedział się w przedmiocie zgodności z prawem aktu Komisji dotyczącego metod wykrywania morskich biotoksyn w żywych małżach.

W omawianym przypadku Sąd badał skargę o stwierdzenie nieważności rozporządzenia (UE) nr 15/2011[42], w którym Komisja zmieniła metody wykrywania morskich biotoksyn i zastąpiła stosowaną dotychczas metodę biologiczną metodą chemiczną. W tym celu instytucja ta oparła się na opinii Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), w której to opinii wskazano na braki metody biologicznej. Na poparcie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonego rozporządzenia Królestwo Hiszpanii powołało się na naruszenie art. 168 TFUE, wskazując, iż zastąpienie metody biologicznej nową metodą szkodzi poważnie ochronie zdrowia publicznego. Utrzymywało ono również, że naruszone zostały zasada proporcjonalności i zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań.

Sąd zauważył, że z uwagi na oceny naukowe EFSA dalsze stosowanie metody biologicznej stanowiłoby zagrożenie dla zdrowia publicznego. Komisja była zatem zobowiązana do niezwłocznego podjęcia działań w celu ochrony zdrowia publicznego. W tym względzie Sąd uznał, że Komisja nie działała pośpiesznie, ponieważ metoda chemiczna została zatwierdzona w badaniu walidacyjnym prowadzonym przez państwa członkowskie pod koordynacją laboratorium referencyjnego Unii ds. biotoksyn morskich. Ponadto zdaniem sądu Królestwo Hiszpanii nie wykazało, że decyzja o zastąpieniu metody biologicznej metodą chemiczną jako metodą referencyjną w przypadku znanych biotoksyn stanowiła zagrożenie dla zdrowia publicznego z naruszeniem traktatu FUE. Królestwo Hiszpanii nie udowodniło bowiem, że metoda chemiczna jest mniej wiarygodna niż metoda biologiczna. Nie wykazało ono w szczególności, że istnieje różnica pod względem czasu analizy między metodą chemiczną a metodą biologiczną, która to różnica byłaby źródłem zagrożenia dla zdrowia publicznego, że większy koszt metody chemicznej spowodował zmniejszenie poziomu ochrony zdrowia publicznego i że dostępne materiały referencyjne nie pozwalają na przeprowadzenie odpowiedniej kontroli.

Sąd oddalił także argument oparty na naruszeniu zasady proporcjonalności, zajmując stanowisko, że podwyższenia kosztów, jakim w opinii Królestwa Hiszpanii skutkuje stosowanie metody chemicznej, nie można uznać za niewspółmierne do celu w postaci ochrony zdrowia konsumentów. Z jednej strony metoda biologiczna nie pozwala wykryć w wystarczająco wiarygodny sposób pewnych rodzajów toksyn; z drugiej strony Królestwo Hiszpanii nie wykazało, iż uwzględniło obniżenie kosztów, jakie mogła spowodować metoda chemiczna dla podmiotów działających w tym sektorze na skutek większej wiarygodności w zakresie wykrywania znanych toksyn.

Wreszcie Sąd stwierdził, że zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań także nie została naruszona. Choć bowiem w chwili wydania zaskarżonego rozporządzenia materiały referencyjne konieczne do stosowania metody chemicznej nie były dostępne dla niektórych toksyn, możliwe było jednak skorzystanie w zadowalający sposób z pośredniej oceny na podstawie istniejących materiałów referencyjnych przewidzianych dla substancji należących do tej samej grupy.

42| Rozporządzenie Komisji (UE) nr 15/2011 z dnia 10 stycznia 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2074/2005 w odniesieniu do uznanych metod badania na obecność morskich biotoksyn w żywych małżach (Dz.U. L 6, s. 3).

Po drugie, w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 16 grudnia 2015 r., ***Szwecja/Komisja*** (T-521/14, EU:T:2015:976) do Sądu została wniesiona skarga na bezczynność mająca na celu stwierdzenie, że nie przyjmując aktów delegowanych przewidzianych w rozporządzeniu (UE) nr 528/2012[43] dotyczących ustalenia naukowych kryteriów określania właściwości zaburzających funkcjonowanie układu hormonalnego, Komisja naruszyła wspomniane rozporządzenie.

Sąd stwierdził, że z powyższego rozporządzenia wyraźnie wynika, iż na Komisji ciąży jasny, precyzyjny i bezwarunkowy obowiązek przyjęcia takich aktów, i to najpóźniej do dnia 13 grudnia 2013 r. Okoliczność, iż zaproponowane przez nią w tych ramach kryteria naukowe były przedmiotem krytyki latem 2013 r. z tego powodu, że nie były one naukowo uzasadnione i że ich stosowanie miało wpływ na rynek wewnętrzny, nie miała wpływu na fakt, że na Komisji ciąży obowiązek działania, która to instytucja uchybiła zatem zobowiązaniom ciążącym na niej na podstawie rozporządzenia nr 528/2012.

REJESTRACJA CHEMIKALIÓW

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 25 września 2015 r., ***VECCO i in./Komisja*** (T-360/13, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:695) do Sądu wpłynęła skarga o stwierdzenie częściowej nieważności rozporządzenia (UE) nr 348/2013[44], którym tritlenek chromu został włączony do wykazu substancji podlegających procedurze udzielania zezwoleń przewidzianego w załączniku XIV do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006[45], przy czym nie przewidziano żadnego zwolnienia na rzecz niektórych zastosowań tritlenku chromu.

Skarżący powoływali się w szczególności na przewidzianą w rozporządzeniu nr 1907/2006 możliwość zwolnienia niektórych zastosowań z obowiązku uzyskania zezwolenia, w sytuacji gdy z istniejących konkretnych przepisów prawnych Unii ustalających minimalne wymagania dotyczące ochrony zdrowia ludzkiego lub środowiska dla danego zastosowania substancji wynika, że ryzyko jest objęte właściwą kontrolą.

W omawianym przypadku Sąd zbadał po raz pierwszy kryteria, które należy spełnić, aby akt Unii mógł zostać uznany za istniejące konkretne przepisy prawne Unii w rozumieniu art. 58 ust. 2 rozporządzenia nr 1907/2006.

W powyższym względzie Sąd zaznaczył, że jedynie „norma prawna przyjęta przez podmiot w ramach Unii, która ma wywierać wiążące skutki prawne", może stanowić taki przepis prawny.

Sąd zajął ponadto stanowisko, że dyrektywy 98/24/WE[46] i 2004/37/WE[47], jako że wpisują się one w ramy ochrony zdrowia pracowników, nie mogą stanowić takich przepisów prawnych. Ze względu bowiem na to, że wspomniane dyrektywy nie odnoszą się do określonej substancji, aktów tych nie można uznać ani za konkretne, gdyż odnoszą się one w sposób ogólny do wszystkich substancji chemicznych, ani za nakładające wymogi minimalne, gdyż

43 | Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych (Dz.U. L 167, s. 1).

44 | Rozporządzenie Komisji (UE) nr 348/2013 z dnia 17 kwietnia 2013 r. zmieniające załącznik XIV do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) (Dz.U. L 108, s. 1).

45 | Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz.U. L 396, s. 1).

46 | Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed zagrożeniami związanymi ze środkami chemicznymi w miejscu pracy (14. dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/931/EWG) (Dz.U. L 131, s. 11).

47 | Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagenów podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz.U. L 158, s. 50).

określają one jedynie ogólne ramy obowiązków, jakie ciążą na pracodawcach narażających swych pracowników na ryzyko wynikające z zastosowania substancji chemicznych. To samo odnosi się do dyrektyw 2012/18/UE[48]i 2010/75/UE[49], jako że wpisują się one w ramy ochrony środowiska naturalnego. W odniesieniu do pierwszej z wymienionych dyrektyw Sąd stwierdził, że nie dotyczy ona ani konkretnych zastosowań substancji niebezpiecznych, ani ochrony ludzi przed zbyt dużym narażeniem na substancje niebezpieczne w ich miejscu pracy. Jeśli chodzi o drugą z tych dyrektyw, odnosi się ona do konkretnego procesu przemysłowego, który przekracza pewien wysoki próg wielkości, a nie do szczególnej substancji w tym procesie, i nie stosuje się do wszystkich rodzajów tego procesu, w szczególności procesów, które nie przekraczają wskazanego progu.

Sąd doszedł do wniosku, że w braku istniejących konkretnych przepisów prawnych Unii nakładających wymogi minimalne dotyczące ochrony zdrowia ludzkiego lub środowiska w wypadku zastosowania substancji Komisja nie dysponuje żadnym zakresem uznania w celu przyznania wnioskowanego zwolnienia i oddalił skargę.

DOSTĘP DO DOKUMENTÓW INSTYTUCJI

W 2015 r. orzecznictwo w dziedzinie dostępu do dokumentów odnosiło się między innymi do zakresu stosowania rozporządzenia nr 1049/2001[50], a w szczególności do pojęcia dokumentu i do zakresu wyjątków od prawa dostępu dotyczących ochrony interesów handlowych oraz kontroli, dochodzenia i audytu.

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 27 lutego 2015 r., ***Breyer/Komisja*** (T-188/12, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:124) do Sądu wpłynęła skarga o stwierdzenie nieważności decyzji, w której Komisja odmówiła udzielenia skarżącemu dostępu do pism procesowych złożonych przez państwo członkowskie w ramach postępowania przed Trybunałem w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, które to postępowanie było zamknięte w dniu złożenia wniosku.

Powyższy wyrok był dla Sądu okazją, przede wszystkim, do przypomnienia, że pojęcie dokumentu w rozumieniu rozporządzenia nr 1049/2002 oparte jest w istocie na treści utrwalonej, którą po jej stworzeniu można odtworzyć lub z którą można się zapoznać, przy czym, po pierwsze, rodzaj nośnika, na jakim przechowywana jest treść, typ i rodzaj przechowywanej treści, podobnie jak wielkość, długość, waga lub sposób prezentacji treści są pozbawione znaczenia, a po drugie, treść ta musi dotyczyć kwestii związanych z polityką, działalnością lub decyzjami mieszczącymi się w sferze odpowiedzialności danej instytucji.

Sąd zauważył, że pisma procesowe sporządzone przez państwo członkowskie w związku ze skargą o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wniesioną przez Komisję w ramach wykonywania przysługujących jej kompetencji, których kopie Trybunał przekazał w tym kontekście Komisji i które są w posiadaniu tej instytucji, stanowią dokumenty przechowywane przez instytucję w rozumieniu rozporządzenia nr 1049/2001, a zatam wchodzą w zakres stosowania tego rozporządzenia.

Badając wreszcie wpływ art. 15 ust. 3 akapit czwarty TFUE na stosowanie rozporządzenia nr 1049/2001 do spornych pism procesowych, Sąd przypomniał, że między innymi z tego postanowienia traktatu FUE i z celów uregulowań Unii w tej dziedzinie wynika, że działalność orzecznicza jako taka jest wyłączona z zakresu stosowania prawa dostępu do dokumentów ustanowionego przez te uregulowania. Niemniej, jak orzekł już Trybunał, pisma procesowe przedkładane mu przez instytucję, mimo że należą do działalności orzeczniczej sądu Unii, nie są wykluczone ze względu na art. 15 ust. 3 akapit czwarty TFUE z zakresu prawa dostępu do dokumentów.

48 | Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniająca, a następnie uchylająca dyrektywę Rady 96/82/WE (Dz.U. L 197, s. 1).

49 | Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz.U. L 334, s. 17).

50 | Zobacz przypis 12 powyżej.

A zatem, jak zauważył Sąd, przez analogię należy stwierdzić, że pisma procesowe przedstawione przez państwo członkowskie w ramach postępowania o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego nie są, podobnie jak pisma Komisji, objęte wykluczeniem z zakresu prawa dostępu do dokumentów przewidzianym w art. 15 ust. 3 akapit czwarty TFUE w odniesieniu do działalności orzeczniczej Trybunału Sprawiedliwości.

W świetle całości powyższych rozważań Sąd doszedł do wniosku, że art. 15 ust. 3 akapit czwarty TFUE nie stoi na przeszkodzie włączeniu spornych pism do zakresu stosowania rozporządzenia nr 1049/2001, bez uszczerbku jednak dla zastosowania w odpowiednim przypadku jednego z wyjątków, o których mowa w art. 4 wspomnianego rozporządzenia, oraz przewidzianej w ust. 5 tego przepisu możliwości zażądania przez państwo członkowskie, by dana instytucja nie ujawniała tych pism.

Sąd powrócił do pojęcia dokumentu w wyroku z dnia 2 lipca 2015 r., ***Typke/Komisja*** (T-214/13, Zb.Orz., odwołanie w toku, EU:T:2015:448) w ramach badania skargi dotyczącej wniosku o udzielenie dostępu mającego na celu przeszukiwanie baz danych. Przypomniawszy, że zgodnie z art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1049/2001 „dokument" do celów tego rozporządzenia oznacza „wszelkie treści bez względu na ich nośnik", Sąd wskazał, iż mimo tej szerokiej definicji niezbędne jest utrzymanie dla celów stosowania rozporządzenia nr 1049/2001 rozróżnienia pomiędzy pojęciem dokumentu a pojęciem informacji.

Jeśli chodzi o przypadek wniosku o udzielenie dostępu zmierzającego do tego, aby Komisja wykonała na podstawie parametrów określonych przez wnioskodawcę przeszukiwanie w jednej ze swoich baz danych bądź w kilku takich bazach, Sąd wskazał, że Komisja ma obowiązek, o ile zastosowania nie znajduje art. 4 rozporządzenia nr 1049/2001, uwzględnienia takiego wniosku, jeśli żądane przeszukiwanie może zostać zrealizowane za pomocą narzędzi przeszukiwania dostępnych dla tej bazy danych. Natomiast nie można wymagać od Komisji, aby przedstawiła wnioskodawcy część lub całość danych zawartych w jednej z jej baz danych – czy też w kilku takich bazach – uporządkowanych według schematu, który nie występuje w rzeczonej bazie danych. Z tego wynika, że jeżeli chodzi o bazy danych, przedmiotem wniosku o udzielenie dostępu na podstawie rozporządzenia nr 1049/2001 może być wszystko to, co może zostać pobrane z bazy danych w wyniku przeprowadzenia normalnego lub rutynowego przeszukiwania.

W omawianym przypadku, jak zauważył Sąd, dostęp do kombinacji danych, do których odnosi się wniosek o udzielenie dostępu do dokumentów, zakłada przeprowadzenie pewnych operacji z zakresu programowania, co nie może być utożsamiane z normalnym lub rutynowym przeszukiwaniem baz danych. Sąd wywnioskował z tego, że wniosek złożony przez skarżącego nie dotyczy dostępu, choćby częściowego, do jednego bądź większej liczby istniejących dokumentów, lecz – przeciwnie – dotyczy utworzenia nowych dokumentów, które nie mogą zostać pobrane z baz danych w wyniku przeprowadzenia normalnego lub rutynowego przeszukiwania za pomocą istniejących narzędzi przeszukiwania.

W sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 12 maja 2015 r., ***Unión de Almacenistas de Hierros de España/ Komisja*** (T-623/13, Zb.Orz., EU:T:2015:268) Sąd wypowiedział się w przedmiocie zgodności z prawem decyzji, w której Komisja odmówiła przyznania skarżącej dostępu do szeregu dokumentów przekazanych Komisji przez hiszpański organ ochrony konkurencji w ramach dwóch postępowań dochodzeniowych dotyczących stosowania art. 101 TFUE. Aby przyjąć tę decyzję, Komisja oparła się na istnieniu ogólnego domniemania, zgodnie z którym ujawnienie dokumentów takich jak te będące przedmiotem sporu stanowiłoby naruszenie ochrony interesów handlowych danych przedsiębiorstw oraz celów dochodzenia.

W powyższym względzie Sąd zauważył, że istnieje ogólne domniemanie, zgodnie z którym ujawnienie dokumentów przekazanych przez krajowy organ ochrony konkurencji na podstawie art. 11 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003[51] w ramach postępowania w sprawie naruszenia reguł konkurencji zasadniczo stwarza zagrożenie zarówno dla ochrony interesów handlowych przedsiębiorstw, których dotyczą sporne informacje, jak i dla ściśle

51 | Zobacz przypis 7 powyżej.

z nią powiązanej ochrony celów dochodzenia prowadzonego przez działający w sprawie krajowy organ ochrony konkurencji. Sąd uściślił, że podobnie jak orzeczono w dziedzinie kontroli koncentracji i kontroli porozumień, decyzji i uzgodnionych praktyk[52], wspomniane domniemanie ma zastosowanie niezależnie od kwestii, czy wniosek o dostęp dotyczy postępowania kontrolnego już zakończonego, czy też jeszcze się toczącego.

Ponadto Sąd podkreślił, że prawidłowe funkcjonowanie ustanowionego mechanizmu wymiany informacji w sieci władz publicznych zapewniających przestrzeganie reguł Unii w dziedzinie konkurencji oznacza, że wymienione w ten sposób informacje pozostają poufne. Gdyby każda osoba mogła na podstawie rozporządzenia nr 1049/2001 mieć dostęp do dokumentów przekazanych Komisji przez organy ochrony konkurencji państw członkowskich, to związana z przekazanymi informacjami gwarancja zaostrzonej ochrony, na której opiera się ten mechanizm, zostałaby podważona.

Wreszcie Sąd wskazał, że ograniczenie okresu, w którym znajduje zastosowanie domniemanie, nie mogło w omawianym przypadku być uzasadnione uwzględnieniem prawa do odszkodowania, z którego korzystają podmioty poszkodowane w wyniku naruszenia art. 101 TFUE. Sporne dokumenty dotyczyły bowiem nie dochodzenia prowadzonego przez Komisję, lecz dochodzenia prowadzonego przez krajowy organ ochrony konkurencji. Dowody niezbędne do uzasadnienia ewentualnego wniosku o odszkodowanie mogły być zatem w danym przypadku zawarte właśnie w aktach dochodzenia tego krajowego organu ochrony konkurencji.

Wyrok z dnia 7 lipca 2015 r., ***Axa Versicherung/Komisja*** (T-677/13, Zb.Orz., EU:T:2015:473) stanowił dla Sądu okazję do dokonania dodatkowych uściśleń w przedmiocie problematyki domniemań ogólnych mających zastosowanie do pewnych kategorii dokumentów.

U źródeł tej sprawy leżały dwa wnioski o udzielenie dostępu do dokumentów dotyczących postępowania w sprawie stosowania reguł konkurencji, z których jeden odnosił się do spisu treści danych akt sprawy. W przypadku drugiego z wymienionych powyżej wniosków Komisja odmówiła skarżącej w całości dostępu do występujących w aktach sprawy odniesień do dokumentów przekazanych w ramach programu łagodzenia sankcji zawartych w tym spisie treści, opierając się na istnieniu ogólnego domniemania naruszenia ochrony celów kontroli i dochodzenia.

Sąd zauważył przede wszystkim, że Komisja mogła uznać, iż przekazanie zawartych w aktach postępowania w sprawie stosowania reguł konkurencji „dokumentów przekazanych w ramach programu łagodzenia sankcji" może podważyć skuteczność jej programu łagodzenia sankcji, jako że prowadzi do podania do wiadomości osób trzecich chronionych informacji handlowych lub poufnych informacji dotyczących współpracy stron zawartych w tych dokumentach. Niemniej takie względy nie uzasadniają systematycznego odmawiania dostępu do takich dokumentów, ponieważ każdy wniosek o udzielenie dostępu do dokumentów musi być przedmiotem oceny w każdym konkretnym przypadku. W szczególności zważywszy na znaczenie powództw odszkodowawczych wszczynanych przed sądami krajowymi dla utrzymania skutecznej konkurencji w Unii, zwykłe powołanie się na ryzyko, że dostęp do dowodów znajdujących się w aktach postępowania w sprawie stosowania reguł konkurencji naruszy skuteczność programu łagodzenia sankcji, w ramach którego dowody te zostały przekazane właściwemu organowi ochrony konkurencji, jest niewystarczające dla uzasadnienia odmowy dostępu do tych dowodów. Natomiast okoliczność, że taka odmowa może uniemożliwić wniesienie rzeczonych powództw, wymaga, aby odmowa ta była oparta na nadrzędnych względach dotyczących ochrony interesu, na który się powołano, i mających zastosowanie do każdego dokumentu, do którego odmówiono dostępu. A zatem na Komisji lub na sądach krajowych, do których zwrócono się o zajęcie stanowiska w kwestii dostępu do dokumentów zgromadzonych w ramach realizacji programu łagodzenia sankcji zawartych w aktach postępowania w sprawie stosowania reguł konkurencji, ciąży obowiązek wyważenia, w każdym konkretnym przypadku, różnych interesów uzasadniających przekazanie lub ochronę spornych dokumentów, z uwzględnieniem wszystkich istotnych okoliczności sprawy.

52 | Wyroki: z dnia 28 czerwca 2012 r., Komisja/Éditions Odile Jacob (C-404/10 P, Zb.Orz., EU:C:2012:393); z dnia 13 września 2013 r., Niderlandy/Komisja (T-380/08, Zb.Orz., EU:T:2013:480); z dnia 7 października 2014 r., Schenker/Komisja (T-534/11, Zb.Orz., EU:T:2014:854).

Powyższe rozważania mają tym bardziej zastosowanie w przypadku, gdy osoba, która uważa się za ofiarę naruszenia reguł konkurencji i która wystąpiła już z powództwem o odszkodowanie do sądu krajowego, wnosi o udzielenie dostępu nie do „dokumentów przekazanych w ramach programu łagodzenia sankcji" zawartych w aktach postępowania zakończonego wydaniem decyzji stwierdzającej istnienie tego naruszenia, a jedynie do odniesień do tych dokumentów zawartych w spisie treści tychże akt. Całkowita odmowa dostępu do takich odniesień, w tym ich najbardziej neutralnych lub nieszkodliwych elementów, uniemożliwia zresztą lub przynajmniej nadmiernie utrudnia jakiekolwiek zidentyfikowanie przez skarżącą „dokumentów przekazanych w ramach programu łagodzenia sankcji" w ścisłym znaczeniu tego wyrażenia i nie pozwala jej na wyrobienie sobie opinii co do ewentualnej konieczności dysponowania tymi dokumentami celem poparcia swego powództwa o odszkodowanie ani tym bardziej wyjaśnienia powodów takiej konieczności, podczas gdy właśnie od przestrzegania tych wymogów orzecznictwo uzależnia ujawnienie tych dokumentów i ich przekazanie wymiarowi sprawiedliwości w ramach powództw o odszkodowanie wnoszonych do sądów krajowych oraz uznanie przez Komisję nadrzędnego interesu publicznego, w przypadku gdy wpływa do niej wniosek na podstawie rozporządzenia nr 1049/2001.

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

W ww. wyroku *Front Polisario/Rada*[53] (EU:T:2015:953) Sąd uznał, że instytucje Unii dysponują szerokim zakresem uznania w kwestii, czy należy zawrzeć z państwem trzecim porozumienie, które będzie mieć zastosowanie na danym terytorium, i to tym bardziej wtedy, gdy normy i zasady prawa międzynarodowego mające zastosowanie w tej dziedzinie są skomplikowane i nieprecyzyjne. Wynika stąd, że kontrola sądowa musi koniecznie ograniczać się do kwestii, czy właściwa instytucja Unii, w niniejszym przypadku Rada, zatwierdzając zawarcie porozumienia takiego jak to zatwierdzone zaskarżoną decyzją, popełniła oczywiste błędy w ocenie.

W tych ramach sąd Unii musi skontrolować, czy instytucja starannie i bezstronnie zbadała wszystkie istotne okoliczności danej sprawy, na które powołano się na poparcie wyciągniętych z nich wniosków. Nie ulega wprawdzie wątpliwości, że z *Karty praw podstawowych Unii Europejskiej* nie wynika bezwzględny zakaz zawarcia przez Unię umowy mogącej mieć zastosowanie na spornym terytorium, ale nie zmienia to faktu, iż ochrona praw podstawowych ludności takiego terytorium ma szczególne znaczenie i stanowi kwestię, którą Rada powinna zbadać przed zatwierdzeniem takiej umowy. W szczególności – jak wyjaśnił Sąd – w przypadku umowy mającej ułatwić między innymi wywóz do Unii różnych produktów pochodzących z danego terytorium Rada powinna starannie i bezstronnie zbadać wszystkie istotne okoliczności, aby upewnić się, że działalność produkcyjna dotycząca produktów przeznaczonych do wywozu nie jest prowadzona ze szkodą dla ludności danego terytorium ani nie wiąże się z naruszeniem jej praw podstawowych. W związku z tym, zważywszy między innymi na okoliczność, że suwerenność Królestwa Marokańskiego nad Saharą Zachodnią nie została uznana ani przez Unię i jej państwa członkowskie, ani, mówiąc ogólniej, przez ONZ, jak również z uwagi na brak jakiegokolwiek mandatu międzynarodowego mogącego uzasadniać obecność marokańską na tym terytorium, Rada powinna była sama upewnić się, że nie istnieją wskazówki co do eksploatacji zasobów naturalnych terytorium Sahary Zachodniej pod kontrolą marokańską mogącej odbywać się ze szkodą dla jej mieszkańców i mogącej naruszać ich prawa podstawowe. Jako że ani z argumentów Rady, ani z danych złożonych przez tę instytucję do akt sprawy nie wynika, że przeprowadziła ona takie badanie, Sąd uznał, że Rada uchybiła ciążącemu na niej obowiązkowi zbadania przed przyjęciem zaskarżonej decyzji wszystkich okoliczności przypadku, o którym mowa. Wobec tego Sąd uznał, że należy uwzględnić skargę i stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim zatwierdzono w niej stosowanie porozumienia, do którego się ona odnosi, do Sahary Zachodniej.

II. SPORY DOTYCZĄCE ODSZKODOWAŃ

53| W przedmiocie tego wyroku zob. także rozważania poświęcone „[d]opuszczalność[ci] skarg wniesionych na podstawie art. 263 TFUE" w pkt 3 („Legitymacja procesowa do zaskarżenia decyzji w sprawie zawarcia porozumienia") i pkt 4 („Zdolność procesowa") powyżej.

W wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r., ***CN/Parlament*** (T-343/13, Zb.Orz., EU:T:2015:926) Sąd orzekł w przedmiocie skargi o odszkodowanie wniesionej przez byłego urzędnika Rady w celu uzyskania naprawienia szkody, jaką miał on ponieść wskutek rozpowszechnienia na stronie internetowej Parlamentu niektórych dotyczących go danych osobowych. W omawianym przypadku Parlament opublikował na swej stronie komunikat, w którym opisał w zwięzły sposób treść petycji złożonej do niego przez skarżącego, podając przy tym nazwisko skarżącego i okoliczność, że cierpi on na ciężką chorobę oraz że jego syn jest poważnie niepełnosprawny psychicznie lub fizycznie.

W powyższym względzie Sąd zauważył, że przetwarzanie szczególnie chronionych danych skarżącego należy zbadać w świetle art. 10 rozporządzenia (WE) nr 45/2001[54], który zakazuje przetwarzania danych osobowych dotyczących zdrowia, poza przypadkiem, między innymi, gdy zainteresowana osoba udzieliła wyraźnej zgody. Sąd przypomniał w tym kontekście, że art. 2 lit. h) wspomnianego rozporządzenia definiuje zgodę osoby, której dane dotyczą, jako „konkretne i świadome dobrowolne wskazanie przez osobę, której dane dotyczą, na to, że wyraża przyzwolenie na przetwarzanie odnoszących się do niej danych osobowych". W świetle całości okoliczności danego przypadku Sąd uznał, że skarżący dokonał „świadomego i dobrowolnego wskazania". Uważna lektura informacji przedstawionych przez Parlament powinna była bowiem pozwolić na to, aby rozsądnie uważny składający petycję mógł ocenić zakres swojego działania i jego konsekwencje. Ponadto to dobrowolne wskazanie było konkretne, gdyż Parlament poinformował skarżącego o tym, że jego skarga, której przedmiotem był zarzut, iż instytucja Unii nie uwzględniła w prawidłowy sposób choroby skarżącego i niepełnosprawności jego syna dla celów jego kariery, będzie dostępna w Internecie. Wreszcie Sąd uznał, że skarżący udzielił wyraźnej zgody, zaznaczając na formularzu przypadki dotyczące publicznego rozpatrywania i wpisania do rejestru dostępnego w Internecie, tak że jego zgoda nie musiała wynikać w sposób dorozumiany z jakiegokolwiek działania. Zdaniem Sądu rozważania te znajdują zastosowanie mutatis mutandis do przetwarzania danych osobowych innych niż szczególnie chronione dane osobowe skarżącego.

Niemniej – jak zwrócił uwagę Sąd – w zakresie, w jakim komunikat wskazywał, że syn skarżącego jest dotknięty poważną niepełnosprawnością umysłową lub fizyczną, zawierał on również szczególnie chronione dane osobowe syna skarżącego, mimo że nie został on w nim wskazany z nazwiska. W braku jakiejkolwiek wskazówki co do tego, że skarżący jest przedstawicielem prawnym swojego syna, wyraźna zgoda udzielona przez niego nie może uzasadniać przetwarzania tych danych przez Parlament. Sąd orzekł jednak, że skarżący nie może powoływać się w ramach swojej skargi na bezprawność wynikającą z podnoszonego naruszenia praw osób trzecich, w szczególności praw jego syna.

Badając zresztą zachowanie Parlamentu po otrzymaniu żądania usunięcia spornych danych, Sąd zauważył, że rozporządzenie nr 45/2001 nie przewiduje wyraźnie możliwości wycofania pierwotnie udzielonej zgody. Uściślił ponadto, że skarżący nie podniósł naruszenia przepisu lub zasady prawa na wypadek, gdyby pierwotna publikacja Parlamentu była zgodna z prawem – co miało miejsce w omawianej sprawie. Jeżeli – tak jak w omawianym przypadku – wniosek nie jest zasadny, lecz został uwzględniony w drodze kurtuazji, nie ma powodu nakładania na Parlament obowiązku jego „niezwłocznego" wykonania. W tym przypadku do Parlamentu należało jedynie wywiązanie się ze zobowiązania w rozsądnym terminie.

III. ODWOŁANIA

Spośród orzeczeń wydanych przez izbę odwołań Sądu w 2015 r. trzy wyroki zasługują na szczególną uwagę.

54| Rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych (Dz.U. 2001, L 8, s. 1).

Po pierwsze, w wyroku z dnia 19 czerwca 2015 r., ***Z/Trybunał Sprawiedliwości*** [T-88/13 P, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:393] Sąd orzekł, że jeśli chodzi o postępowanie w sprawie zażalenia, składający zażalenie powinien mieć możliwość spowodowania, by sąd Unii skontrolował zgodność z prawem nie tylko pierwotnego aktu będącego przedmiotem zażalenia, ale i decyzji oddalającej zażalenie. Interes osoby składającej zażalenie w tym, by postępowanie w sprawie zażalenia było prowadzone zgodnie z prawem, a zatem i w tym, by w razie nieprawidłowości stwierdzona została nieważność decyzji oddalającej zażalenie, powinien bowiem być oceniany w sposób autonomiczny, a nie w związku z ewentualnie wniesioną skargą na akt pierwotny będący przedmiotem zażalenia. Gdyby było inaczej, w przypadku wniesienia do sądu skargi na akt pierwotny, na który złożone zostało zażalenie, zainteresowany nigdy nie mógłby podnieść nieprawidłowości postępowania w sprawie zażalenia, pozbawiających go jednak możliwości skorzystania ze zgodnego z prawem poprzedzającego wniesienie skargi ponownego zbadania decyzji administracyjnej. Utraciłby on zatem możliwość skorzystania z procedury mającej na celu umożliwienie i wspieranie polubownego rozstrzygania sporów powstałych między urzędnikiem a administracją oraz zobowiązanie organu zatrudniającego urzędnika do ponownego rozpatrzenia swojej decyzji, z poszanowaniem przepisów, w świetle ewentualnych uwag danego urzędnika.

Po drugie, w wyroku z dnia 16 września 2015 r., ***EMA/Drakeford*** [T-231/14 P, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:639] Sąd potwierdził podejście Sądu do spraw Służby Publicznej Unii, zgodnie z którym celem art. 8 akapit pierwszy Warunków zatrudnienia innych pracowników Unii Europejskiej jest uniknięcie sytuacji, w której w przypadku rozwoju kariery lub zmiany pełnionych obowiązków przez członka personelu tymczasowego zatrudnionego na podstawie umowy na czas określony, administracja mogłaby nadużywać formalnie różnych umów, aby obejść przewidziane w tym przepisie przekształcenie umowy. Jednak założeniem tego przekształcenia jest to, że członek personelu tymczasowego, który awansuje na ścieżce kariery lub którego obowiązki zmieniają się, zachowuje stosunek pracy ze swoim pracodawcą charakteryzujący się ciągłością. Jeśli okaże się, że pracownik zawiera umowę wprowadzającą merytoryczną, a nie formalną, zmianę charakteru jego obowiązków, założenie stosowania art. 8 akapit pierwszy wspomnianych warunków nie jest już ważne. Przyznanie, że każde przedłużenie mogłoby zostać uwzględnione do celów stosowania normy przewidzianej w tym przepisie, byłoby sprzeczne z duchem tego przepisu. Sąd wyjaśnił, że jeśli porówna się pełnione zadania, stanowisko kierownika komórki stanowi merytoryczną zmianę w stosunku do stanowiska zastępcy kierownika, co powoduje przerwanie stosunku pracy w rozumieniu pojęcia zdefiniowanego przez Sąd do spraw Służby Publicznej. O ile bowiem pozostawanie w obszarze tej samej działalności nie powoduje automatycznie ciągłości pełnionych obowiązków, o tyle ciągłość ta z zasady powinna być wyłączona w przypadku, gdy dostęp do stanowiska kierownika komórki podlega warunkowi przejścia otwartego postępowania w sprawie naboru. Jednakże z uwagi na to, że przed mianowaniem na stanowisko kierownika komórki zainteresowany sprawował funkcję pełniącego obowiązki kierownika komórki, nie można tak naprawdę stwierdzić, że mianowanie na kierownika komórki, nawet jeśli nastąpiło w wyniku otwartego postępowania, faktycznie stanowiło przerwanie stosunku pracy w stosunku do pełnionych wcześniej obowiązków.

Po trzecie, w wyroku z dnia 13 października 2015 r., ***Komisja/Verile i Gjergji*** (T-104/14 P, Zb.Orz., EU:T:2015:776) Sąd orzekł przede wszystkim, że art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej nie wymaga, by zainteresowanemu została zapewniona możliwość poznania – zanim zdecyduje się on na wykonanie swego prawa do przeniesienia do systemu emerytalno-rentowego Unii uprawnień emerytalnych nabytych w innym systemie – ostatecznej liczby lat uprawniających do emerytury, które zostaną mu zaliczone w wyniku takiego przeniesienia. Przepis ten nie wymaga również, by ewentualny spór między zainteresowanym a jego instytucją dotyczący wykładni i stosowania właściwych przepisów był rozstrzygany przez sąd Unii, zanim jeszcze nawet zainteresowany zdecyduje, czy życzy sobie, by jego uprawnienia emerytalne nabyte w innym systemie zostały przeniesione do systemu emerytalno-rentowego Unii.

IV. WNIOSKI W PRZEDMIOCIE ŚRODKÓW TYMCZASOWYCH

W 2015 r. do Sądu wpłynęły 32 wnioski w przedmiocie środków tymczasowych i orzekł on w 31 sprawach[55].

Postanowieniami z dnia 1 września 2015 r.: ***Francja/Komisja*** (T-344/15 R, Zb.Orz., EU:T:2015:583) i *Pari Pharma/EMA* [T-235/15 R, Zb.Orz. (Fragmenty), odwołanie w toku, EU:T:2015:587] oraz z dnia 15 grudnia 2015 r., ***CCPL i in./Komisja*** [T-522/15 R, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:1012] prezes Sądu uwzględnił trzy wnioski o zawieszenie wykonania.

W ww. postanowieniu *Pari Pharma/EMA* (EU:T:2015:587), dotyczącym problematyki odnoszącej się do zamierzonego przez Europejską Agencję Leków (EMA) ujawnienia na podstawie rozporządzenia nr 1049/2001 informacji, które miały być poufne, prezes Sądu przyjął takie samo podejście jak w porównywalnych postanowieniach podpisanych w 2014 r.[56]

Prezes Sądu przyznał istnienie fumus boni iuris, stwierdzając, że w rachubę wchodzi zbadanie poufności sprawozdań zawierających ocenę podobieństwa pomiędzy dwoma produktami leczniczymi i wyższości klinicznej jednego z nich nad drugim. Jako że ocena ta należy do szczególnego sektora farmaceutycznego, czyli sektora sierocych produktów leczniczych, i odnosi się do badań farmakokinetycznych i dotyczących równoważności biologicznej, w jej ramach podnoszone są kwestie wiążące się z wysoko zaawansowaną technicznie oceną naukową. Badając sporne sprawozdania i kwestię, czy EMA popełniła błąd, gdy oddaliła wniosek skarżącej o zachowanie poufności, prezes Sądu stał bowiem wobec złożonych problemów naukowych, których rozwiązanie nie nasuwało się od razu, ale zasługiwało na skrupulatną ocenę sędziego rozstrzygającego sprawę co do istoty.

Zdaniem prezesa Sądu wyważenie interesów przechylało szalę na korzyść skarżącej. Sędzia rozstrzygający sprawę co do istoty będzie bowiem musiał orzec, czy należy stwierdzić nieważność decyzji – w której EMA poinformowała, że ma zamiar ujawnić sporne sprawozdania osobie trzeciej – w związku z naruszeniem poufnego charakteru tych sprawozdań. Otóż dla zachowania skuteczności (effet utile) wyroku stwierdzającego nieważność tej decyzji skarżąca powinna być w stanie zapobiec ujawnieniu owych sprawozdań przez EMA. Taki wyrok zostałby bowiem pozbawiony skuteczności, gdyby wniosek w przedmiocie środka tymczasowego został oddalony, ponieważ oddalenie tego wniosku umożliwiałoby EMA ujawnienie sprawozdań, a zatem de facto przesądzenie o treści przyszłego orzeczenia co do istoty.

Jeśli chodzi o pilny charakter, prezes Sądu uznał poważny charakter podnoszonej szkody, podkreślając, że na potrzeby postępowania w przedmiocie środka tymczasowego należy domniemywać poufność informacji zawartych w spornych sprawozdaniach. Sprawozdania te, jako że odnosiły się do działalności produkcyjnej i handlowej skarżącej, stanowiły dobro niematerialne, które mogło być wykorzystane do celów konkurencyjnych i którego wartość mogła zostać poważnie obniżona, gdyby utraciły one poufny charakter. W odniesieniu do nieodwracalnego charakteru szkody, jaka mogła zostać wyrządzona wskutek ujawnienia spornych sprawozdań osobie trzeciej, która złożyła wniosek o udzielenie dostępu na podstawie rozporządzenia nr 1049/2001, prezes Sądu uznał, że skarżąca znalazłaby się w sytuacji podatności na zagrożenia tak samo intensywnej jak sytuacja spowodowana opublikowaniem w Internecie. Ta osoba trzecia mogłaby bowiem natychmiast zapoznać się ze szczególnie chronionymi informacjami oraz mogłaby je następnie wykorzystać do celów konkurencyjnych i osłabić w ten sposób pozycję konkurencyjną skarżącej. Z uwagi na to, że ujawnienie dokumentu na podstawie rozporządzenia nr 1049/2001 wywiera skutek erga omnes, wyrażenie podnoszonej szkody za pomocą liczby wydawało się niemożliwe, gdyż dostęp do tych informacji mogła uzyskać nieokreślona i nieograniczona liczba obecnych i przyszłych konkurentów na całym świecie w celu ich wykorzystania na wiele sposobów w krótko-,

55| Trzy orzeczenia zostały wydane przez sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych zastępującego Sąd zgodnie z art. 157 § 4 w związku z art. 12 regulaminu postępowania przed Sądem, a mianowicie postanowienia: z dnia 17 kwietnia 2015 r., CGI Luxembourg i Intrasoft International/*Parlament* (T-769/14 R, EU:T:2015:227); z dnia 12 czerwca 2015 r., Cofely Solelec i in./*Parlament* (T-224/15 R, EU:T:2015:377); z dnia 15 października 2015 r., Ahrend Furniture/*Komisja* (T-482/15 R, EU:T:2015:782).

56| Chodzi tu o postanowienia: z dnia 13 lutego 2014 r., Luxembourg Pamol (Cyprus) i Luxembourg Industries/*Komisja* (T-578/13 R, EU:T:2014:103) i z dnia 25 lipca 2014 r., Deza/ECHA (T-189/14 R, EU:T:2014:686), które nie były przedmiotem odwołania (zob. sprawozdanie roczne z 2014 r., s. 161, 162).

średnio- i długoterminowym okresie.

Ponadto nawet gdyby podnoszona szkoda nie mogła zostać uznana za nieodwracalną, prezes Sądu nie miałby możliwości zbadania poufności każdej konkretnej informacji zawartej w spornych sprawozdaniach w celu uwzględnienia jedynie w części wniosku w przedmiocie środków tymczasowych. W świetle szczególnych cech sporu mającego na celu ochronę potencjalnie poufnych dokumentów sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych nie powinien także rozważać rozwiązania częściowego, polegającego na chronieniu tylko niektórych danych, jednocześnie zezwalając na dostęp do innych. W przypadku bowiem gdyby sędzia rozstrzygający sprawę co do istoty przyznał, że należy zastosować zasadę ogólnego domniemania poufności w odniesieniu do spornych sprawozdań, sprawozdania te nie byłyby nawet objęte obowiązkiem częściowego ujawnienia. Ze względu na swą czysto akcesoryjną właściwość sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych nie może więc zezwolić na częściowy dostęp, nie pozbawiając skuteczności (effet utile) orzeczenia co do istoty.

Wreszcie prezes Sądu przypomniał, że kryterium związane z nieodwracalnym charakterem szkody – którego źródłem jest wyłącznie orzecznictwo i które nie występuje ani w traktatach, ani w regulaminie postępowania – nie może znaleźć zastosowania w przypadku, gdy jest ono nie do pogodzenia z wymogami skutecznej ochrony tymczasowej. Otóż art. 278 TFUE i 279 TFUE, postanowienia prawa pierwotnego, zezwalają sędziemu orzekającemu w przedmiocie środków tymczasowych na zarządzenie zawieszenia wykonania, jeśli uzna on, że „okoliczności tego wymagają", oraz na zarządzenie „niezbędnych" środków tymczasowych. Zdaniem prezesa Sądu warunki te zostały spełnione w omawianym przypadku, tym bardziej że ani wniesienie skargi głównej, ani złożenie wniosku w przedmiocie środków tymczasowych nie mogły zostać uznane za stosowaną przez skarżącą taktykę mającą na celu opóźnienie bez uzasadnionego powodu ujawnienia spornych sprawozdań.

Wyżej wymienionym postanowieniem *Francja/Komisja* (EU:T:2015:583) prezes Sądu uwzględnił wniosek w przedmiocie środka tymczasowego złożony przez Republikę Francuską, mający na celu uzyskanie zawieszenia wykonania ujawnienia dokumentów, które przekazała ona Komisji i które instytucja ta postanowiła przekazać osobie trzeciej składającej odpowiedni wniosek na podstawie rozporządzenia nr 1049/2001.

Komisja, która w sprawie głównej zakwestionowała poufny charakter spornych dokumentów, uznała jednak, że sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych powinien uniemożliwić ujawnienie tych dokumentów, gdyż w przeciwnym wypadku wyrok, który ma zostać wydany w sprawie głównej, zostałby pozbawiony skuteczności (effet utile).

Prezes Sądu przyznał istnienie fumus boni iuris, uznając, że z dyskusji prowadzonej między stronami wynika, iż istnieje istotny spór prawny dotyczący zakresu art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 1049/2001 – na który powołała się Republika Francuska – który przyznaje państwom członkowskim uprzywilejowany status względem innych posiadaczy dokumentów, przewidując, że w przeciwieństwie do nich każde państwo członkowskie może zażądać od instytucji nieujawniania dokumentu pochodzącego od tego państwa bez jego „uprzedniej zgody". W wyroku z dnia 21 czerwca 2012 r., *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds/Komisja*[57] Trybunał orzekł bowiem, że instytucja rozpatrująca wniosek o przyznanie dostępu do dokumentu nie ma obowiązku dokonywać kontroli, która wykraczałaby poza weryfikację samego istnienia uzasadnienia odnoszącego się do wyjątków przewidzianych w art. 4 ust. 1–3 rozporządzenia nr 1049/2001, podczas gdy Sąd w swoim wyroku z dnia 14 lutego 2012 r., *Niemcy/Komisja*[58] uznał, że instytucja ta może zbadać prima facie zasadność uzasadnienia przedstawionego przez zainteresowane państwo członkowskie na poparcie swojego sprzeciwu wobec ujawnienia spornych dokumentów.

Wyważenie interesów przemawiało za stanowiskiem Republiki Francuskiej. Prezes Sądu stwierdził bowiem, że sędzia rozstrzygający sprawę co do istoty będzie musiał orzec w kwestii tego, czy należy stwierdzić nieważność

57 | C-135/11 P, Zb.Orz., EU:C:2012:376, pkt 63, 64.

58 | T-59/09, Zb.Orz., EU:T:2012:75, pkt 51–53, 57.

decyzji Komisji – w której poinformowała ona, że ma zamiar ujawnić sporne dokumenty – w związku z naruszeniem poufnego charakteru tych dokumentów. Otóż dla zachowania skuteczności (effet utile) wyroku, który stwierdzałby nieważność tej decyzji, Republika Francuska powinna być w stanie zapobiec takiemu przedwczesnemu ujawnieniu przez Komisję, co przesądzałoby de facto o treści przyszłego orzeczenia co do istoty.

Jeśli chodzi o pilny charakter, Republika Francuska twierdziła, że sporne dokumenty stanowiły ważne elementy w ramach postępowania, które toczyło się między nią a Komisją i które wykazuje się istotnymi podobieństwami z fazą poprzedzającą wniesienie skargi w postępowaniu o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, gdyż obejmuje dialog z Komisją, mający na celu zbliżenie rozbieżnych stanowisk. Zdaniem Republiki Francuskiej cel ten może zostać osiągnięty wyłącznie w klimacie ścisłego wzajemnego zaufania, który zostałby zagrożony wskutek przedwczesnego ujawnienia dokumentów wymienionych w trakcie tego postępowania, gdyż takie ujawnienie narusza jej strategię obrony w późniejszym sporze. Prezes Sądu uznał, że taka obrona należy do powierzonych Republice Francuskiej zadań państwa, a ujawnienie spornych dokumentów zagrażałoby w poważny sposób wykonaniu tych zadań. Szkoda poniesiona z powodu tego ujawnienia byłaby także nieodwracalna, ponieważ późniejsze stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji nie doprowadziłoby do usunięcia tej szkody, zaś z uwagi na jej niepieniężny charakter nie mogłaby ona zostać naprawiona w drodze skargi o odszkodowanie skierowanej przeciwko Komisji.

W sprawie zakończonej ww. postanowieniem *CCPL i in./Ko*misja (EU:T:2015:1012) pięć spółek będących członkami struktury spółdzielczej, na które zostały nałożone grzywny z powodu ich udziału w kartelu na rynku opakowań spożywczych, złożyło wniosek w przedmiocie środka tymczasowego mający na celu uzyskanie zwolnienia z obowiązku ustanowienia gwarancji bankowej pokrywającej ich grzywny. W swoim postanowieniu prezes Sądu przypomniał, że zwolnienie z tego obowiązku można przyznać jedynie wtedy, gdy wnioskodawca przedstawi dowód, iż obiektywnie nie ma możliwości ustanowienia gwarancji bankowej lub alternatywnie – iż jej ustanowienie zagrozi jego gospodarczemu przetrwaniu. Przyznając, że skarżące podjęły w odpowiednim czasie poważne starania o uzyskanie takiej gwarancji, prezes Sądu stwierdził jednak, że starania te okazały się daremne, ponieważ 12 banków, do których zwróciły się one w tym celu, odmówiło im udzielenia gwarancji ze względu na ich niepewną sytuację finansową. W tym kontekście prezes Sądu odmówił zastosowania koncepcji grupy do środowiska spółdzielczego, do którego należały skarżące, uzasadniając to tym, że nie istniała dostateczna zbieżność interesów.

Istnienie fumus boni iuris zostało uznane w odniesieniu do żądania posiłkowego zmierzającego do obniżenia grzywien, które to żądanie było oparte na zarzucie dotyczącym odmowy uwzględnienia braku zdolności płatniczej skarżących, gdyż prezes Sądu uznał, że nie można wykluczyć, iż sędzia rozstrzygający sprawę co do istoty skorzysta z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania w zakresie grzywien i obniży kwotę grzywien nałożonych na skarżące.

Prezes Sądu zarządził zatem żądane zwolnienie, pod warunkiem jednak, że skarżące będą regularnie informować Komisję o wdrożeniu przewidzianego planu restrukturyzacji grupy CCPL i że przystąpią one możliwie najszybciej do zapłaty w ratach nałożonych na nie grzywien, wpłacając kwotę odpowiadającą rezerwie utworzonej przez nie w tym planie oraz miesięczne raty, które będą pochodzić z dochodów osiągniętych ze zbycia niektórych udziałów.

W dziedzinie zamówień publicznych wydanych zostało wiele postanowień w duchu zmiany kierunku orzecznictwa, która nastąpiła w drodze postanowienia z dnia 4 grudnia 2014 r., *Vanbreda Risk & Benefits/Komisja*[59] i której zasada została potwierdzona w wyniku postępowania odwoławczego postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2015 r., *Komisja/Vanbreda Risk & Benefits*[60]. Dla przypomnienia: zgodnie z tym nowym orzecznictwem przesłanka dotycząca pilnego charakteru ulega złagodzeniu w tych szczególnych sporach w ten sposób, że poważna, lecz nie nieodwracalna szkoda może wystarczyć do jej spełnienia, pod warunkiem że wykazane istnienie fumus boni

59 | T-199/14 R, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2014:1024.

60 | C-35/15 P(R), Zb.Orz., EU:C:2015:275.

iuris ma szczególną wagę. Niemniej złagodzenie to ma zastosowanie tylko wtedy, gdy wniosek w przedmiocie środków tymczasowych zostanie złożony przez wykluczonego oferenta przed zawarciem umowy między instytucją zamawiającą a zwycięskim przedsiębiorstwem oraz w terminie zawieszenia wynoszącym 10 dni[61], pod warunkiem jednak że instytucja zamawiająca dochowała tego terminu zawieszenia przed zawarciem umowy oraz że wykluczony oferent dysponował informacjami wystarczającymi do wykonania przysługującego mu prawa do obrony we wspomnianym terminie.

Właśnie z uwagi na powyższe rozważania w ww. postanowieniach *CGI Luxembourg i Intrasoft International/Parlament* (EU:T:2015:227) i *Cofely Solelec i in./Parlament* (EU:T:2015:377) oraz w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2015 r., ***Banimmo/Komisja*** (T-293/15 R, EU:T:2015:438) sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych, który przyznał inaudita altera parte środki tymczasowe wnioskowane przez wykluczonych oferentów, umorzył postępowanie, dowiedziawszy się o cofnięciu przez instytucję zamawiającą decyzji o odrzuceniu ofert przedłożonych przez tych oferentów.

Natomiast w postanowieniu z dnia 15 czerwca 2015 r., ***Close i Cegelec/Parlament*** [T-259/15 R, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:378], stwierdziwszy, że instytucja zamawiająca w pełni dochowała terminu zawieszenia przed zawarciem umowy ze zwycięskim przedsiębiorstwem oraz że wykluczonym oferentom, poinformowanym w odpowiednim czasie o odrzuceniu ich ofert, umożliwiono skuteczne wniesienie skargi o stwierdzenie nieważności i wniosku w przedmiocie środków tymczasowych, prezes Sądu uznał, że złagodzenie przesłanki dotyczącej pilnego charakteru nie może znaleźć zastosowania w owym przypadku, ponieważ dane akty nie zostały wniesione w terminie zawieszenia wynoszącym 10 dni między doręczeniem decyzji o odrzuceniu oferty a zawarciem umowy. Jako że wspomniani oferenci nie wykazali ryzyka poniesienia poważnej i nieodwracalnej szkody, ich wniosek w przedmiocie środków tymczasowych został oddalony[62].

61| Ustanowionym w art. 171 ust. 1 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 1268/2012 z dnia 29 października 2012 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (Dz.U. L 362, s. 1).

62| Inne wnioski w przedmiocie środków tymczasowych złożone w dziedzinie zamówień publicznych także zostały oddalone z powodu braku szczególnie poważnego charakteru fumus boni iuris i braku pilnego charakteru [postanowienia: z dnia 24 marca 2015 r., Europower/Komisja, T-383/14 R, Zb.Orz. (Fragmenty), EU:T:2015:190; z dnia 17 lipca 2015 r., GSA i SGI/Parlament, T-321/15 R, EU:T:2015:522; ww. postanowienie Ahrend Furniture/Komisja, EU:T:2015:782].

CVRIA

B | SKŁAD SĄDU

(Porządek pierwszeństwa na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Pierwszy rząd, od lewej:

prezesi izb: G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas; wiceprezes Sądu H. Kanninen; prezes Sądu M. Jaeger; prezesi izb: M.E. Martins Ribeiro, M. Prek, S. Frimodt Nielsen, D. Gratsias

Drugi rząd, od lewej:

sędziowie: C. Wetter, M. Kancheva, J. Schwarcz, I. Pelikánová, O. Czúcz, F. Dehousse, I. Wiszniewska-Białecka, I. Labucka, A. Popescu, E. Buttigieg

Trzeci rząd, od lewej:

sędziowie: I.S. Forrester, S. Gervasoni, A. Collins, E. Bieliūnas, V. Tomljenović, V. Kreuschitz, I. Ulloa Rubio, L. Madise; sekretarz E. Coulon

1. ZMIANY W SKŁADZIE SĄDU W 2015 R.

W dniu 7 października 2015 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Trybunału Sprawiedliwości z okazji mianowań na kolejną kadencję oraz złożenia ślubowania i objęcia urzędu przez nowych członków instytucji.

Z racji ustąpienia Nicholasa Jamesa Forwooda z pełnionej funkcji decyzją przedstawicieli rządów państw członkowskich z dnia 16 września 2015 r. sędzią Sądu został mianowany Ian Stewart Forrester, jako następca N.J. Forwooda, na pozostałą część jego kadencji, tj. od dnia 1 października 2015 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r. Podczas tej uroczystości I.S. Forrester złożył ślubowanie przed Trybunałem.

2. PORZĄDEK PIERWSZEŃSTWA

OD DNIA 1 STYCZNIA 2015 R.
DO DNIA 6 PAŹDZIERNIKA 2015 R.

M. JAEGER, prezes Sądu
H. KANNINEN, wiceprezes
M.E. MARTINS RIBEIRO, prezes izby
S. PAPASAVVAS, prezes izby
M. PREK, prezes izby
A. DITTRICH, prezes izby
S. FRIMODT NIELSEN, prezes izby
M. VAN DER WOUDE, prezes izby
D. GRATSIAS, prezes izby
G. BERARDIS, prezes izby
N.J. FORWOOD, sędzia
F. DEHOUSSE, sędzia
O. CZÚCZ, sędzia
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sędzia
I. PELIKÁNOVÁ, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia
A. POPESCU, sędzia
M. KANCHEVA, sędzia
E. BUTTIGIEG, sędzia
C. WETTER, sędzia
V. TOMLJENOVIĆ, sędzia
E. BIELIŪNAS, sędzia
V. KREUSCHITZ, sędzia
A. COLLINS, sędzia
I. ULLOA RUBIO, sędzia
S. GERVASONI, sędzia
L. MADISE, sędzia

E. COULON, sekretarz

OD DNIA 7 PAŹDZIERNIKA 2015 R.
DO DNIA 31 GRUDNIA 2015 R.

M. JAEGER, prezes
H. KANNINEN, wiceprezes
M.E. MARTINS RIBEIRO, prezes izby
S. PAPASAVVAS, prezes izby
M. PREK, prezes izby
A. DITTRICH, prezes izby
S. FRIMODT NIELSEN, prezes izby
M. van der WOUDE, prezes izby
D. GRATSIAS, prezes izby
G. BERARDIS, prezes izby
F. DEHOUSSE, sędzia
O. CZÚCZ, sędzia
I. WISZNIEWSKA- BIAŁECKA, sędzia
I. PELIKÁNOVÁ, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia
A. POPESCU, sędzia
M. KANCHEVA, sędzia
E. BUTTIGIEG, sędzia
C. WETTER, sędzia
V. TOMLJENOVIĆ, sędzia
E. BIELIŪNAS, sędzia
V. KREUSCHITZ, sędzia
A. COLLINS, sędzia
I. ULLOA RUBIO, sędzia
S. GERVASONI, sędzia
L. MADISE, sędzia
I.S. FORRESTER, sędzia

E. COULON, sekretarz

3. DAWNI CZŁONKOWIE SĄDU

(w kolejności objęcia funkciji)

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Yeraris Christos (1989–1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), prezes w latach 1989–1995
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Saggio Antonio (1989–1998), prezes w latach 1995–1998
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Vesterdorf Bo (1989–2007), prezes w latach 1998–2007
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)
Lindh Pernilla (1995–2006)
Tiili Virpi (1995–2009)
Azizi Josef (1995–2013)
Cooke John D. (1996–2008)
Pirrung Jörg (1997–2007)
Mengozzi Paolo (1998–2006)
Meij Arjen W.H. (1998–2010)
Vilaras Mihalis (1998–2010)
Forwood Nicholas James (1999–2015)
Legal Hubert (2001–2007)
Trstenjak Verica (2004–2006)
Šváby Daniel (2004–2009)
Cremona Ena (2004–2012)
Vadapalas Vilenas (2004–2013)
Jürimäe Küllike (2004–2013)
Moavero Milanesi Enzo (2006–2011)
Wahl Nils (2006–2012)
Tchipev Teodor (2007–2010)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010)
Soldevila Fragoso Santiago (2007–2013)
Truchot Laurent (2007–2013)
O'Higgins Kevin (2008–2013)

PREZESI

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)
Saggio Antonio (1995–1998)
Vesterdorf Bo (1998–2007)

SEKRETARZ

Jung Hans (1989–2005)

C | STATYSTYKI SĄDU

OGÓLNE ZESTAWIENIE INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI SĄDU

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2011–2015)

NOWE SPRAWY

2. Rodzaje postępowań (2011–2015)
3. Rodzaje skarg (2011–2015)
4. Przedmiot skargi (2011–2015)

SPRAWY ZAKOŃCZONE

5. Rodzaje postępowań (2011–2015)
6. Przedmiot skargi (2015)
7. Przedmiot skargi (2011–2015) (wyroki i postanowienia)
8. Skład orzekający (2011–2015)
9. Czas trwania postępowania w miesiącach (2011–2015) (wyroki i postanowienia)

SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA

10. Rodzaje postępowań (2011–2015)
11. Przedmiot skargi (2011–2015)
12. Skład orzekający (2011–2015)

RÓŻNE

13. Środki tymczasowe (2011–2015)
14. Tryb przyspieszony (2011–2015)
15. Orzeczenia Sądu, od których wniesiono odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości (1990–2015)
16. Podział odwołań do Trybunału Sprawiedliwości według rodzaju postępowania (2011–2015)
17. Wynik postępowań odwoławczych przed Trybunałem Sprawiedliwości (2015) (wyroki i postanowienia)
18. Wynik postępowań odwoławczych przed Trybunałem Sprawiedliwości (2011–2015) (wyroki i postanowienia)
19. Ogólna tendencja (1989–2015) (nowe sprawy, sprawy zakończone i sprawy w toku)

1. OGÓLNE ZESTAWIENIE INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI SĄDU – NOWE SPRAWY, SPRAWY ZAKOŃCZONE, SPRAWY W TOKU (2011–2015) [1] [2]

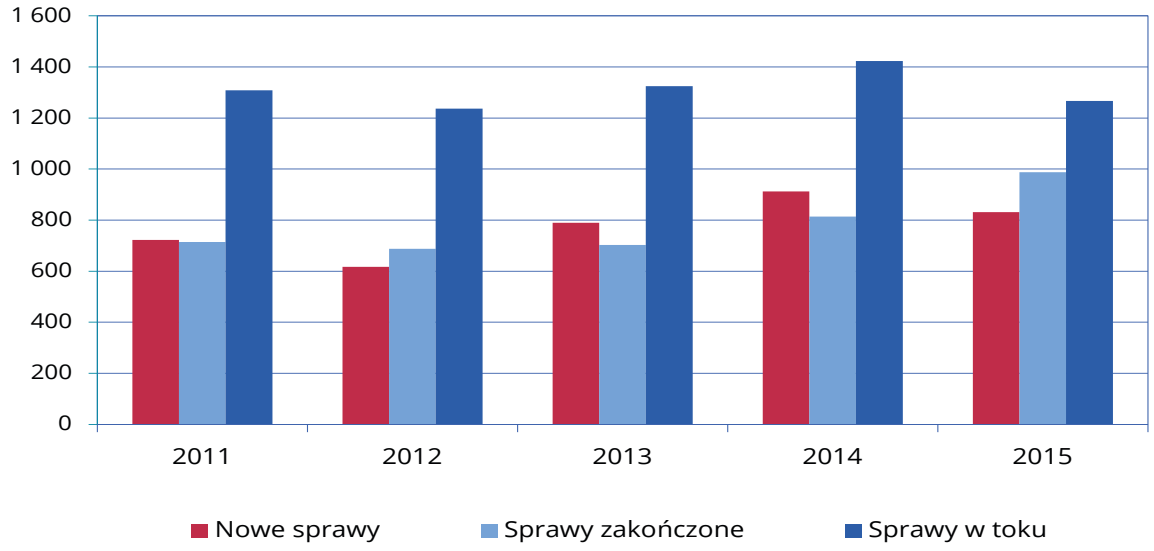

	2011	2012	2013	2014	2015
Nowe sprawy	722	617	790	912	831
Sprawy zakończone	714	688	702	814	987
Sprawy w toku	1308	1237	1325	1423	1267

1 | Jeżeli nie wskazano inaczej, w niniejszym zestawieniu oraz w zestawieniach w dalszej części statystyk uwzględnione zostały procedury szczególne.

Za „procedury szczególne" uznaje się: sprzeciw od wyroku zaocznego (art. 41 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 166 regulaminu postępowania przed Sądem), powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu (art. 42 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 167 regulaminu postępowania przed Sądem), wykładnię wyroków i postanowień (art. 43 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 168 regulaminu postępowania przed Sądem), wznowienie postępowania (art. 44 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 169 regulaminu postępowania przed Sądem), pomoc prawna (art. 148 regulaminu postępowania przed Sądem), sprostowanie wyroków i postanowień (art. 164 regulaminu postępowania przed Sądem) i spory w zakresie kosztów podlegających zwrotowi (art. 170 regulaminu postępowania przed Sądem).

2 | Jeżeli nie wskazano inaczej, w niniejszym zestawieniu oraz w zestawieniach w dalszej części statystyk nie zostały uwzględnione procedury w przedmiocie środków tymczasowych.

2. NOWE SPRAWY – RODZAJE POSTĘPOWAŃ (2011–2015)

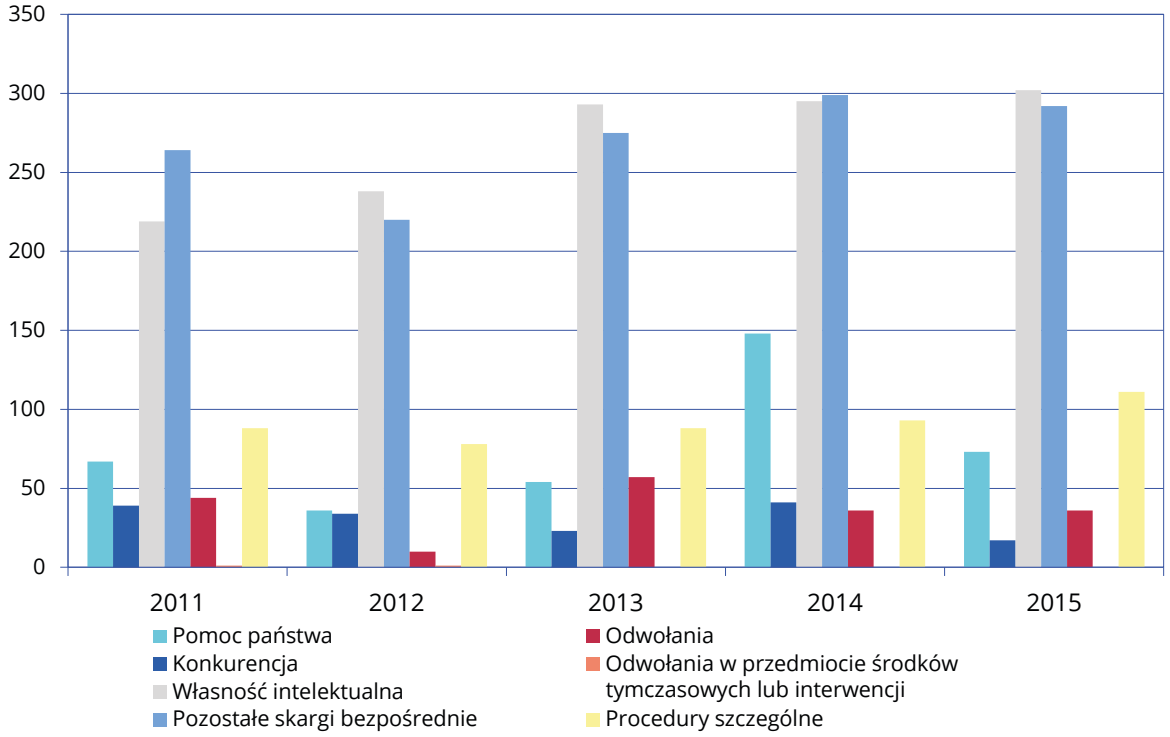

	2011	2012	2013	2014	2015
Pomoc państwa	67	36	54	148	73
Konkurencja	39	34	23	41	17
Własność intelektualna	219	238	293	295	302
Pozostałe skargi bezpośrednie	264	220	275	299	292
Odwołania	44	10	57	36	36
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	1	1			
Procedury szczególne	88	78	88	93	111
Razem	**722**	**617**	**790**	**912**	**831**

3. NOWE SPRAWY – RODZAJE SKARG (2011–2015)

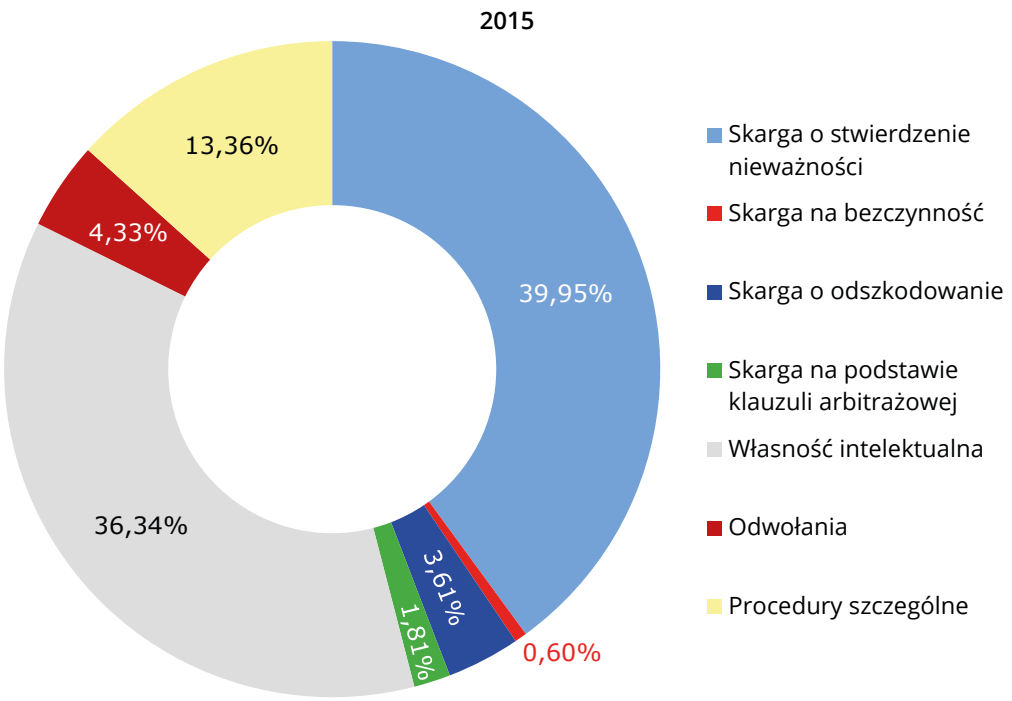

	2011	2012	2013	2014	2015
Skarga o stwierdzenie nieważności	341	257	319	423	332
Skarga na bezczynność	8	8	12	12	5
Skarga o odszkodowanie	16	17	15	39	30
Skarga na podstawie klauzuli arbitrażowej	5	8	6	14	15
Własność intelektualna	219	238	293	295	302
Odwołania	44	10	57	36	36
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	1	1			
Procedury szczególne	88	78	88	93	111
Razem	**722**	**617**	**790**	**912**	**831**

4. NOWE SPRAWY – PRZEDMIOT SKARGI (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	4	3	5	2	10
Dostęp do dokumentów	21	18	20	17	48
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	2	1		2	1
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport	2	1	2		3
Energia	1		1	3	3
Klauzula arbitrażowa	5	8	6	14	15
Konkurencja	39	34	23	41	17
Kultura			1		
Obywatelstwo Unii				1	
Ochrona konsumentów			1	1	2
Podatki	1	1	1	1	1
Polityka gospodarcza i pieniężna	4	3	15	4	3
Polityka handlowa	11	20	23	31	6
Polityka przemysłowa				2	
Polityka rybołówstwa	3		3	3	
Polityka społeczna	5	1		1	
Pomoc państwa	67	36	54	148	73
Prawo dotyczące przedsiębiorstw				1	1
Prawo instytucjonalne	44	41	44	67	53
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych)		1		4	7
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	1		6	1	
Przystąpienie nowych państw			1		
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	3	2	12	3	5
Rolnictwo	22	11	27	15	37
Sieci transeuropejskie			3		
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	3	4	3	3	5
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi			1		
Swoboda przedsiębiorczości				1	
Swoboda świadczenia usług		1		1	
Swobodny przepływ kapitału					2
Swobodny przepływ osób					1
Swobodny przepływ towarów			1		2
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	93	59	41	69	55
Środowisko	6	3	11	10	5
Transport	1		5	1	
Turystyka			2		
Unia celna i wspólna taryfa celna	10	6	1	8	
Własność intelektualna i przemysłowa	219	238	294	295	303
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa			2		
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących			1		
Zamówienia publiczne	18	23	15	16	23
Zatrudnienie			2		
Zbliżanie ustawodawstw			13		1
Zdrowie publiczne	2	12	5	11	2
Łącznie traktat WE/TFUE	**587**	**527**	**645**	**777**	**684**
Regulamin pracowniczy urzędników	47	12	57	42	36
Procedury szczególne	88	78	88	93	111
ŁĄCZNIE	**722**	**617**	**790**	**912**	**831**

5. SPRAWY ZAKOŃCZONE – RODZAJE POSTĘPOWAŃ (2011–2015)

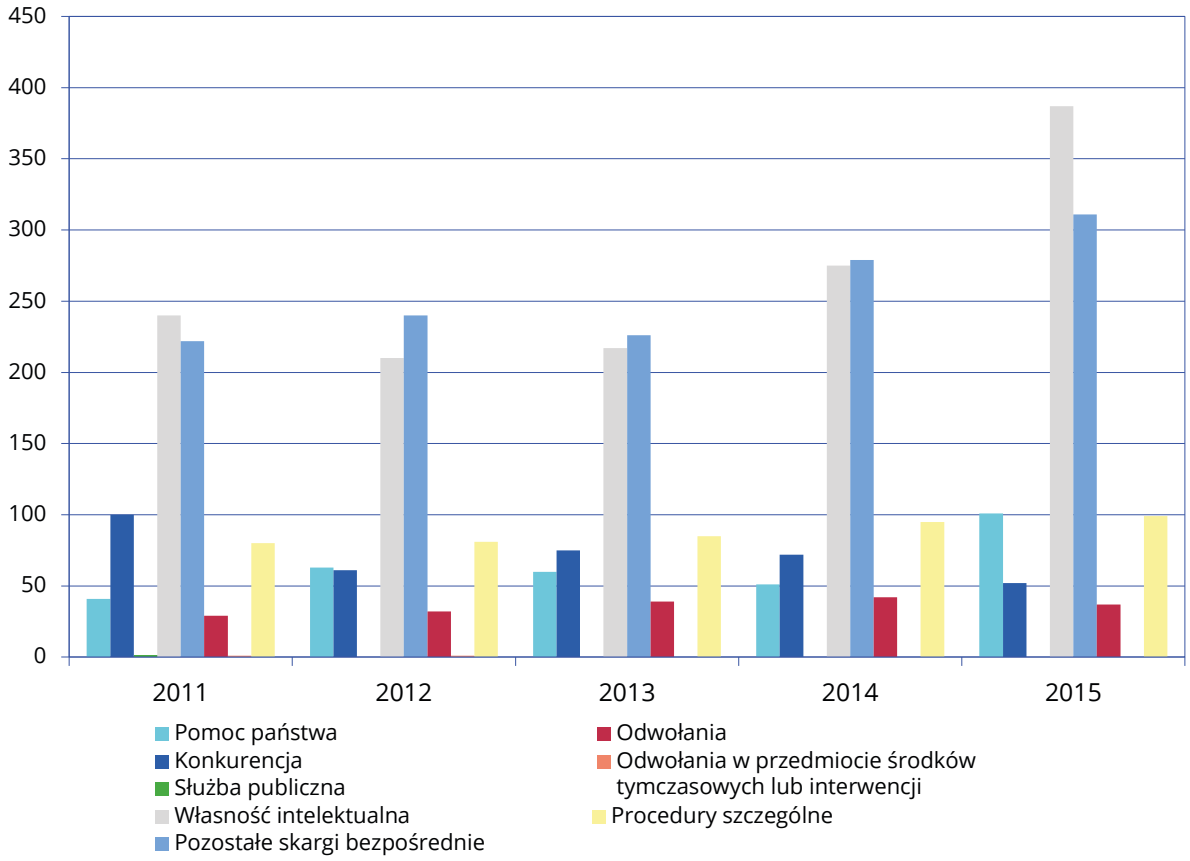

	2011	2012	2013	2014	2015
Pomoc państwa	41	63	60	51	101
Konkurencja	100	61	75	72	52
Służba publiczna	1	0	0	0	0
Własność intelektualna	240	210	217	275	387
Pozostałe skargi bezpośrednie	222	240	226	279	311
Odwołania	29	32	39	42	37
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	1	1			
Procedury szczególne	80	81	85	95	99
Razem	**714**	**688**	**702**	**814**	**987**

6. SPRAWY ZAKOŃCZONE – PRZEDMIOT SKARGI (2015)

	Wyroki	Postanowienia	Razem
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	2		2
Dostęp do dokumentów	15	6	21
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	1	1	2
Energia	1		1
Klauzula arbitrażowa	2		2
Konkurencja	47	5	52
Ochrona konsumentów	1	1	2
Podatki		1	1
Polityka gospodarcza i pieniężna	5	4	9
Polityka handlowa	15	9	24
Polityka przemysłowa		2	2
Polityka rybołówstwa	1	2	3
Pomoc państwa	34	67	101
Prawo dotyczące przedsiębiorstw		1	1
Prawo instytucjonalne	19	39	58
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych)	1	4	5
Przystąpienie nowych państw	1		1
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	4	5	9
Rolnictwo	28	4	32
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	3	3	6
Swoboda przedsiębiorczości		1	1
Swobodny przepływ kapitału		2	2
Swobodny przepływ osób		1	1
Swobodny przepływ towarów		2	2
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	38	22	60
Środowisko	2	16	18
Transport	2	1	3
Unia celna i wspólna taryfa celna	3	1	4
Własność intelektualna i przemysłowa	299	89	388
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa		1	1
Zamówienia publiczne	12	10	22
Zdrowie publiczne	10	5	15
Łącznie traktat WE/TFUE	**546**	**305**	**851**
Regulamin pracowniczy urzędników	23	14	37
Procedury szczególne	1	98	99
ŁĄCZNIE	**570**	**417**	**987**

7. SPRAWY ZAKOŃCZONE – PRZEDMIOT SKARGI (2011–2015)

(WYROKI I POSTANOWIENIA)

	2011	2012	2013	2014	2015
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	5	3	4	1	2
Dostęp do dokumentów	23	21	19	23	21
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	5		2		2
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport	1	1	1	2	
Energia			1	3	1
Klauzula arbitrażowa	6	11	8	10	2
Konkurencja	100	61	75	72	52
Obywatelstwo Unii				1	
Ochrona konsumentów	1				2
Podatki		2		2	1
Polityka gospodarcza i pieniężna	3	2	1	13	9
Polityka handlowa	10	14	19	18	24
Polityka przemysłowa					2
Polityka rybołówstwa	5	9	2	15	3
Polityka społeczna	5	1	4		
Pomoc państwa	41	63	59	51	101
Prawo dotyczące przedsiębiorstw					1
Prawo instytucjonalne	36	41	35	33	58
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych)		2			5
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości		2	7	1	
Przystąpienie nowych państw					1
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	4	1	6	3	9
Rolnictwo	26	32	16	15	32
Sieci transeuropejskie				1	
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	9	12	14	1	6
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi				1	
Swoboda przedsiębiorczości					1
Swoboda świadczenia usług	3	2		1	
Swobodny przepływ kapitału					2
Swobodny przepływ osób	2	1			1
Swobodny przepływ towarów			1		2
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	32	42	40	68	60
Środowisko	22	8	6	10	18
Transport	1	1		3	3
Turystyka			1	1	
Unia celna i wspólna taryfa celna	1	6	9	6	4
Własność intelektualna i przemysłowa	240	210	218	275	388
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa				2	1
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących			1		
Zamówienia publiczne	15	24	21	18	22
Zatrudnienie			2		
Zbliżanie ustawodawstw				13	
Zdrowie publiczne	3	2	4	10	15
Łącznie traktat WE/TFUE	**599**	**574**	**576**	**673**	**851**
Łącznie traktat EWWiS			**1**		
Łącznie traktat EWEA	**1**				
Regulamin pracowniczy urzędników	34	33	40	46	37
Procedury szczególne	80	81	85	95	99
ŁĄCZNIE	**714**	**688**	**702**	**814**	**987**

8. SPRAWY ZAKOŃCZONE – SKŁAD ORZEKAJĄCY (2011–2015)

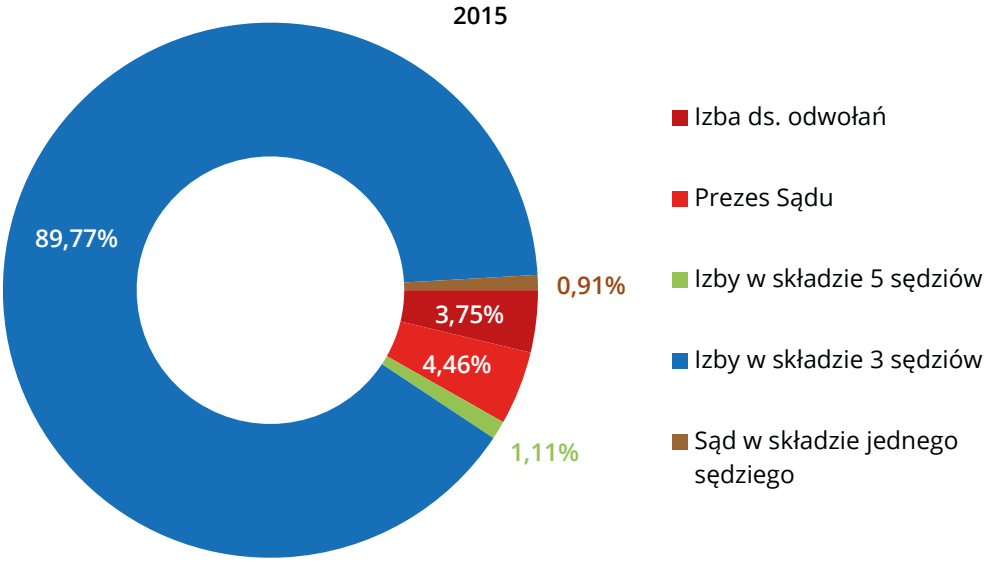

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem
Izba ds. odwołań	15	16	31	17	23	40	13	47	60	21	32	53	23	14	37
Prezes Sądu		54	54		47	47		38	38		46	46		44	44
Izby w składzie 5 sędziów	19	6	25	9	0	9	7	1	8	9	7	16	8	3	11
Izby w składzie 3 sędziów	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699	538	348	886
Sąd w składzie jednego sędziego													1	8	9
Total	**393**	**321**	**714**	**354**	**334**	**688**	**398**	**304**	**702**	**428**	**386**	**814**	**570**	**417**	**987**

9. SPRAWY ZAKOŃCZONE – CZAS TRWANIA POSTĘPOWANIA W MIESIĄCACH (2011–2015) [1]

(WYROKI I POSTANOWIENIA)

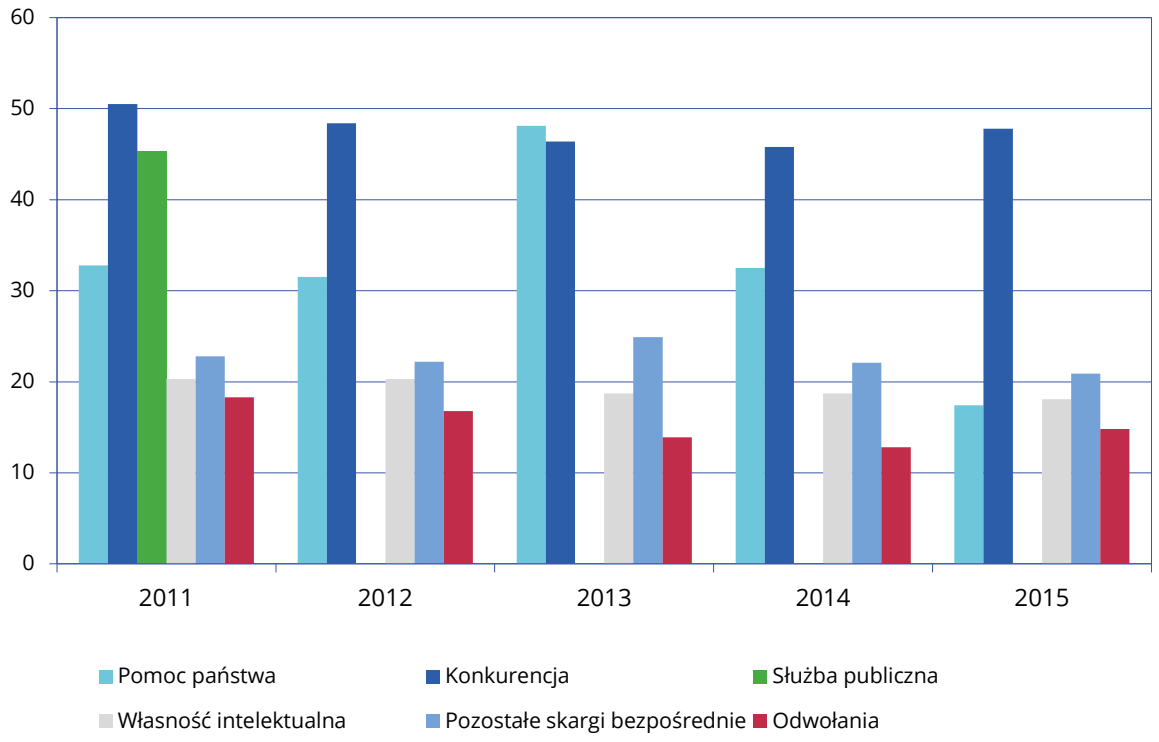

	2011	2012	2013	2014	2015
Pomoc państwa	32,8	31,5	48,1	32,5	17,4
Konkurencja	50,5	48,4	46,4	45,8	47,8
Służba publiczna	45,3				
Własność intelektualna	20,3	20,3	18,7	18,7	18,1
Pozostałe skargi bezpośrednie	22,8	22,2	24,9	22,1	20,9
Odwołania	18,3	16,8	13,9	12,8	14,8
Wszystkie sprawy	**26,7**	**24,8**	**26,9**	**23,4**	**20,6**

1 | Przy obliczaniu średniego czasu trwania postępowania nie uwzględnia się: spraw, w których orzeka się wyrokiem wstępnym; procedur szczególnych; odwołań od postanowień w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji. Czas trwania wyrażony jest w miesiącach i dziesiętnych częściach miesiąca.

10. SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA – RODZAJE POSTĘPOWAŃ (2011–2015)

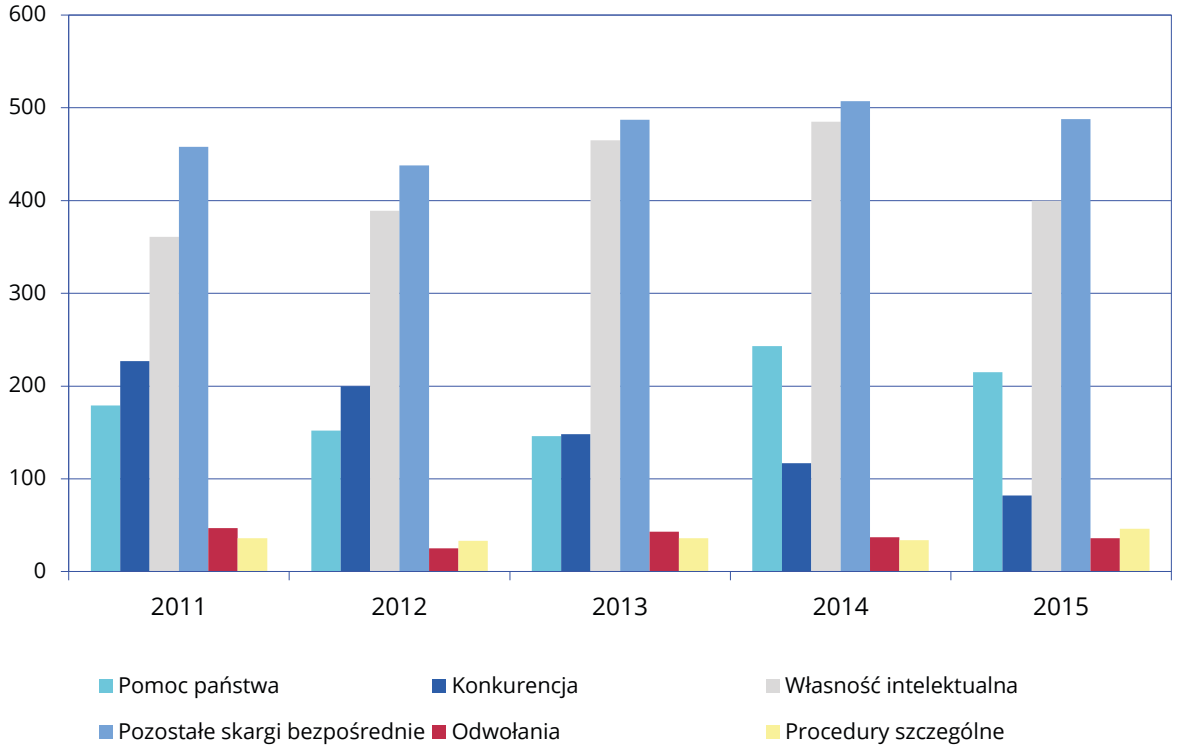

	2011	2012	2013	2014	2015
Pomoc państwa	179	152	146	243	215
Konkurencja	227	200	148	117	82
Własność intelektualna	361	389	465	485	400
Pozostałe skargi bezpośrednie	458	438	487	507	488
Odwołania	47	25	43	37	36
Procedury szczególne	36	33	36	34	46
Razem	**1308**	**1237**	**1325**	**1423**	**1267**

11. SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA – PRZEDMIOT SKARGI (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	7	7	8	9	17
Dostęp do dokumentów	40	37	38	32	59
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	2	3	1	3	2
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport	1	1	2		3
Energia	1	1	1	1	3
Klauzula arbitrażowa	18	15	13	17	30
Konkurencja	227	200	148	117	82
Kultura			1	1	1
Ochrona konsumentów			1	2	2
Podatki	1		1		
Polityka gospodarcza i pieniężna	3	4	18	9	3
Polityka handlowa	35	41	45	58	40
Polityka przemysłowa				2	
Polityka rybołówstwa	25	16	17	5	2
Polityka społeczna	4	4		1	1
Pomoc państwa	178	151	146	243	215
Prawo dotyczące przedsiębiorstw				1	1
Prawo instytucjonalne	41	41	50	84	79
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych)	2	1	1	5	7
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	3	1			
Przystąpienie nowych państw			1	1	
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	7	8	14	14	10
Rolnictwo	61	40	51	51	56
Sieci transeuropejskie			3	2	2
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	32	24	13	15	14
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi			1		
Swoboda przedsiębiorczości				1	
Swoboda świadczenia usług	1				
Swobodny przepływ osób	1				
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	89	106	107	108	103
Środowisko	18	13	18	18	5
Transport	1		5	3	
Turystyka			1		
Unia celna i wspólna taryfa celna	15	15	7	9	5
Własność intelektualna i przemysłowa	361	389	465	485	400
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	1	1	3	1	
Zamówienia publiczne	43	42	36	34	35
Zbliżanie ustawodawstw			13		1
Zdrowie publiczne	5	15	16	17	4
Łącznie traktat WE/TFUE	**1223**	**1176**	**1245**	**1349**	**1182**
Łącznie traktat EWWiS	**1**	**1**			
Regulamin pracowniczy urzędników	48	27	44	40	39
Procedury szczególne	36	33	36	34	46
ŁĄCZNIE	**1308**	**1237**	**1325**	**1423**	**1267**

12. SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA – SKŁAD ORZEKAJĄCY (2011–2015)

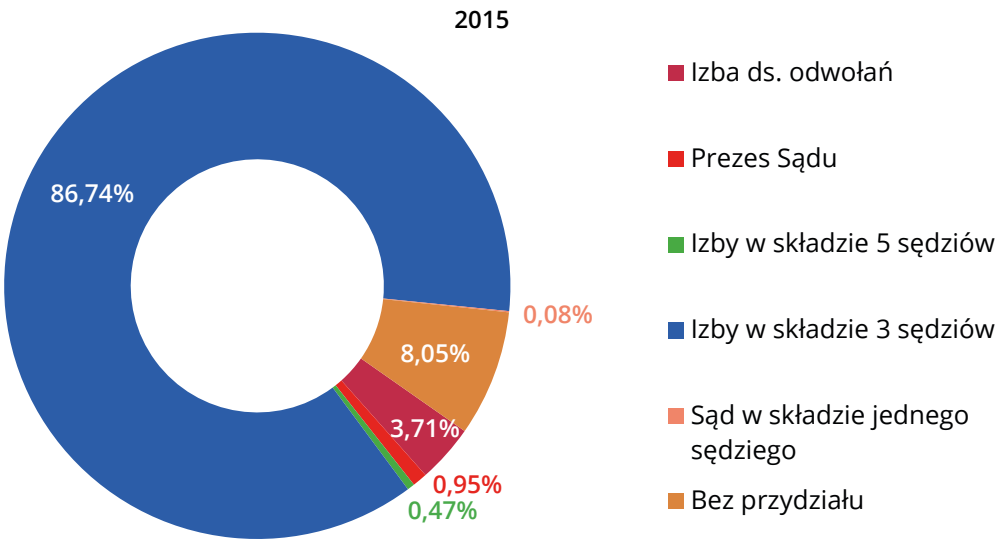

	2011	2012	2013	2014	2015
Izba ds. odwołań	52	40	51	37	47
Prezes Sądu	2	1	1	1	12
Izby w składzie 5 sędziów	16	10	12	15	6
Izby w składzie 3 sędziów	1134	1123	1146	1272	1099
Sąd w składzie jednego sędziego					1
Bez przydziału	104	63	115	98	102
Razem	**1308**	**1237**	**1325**	**1423**	**1267**

13. RÓŻNE – ŚRODKI TYMCZASOWE (2011–2015)

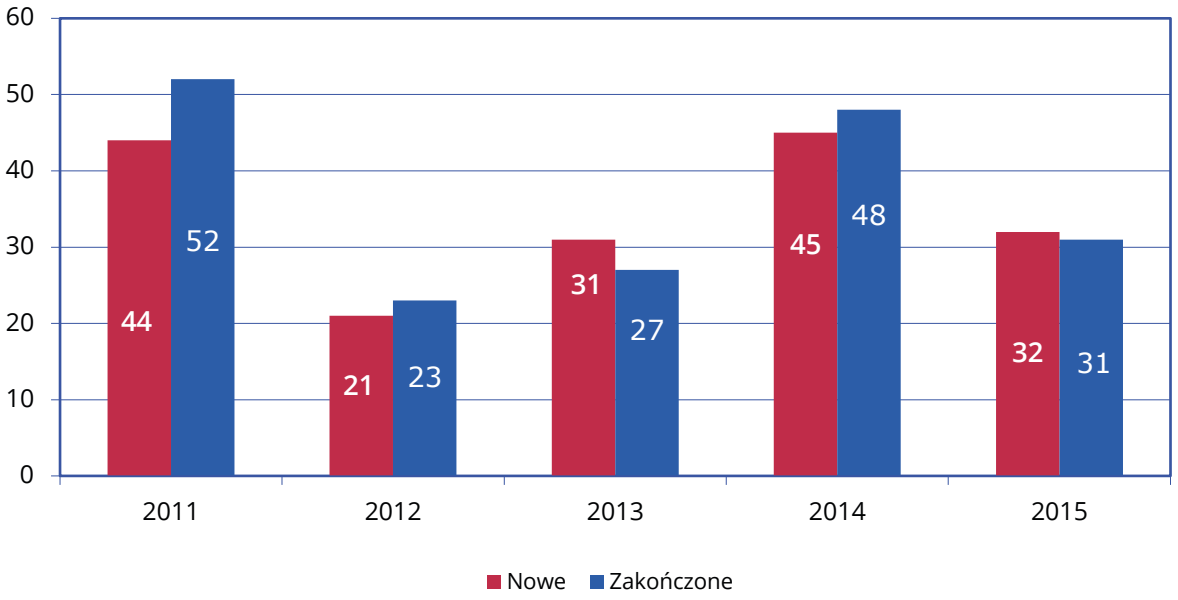

Podział za rok 2015

	Nowe wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	Zakończone postępowania w przedmiocie środków tymczasowych	Rozstrzygnięcie		
			Uwzględnienie	Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	Oddalenie
Dostęp do dokumentów	4	2	2		
Energia	1	1			1
Konkurencja	2	2	1		1
Ochrona konsumentów	1	1			1
Polityka gospodarcza i pieniężna	1	1			1
Pomoc państwa		2			2
Prawo instytucjonalne	2	2		1	1
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	3	3			3
Rolnictwo	6	4			4
Swobodny przepływ kapitału	1	1			1
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	4	4			4
Środowisko	2	1			1
Zamówienia publiczne	5	7		3	4
Razem	**32**	**31**	**3**	**4**	**24**

14. RÓŻNE – TRYB PRZYSPIESZONY (2011–2015) [1]

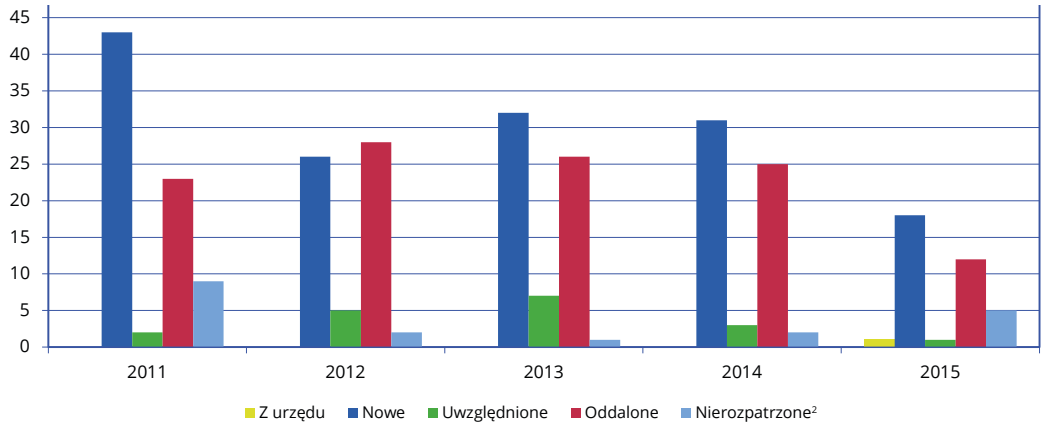

	2011					2012					2013					2014					2015				
	Z urzędu	Nowe	Rozstrzygnięcie			Z urzędu	Nowe	Rozstrzygnięcie			Z urzędu	Nowe	Rozstrzygnięcie			Z urzędu	Nowe	Rozstrzygnięcie			Z urzędu	Nowe	Rozstrzygnięcie		
			Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone [2]			Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone [2]			Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone [2]			Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone [2]			Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone [2]
Dostęp do dokumentów		2		1			1		2			1		1			2		2			2		2	
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej																						1		1	
Energia												1		1											
Konkurencja		4		4			2		2			2		2			1		1						
Polityka gospodarcza i pieniężna																						1		1	
Polityka handlowa		3		2			3		2			15	2	14	1										
Polityka społeczna		1			1																				
Pomoc państwa				2			2			2							13	2	10			3		2	
Prawo instytucjonalne		1			1		1		1								1			1		2			2
Regulamin pracowniczy urzędników																						1		1	
Rolnictwo												1		1								1		1	
Środowisko		2		2								5	5				1						1		
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna							1		1																
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)		30	2	12	7		10	4	16			4		4			9		9			4		4	
Swobodny przepływ kapitału																						2			2
Unia celna i wspólna taryfa celna							1		1																
Zamówienia publiczne												2		1			1		2		1	2	1		1
Zdrowie publiczne							5	1	3			1		2			3	1	1	1					
Razem		**43**	**2**	**23**	**9**		**26**	**5**	**28**	**2**		**32**	**7**	**26**	**1**		**31**	**3**	**25**	**2**	**1**	**19**	**2**	**12**	**5**

1 | Sprawa przed Sądem może być rozpoznana w trybie przyspieszonym na wniosek strony skarżącej lub pozwanej, a od dnia 1 lipca 2015 r. także z urzędu.

2 | Do kategorii „nierozpatrzone" zalicza się następujące przypadki: cofnięcie wniosku, cofnięcie skargi oraz sytuacje, gdy skarga została rozstrzygnięta postanowieniem przed wydaniem rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym.

15. RÓŻNE – ORZECZENIA SĄDU, OD KTÓRYCH WNIESIONO ODWOŁANIE DO TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI (1990–2015)

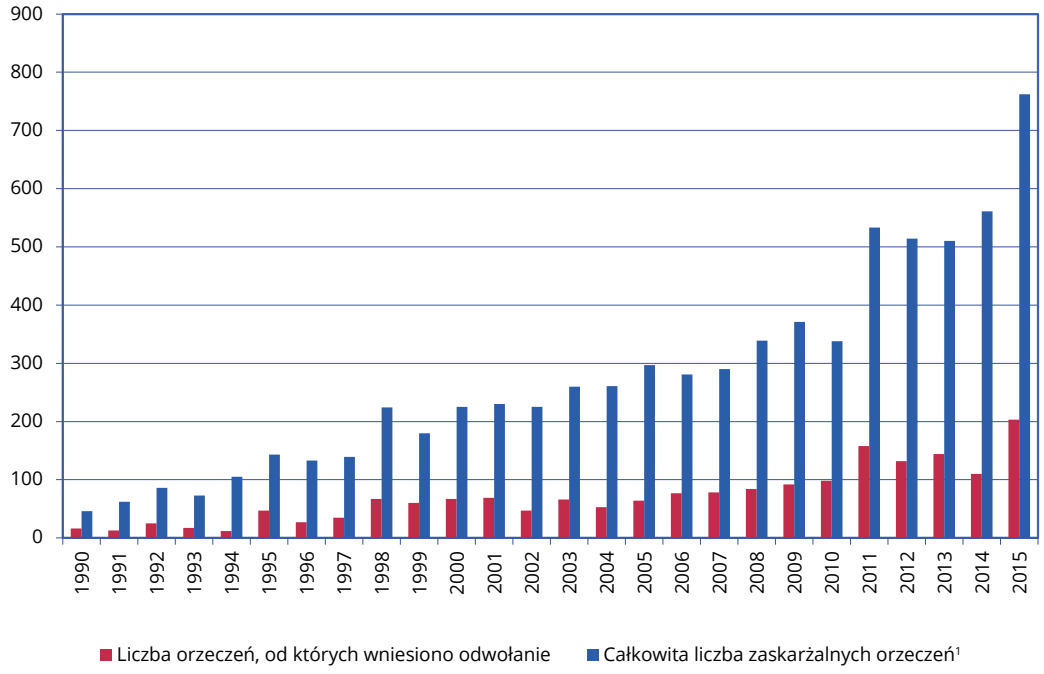

	Liczba orzeczeń, od których wniesiono odwołanie	Całkowita liczba zaskarżalnych orzeczeń[1]	Odsetek orzeczeń, od których wniesiono odwołanie
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	25	86	29%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	143	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	224	30%
1999	60	180	33%
2000	67	225	30%
2001	69	230	30%
2002	47	225	21%
2003	66	260	25%
2004	53	261	20%
2005	64	297	22%
2006	77	281	27%
2007	78	290	27%
2008	84	339	25%
2009	92	371	25%
2010	98	338	29%
2011	158	533	30%
2012	132	514	26%
2013	144	510	28%
2014	110	561	20%
2015	203	762	27%

1 | Całkowita liczba orzeczeń zaskarżalnych – wyroki, postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych i oddalenia wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta oraz wszystkie inne orzeczenia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem wykreślenia i przekazania – w odniesieniu do których upłynął termin do wniesienia odwołania lub od których odwołanie zostało wniesione.

16. RÓŻNE – PODZIAŁ ODWOŁAŃ DO TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI WEDŁUG RODZAJU POSTĘPOWANIA (2011–2015)

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	**Odwołania w %**	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	**Odwołania w %**	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	**Odwołania w %**	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	**Odwołania w %**	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	**Odwołania w %**
Pomoc państwa	10	37	**27%**	18	52	**35%**	16	52	**31%**	15	77	**19%**	22	75	**29%**
Konkurencja	49	90	**54%**	24	60	**40%**	28	73	**38%**	15	44	**34%**	32	61	**52%**
Służba publiczna	1	1	**100%**												
Własność intelektualna	39	201	**19%**	41	190	**22%**	38	183	**21%**	33	209	**16%**	64	334	**19%**
Pozostałe skargi bezpośrednie	59	204	**29%**	47	208	**23%**	62	202	**31%**	47	231	**20%**	85	290	**29%**
Odwołania					2	**%**								2	
Procedury szczególne				2	2	**100%**			**0%**			**0%**			
Razem	158	533	**30%**	132	514	**26%**	144	510	**28%**	110	561	**20%**	203	762	**27%**

17. RÓŻNE – WYNIK POSTĘPOWAŃ ODWOŁAWCZYCH PRZED TRYBUNAŁEM SPRAWIEDLIWOŚCI (2015)

(WYROKI I POSTANOWIENIA)

	Oddalenie odwołania	Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	Razem
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	1				1
Dostęp do dokumentów	1	2			3
Energia			1		1
Konkurencja	14	3		2	19
Obywatelstwo Unii	1				1
Polityka gospodarcza i pieniężna	1				1
Polityka handlowa	1		1		2
Polityka rybołówstwa	1				1
Pomoc państwa	12	1	1	1	15
Prawo instytucjonalne	10	1	1	4	16
Rolnictwo	4	3			7
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	1	3			4
Swoboda świadczenia usług	1				1
Środowisko	1	5			6
Unia celna i wspólna taryfa celna	5				5
Własność intelektualna i przemysłowa	31		2	3	36
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	6				6
Zamówienia publiczne	3	1			4
Zasady prawa Unii	1				1
Zatrudnienie	1				1
Zdrowie publiczne	3				3
Razem	**99**	**19**	**6**	**10**	**134**

18. RÓŻNE – WYNIK POSTĘPOWAŃ ODWOŁAWCZYCH PRZED TRYBUNAŁEM SPRAWIEDLIWOŚCI (2011–2015)

(WYROKI I POSTANOWIENIA)

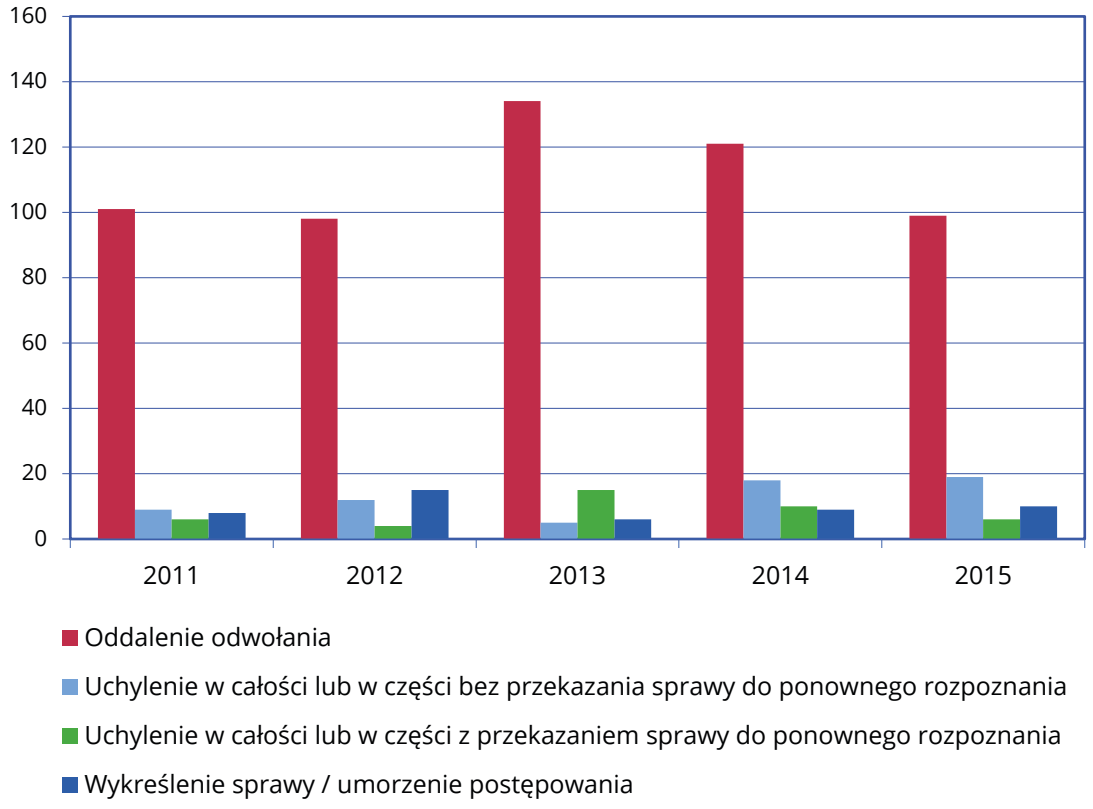

	2011	2012	2013	2014	2015
Oddalenie odwołania	101	98	134	121	99
Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	9	12	5	18	19
Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	6	4	15	10	6
Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	8	15	6	9	10
Razem	**124**	**129**	**160**	**158**	**134**

19. RÓŻNE – OGÓLNA TENDENCJA (1989–2015)

(NOWE SPRAWY, SPRAWY ZAKOŃCZONE I SPRAWY W TOKU)

	Nowe sprawy [1]	Sprawy zakończone [2]	Sprawy w toku na dzień 31 grudnia
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
2014	912	814	1423
2015	831	987	1267
Razem	**12483**	**11216**	

1 | 1989 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał 153 sprawy do nowo powstałego Sądu.
1993 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 451 spraw wskutek pierwszego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.
1994 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 14 spraw wskutek drugiego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.
2004–2005 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 25 spraw wskutek trzeciego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.

2 | 2005–2006 – Sąd przekazał 118 spraw do nowo powstałego Sądu do spraw Służby Publicznej.

ROZDZIAŁ III

SĄD DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ

A | DZIAŁALNOŚĆ SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ W 2015 R.

Prezes **Sean VAN RAEPENBUSCH**

Ze statystyk sądowych Sądu do spraw Służby Publicznej za rok 2015 wynika, że liczba wniesionych spraw (167) jest wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim (157). Natomiast liczba spraw zakończonych w 2015 r. (152) jest identyczna z liczbą z roku poprzedniego.

Liczba spraw w toku w dniu 31 grudnia 2015 r. wyniosła 231 w porównaniu z 216 sprawami w 2014 r. Należy jednak zauważyć, że w ciągu tych dwóch ostatnich lat Sąd do spraw Służby Publicznej był zmuszony – w oczekiwaniu na wydanie rozstrzygnięcia przez Sąd Unii Europejskiej – zawiesić rozpoznawanie dużej liczby spraw dotyczących: po pierwsze, przeniesienia do systemu emerytalnego Unii Europejskiej nabytych wcześniej uprawnień emerytalnych, a po drugie: wejścia w życie zmiany Regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej (zwanego dalej „regulaminem pracowniczym") i Warunków zatrudnienia innych pracowników Unii Europejskiej (zwanych dalej „WZIP")[1]. W konsekwencji, o ile w przypadku 54 skarg dotyczących przeniesienia uprawnień emerytalnych postępowanie zostało ponownie podjęte w następstwie wyroków wydanych przez Sąd Unii Europejskiej w dniu 13 października 2015 r., o tyle w 23 sprawach tego rodzaju postępowanie było wciąż zawieszone w dniu 31 grudnia 2015 r., tak jak i również w 28 sprawach związanych ze zmianą regulaminu pracowniczego i WZIP. Wraz z innymi postępowaniami zawieszonymi z różnych przyczyn na koniec roku zawieszonych było w sumie wciąż 69 spraw, czyli blisko 30% liczby spraw w toku.

Średni czas trwania postępowania, nie uwzględniając ewentualnego czasu trwania zawieszenia postępowania, skrócił się z 12,7 miesiąca w 2014 r. do 12,1 miesiąca w 2015 r. Trzeba przypomnieć, że czas trwania postępowania w 2013 r. wynosił 14,7 miesiąca.

W trakcie rozpatrywanego okresu prezes Sądu do spraw Służby Publicznej wydał natomiast 2 postanowienia w sprawie środków tymczasowych. Ta liczba potwierdza zmniejszanie się w długiej perspektywie liczby wniosków o zastosowanie środków tymczasowych w sporach z zakresu służby publicznej, ponieważ w 2012 r. było ich 11, w 2013 r. – 3 a w 2014 r. – 5.

Ze statystyk sądowych za rok 2015 wynika także, że nie licząc ponownego przekazania do rozpoznania sprawy po szczególnej procedurze kontroli orzeczenia, od 33 orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej do Sądu Unii Europejskiej zostało wniesionych 35 odwołań, co stanowi prawie taką sama liczbę jak w 2014 r. (36). Te 33 podważone orzeczenia stanowią nie więcej niż 28,21% liczby zaskarżonych orzeczeń wydanych przez Sąd do spraw Służby Publicznej, w porównaniu z 36,36% w 2014 r. i z 38,89% w 2013 r. Ponadto z 37 odwołań rozpatrzonych w 2015 r. zostały oddalone 22, uwzględniono zaś 14 w całości lub w części; 7 spraw spośród tych, w których orzeczenia uchylono zostało ponadto przekazanych do ponownego rozpoznania. Tylko jedno odwołanie zostało wykreślone. To powiedziawszy, należy zauważyć, że 7 uchyleń, czyli połowa uwzględnionych odwołań, wynika ze stosowania przez Sąd do spraw Służby Publicznej oraz Sąd Unii Europejskiej odmiennej wykładni wyłącznie w dwóch obszarach: w obszarze umów podlegających WZIP i w obszarze przeniesienia uprawnień emerytalnych.

Ponadto 14 spraw zakończono w drodze ugody na mocy regulaminu postępowania w porównaniu z 12 sprawami w poprzednim roku. Stanowi to najlepszy wynik w tym względzie, jakiego Sąd do spraw Służby Publicznej nigdy wcześniej nie osiągnął.

Poniżej zostaną przedstawione najbardziej istotne orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej.

1 | Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 1023/2013 z dnia 22 października 2013 r. zmieniające Regulamin pracowniczy urzędników Unii Europejskiej i Warunki zatrudnienia innych pracowników Unii Europejskiej (Dz.U. L 287, s. 15).

I. KWESTIA PROCEDURALNA

Zgodnie z art. 91 ust. 1 regulaminu pracowniczego, pomimo postępowania odwoławczego w przedmiocie zażalenia, skarga powinna zasadniczo być skierowana przeciwko pierwotnemu aktowi niekorzystnemu. W tym kontekście zgodnie z linią orzeczniczą skarga, nawet jeżeli formalnie skierowana jest przeciwko rozstrzygnięciu oddalającemu zażalenie, skutkuje przedłożeniem ocenie sądu aktu niekorzystnego, na który złożono zażalenie, chyba że decyzja oddalająca zażalenie ma inny zakres niż akt, na który zażalenie zostało złożone. W postanowieniu z dnia 15 lipca 2015 r., ***De Esteban Alonso/Komisja*** (F-35/15, EU:F:2015:87, odwołanie w toku), Sąd do spraw Służby Publicznej podkreślił niemniej jednak, że nawet przy założeniu, iż skargę należy odczytywać w ten sposób, że została wniesiona na akt pierwotny, to zważywszy na cel zażalenia, jakim jest umożliwienie administracji dokonania ponownej kontroli tego aktu, postępowanie poprzedzające wniesienie skargi ma charakter rozwojowy, a tym samym organ powołujący czy organ upoważniony do zawierania umów o pracę (zwany dalej „organem upoważnionym") może, przy jednoczesnym oddaleniu zażalenia, zdecydować o zmianie uzasadnienia, na którego podstawie wydał kwestionowany akt. I to nawet w braku jakiegokolwiek powołania się w zażaleniu na nową, istotną okoliczność. W konsekwencji Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że nawet jeśli skarga powinna być odczytywana w ten sposób, że jest skierowana przeciwko aktowi pierwotnemu, należy ją rozpatrywać w świetle decyzji oddalającej zażalenie.

II. KWESTIE MERYTORYCZNE

OGÓLNE PRZESŁANKI WAŻNOŚCI AKTÓW

1. KARTA PRAW PODSTAWOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

W swym wyroku z dnia 30 czerwca 2015 r. ***Petsch/Komisja*** (F-124/14, EU:F:2015:69) Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że o ile prawo pracowników do informacji i konsultacji oraz do rokowań zbiorowych, zapisane odpowiednio w art. 27 i 28 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, może znajdować zastosowanie w stosunkach między instytucjami Unii a ich personelem, o tyle prawo Unii decyduje o ich wykonaniu, zgodnie z samym brzmieniem tych postanowień. Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził w tym zakresie, że ogólne przepisy wykonawcze (zwane dalej „OPW") mogą stanowić takie przepisy wykonawcze, uściślając w prawie Unii wypadki i przesłanki, w których ww. prawa mogą znajdować zastosowanie.

2. HIERARCHIA NORM PRAWNYCH

Z wyroków Sądu do spraw Służby Publicznej z dnia 30 czerwca 2015 r., ***Petsch/Komisja*** (F-124/14, EU:F:2015:69) i z dnia 8 lipca 2015 r., ***DP/ACER*** (F-34/14, EU:F:2015:82) wynika, że w sytuacji, gdy instytucja czy agencja jest w ramach art. 110 akapit pierwszy regulaminu pracowniczego upoważniona do wydawania OPW mających na celu uzupełnienie lub wykonanie wyższych rangą i wiążących przepisów regulaminu pracowniczego czy WZIP, właściwy organ nie może ani działać contra legem, w szczególności poprzez wydanie przepisów, których stosowanie byłoby sprzeczne z przepisami regulaminu pracowniczego lub pozbawiałoby je jakiejkolwiek skuteczności, ani uchylając się od poszanowania ogólnych zasad prawa. OPW mogą bowiem określać kryteria, służące administracji w zakresie stosowania uprawnień dyskrecjonalnych lub uściślać przepisy regulaminu, którym brak jasności. Nie mogą natomiast zawężać zakresu stosowania regulaminu pracowniczego lub WZIP ani ustanawiać norm, które są odstępstwem od przepisów wyższych rangą czy ogólnych zasad prawa.

3. PRAWO DO BYCIA WYSŁUCHANYM

Badając przesłanki, w których naruszenie prawa do bycia wysłuchanym stanowi istotny wymóg proceduralny i uzasadnia stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji, Sąd do spraw Służby Publicznej zastosował w swych wyrokach z dnia 9 września 2015 r., ***De Loecker/ESDZ*** (F-28/14, EU:F:2015:101), i z dnia 8 października 2015 r., ***DD/FRA*** (F-106/13 i F-25/14, EU:F:2015:118, odwołanie w toku), orzecznictwo, w myśl którego należy zbadać, czy w braku takiej nieprawidłowości postępowanie doprowadziłoby do innego rezultatu. W sprawie ***De Loecker/ESDZ*** Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że tak by nie było po tym, jak ustalił, że skarżący został zatrudniony w charakterze szefa delegatury, że wykazał się poważnymi brakami w zarządzaniu tą delegaturą, czego konsekwencją była utrata zaufania organu upoważnionego do jego zdolności zarządczych, a w końcu, że został wysłuchany przez Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (zwaną dalej „ESDZ") w przedmiocie tych braków w ramach wydawania decyzji poprzedzającej przeniesienie z urzędu do siedziby ESDZ. W sprawie ***DD/FRA*** Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił jednak, że zważywszy na fundamentalny charakter poszanowania prawa do bycia wysłuchanym, ustanowionego w art. 41 ust. 2 lit. a) Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, do strony pozwanej, która wydała sporną decyzję i która z tego względu najlepiej zna okoliczności poprzedzające jej wydanie, należy wykazanie, że nawet gdyby skarżący został prawidłowo wysłuchany, nie mogłaby ona wydać innej decyzji. Tezy tego wyroku dają się pogodzić z tezami wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., ***DE/EMA*** (F-135/14, EU:F:2015:152), mocą którego Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził nieważność decyzji zwalniającej skarżącego z obowiązku świadczenia pracy ze względu na naruszenie prawa do bycia wysłuchanym po tym, jak ustalił, że nie można było wykluczyć, iż gdyby zainteresowany został wysłuchany, organ upoważniony mógłby wydać inną decyzję, utrzymującą go w służbie, ponieważ Europejska Agencja Leków (EMA) nie przedstawiła żadnego dowodu pozwalającego stwierdzić, że w każdym razie wydałaby zaskarżoną decyzję i ponieważ skarżący podnosił, że mógłby wskazać organowi upoważnionemu, iż oparł się on na błędnej interpretacji faktów.

Ponadto w wyroku z dnia 8 października 2015 r., ***DD/FRA*** (F-106/13 i F-25/14, EU:F:2015:118, odwołanie w toku), Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że w sytuacji, gdy zostaje wykazane, że naruszono prawo skarżącego do obrony, administracja nie może podnosić, że było ono jednak przestrzegane a posteriori, z uwagi na to, iż zainteresowany mógł powoływać swoje argumenty przeciwko decyzji dla niego niekorzystnej w ramach postępowania odwoławczego w przedmiocie zażalenia przewidzianego w art. 90 ust. 2 regulaminu pracowniczego. Zażalenie złożone na podstawie tego przepisu nie skutkuje bowiem zawieszeniem wykonania kwestionowanej decyzji, w związku z czym decyzja ta, pomimo zażalenia, wywołuje niezwłocznie skutki negatywne w zakresie sytuacji skarżącego, natomiast wcześniej nie był on w stanie wywrzeć wpływu na wspomnianą decyzję.

4. UZASADNIENIE FORMALNE

W wyroku z dnia 18 listopada 2015 r., ***Diamantopulos/ESDZ*** (F-30/15, EU:F:2015:138), Sąd do spraw Służby Publicznej podkreślił, że uzasadnienie ma przede wszystkim za zadanie zmniejszyć ryzyko samowolności administracji poprzez zmuszenie jej do zorganizowania swego toku rozumowania w spójną całość i skłonienie jej w ten sposób do zracjonalizowania swego stanowiska i zakresu decyzji, na podstawie istotnych dla sprawy, jednoznacznych, pozbawionych sprzeczności i wystarczających argument ów.

5. OCZYWISTY BŁĄD W OCENIE

W swoim wyroku z dnia 18 maja 2015 r., ***Bischoff/Komisja*** (F-36/14, EU:F:2015:48), Sąd do spraw Służby Publicznej miał sposobność przypomnienia swego wcześniejszego orzecznictwa, zgodnie z którym błąd można tylko wtedy zakwalifikować jako oczywisty, jeśli może on zostać z łatwością wykryty w świetle kryteriów,

od których prawodawca zamierzał uzależnić korzystanie przez administrację z szerokiego zakresu uznania. W konsekwencji, aby wykazać, że administracja popełniła oczywisty błąd w ocenie stanu faktycznego, dający podstawę do stwierdzenia nieważności danej decyzji, dowody, które obowiązany jest przedstawić skarżący, muszą wystarczyć do pozbawienia wiarygodności dokonanej przez administrację w tej decyzji oceny stanu faktycznego. Innymi słowy, jeżeli mimo przedstawionych przez skarżącego dowodów podważaną ocenę można jednak uznać za prawdziwą lub wiarygodną, zarzut oczywistego błędu należy oddalić.

6. WYKONANIE POPRZEDNIEGO WYROKU STWIERDZAJĄCEGO NIEWAŻNOŚĆ

Zgodnie z orzecznictwem, aby zastosować się do wyroku stwierdzającego nieważność i zapewnić mu pełne wykonanie, instytucja, która wydała unieważniony akt, jest zobowiązana przestrzegać nie tylko sentencji wyroku, lecz również uzasadnienia, które do niej doprowadziło i które stanowi jej niezbędne oparcie. W swoim wyroku z dnia 18 listopada 2015 r., ***Diamantopulos/ESDZ*** (F-30/15, EU:F:2015:138), Sąd do spraw Służby Publicznej podkreślił ponadto, po pierwsze, że środki, jakie obejmuje wykonanie wyroku stwierdzającego nieważność, powinny również zapewniać poszanowanie wszystkich przepisów prawa Unii, w szczególności regulaminu pracowniczego w wykładni nadanej przez orzecznictwo oraz po drugie, że wyroki stwierdzające nieważność powinny być wykonywane w dobrej wierze, której działanie administr acji powinno zawsze podlegać.

W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł ponadto, że priorytetowa funkcja przedstawionego powyżej obowiązku podania uzasadnienia, jak również obowiązków, które ciążą na administracji na podstawie art. 266 TFUE, w sytuacji gdy została stwierdzona nieważność jednego z jej aktów ze względu na brak uzasadnienia nakłada na administrację dwa następujące po sobie obowiązki. Przede wszystkim administracja powinna przystąpić, w świetle uzasadnienia stanowiącego niezbędne oparcie dla sentencji wyroku stwierdzającego nieważność, do ponownego skutecznego zbadania powodów, które – o ile nie zostały wyrażone w decyzji, której nieważność stwierdzono – mogły niemniej jednak stanowić jej podstawę. Następnie administracja powinna uzewnętrznić tak ponownie badane powody w uzasadnieniu decyzji mającej zastąpić wspomnianą decyzję, której nieważność stwierdzono.

PRAWA I OBOWIĄZKI URZĘDNIKÓW I PRACOWNIKÓW

1. OBOWIĄZEK WSPOMAGANIA

Postanowienie z dnia 15 lipca 2015 r., ***De Esteban Alonso/Komisja*** (F-35/15, EU:F:2015:87, odwołanie w toku), stworzyło Sądowi do spraw Służby Publicznej sposobność do przypomnienia celu obowiązku wspomagania określonego w art. 24 regulaminu pracowniczego. Celem tym jest zapewnienie urzędnikom i pracownikom bezpieczeństwa obecnie i na przyszłość, aby w ogólnym interesie służby umożliwić im lepsze wykonywanie ich obowiązków. Obowiązek udzielenia wsparcia przez instytucję dotyczy zatem zarówno ochrony jej personelu, jak i obrony jej własnych interesów, a więc opiera się na postulacie wspólnoty interesów. W konsekwencji Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał, że obowiązek wspomagania dotyczy obrony urzędników przez ich instytucję przed działaniami osób trzecich, a nie przed aktami pochodzącymi od samej instytucji, których kontrola została określona w innych przepisach regulaminu pracowniczego. Sąd do spraw Służby Publicznej wywiódł z tego, że skarżący nie mógł powołać się na art. 24 regulaminu pracowniczego celem domagania się od Komisji zwrócenia mu wydatków, jakie poniósł na swą obronę w ramach wciąż toczącego się postępowania karnego, w którym instytucja występowała w charakterze cywilnego uczestnika postępowania i miała interes przeciwny do interesu skarżącego.

2. MOBBING

Wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r., ***CW/Parlament*** (F-124/13, EU:F:2015:23), Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że zwrócenie się do komitetu doradczego ds. mobbingu nie stanowi warunku koniecznego dla możliwości złożenia przez jakiegokolwiek urzędnika wniosku o udzielenie wsparcia w rozumieniu art. 24 regulaminu pracowniczego, na warunkach określonych w art. 90 i 91 tego regulaminu i to nawet wtedy, gdy zwrócenie się do tego komitetu byłoby w niektórych wypadkach pożądane zwłaszcza w celach mediacyjnych.

Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł ponadto w swoim wyroku z dnia 6 października 2015 r., ***CH/Parlament*** (F-132/14, EU:F:2015:115) , dotyczącym członka Parlamentu Europejskiego, że w sytuacji gdy do organu administracji został prawidłowo złożony wniosek o udzielenie wsparcia w czasie, gdy zarówno pracownik, jak i dany członek Parlamentu wykonywali swe obowiązki w ramach instytucji i gdy organ ten ma do czynienia z poszlakami mogącymi rodzić poważne wątpliwości co do istnienia mobbingu, organ ten ma obowiązek wszcząć dochodzenie administracyjne w celu ustalenia faktów i doprowadzić to dochodzenie do końca, nawet po ewentualnym odejściu z instytucji zainteresowanego członka czy pracownika. W wypadku gdyby fakty zostały udowodnione, wnioski z dochodzenia powinny służyć do ustalenia środków odpowiednich do zaradzenia rozpatrywanemu przypadkowi i uniknięcia tego, by podobne sytuacje wydarzyły się w przyszłości. Sąd stwierdził również, że dochodzenie może okazać się użyteczne dla ofiary w kontekście domagania się przez nią ewentualnego odszkodowania i odwrotnie, w sytuacji gdy wnioski z dochodzenia podważą twierdzenia rzekomej ofiary, dochodzenie to może pozwolić oskarżanej osobie uzyskać naprawienie krzywdy, jakie te oskarżenia jej wyrządziły.

W tym samym wyroku z dnia 6 października 2015 r., ***CH/Parlament*** (F-132/14, EU:F:2015:115), Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł jeszcze, że instytucja może zastosować kary wobec osoby wymienionej w skardze na mobbing jedynie wtedy, gdy na podstawie środków dowodowych zostanie wykazane w sposób pewny, że oskarżana osoba zachowywała się w sposób godzący w prawidłowe funkcjonowanie służby lub godność i dobre imię ofiary. Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił ponadto, że ma to tym bardziej zastosowanie w sytuacji, gdy oskarżana osoba jest osobą pełniącą mandat wyborczy przewidziany w traktatach.

3. OBOWIĄZEK LOJALNOŚCI I POSZANOWANIE GODNOŚCI URZĘDU

W wyroku z dnia 26 marca 2015 r., ***CW/Parlament*** (F-124/13, EU:F:2015:23), Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł wreszcie, że podobnie jak przesyłanie przez przełożonych wiadomości, które zawierają sformułowania o charakterze pomówienia czy sformułowania nieprzychylne, może być uznawane za przejaw mobbingu w rozumieniu art. 12a regulaminu pracowniczego, obowiązek lojalności, o którym mowa w art. 11 regulaminu pracowniczego, jak i zresztą obowiązek każdego urzędnika, zgodnie z art. 12 tego regulaminu, do powstrzymania się od wszelkich działań lub zachowań, które mogłyby szkodzić powadze jego stanowiska, oznaczają, że każdy podwładny ma obowiązek powstrzymania się od bezpodstawnego podważania autorytetu przełożonych. W każdym razie oba te przepisy zawierają obowiązek wykazania umiaru i ostrożności przy wysyłaniu wiadomości elektroni cznych, kwestionujących autorytet przełożonego oraz przy wyborze adresatów takich wiadomości.

4. OBOWIĄZEK STARANNOŚCI

W swoim wyroku z dnia 18 maja 2015 r., ***Bischoff/Komisja*** (F-36/14, EU:F:2015:48), Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał orzecznictwo dotyczące obowiązku staranności. Zgodnie z tym orzecznictwem obowiązek staranności ciążący na administracji w odniesieniu do pracowników odzwierciedla równowagę wzajemnych praw i obowiązków, ustanowionych przez regulamin pracowniczy w zakresie stosunków między organem administracji publicznej a pracownikami służby publicznej. Taki obowiązek oznacza w szczególności, że jeżeli organ zajmuje stanowisko względem sytuacji urzędnika lub pracownika, uwzględnia on wszystkie okoliczności mogące przesądzać o treści jego decyzji oraz ma na uwadze nie tylko interes służby, lecz również interes zainteresowanego urzędnika. Niemniej jednak Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał również, że ochrona praw i interesów urzędników powinna zawsze znajdować swe granice w poszanowaniu obowiązujących norm.

KARIERA ZAWODOWA URZĘDNIKÓW I PRACOWNIKÓW

1. REKRUTACJA

W swoim wyroku z dnia 6 października 2015 r., ***FE/Komisja*** (F-119/14, EU:F:2015:116, odwołanie w toku), Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że ogłoszenie o konkursie stałoby się bezprzedmiotowe, gdyby organ powołujący mógł wykreślić z listy rezerwy kadrowej laureata, powołując się na warunek czy sposób dopuszczenia nieznajdujący się ani w omawianym ogłoszeniu, ani w regulaminie pracowniczym albo niestanowiący w każdym razie przedmiotu, przed wydaniem ogłoszenia o konkursie, ogólnie dostępnej publikacji czy w sposób konieczny znany komisji konkursowej, a także zainteresowanym kandydatom. Ogłoszenie o konkursie stanowi bowiem ramy zgodności z prawem jakiegokolwiek postępowania w sprawie naboru na stanowisko w instytucjach Unii, ponieważ z zastrzeżeniem wyższych rangą przepisów regulaminu pracowniczego reguluje ono, po pierwsze, podział kompetencji pomiędzy organem powołującym a komisją konkursową w organizacji i przebiegu egzaminów konkursowych, a po drugie ustala warunki uczestnictwa kandydatów, w szczególności ich profil, konkretne prawa i obowiązki.

Ponadto Sąd do spraw Służby Publicznej zastosował w swym wyroku z dnia 22 stycznia 2015 r., ***Kakol/Komisja*** (F-1/14 i F-48/14, EU:F:2015:5, odwołanie w toku przed Sądem Unii), orzecznictwo, zgodnie z którym, w sytuacji gdy wymogi dotyczące dopuszczenia do udziału w konkursie są sformułowane w identyczny lub podobny sposób w kolejnych ogłoszeniach o konkursie, mniej korzystna ocena tytułów kandydata lub jego doświadczenia zawodowego niż ocena dokonana przy okazji wcześniejszych konkursów jest możliwa tylko w tym zakresie, że uzasadnienie decyzji wyraźnie podaje powody tej różnicy w ocenach. Wspomniany obowiązek uzasadnienia znajduje jednak zastosowanie tylko wtedy, gdy zainteresowany zwrócił uwagę komisji konkursowej na fakt, że został już dopuszczony do udziału w podobnym konkursie. W tej sprawie Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że sporny konkurs był podobny do innego konkursu, do udziału w którym skarżąca została już dopuszczona, pomimo że jeden z nich był konkursem „w związku z rozszerzeniem", a więc „podlegającym systemowi stanowiącemu odstępstwo", a drugi „zwykłym" konkursem otwartym, co zdaniem Komisji, miałoby spowodować, iż znaczenie tytułów kandydatów nie byłoby oceniane w ten sam sposób. Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w tym względzie, że cele konkursu wynikają z opisu obowiązków, jakie laureaci będą musieli wykonywać, a nie z warunku obywatelstwa, jaki muszą spełniać.

Co się tyczy okresów próbnych, do których przepracowania mogą być zobowiązani urzędnicy czy pracownicy, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł zasadniczo w swym wyroku ***Murariu/EIOPA*** (F-116/14, EU:F:2015:89), że administracja ma możliwość, na podstawie swego uprawnienia w zakresie organizacji swych służb, zobowiązać

do przepracowania nowego okresu próbnego urzędnika, który został już powołany na czas nieokreślony i jest laureatem konkursu do wyższej grupy zaszeregowania lub pracownika już potwierdzonego po zakończeniu okresu próbnego, gdy zainteresowany ma zostać obsadzony na nowym stanowisku oznaczającym znaczącą zmianę charakteru jego obowiązków.

2. AWANS

W swoich wyrokach: z dnia 18 marca 2015 r., ***Ribeiro Sinde Monteiro/E SDZ*** (F-51/14, EU:F:2015:11, odwołanie w toku), z dnia 22 września 2015 r., ***Silvan/Komisja*** (F-83/14, EU:F:2015:106, odwołanie w toku) i z dnia 15 grudnia 2015 r., ***Bonazzi/Komisja*** (F-88/15, EU:F:2015:150), Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał, że organowi powołującemu przysługuje, w celu awansowania urzędników, zakres uznania co do przeprowadzania porównania osiągnięć według procedury czy metody, którą uzna za najbardziej odpowiednią, o ile nie istnieje po stronie instytucji obowiązek przyjęcia szczególnego systemu oceny i awansu, zważywszy na szeroki zakres uznania przysługujący im, aby wprowadzić w życie cele art. 45 regulaminu pracowniczego, zgodnie z ich własnymi potrzebami w zakresie organizacji i zarządzania ich personelem. Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał jednak również w ww. wyrokach, że uznanie, które przysługuje w taki sposób organowi powołującemu, jest ograniczone koniecznością starannego i bezstronnego porównania osiągnięć w interesie służby i zgodnie z zasadą równego traktowania i że w rezultacie wspomniane porównanie powinno zostać przeprowadzone przy zastosowaniu porównywalnych źródeł informacji. W tym względzie Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił, że o ile nie można wprawdzie twierdzić, że art. 43 regulaminu pracowniczego wymaga zastosowania analitycznego i wyrażonego liczbowo systemu oceny, to jednak obowiązek przeprowadzenia porównania osiągnięć na zasadzie równości i przy zastosowaniu porównywalnych źródeł informacji, który jest nieodłącznym elementem art. 45 regulaminu pracowniczego, wymaga procedury lub metody zdolnej do neutralizacji subiektywizmu wynikającego z ocen dokonanych przez różnych oceniających. W świetle tych założeń Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził w wyrokach ***Silvan/Komisja*** i ***Bonazzi/Komisja***, że w odróżnieniu od systemu awansu wprowadzonego przez ESDZ i opisanego w wyroku ***Ribeiro Sinde Monteiro/****ESDZ*, system wprowadzony przez Komisję przestrzegał wymogów regulaminu pracowniczego, ponieważ modele sprawozdań z oceny załączane do akt osobowych były wynikiem starannej, pełnej oceny, zbudowanej według identycznych kryteriów i parametrów, w świetle których wszyscy rozpatrywani urzędnicy byli jednolicie oceniani, a także ponieważ Komisja przedstawiła przekonujące informacje na temat wskazówek i szkoleń udzielanych oceniającym w celu prowadzenia postępowania w sprawie oceny i awansu w sposób jednolity.

Ponadto w wyroku z dnia 22 września 2015 r., ***Silvan/Komisja*** (F-83/14, EU:F:2015:106, odwołanie w toku), Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił, że w ramach swego porównania osiągnięć wszystkich urzędników przedstawionych do awansu, organ powołujący może uzyskać wsparcie od służb administracyjnych na różnych szczeblach drabiny hierarchicznej, zgodnie z zasadami właściwymi dla funkcjonowania każdej hierarchicznej struktury administracyjnej, wyrażonymi w art. 21 akapit pierwszy regulaminu pracowniczego, który stanowi, że urzędnik, niezależnie od swojej rangi służbowej, jest zobowiązany wspierać swoich przełożonych i służyć im radą. Jednak Sąd do spraw Służby Publicznej dodał, że uprzednie badanie w ramach każdej dyrekcji generalnej akt urzędników mających prawo do ubiegania się o awans nie może skutkować zastąpieniem porównawczego badania, które musi zostać następnie przeprowadzone przez komitet ds. awansów (jeśli jest to przewidziane), a potem przez organ powołujący. W szczególności, aby porównawcze badanie osiągnięć wszystkich urzędników mających prawo ubiegać się o awans nie stało się bezprzedmiotowe, nie można przyjąć, by organ powołujący poprzestał na zbadaniu osiągnięć urzędników, którzy są najlepiej uklasyfikowani na listach sporządzanych przez różne służby lub dyrekcje generalne.

Ponadto, przypominając, że w celu podjęcia decyzji o awansie staż pracy w ramach grupy zaszeregowania lub służby nie stanowi okoliczności, która powinna być bezpośrednio brana pod uwagę przy porównywaniu osiągnięć, tak jak wymaga tego art. 45 regulaminu pracowniczego, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w swoim wyroku z dnia 15 grudnia 2015 r., ***Bonazzi/Komisja*** (F-88/15, EU:F:2015:150), że fakt bycia zaszeregowanym do danej

grupy przez kilka lat w żaden sposób nie stanowi dowodu na to, że zainteresowany wykazał się szczególnymi osiągnięciami. Zaliczenie stażu pracy w grupie zaszeregowania jako decydującego parametru prowadziłoby do automatyzmu w awansach, wbrew zasadzie, że w ramach służby publicznej należy promować najwyższe wymogi w zakresie kwalifikacji, wydajności i uczciwości, o czym mowa w art. 27 akapit pierwszy i art. 43 akapit pierwszy regulaminu pracowniczego.

Wreszcie, w tym samym wyroku, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że w sytuacji, gdy organ, w którego skład wchodzą przedstawiciele pracowników i administracji i którego zadaniem jest wspieranie organu powołującego w porównaniu osiągnięć urzędników przedstawionych do awansu, nie wypełni swego zadania i nie przyjmie zaleceń, jakie ma sformułować, organ powołujący nie może pozostawić sprawy ze szkodą dla postępowania w sprawie awansu. W tym wypadku jest on zobowiązany dokonać samodzielnego porównania osiągnięć i podjęcia decyzji w sprawie awansu, przy czym regulamin pracowniczy nie przewiduje po stronie organu powołującego obowiązku przyłączenia się do wyjaśnień takiego organu wspólnego, którego ustanowienie stanowi swobodny wybór każdej instytucji.

3. ZAKOŃCZENIE SŁUŻBY

W swoim wyroku z dnia 18 maja 2015 r., ***Bischoff/Komisja*** (F-36/14, EU:F:2015:48), Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał, że w sytuacji gdy organ powołujący bierze pod uwagę interes służby celem zajęcia stanowiska w sprawie wniosku urzędnika o pozostanie w służbie po przekroczeniu przewidzianej w art. 52 akapit pierwszy lit. a) regulaminu pracowniczego granicy wieku dla przejścia na emeryturę z urzędu, przysługuje mu szeroki zakres uznania i że w rezultacie Sąd do spraw Służby Publicznej może poddawać krytyce ocenę wspomnianego organu jedynie w wypadku oczywistego błędu w ocenie lub nadużycia władzy.

W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił, że w szczególnym wypadku art. 52 akapit drugi regulaminu pracowniczego interes danego urzędnika jest brany pod uwagę ze względu na obowiązek staranności, ponieważ wniosek ze strony tego urzędnika stanowi warunek sine qua non każdej decyzji w sprawie zatrzymania na stanowisku po przekroczeniu granicy wieku przewidzianej w regulaminie pracowniczym dla przejścia na emeryturę z urzędu. Ponieważ interes urzędnika zostaje tym samym z góry nabyty poprzez złożenie takiego wniosku, decyzja, którą powinien podjąć organ powołujący, zależy wyłącznie od interesu służby, jak wynika to zresztą z samego brzmienia art. 52 akapit drugi regulaminu pracowniczego. W rezultacie Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że urzędnik nie musi wykazywać organowi powołującemu istnienia osobistego interesu w pozostawaniu aktywnym zawodowo, ponieważ taki interes pozostaje bez znaczenia w kontekście rozpatrzenia jego wniosku.

WARUNKI PRACY URZĘDNIKÓW I PRACOWNIKÓW

Przed wejściem w życie reformy regulaminu pracowniczego i WZIP tygodniowy wymiar czasu pracy wynosił dokładnie 37 godzin i 30 minut. Nie zmieniając przepisów ustalających wynagrodzenie podstawowe urzędników i pracowników, rozporządzenie nr 1023/2013 zmieniło art. 55 ust. 2 regulaminu pracowniczego w taki sposób, że wymiar czasu pracy może odtąd mieścić się w przedziale między minimum 40 a maksimum 42 godzinami tygodniowo, w zależności od podjętej ewentualnie w tym względzie decyzji przez instytucję, organ lub podmiot ich zatrudniający. W tym kontekście Sąd do spraw Służby Publicznej w swoim postanowieniu z dnia 23 kwietnia 2015 r., ***Bensai/Komisja*** (F-131/14, EU:F:2015:34), a także w wyroku z dnia 30 czerwca 2015 r., ***Petsch/Komisja*** (F-124/14, EU:F:2015:69), zauważył, że pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy są wynagradzani w zależności od ich zaszeregowania do grupy i na stopień i że pobierają miesięczne wynagrodzenie, które nie jest uzależnione od zwykłego wymiaru czasu pracy. Przypominając, że prawodawca może co do zasady w każdej chwili zmienić prawa i obowiązki urzędników i pracowników, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w konsekwencji, że prawodawca mógł podwyższyć tygodniowy wymiar czasu pracy bez podwyżki wynagrodzenia.

UPOSAŻENIE I ŚWIADCZENIA SOCJALNE URZĘDNIKÓW

1. DODATEK NA ZAGOSPODAROWANIE

W wyroku z dnia 18 listopada 2015 r., ***FH/Parlament*** (F-26/15, EU:F:2015:137) , Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał, że celem dodatku na zagospodarowanie jest umożliwienie urzędnikowi ponoszenia, poza kosztami związanymi z przeprowadzką, które podlegają szczególnemu zwrotowi, niedających się uniknąć obciążeń powstałych z uwagi na jego integrację w nowym miejscu zatrudnienia na znaczący okres. Wywnioskował z tego, że przewidziane w art. 5 ust. 4 zdanie ostatnie załącznika VII do regulaminu pracowniczego wyłączenie z prawa do dodatku na zagospodarowanie w wypadku, gdy urzędnik mający prawo do dodatku na gospodarstwo domowe jest zatrudniony w miejscu, w którym zamieszkuje jego rodzina, znajduje zastosowanie jedynie wówczas, gdy ten sam urzędnik faktycznie wprowadził się do swej rodziny w miejscu zatrudnienia, ponieważ nie będzie ponosił w tym wypadku dodatkowych kosztów związanych z zagospodarowaniem. Natomiast taki przepis nie znajduje zastosowania w sytuacji, gdy urzędnik, który korzysta z dodatku na gospodarstwo domowe, nie wprowadza się czy też nie powraca do swej rodziny w związku ze zmianą miejsca zatrudnienia, podczas gdy jego rodzina pozostawała w miejscu jego nowego miejsca zatrudnienia. W takim wypadku zainteresowany może bowiem ponosić dodatkowe obciążenia związane z faktycznym osiedleniem się pod innym adresem niż adres zamieszkania swej rodziny i w takich okolicznościach może domagać się wypłaty dodatku na zagospodarowanie równego w tym przypadku miesięcznemu wynagrodzeniu podstawowemu.

2. EMERYTURY I RENTY

Na podstawie art. 27 akapit pierwszy załącznika VIII do regulaminu pracowniczego rozwiedziony małżonek urzędnika lub byłego urzędnika jest uprawniony do renty rodzinnej, jeśli wykaże, że miał prawo do alimentów od byłego małżonka na mocy między innymi ugody zawartej między nim a byłym małżonkiem. W swoim wyroku z dnia 23 marca 2015 r., ***Borghans/Komisja*** (F-6/14, EU:F:2015:19), Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że alimenty między byłymi małżonkami stanowią skutki majątkowe wynikające z wyroku orzekającego rozwód. W konsekwencji Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że w celu ustalenia, czy rozwiedziony małżonek urzędnika lub byłego urzędnika może domagać się renty rodzinnej z uwagi na ugodę zawartą między małżonkami, należałoby nie odwoływać się do wykładni autonomicznej, lecz odnieść się do prawa krajowego, które reguluje skutki rozwodu.

ŚRODKI DYSCYPLINARNE

Co się tyczy przestrzegania prawa do obrony w postępowaniu dyscyplinarnym regulowanym postanowieniami regulaminu pracowniczego, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w wyroku z dnia 8 października 2015 r., ***DD/FRA*** (F-106/13 i F-25/14, EU:F:2015:118, odwołanie w toku), że art. 2 ust. 2 i art. 3 załącznika IX do regulaminu pracowniczego ustanawiają po stronie organu powołującego obowiązek uprzedniego przekazania zainteresowanemu urzędnikowi – w sytuacji, gdy organ ten zamierza wszcząć postępowanie dyscyplinarne na podstawie sprawozdania sporządzonego po zakończeniu dochodzenia administracyjnego – wniosków sformułowanych w sprawozdaniu z dochodzenia, jak również wszystkich dokumentów zawartych w aktach sprawy po to, by urzędnik ten mógł, dysponując rozsądnym okresem na przygotowanie linii swej obrony, sformułować wszelkie użyteczne uwagi. Okoliczność ustnego podania do wiadomości zainteresowanemu urzędnikowi wniosków ze sprawozdania z dochodzenia podczas przesłuchania, o którym mowa w art. 3 załącznika IX do regulaminu pracowniczego, nie może wystarczyć do zapewnienia poszanowania przepisów regulaminu pracowniczego.

W swoim wyroku z dnia 3 czerwca 2015 r., ***Bedin/Komisja*** (F-128/14, EU:F:2015:51), Sąd do spraw Służby Publicznej wywiódł ponadto z art. 25 załącznika IX do regulaminu pracowniczego, że wolą prawodawcy było ograniczenie uznania organu powołującego w zakresie oceny rzeczywistego wystąpienia okoliczności stanowiących przedmiot postępowania dyscyplinarnego, w wypadku gdy w odniesieniu do tych samych faktów toczy się równolegle postępowanie karne. Natomiast nie można wywieść z tego przepisu, że organ powołujący nie może odrzucić opinii komisji dyscyplinarnej. Jednakże, nawet jeśli organ powołujący nie jest związany tą opinią, to komisja dyscyplinarna nie zostaje jednak pozbawiona swej zasadniczej funkcji organu konsultacyjnego, a zainteresowany urzędnik wciąż korzysta z gwarancji wynikającej z działania tejże komisji, ponieważ organ powołujący ma obowiązek podania uzasadnienia za każdym razem, gdy odchodzi od opinii komisji dyscyplinarnej, w tym w zakresie oceny okoliczności.

W swoim wyroku z dnia 17 marca 2015 r., ***AX/EBC*** (F-73/13, EU:F:2015:9), Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł ponadto, że prawo dostępu do akt postępowania dyscyplinarnego, przewidziane w regulaminie pracowniczym Europejskiego Banku Centralnego (EBC), dotyczy jedynie dokumentów, z których korzysta się w postępowaniu dyscyplinarnym lub przy podejmowaniu ostatecznej decyzji przez administrację, a nie innych dokumentów. W szczególności zainteresowany pracownik nie ma prawa do wejścia w posiadanie wszelkich dostępnych lub takich, które mogą być dostępne, informacji lub dokumentów, jedynie z tego powodu, że prowadząc swoje własne dochodzenie w przedmiocie spornych okoliczności faktycznych, spekuluje na temat odciążającej mocy dowodowej takich dokumentów lub informacji. Ponadto można odmówić przekazania zainteresowanemu sprawozdania z działań danego podmiotu i nie dochodzi wówczas do naruszenia jego prawa do obrony, gdy sprawozdanie to ma charakter uwag przygotowawczych, sporządzonych przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego i gdy organ nie opiera się na nim w celu wymierzenia kary dyscyplinarnej.

W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł wreszcie, że EBC mógł, w ramach swojej autonomii instytucjonalnej, przedłożyć krajowym organom wymiaru sprawiedliwości informacje odnoszące się do zachowania jednego z jego pracowników celem zbadania, czy zachowanie takie mogło zostać zakwalifikowane jako przestępstwo w prawie krajowym i uzasadniać wszczęcie postępowania karnego.

SPORY Z ZAKRESU UMÓW

Przypominając, że podstawą stosunku pracy członka personelu tymczasowego z daną instytucją lub agencją jest umowa o pracę, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w wyroku ***Murariu/EIOPA*** (F-116/14, EU:F:2015:89) w odniesieniu do możliwości zakończenia stosunku umownego, że po tym, jak stosunek ten zostaje nawiązany w wyniku zgodnej woli stron, organ upoważniony nie działa jednostronnie na wzór organu powołującego, lecz jest związany właściwymi postanowieniami umowy wiążącej go z pracownikiem, a w każdym razie art. 14 i 47 WZIP. Tym samym organ upoważniony nie może, poza wypadkami przewidzianymi w tych przepisach, jednostronnie uwolnić się od zobowiązania umownego z zainteresowanym pracownikiem. A konkretniej, oferta pracy skierowana do kandydata celem jego zatrudnienia w charakterze członka personelu tymczasowego stanowi po prostu zamiar, a w związku z tym akt przygotowawczy, a nie ustanawiający prawa, który może zostać wycofany, na przykład w sytuacji gdy organ upoważniony odkryje, po sformułowaniu oferty pracy, że zainteresowany nie spełnia jednego z warunków zatrudnienia przewidzianych w WZIP, ogłoszeniu o naborze lub przepisach wewnętrznych. Natomiast w sytuacji, gdy taka oferta została zaakceptowana, zgodna wola stron umowy rodzi nowe zobowiązania o charakterze umownym, które ograniczają uprawnienie wspomnianego organu do jednostronnego działania, poza wypadkami wyraźnie przewidzianymi w WZIP, takimi jak określone w art. 47 WZIP, a w każdym razie działania z mocą wsteczną.

B | SKŁAD SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ

(Porządek pierwszeństwa na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Od lewej:
sędziowie: E. Perillo i H. Kreppel; prezes izby R. Barents; prezes S. Van Raepenbusch; prezes izby K. Bradley; sędziowie: M.I. Rofes i Pujol i J. Svenningsen; sekretarz W. Hakenberg

1. ZMIANY W SKŁADZIE SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ W 2015 R.

W roku 2015 nie było zmian w składzie Sądu do spraw Służby Publicznej.

2. PORZĄDEK PIERWSZEŃSTWA

OD DNIA 1 STYCZNIA 2015 R.
DO DNIA 31 GRUDNIA 2015 R.

S. VAN RAEPENBUSCH, prezes Sądu
R. BARENTS, prezes izby
K. BRADLEY, prezes izby
H. KREPPEL, sędzia
M.I. ROFES i PUJOL, sędzia
E. PERILLO, sędzia
J. SVENNINGSEN, sędzia

W. HAKENBERG, sekretarz

3. DAWNI CZŁONKOWIE SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ

(w kolejności objęcia funkcji)

Kanninen Heikki (2005–2009)
Tagaras Haris (2005–2011)
Gervasoni Stéphane (2005–2011)
Boruta Irena (2005–2013)

PREZES

Mahoney Paul J. (2005–2011)

C | STATYSTYKI SĄDOWE SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ

OGÓLNE ZESTAWIENIE INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2011–2015)

NOWE SPRAWY

2. Procentowy udział spraw w podziale na główne instytucje pozwane (2011–2015)
3. Język postępowania (2011–2015)

SPRAWY ZAKOŃCZONE

4. Wyroki i postanowienia – skład orzekający (2015)
5. Rozstrzygnięcie (2015)
6. Środki tymczasowe (2011–2015)
7. Czas trwania postępowania w miesiącach (2015)

SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA

8. Skład orzekający (2011–2015)
9. Liczba skarżących

RÓŻNE

10. Orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej, od których wniesiono odwołanie do Sądu (2011–2015)
11. Wynik postępowań odwoławczych toczących się przed Sądem (2011–2015)

1. OGÓLNE ZESTAWIENIE INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ – NOWE SPRAWY, SPRAWY ZAKOŃCZONE, SPRAWY W TOKU (2011–2015)

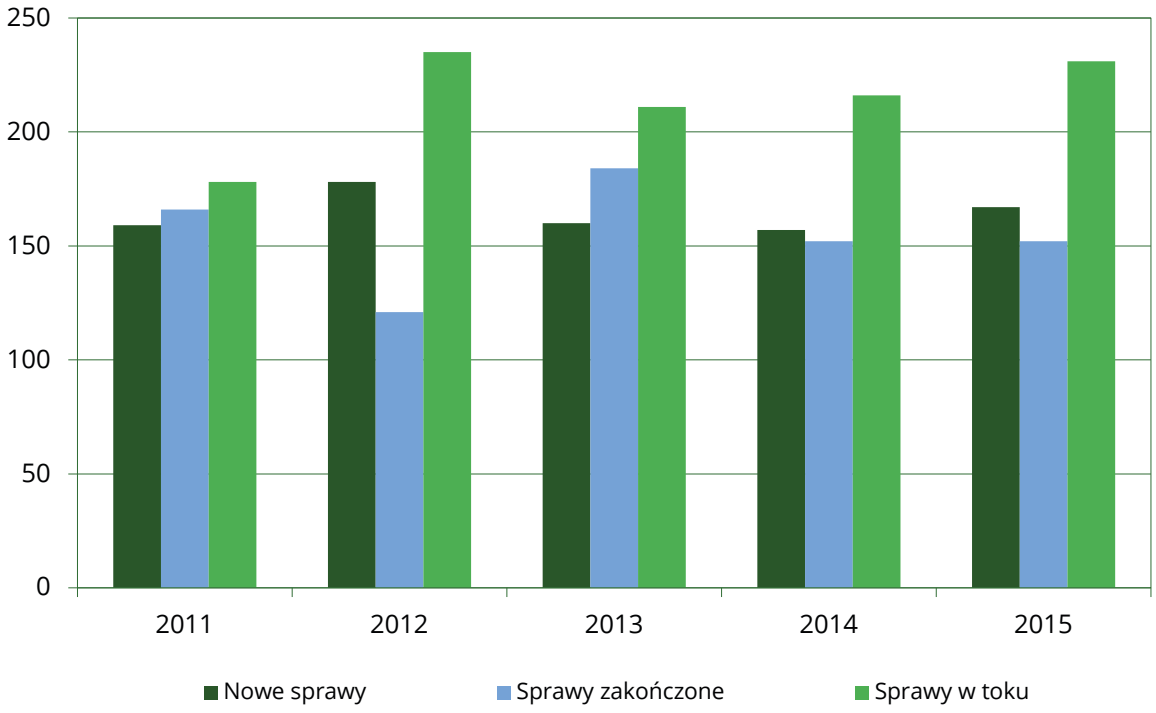

	2011	2012	2013	2014	2015
Nowe sprawy	159	178	160	157	167
Sprawy zakończone	166	121	184	152	152
Sprawy w toku	178	235	211	216	231[1]

Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

1 | W tym 69 spraw zawieszonych.

2. NOWE SPRAWY – PROCENTOWY UDZIAŁ SPRAW W PODZIALE NA GŁÓWNE INSTYTUCJE POZWANE (2011–2015)

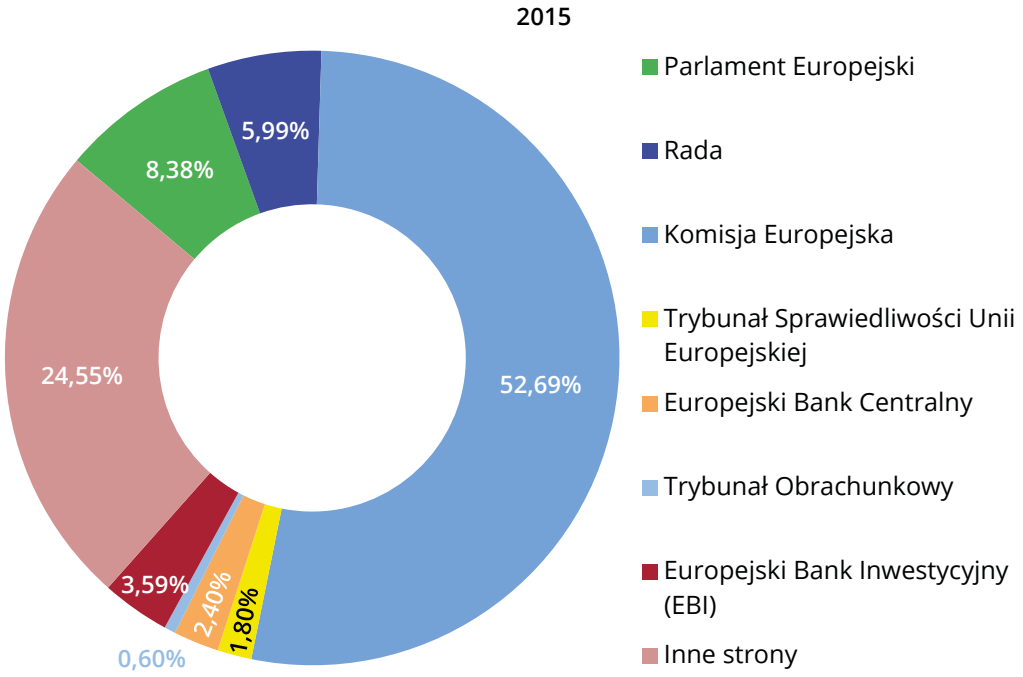

	2011	2012	2013	2014	2015
Parlament Europejski	6,29%	6,11%	5,66%	11,80%	8,38%
Rada	6,92%	3,89%	3,77%	8,70%	5,99%
Komisja Europejska	66,67%	58,33%	49,69%	45,96%	52,69%
Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	1,26%		0,63%		1,80%
Europejski Bank Centralny	2,52%	1,11%	1,89%	1,24%	2,40%
Trybunał Obrachunkowy	0,63%	2,22%	0,63%	1,24%	0,60%
Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)	4,32%	4,44%	5,03%	1,24%	3,59%
Inne strony	11,40%	23,89%	32,70%	29,81%	24,55%
Łącznie	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**

3. NOWE SPRAWY – JĘZYK POSTĘPOWANIA (2011–2015)

Język postępowania odzwierciedla język, w którym została wniesiona skarga, a nie język ojczysty czy przynależność państwową skarżącego.

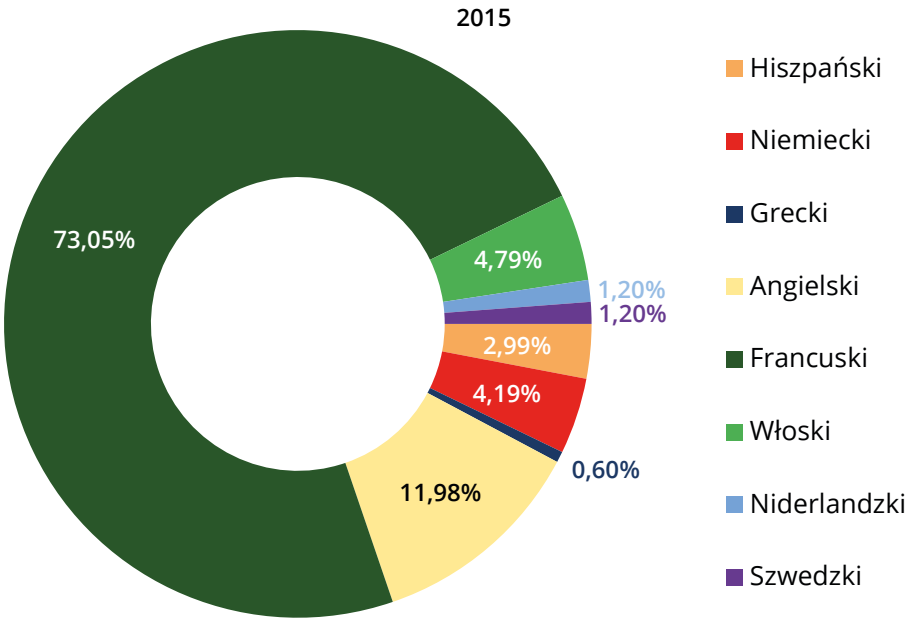

Język postępowania	2011	2012	2013	2014	2015
Bułgarski		2			
Hiszpański	2	3		2	5
Niemiecki	10	5	2	9	7
Grecki	4	1	4	2	1
Angielski	23	14	26	23	20
Francuski	87	108	95	113	122
Włoski	29	35	21	8	8
Węgierski	1				
Niderlandzki	1	6	12		2
Polski	1	2			
Rumuński		2			
Słowacki	1				
Szwedzki					2
Łącznie	**159**	**178**	**160**	**157**	**167**

4. SPRAWY ZAKOŃCZONE – WYROKI I POSTANOWIENIA – SKŁAD ORZEKAJĄCY (2015)

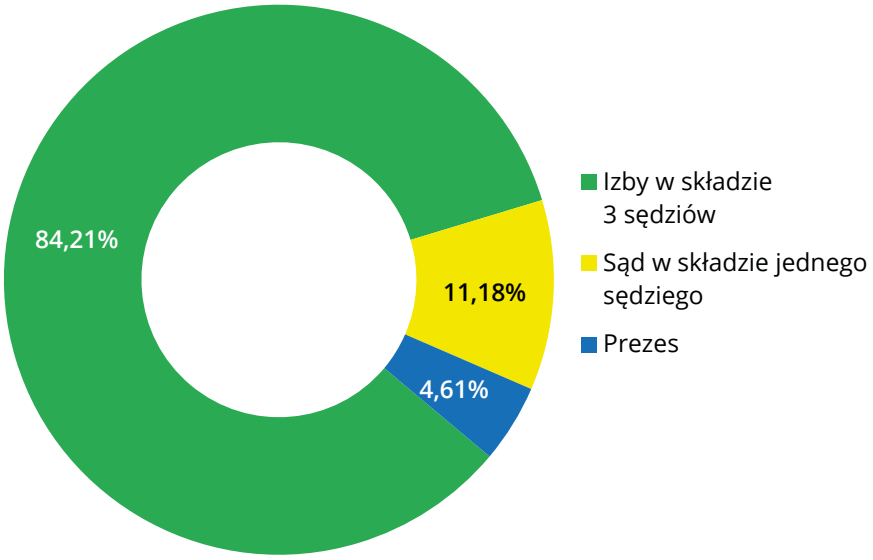

	Wyroki	Zarządzenia o wykreśleniu wskutek ugody [1]	Inne orzeczenia kończące postępowanie w sprawie	Łącznie
Pełny skład				
Izby w składzie 3 sędziów	60	14	54	128
Sąd w składzie jednego sędziego	15	0	2	17
Sprawy dotychczas nieprzydzielone				
Prezes			7	7
Łącznie	**75**	**14**	**63**	**152**

1 | W 2015 r. było jeszcze 7 nieudanych prób zakończenia sprawy ugodą, podjętych z inicjatywy Sądu do spraw Służby Publicznej.

5. SPRAWY ZAKOŃCZONE – ROZSTRZYGNIĘCIE (2015)

	Wyroki		Postanowienia				
	Skargi uwzględnione w całości lub w części	Skargi oddalone w całości, umorzenie	Skargi / wnioski [oczywiście] niedopuszczalne lub bezzasadne	Ugody zawarte w następstwie działania składu orzekającego	Wykreślenie z innych przyczyn, umorzenie lub przekazanie sprawy	Uwzględnione w całości lub w części wnioski (procedury szczególne)	**Łącznie**
Obsadzenie stanowiska / przeniesienie z urzędu	2			2			**4**
Konkursy	2	2	4	2			**10**
Warunki pracy / urlopy			1				**1**
Ocena / awans	7	11	3	3	3		**27**
Emerytury i renty	2		2		1		**5**
Postępowanie dyscyplinarne	3	5		1	1		**10**
Zatrudnienie / powołanie / zaszeregowanie do grupy	2	3	6				**11**
Wynagrodzenie i dodatki	4	4	8	2			**18**
Zabezpieczenie społeczne / choroba zawodowa / wypadki	1		1	2	1		**5**
Rozwiązanie lub nieprzedłużenie umowy z pracownikiem	7	8	5	1	5		**26**
Inne	4	8	9	1	9	4	**35**
Łącznie	**34**	**41**	**39**	**14**	**20**	**4**	**152**

6. ŚRODKI TYMCZASOWE (2011–2015)

Zakończone postępowania w sprawie wniosków o zastosowanie środków tymczasowych		Rozstrzygnięcie		
		Uwzględnione w całości lub w części	Oddalenie	Wykreślenie
2011	**7**		4	3
2012	**11**		10	1
2013	**3**		3	
2014	**5**	1	4	
2015	**2**		2	
Łącznie	**28**	**1**	**23**	**4**

7. SPRAWY ZAKOŃCZONE – CZAS TRWANIA POSTĘPOWANIA W MIESIĄCACH (2015)

Sprawy zakończone		Średni czas trwania	
		Czas trwania całego postępowania	Czas trwania postępowania bez czasu trwania ewentualnego zawieszenia
Wyroki	75	16,1	15,9
Postanowienia	77	9,9	8,3
Łącznie	**152**	**13,0**	**12,1**

Czas trwania wyrażony jest w miesiącach i dziesiętnych częściach miesiąca.

8. SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA – SKŁAD ORZEKAJĄCY (2011–2015)

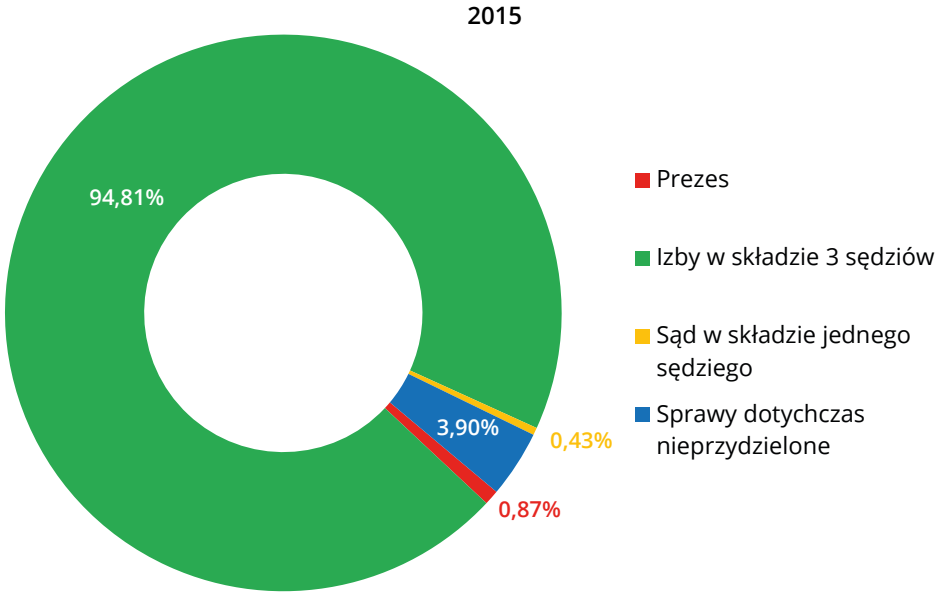

	2011	2012	2013	2014	2015
Pełny skład		1	1		
Prezes	1		2	1	2
Izby w składzie 3 sędziów	156	205	172	201	219
Sąd w składzie jednego sędziego	2	8	3	2	1
Sprawy dotychczas nieprzydzielone	19	21	33	12	9
Łącznie	**178**	**235**	**211**	**216**	**231**

9. SPRAWY W TOKU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA – LICZBA SKARŻĄCYCH

Liczba skarżących	Dziedziny
486	Regulamin pracowniczy – EBI – Wynagrodzenie – Coroczna waloryzacja wynagrodzeń
484	Regulamin pracowniczy – EBI – Wynagrodzenie – Reforma systemu wynagrodzeń i awansu płacowego EBI
451	Regulamin pracowniczy – EBI – Wynagrodzenie – Nowy system oceny wyników pracy – Przyznawanie premii
386 (2 sprawy)	Regulamin pracowniczy – EBI – Wynagrodzenie – Coroczna waloryzacja wynagrodzeń
35	Regulamin pracowniczy – Przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w wyniku szczególnej procedury kontroli orzeczenia Sądu – EBI – Emerytury i renty – Reforma z 2008 r.
33	Regulamin pracowniczy – EBI – Emerytury i renty – Reforma systemu emerytalnego
32 (8 spraw)	Regulamin pracowniczy – Regulamin pracowniczy urzędników – Nowelizacja regulaminu pracowniczego z dnia 1 stycznia 2014 r. – Nowe zasady obliczania kosztów podróży z miejsca zatrudnienia do miejsca pochodzenia – Związek między przyznaniem tego świadczenia a statusem osoby, która przeniosła się z powodów zawodowych za granicę lub zamieszkującej za granicą
30 (4 sprawy)	Regulamin pracowniczy – Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) – Wynagrodzenie – Coroczna waloryzacja wynagrodzeń
29	Regulamin pracowniczy – Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) – Wynagrodzenie – Reforma systemu wynagrodzeń i awansu płacowego EFI
26 (4 sprawy)	Regulamin pracowniczy – Regulamin pracowniczy urzędników – Nowelizacja regulaminu pracowniczego z dnia 1 stycznia 2014 r. – Nowe zasady obliczania kosztów podróży z miejsca zatrudnienia do miejsca pochodzenia – Związek między przyznaniem tego świadczenia a statusem osoby, która przeniosła się z powodów zawodowych za granicę lub zamieszkującej za granicą – Zniesienie wydłużenia urlopu o czas podróży

Określenie „regulamin pracowniczy" obejmuje Regulamin pracowniczy urzędników Unii Europejskiej i Warunki zatrudnienia innych pracowników Unii Europejskiej.

Całkowita liczba skarżących we wszystkich sprawach w toku (2011–2015)

	Razem skarżących	Łącznie spraw w toku
2011	1006	178
2012	1086	235
2013	1867	211
2014	1902	216
2015	2333	231

10. RÓŻNE – ORZECZENIA SĄDU DO SPRAW SŁUŻBY PUBLICZNEJ, OD KTÓRYCH WNIESIONO ODWOŁANIE DO SĄDU (2011–2015)

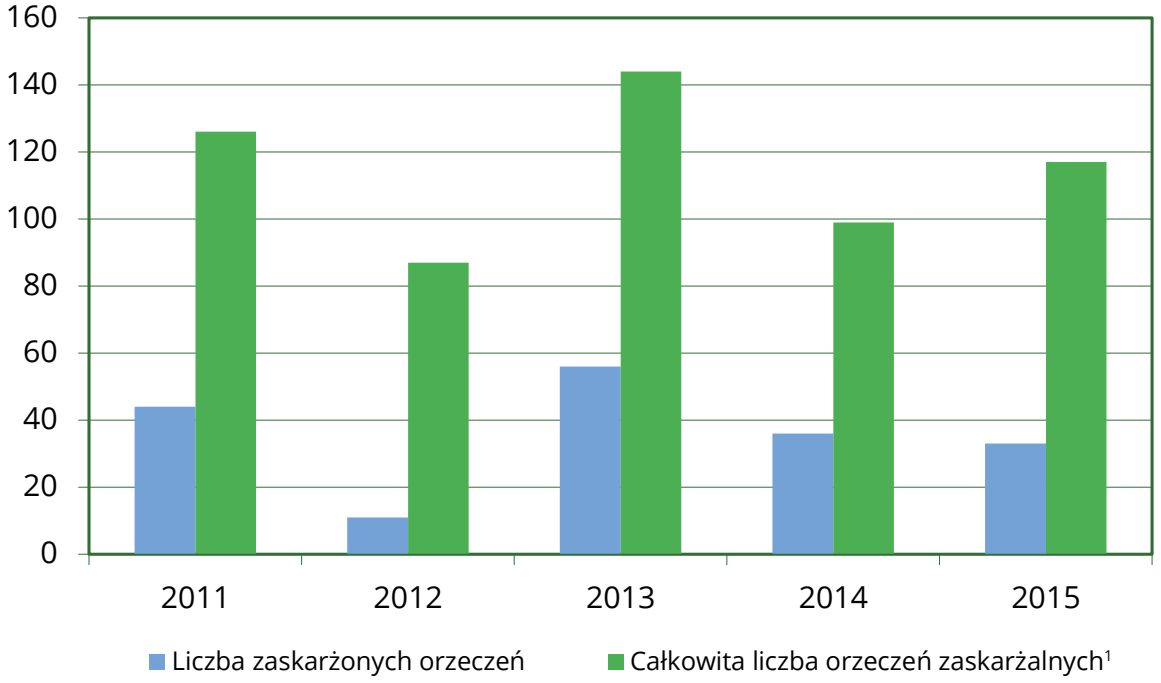

	Liczba zaskarżonych orzeczeń	Całkowita liczba orzeczeń zaskarżalnych[1]	Odsetek orzeczeń, od których wniesiono odwołanie[2]
2011	44	126	34,92%
2012	11	87	12,64%
2013	56	144	38,89%
2014	36	99	36,36%
2015	33	117	28,21%

1 | Wyroki, postanowienia – stwierdzające niedopuszczalność, oczywistą niedopuszczalność lub bezzasadność skargi, postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych, umorzenia postępowania lub oddalenia wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta – ogłoszone lub wydane w roku odniesienia.

2 | Ten odsetek może, dla danego roku, nie odpowiadać liczbie zaskarżalnych orzeczeń wydanych w roku odniesienia, ponieważ termin do wniesienia odwołania może przypadać na zbiegu dwóch lat kalendarzowych.

11. RÓŻNE – WYNIK POSTĘPOWAŃ ODWOŁAWCZYCH TOCZĄCYCH SIĘ PRZED SĄDEM (2011–2015)

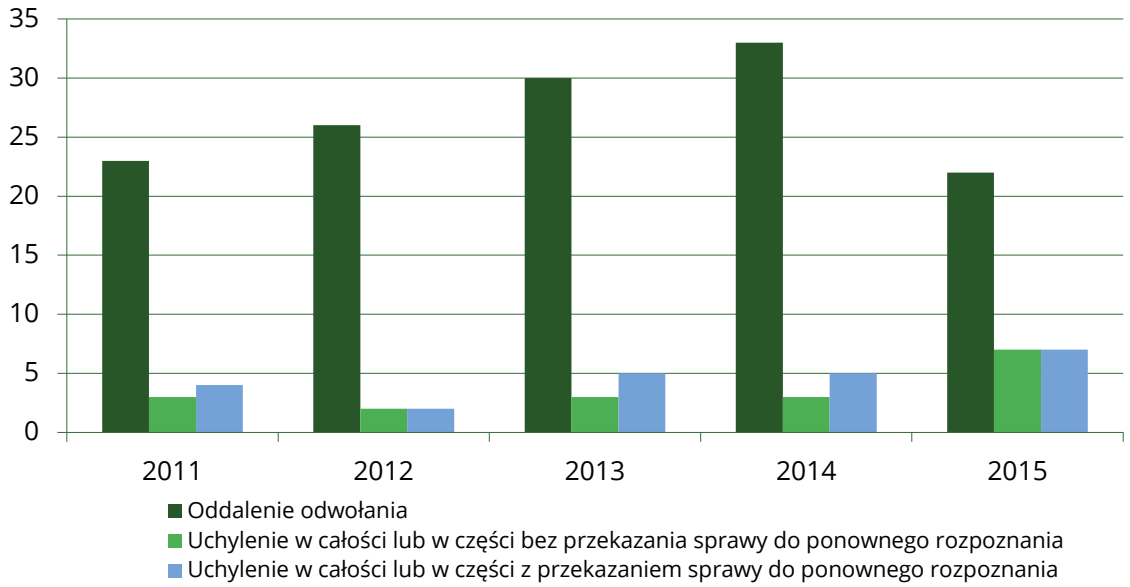

	2011	2012	2013	2014	2015
Oddalenie odwołania	23	26	30	33	22
Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	3	2	3	3	7
Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	4	2	5	5	7
Wykreślenie / umorzenie		3		1	1
Łącznie	**30**	**33**	**38**	**42**	**37**

JAK OTRZYMAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:

- jeden egzemplarz:

  w EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu);

- kilka egzemplarzy (lub mapy, plakaty):

  w przedstawicielstwach Unii Europejskiej (http://ec.europa.eu/represent_pl.htm),

  w delegaturach Unii Europejskiej w krajach poza UE: (http://eeas.europa.eu/delegations/index_pl.htm),

  kontaktując się z Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_pl.htm)

  lub dzwoniąc pod numer 00 800 6 7 8 9 10 11 (numer bezpłatny w całej UE) (*).

  (*) Informacje są udzielane nieodpłatnie, większość połączeń również jest bezpłatna (niektórzy operatorzy, hotele lub telefony publiczne mogą naliczać opłaty).

Publikacje płatne:

- w EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu).

QD-AP-16-001-PL-N

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI
UNII EUROPEJSKIEJ

DYREKCJA DS. KOMUNIKACJI
PUBLIKACJE I MEDIA ELEKTRONICZNE